

provincie limburg

Limburgs
Parlement

CONCEPT Notulen Statenvergadering van 19 juni 2026

Inhoud

5	Heropening en stemmen	6
6	Spreekrecht externen	8
7	Vragenuur	8
8	Notulen	8
9	Voorraadagenda	8
10	HAMERSTUKKEN	8
10.1	G-26-012 Statenvoorstel inzake Beginselbesluit ten behoeve van de minnelijke grondverwerving op basis van volledige schadeloosstelling ten behoeve van het project N273 Kom Neer, brief GS van 21-4-2026 (GS DOC-00913191)	8
11	BEHANDELSTUKKEN	8
11.1	G-26-015 Statenvoorstel inzake Jaarstukken 2025, brief GS van 31 maart 2026 (GS DOC-00902415).....	9
11.2	G-25-001 TWEEDE GEWIJZIGD Statenvoorstel inzake sturing in Samenwerking 4.0 - strategisch- en uitvoeringskader, brief GS van 21-4-2026	90
11.3	Gewijzigd G-25-024 Statenvoorstel inzake Financiële Verordening 2026, brief GS van 16-12-2025 (GS DOC-00860467)	101
11.4	Gewijzigd G-26-008 Statenvoorstel inzake Afwegingskader herbestemde middelen VDL Nedcar, brief GS van 29-5-2026 (GS DOC-00932358).....	110
12	Moties vreemd aan de orde van de dag	125
13	Sluiting	130

Presentielijst van de leden van Provinciale Staten van Limburg voor de vergadering van 19 juni 2026

Voorzitter

Roemer, E.G.M.

Statengriffier

Pregled, mr. A.O.J.

Leden

Partij

Aanwezig

Absil, mevrouw drs. M.G.J.A.C.
Berghorst, mevrouw mr. A.
Bijnen, H.M. van
Bloi MA, J.M.
Bosch, M. Th.
Boven, mevrouw I.
Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.
Driessen, R.B.
Fischer, mevrouw A.M.J.N.
Franssen, R.F.R.P.
Franssen, R.J.H.
Goossen, I.J.G.
Hanegraaff, dr. M.C.
Hendrikx, J.J.P.
Hermans, L.J.
Hoks, F.J.R.
Huizing, J.
Ijpelaar, W.A.J.
Jetten, mevrouw T.G.M.
Jiménez Hastenrath, mevrouw C.L.
Koopman M SEN, mevrouw S.N.
Kuiper, mevrouw L.Y.M.
Loomans, ir. P.J.M.
Maillé, S.
Megens, B.J.M.H.
Mülders, M.T.G.
Nijenhuis, D.J.
Nijskens, H.L.M.
Peters, A.C.P.
Pol, mevrouw H.A. van der
Queisen, A.G.M.
Schoolmeesters, mevrouw A.M.A.
Schuuring BA, mevrouw E.A.
Schyns MSc, P.F.M.
Smeets, mevrouw C.A.H.
Sol MSc, H.P.A.
Stocks, M.H.D.
Waajen-Crins, mevrouw drs. A.P.H.
Wesseling, mevrouw A.
Wolters, mevrouw L.C.C.M.

CDA
PvdA
PVV
VVD
PVV
Partij voor de Dieren
CDA
Forum voor Democratie
50PLUS
BBB
LOKAAL-LIMBURG
BBB
CDA
VVD
PVV
PVV
BBB
CDA
GroenLinks
PVV
VVD
SP
Horizon
VVD
PVV
GroenLinks
BBB
VVD
LOKAAL-LIMBURG
BBB
BBB
BBB
PvdA
JA21
SP
GroenLinks
D66
CDA
D66
PvdA

Wolters Gregório, J.
Zeedzen, D.

SP
BBB

Het College van Gedeputeerde Staten

Roemer, E.M.(CdK)
Caldenberg, M. van
Demollin-Schneiders, mevrouw E.A.M.B.
Faassen, L.
Kuntzelaers, J.J.M.
Satijn, S.H.M.
Theuns, M.L.M

Afwezig

Blijlevens, R.P.
Bommel, C.P.G. van
Mertens, mevrouw mr. K.G.M.
Vaessen, L.A.P.
Wetemans, C.C.M.

JA21
BBB
GroenLinks
D66
oos limburg

Notulist

Het Notuleercentrum

5 Heropening en stemmen

De voorzitter: Ik heropen de vergadering en heet u allen wederom van harte welkom, ook de mensen op de publieke tribune, de mensen die thuis of op andere plekken de vergadering volgen, alsmede ook de vertegenwoordiging van de pers. Ik heb afmelding voor vandaag van PS-zijde van de heer Blijlevens en van de heer Van Bommel en van mevrouw Mertens. De heer Hermans heeft aangegeven iets later te komen en een paar anderen weet ik even niet, maar die zullen vast... De heer Vaessen is ook afgemeld? De heer Vaessen afgemeld. En de heer Bloi komt iets later? Komt iets later. En de heer Wetemans komt ook iets later. Dan zijn we weer bij met de administratie. Er is gisteren afgesproken met u dat wij vandaag zouden gaan beginnen met de stemmingen over de voorstellen van gisteren en dat is wat we zo ook gaan doen. Ik hoop dat u alles bij de hand heeft, dat u daar goed op voorbereid bent.

Dan gaan wij beginnen met G-26-014, het Statenvoorstel inzake Uitvoerings- en Bestedingskader Provinciaal Verstedelijkingsbudget Limburg Centraal. We stemmen eerst over het voorstel en daarna over de motie. Er zijn 39 Statenleden nu aanwezig, veertig. Wie biedt meer? Ja, u heeft ze allemaal gevonden? Ja. Veertig mensen aanwezig. Als eerste breng ik in stemming het Statenvoorstel G-26-014. Stemming is geopend.

Mevrouw Fischer: O, kan ik nog wisselen?

De voorzitter: Ja, de stemming is gesloten. Het voorstel is unaniem aangenomen.

Aan de orde is motie 3301 Wolters Gregório inzake 'Stedelijke Woontoeekomst'. Er is een stemverklaring van mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, dank u wel voorzitter. De VVD kan de gedachte achter deze motie op onderdelen volgen, maar zal deze uiteindelijk niet steunen. Zo lezen wij dat toekomstbestendige woningbouw in de lage prijsklasse voor huur en koop voorop zouden moeten staan en juist daar wringt het voor ons. Toekomstbestendigheid is geen eigenschap die alleen voor betaalbare woningen relevant is. Wij willen dat alle woningen die met ondersteuning vanuit Limburg Centraal worden gerealiseerd toekomstbestendig zijn, ongeacht of het gaat om sociale huur, middeldure woningen of koopwoningen. Door deze prioritering zo expliciet aan een prijssegment te koppelen, wordt een onnodig onderscheid gemaakt dat geen recht doet aan brede woningbouwopgaven waar Limburg voor staat. Daarnaast voegt deze motie een nieuwe rapportageverplichting toe over een breed scala aan onderwerpen. De VVD vindt dat Limburg Centraal primair moet worden beoordeeld op de vraag of het bijdraagt aan meer woningen en een versnelling van de woningbouw. We moeten voorkomen dat steeds meer beleidsdoelen en verantwoordingsverplichtingen worden toegevoegd aan een instrument dat juist bedoeld is om vaart te maken.

De voorzitter: Mevrouw Koopman, dit is geen stemverklaring, maar het begint echt op een betoog in derde termijn te lijken.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, ik hoop dat mensen nog even gaan nadenken.

De voorzitter: Ja, maar ik wil toch dat u hem afrondt, want het is een stemverklaring. Anders gaan we dat allemaal doen en dan hebben we hier een derde termijn en daar zitten we niet op te wachten.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, goed. Innovatie, duurzaamheid en het delen van goede voorbeelden zijn belangrijk, maar daarvoor is deze motie niet nodig. Dus om deze redenen gaan wij tegen deze motie stemmen.

De voorzitter: Dank u wel en laat dit ook een herinnering zijn wat we precies met stemverklaringen bedoelen. Laten we elkaar een beetje helpen alsjeblieft. De stemming over motie 3301 is geopend. Nog vier

stemmen. Stemming is gesloten en de motie is aangenomen met 29 voor en 11 tegen. Sorry mijnheer Bloi, ik had het te laat in de gaten. Al had het voor de uiteindelijke stemming weinig uitgemaakt, maar ... We gaan naar het gewijzigd G-26-011 Statenvoorstel inzake Euregionale kennis, onderwijs en arbeidsmarktontwikkeling. Als eerste breng ik in stemming het tweede gewijzigde amendement 227 Smeets cum suis inzake Transparantie en verantwoording Einstein Telescope. Een stemverklaring van de heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, ik heb u gehoord, ik zal het kort houden. Wij gaan voorstemmen, maar we vinden wel dat het dictum als het gaat over risico's/allerlei zaken, wat vooruit loopt op het feit dat we tot nu toe alleen nog maar subsidies hebben verstrekt. Dus het is misschien wat over dan, maar alla.

De voorzitter: Dank u wel. Er zijn nu 41 Statenleden aanwezig. Stemming over amendement 227 is geopend. Stemming is gesloten. Het amendement is aangenomen met 36 voor en 5 tegen. Aan de orde het Statenvoorstel inzake Euroregionaal kennis, onderwijs en arbeidsmarktontwikkeling, G-26-011. Stemming is geopend. Stemming is gesloten. Het voorstel is unaniem aangenomen. Dan komen we bij gewijzigd G-26-016 Statenvoorstel inzake Fonds voor verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. Een stemverklaring van de heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, voorzitter. Ik zal het kort houden. Wij zullen voor dit voorstel stemmen met dien verstande dat we er wel vanuit gaan dat GS er alles aan gaan doen om het rentepercentage zo laag mogelijk te houden.

De voorzitter: Dank u wel. Aan de orde is het Statenvoorstel. De stemming is geopend. Nog twee. De stemming is gesloten, het voorstel is unaniem aangenomen. Aan de orde is motie 3302, Absil cum suis inzake 'Prioriteit voor vrijwilligersorganisaties bij verduurzaming van maatschappelijk vastgoed'. Mevrouw Fischer, een stemverklaring. Gaat uw gang, mevrouw Fischer.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dank u wel. 50PLUS stemt voor deze motie. Wel maakt 50PLUS de volgende opmerking erbij. Laten we voorkomen dat de inwoners of organisaties die niet zo goed de weg kennen, straks wel weten wat ze moeten doen en niet achter het net vissen.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Fischer. Mijnheer Hendriks.

De heer Hendriks (VVD): De VVD kan zich vinden in 80% van het dictum. Het enige streepje waarin staat de financiële tegemoetkoming alleen voor vrijwilligersorganisaties is, dat vindt de VVD afbreuk doen aan het mooie Statenvoorstel. Wij vinden Zorg en Onderwijs ook ontzettend belangrijke domeinen die verduurzaam moeten worden.

De voorzitter: Dank u wel aan de orde motie 3302. Stemming is geopend. Stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 30 stemmen voor en 11 tegen. Aan de orde stemming over G-26-010 Statenvoorstel inzake verduurzaming Chemelot Multimodale Corridor Haven Stein. Stemverklaring van mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u voorzitter. De Partij voor de Dieren zal tegenstemmen omdat alleen met publiek geld een private weg wordt neergezet zonder voldoende onderbouwing voor verduurzaming.

De voorzitter: Dank u wel. Aan de orde het Statenvoorstel. De stemming is geopend. Stemming is gesloten. Het voorstel is aangenomen met 34 stemmen voor en 7 stemmen tegen. Aan de orde is motie 3303. Smeets inzake 'Onderzoek inzet Leefbaarheidsfonds Chemelot voor direct omwonende MMC'. Stemverklaring van de heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u. Wij vinden dat deze motie te veel de indruk oproept dat je de mitigerende maatregelen die nodig zijn om zorgen bij omwonenden weg te nemen, kunt afruilen tegen leefbaarheidsprojecten die ook op heel andere plekken in Stein zouden kunnen plaatsvinden. Dus daarom zullen wij tegenstemmen.

De voorzitter: Dank u wel. De motie 3303 is nu in stemming. Stemming geopend. Nog twee, nog een. Kijkt u even op het kastje, ik mis nog een stem. Kijk even mee bij de burens, dat helpt misschien. Ik mis nog steeds een stem. Ja, de stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 24 stemmen voor en 17 stemmen tegen.

Aan de orde is de gewijzigde motie 3304, Huizing cum suis inzake 'Eerlijke verdeling van kosten MMC'. Stemming is geopend. Ik mis nog een stem. Ja, de stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 30 voor en 11 tegen.

6 Spreekrecht externen

-

7 Vragenuur

-

8 Notulen

De voorzitter: Dames en heren, daarmee zijn we bij het agendapunt 8. Provinciale Staten worden gevraagd de notulen van de Statenvergadering van 8 mei 2026 ongewijzigd vast te stellen. Ik neem aan dat we daartoe kunnen besluiten. Dat is het geval.

9 Voorraadagenda

De voorzitter: Agendapunt 9. De Provinciale Staten worden gevraagd de voorraadagenda ongewijzigd vast te stellen. Ik neem aan dat we daartoe kunnen besluiten. Dat is het geval.

10 HAMERSTUKKEN

De voorzitter: Komen we bij agendapunt 10, de hamerstukken.

10.1 G-26-012 Statenvoorstel inzake Beginselbesluit ten behoeve van de minnelijke grondverwerving op basis van volledige schadeloosstelling ten behoeve van het project N273 Kom Neer, brief GS van 21-4-2026 (GS DOC-00913191)

De voorzitter: G-26-012 Statenvoorstel inzake Beginselbesluit ten behoeve van de minnelijke grondverwerving op basis van de volledige schadeloosstelling ten behoeve van project N273 Kom Neer aan de brief van GS van 21 april jongstleden. Ik neem aan dat we dat kunnen vaststellen. Dat is het geval.

11 BEHANDELSTUKKEN

De voorzitter: Komen we bij de behandelstukken.

11.1 G-26-015 Statenvoorstel inzake Jaarstukken 2025, brief GS van 31 maart 2026 (GS DOC-00902415)

De voorzitter: Het Statenvoorstel, als eerste, bij 11.1 inzake de Jaarstukken 2025 en de brief van het College van 31 maart jongstleden. Bij de behandeling van de jaarstukken wordt de volgorde van spreken bepaald door de loting die we gisteren gedaan hebben, waarna op alfabetische volgorde wordt doorgegaan. En conform de eerder gedane loting geef ik daarbij als eerste het ... zou de heer ...

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

De voorzitter: U heeft geen spreektijd aangevraagd. Dus komen we nu bij JA21, de heer Schyns, aan u het woord.

De heer Schyns (JA21): Geachte voorzitter, de Jaarstukken 2025. Op papier ziet het beeld er op het eerste gezicht comfortabel uit. De Provincie sluit af met een positief resultaat van ruim € 85 miljoen. Daarvan wordt ruim € 56 miljoen doorgeschoven en ruim € 28 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve. Dat klinkt financieel gezond, maar is dat wel zo? JA21 wil vandaag niet alleen kijken naar de vraag of het rekensommetje klopt. We willen kijken naar de vraag wat deze cijfers zeggen over het bestuur van onze Provincie. Een groot positief resultaat is niet automatisch een compliment. Als tientallen miljoenen worden overgeboekt naar een volgend jaar, betekent dat ook dat beleid niet, later of trager is uitgevoerd dan eerder aan Provinciale Staten is voorgesteld. Dan moeten wij ons afvragen: Begroten we realistisch? Kunnen wij de uitvoering aan? En zijn wij eerlijk genoeg tegenover Limburgers wat wel en niet lukt? Voorzitter, Limburg heeft geen behoefte aan papieren ambities. Limburg heeft behoefte aan resultaten, aan bereikbare dorpen, aan sterke regionale economie, een fatsoenlijke infrastructuur, aan veiligheid, aan beleid dat meetbaar is en niet verdwijnt in bestuurlijke taal. De financiële gezondheid van Limburgs is op hoofdlijnen positief, maar de druk neemt ook toe. De structurele ruimte wordt kleiner. De afhankelijkheid van het provinciale fonds en de Rijksmiddelen blijft een risico. En juist daarom moet de Provincie scherper kiezen. Wat JA21 betreft betekent dat: eerst zuinig en doelmatig bestuur voordat iemand ook maar denkt aan extra lasten voor Limburgers. De analyse laat zien dat er, zoals ieder jaar wordt aangegeven, ruimte bestaat om de opzetten te verhogen, maar laat ik namens JA21 dan heel duidelijk zijn: dat mag ook dit jaar geen uitnodiging zijn. De Limburgse automobilist is geen pinautomaat van de Provincie. Voorzitter, wij zien daarnaast risico's bij grote projecten en verbonden partijen. Denk aan Greenport, het nog op te richten BFF, het Limburgse Energiefonds met daarin natuurlijk het Mijwaterdossier en andere deelnemingen. Het probleem is niet dat de Provincie nooit mag investeren. Het probleem ontstaat wanneer Staten niet in een oogopslag kunnen zien hoeveel geld er in totaal op het spel staat, wat de boekwaarde is, welke risico's zijn afgedekt en wanneer we stoppen als doelen niet worden gehaald. JA21 wil daarom meer grip. Niet achteraf constateren dat er moet worden afgewaardeerd, maar vooraf weten welke risico's we nemen. Niet verspreide informatie in losse stukken, maar één helder overzicht met informatie over exposure, garanties, kapitaalstortingen, afwaarderingen en exitstrategieën. Voorzitter, JA21 zal de jaarstukken beoordelen via een maatstaf: Gaan wij zorgvuldig om met belastinggeld? Beschermen wij Limburgers tegen onnodige lasten? Krijgen Staten tijdig inzicht in risico's? En hebben de belangrijkste provinciale uitgaven aantoonbaar resultaat? Dat laatste is misschien wel de belangrijkste vraag waar ik tot op heden nog geen helder antwoord op heb kunnen vinden. Als je kijkt naar letterlijk alle honderden miljoenen die door deze Provinciale Staten vloeien, is het rendement op alle kosten die wij dan maken hoog genoeg voor de inwoners van onze provincie? En waar ook wij begrijpen dat niet elke vorm van direct of indirect rendement tastbaar of meetbaar is, is dat geen excuus om niet duidelijk resultaatgerichte aanpak te realiseren met aantoonbaar bevredigende returns op de investeringen. De financiële sterke provincie moet niet zelfgenoegzaam zijn. Juist een financiële sterke provincie heeft de plicht om scherp, sober, transparant te besturen. Daarom heb ik een paar vragen aan het College. Onderbesteding en realistisch begroten. Kan het College per beleidsveld aangeven welke posten samen het grootste deel vormen van de € 56 miljoen aan overboekingen, waarom deze middelen in 2025 niet zijn besteed en welke concrete maatregelen het College neemt om te voorkomen dat PS opnieuw plannen

goedkeuren die in praktijk niet uitvoerbaar blijken te zijn? Dan heb ik over de lasten van de Limburgers de vraag: De Griffie wijst op onbenutte belastingcapaciteit bij de motorrijtuigenbelastingopcenten, kan het College helder toezeggen dat deze ruimte ook voor de komende jaren niet wordt gezien als makkelijke dekking voor tegenvallers en de lastenverhoging voor Limburgse automobilisten pas aan de orde is nadat er eerst gekeken is naar onderbesteding, reserves, doelmatigheid en het schrappen van minder noodzakelijke uitgaven en dat we altijd eerst aan verlagen van onkosten denken dan aan verhogen van lasten van onze burgers? Deelnemingen, grote projecten en financiële blootstelling. Is het College bereid om voor de volgende P&C-behandeling een integraal risicodashboard aan Provinciale Staten te sturen voor grote projecten en verbonden partijen, waaronder Greenport, Limburgs Energiefonds en specifiek voor het Mijwater met daarin per partij wat is geïnvesteerd, de kapitaal injecties, de boekwaarden, de garanties, de risicoreserves en de afwaarderingen en, ik vind het ook heel belangrijk, een worstcasescenario? En dan het laatste, over de structurele risico's en meetbare resultaten. Welke structurele uitgaven zijn op dit moment afhankelijk van incidentele middelen of onzekere Rijksbijdragen? En kan het College per beleidskader aangeven welke doelen in 2025 dan niet SMART genoeg waren geformuleerd en hoe dit in 2026 wordt hersteld, zodat Staten niet alleen geld autoriseren, maar ook concrete resultaten kunnen controleren? Dan tot slot, voorzitter. JA21 wil een nuchter resultaatgericht bestuur, waar we de Limburger heel helder dienen en waar iedereen van onze Provincie kan begrijpen in een heldere en begrijpelijke taal, waar de risico's en de resultaten liggen voor onze Provincie, dat dat duidelijk is voor iedereen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Schyns. Dan geef ik nu het woord aan de heer Franssen namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dankjewel voorzitter. De jaarrekening. Er werd gesproken over een positief resultaat. Nou, dat hebben wij bestudeerd en toen kwamen we tot de conclusie dat er toch nog wat 'maar'tjes bij deze jaarrekening aanwezig zijn. Wat voor ons vooral een zorg is, is de onderbesteding. Het wordt ook wel de onderuitputting genoemd. En het frappante was – en dat zagen we in deze jaarstukken – dat de onderbesteding een rol speelt binnen alle beleidskaders. En ik zal er maar eentje uitnemen van de vijf die ondermeer genoemd worden: de bereikbaar- en de toegankelijkheid van Limburg daar zien we een min staan van -€ 42,1 miljoen. Als er natuurlijk iets belangrijk is dan is het dat Limburg bereikbaar is en toegankelijk. Dat is de basis van de hele economie voor onze inwoners. En het verbaast ons ook dat dit eigenlijk tot een echte onderbesteding heeft geleid. En we zouden dan ook graag van de Deputé horen hoe hij dit op korte termijn wil en zal gaan oplossen. Dan, voorzitter, wij zien ook bij de andere beleidsterreinen dat er maatregelen worden genomen om herhaling te voorkomen en dat werd ons eigenlijk medegedeeld tijdens de eerder informatiesessies. Maar die mededeling vonden wij te abstract. Wat zijn echt de concrete maatregelen die dit College via de beleidsterreinen ons kan presenteren? Want op dat punt zien we nog te weinig actie. En hoe staat het met de – want dat wordt ook in het document benoemd – sterke positionering van de directie en GS als opdrachtgevers? Wat is er concreet gebeurd? Wat is er nu sterker geworden van die directie en van de GS als opdrachtgevers? Kunt u ons, als controlerend orgaan, nu echt concreet overtuigen dat hier in dit huis iets gebeurd is, dat er aangepakt wordt? Dit kunnen we niet lezen uit de stukken. Ik zie u wel knikken, maar ik ben benieuwd. En van de andere kant: Hoe zorgvuldig gaan wij om met het belastinggeld van onze inwoners? Want wij zien in heel veel documenten dat de proceskosten gigantisch hoog zijn. En als je dan zegt: oké, wat is er dan met het budget en het geld gebeurd, dan zie je in de praktijk dat er weinig uitvoering heeft plaatsgevonden. Ik zal een voorbeeldje noemen: Ransdalerveld. Tien jaar geleden heeft men daar maatregelen genomen om erosie te voorkomen. Het heeft heel veel geld gekost. Nu is er vanuit de Provincie weer een project opgestart om hetzelfde te doen, alleen de manager zegt: ja, we moeten met zo veel mensen praten en dan weten we misschien nog niet of er iets uitkomt. Nou, dan zijn we goed bezig mensen. Nou, dan gaan we eens even naar, natuurlijk, waar iedereen om roept: het woningtekort. Hoe zit het eigenlijk in de regio's verdeeld? Zijn er veel verhuiskosten? Zijn er veel verhuisbewegingen? En is dat ook in Limburg van toepassing? En hoe wordt erop geageerd door dit College? En we zien steeds minder voorzieningen in de dorpen. Dat neemt af. Hoe gaat dit College met de veranderde maatschappij zodat we toch de voorzieningen in stand kunnen houden in de dorpen? En wat is

op dit moment het resultaat van het Straatje Erbij? Want ja, we horen wel veel, we doen wel veel, maar wij houden wel van resultaten, beste mensen. En als we het hebben ... Want het Rijk kondigde een tijdje geleden al aan, pas geleden, dat we hier in Limburg te maken zouden krijgen met zones rondom Natura 2000-gebieden van 500 en 1.000 meter. Ja, toen viel ik toch even bijna van mijn stoel af. Ik denk: Weet het Rijk wel ... Wordt er goed gecommuniceerd vanuit dit College naar Den Haag toe hoe Limburg in elkaar zit? O, is mijn tijd al om? Voorzitter, ik ben pas op de helft. Goh, te weinig tijd aan gevraagd. Goed, jammer, dan laat ik het erbij. Geluk voor het College deze keer.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. Er is altijd nog een tweede termijn en u kunt nog interromperen, dus u heeft nog mogelijkheden genoeg om het geluid te laten horen. Niet dat ik u nu meteen wil aanmoedigen, maar ... Maar dank u wel. Wij gaan verder. Ik geef het woord graag aan mevrouw Boven van de Partij voor de Dieren. Sorry, sorry, neem me niet kwalijk, mevrouw Boven.

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

De voorzitter: Nee, dat klopt wel.

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

De voorzitter: O, u heeft geen tijd aan gevraagd. Toch wel? Jawel, ja. Mevrouw Boven aan u het woord.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u voorzitter. Op het eerste gezicht lijkt het allemaal koek en ei met het programma Perspectief voor het landelijk gebied. Immers alle zes indicatoren in het overzicht staan op groen. Maar wat blijkt: dat zijn de zes kwaliteitsindicatoren oftewel de indicatoren die aangeven dat de beleidsstukken geschreven zijn. Kortom, op papier is alles in orde. Maar zoals bekend: papier is geduldig. Dit beeld van alles op groen is misleidend. Want kijken we in de subparagrafen naar de indicatoren tijd en geld, dan zien we dat er maar drie op groen staan, acht op oranje en zelfs een op rood, namelijk die voor de transitie van het landelijk gebied. Daaronder vallen drie kerndoelstellingen en ik noem ze maar even: het voorkomen van verslechtering van de natuur in Natura 2000-gebieden, wat een wettelijke verplichting is; het realiseren van de ontwikkelopgave natuur; om de kwaliteits- en kwantiteitsdoelen voor grond en oppervlaktewater te behalen. GS merken daarbij alleen op dat een verwachte datum van realisatie niet voorhanden is. Zitten GS er zijn niet mee dat deze doelstellingen niet gehaald worden? En dat is een vraag. Maar dit zijn doelstellingen die ofwel geheel of voor een groot deel op het bordje van de Provincie liggen. Voorzitter, een concrete vraag: Wil het College beweren dat het uitblijven van een reëel perspectief op het behalen van deze kerndoelstellingen geheel aan het Rijk te wijten is of aan tegenslag, tegenwerking en overmacht? Of steekt dit College de hand in eigen boezem en gaat het in ieder geval voor de resterende periode er vol tegenaan? En wat denkt het College daarmee nog als resultaat te realiseren voor het voorkomen van de verslechtering van de natuur, de ontwikkelopgave natuur en de kwaliteits- en kwantiteitsdoelen voor grond en oppervlaktewater. En dan voorzitter Maastricht-Aken Airport. Jullie keken er vast al naar uit dat ik daar weer over zou beginnen. Eerst de ongeplande afwaardering van € 9,7 miljoen van de boekwaarde van MAA in deze jaarrekening. Dit is volgens de reactie van Financiën op de analyse van de Griffie, omdat Schiphol 40% van de aandelen voor € 4 miljoen heeft gekocht. Op zich bijzonder logisch, maar waarom hebben GS dit niet aangekondigd in de businesscase in 2022? En voorzitter, als 40% van de aandelen € 4 miljoen waard is – want dat was de aankoopprijs van Schiphol – en er nu voor € 9,7 miljoen is afgewaardeerd, heeft de Provincie de aandelen MAA dan te goedkoop verkocht of is de boekwaarde van MAA dan nog steeds veel te hoog en gaat die over 2026 weer afgewaardeerd worden? Ten tweede lijdt MAA blijkbaar nog steeds elke maand verlies. Heel fors meer verlies dan geprognostiseerd in de businesscase in 2022, omdat de aantallen vluchten in 2025 ver achterblijven op de prognoses, namelijk tussen 25% en 30% van die prognose. Bij min of meer gelijkblijvende vluchten ten opzichte van 2024 wordt elke maand rond de € 1 miljoen verlies geleden. Ergens rond de zomer van 2027 zijn de mogelijkheden van GS, om exploitatietekorten c.q. verliezen te compenseren met creatieve boekhoudtrucks, uitgeput. Wat de

Partij voor de Dieren stoort, is dat hier in ernstige mate uitstelgedrag door GS vertoond wordt. Het moeilijke vraagstuk van hoe verder met MAA bij blijvende verliescijfers, wordt zo neergelegd bij een nieuwe coalitie en nieuwe Provinciale Staten. Het is tijd voor een plan B en om daar een begin mee te maken, hebben wij de volgende motie gemaakt. Het dictum daarvan luidt als volgt: Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om minimaal twee financiële prognoses uit te werken tot 2030 waarbij de toekomstige operationele winsten en verliezen per jaar geprognosticeerd zijn bij: gelijk aan 2025 blijvende volumes vrachttonnages en passagiersaantallen of equivalenten daarvan; een groeiscenario met 10% groei per jaar in volumes en vrachttonnages en passagiersaantallen of equivalenten daarvan; hierbij aan te geven hoe de nog beschikbare achterstallige NEDAB-gelden en jaarlijkse NEDAB-vergoeding zijn verwerkt in de prognose. Tot slot, voorzitter, wil de Provincie haar eigen negatieve impact op mens, dier en milieu de komende jaren verminderen en in 2050 wil de organisatie ervoor zorgen dat de eigen bedrijfsprocessen helemaal geen negatieve impact meer hebben. Dat is in ieder geval wat we lezen in de verplichte paragraaf over duurzaamheid en in het daaraan gekoppelde Uitvoeringsplan duurzaamheid 2024-2030. Maar terwijl we in de jaarstukken wel terugzien welke voetafdruk de Provincie heeft achtergelaten op het gebied van CO₂, energie en circulariteit, zien we niets terug over de impact van de eigen organisatie op dieren. Voorzitter, begrijp ons niet verkeerd: we zijn blij dat er stappen op het gebied van afval, energie en mobiliteit worden gezet en dat de Provincie haar eigen uitstoot op CO₂-gebied heeft weten te verminderen. Maar wanneer je stelt dat je de negatieve impact van de eigen organisatie op dieren wil verminderen, zul je daar ook acties aan moeten verbinden en voortgang daaraan moeten monitoren en dat lijkt nu niet het geval. We zijn dan ook heel erg benieuwd naar de wijze waarop de Provincie handen en voeten gaat geven aan de ambitie om haar impact op dieren te verminderen en zelfs te elimineren en horen graag van te Gedeputeerde hoe dat gaat gebeuren. Want met het opnemen van een vertederende foto van een schaap met haar lam zijn we er natuurlijk niet. Dank u voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Boven. Geef nu het woord aan mevrouw Berghorst namens de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, 2025 stond in het teken van de uitvoering van onze plannen en daarmee maakten we in het afgelopen jaar echt verschil in de levens van mensen en daar mogen we als Provincie best een beetje trotser op zijn. We werken aan leefbare wijken en dorpen, omdat sterke gemeenschappen bijdragen aan sociale cohesie. Vanuit het Leefbaarheidsfonds steunden we vorig jaar 138 maatschappelijke initiatieven, van het poppodium De Oefenbunker in Landgraaf tot de ontwikkeling van een duurzaam sportpark in Nieuw-Bergen. En Limburg Centraal, daarmee dragen we krachtig bij aan een thuis voor iedereen in Limburg. In Limburg maken we meedoen mogelijk voor mensen die pech hebben in het leven. We openden de wereld voor mensen met een laag inkomen met Dalvrij Limburg en 7.500 kinderen uit arme gezinnen konden dankzij de Provincie Limburg meedoen aan sport en cultuur. Zo hebben we iedere dag bijgedragen aan gelijke kansen en versterkten we onze inclusieve samenleving. Die inclusieve samenleving wordt ook versterkt door de krachtige inzet op Limburgse taal. En dat, voorzitter, is niet alleen van culturele waarde. Toen ik als Statenlid nog sceptisch was, vertelde mijn fractievoorzitter mij ooit: 'Aleida, voor veel Limburgers is Limburgse taal geen cultureel dingetje. Het is de taal van het hart, de manier waarop je je uit als je je echt geraakt voelt. Het geeft veel van onze inwoners een stem en maakt hen trots.' En dat, voorzitter, dat is wat Limburgers nodig hebben. We hebben in 2025 ook een belangrijke stap gezet in het versterken van de basisvaardigheden van onze beroepsbevolking. Mede dankzij de ondersteuning vanuit de Provincie Limburg deed iedere arbeidsmarktregio in Limburg vorig jaar met succes een aanvraag uit het Nationaal Groeifonds voor een LLO-collectief voor lager opgeleiden en laaggeletterden. De PvdA is blij dat het gelukt is en complimenten voor het College voor deze inzet. Onze toekomstbestendige economie kan niet bestaan zonder een euregionale beroepsbevolking die hier alle kans krijgt om zich optimaal te ontwikkelen. Met Talent Charter zetten we stappen in een programmatische aanpak van het versterken van de beroepsbevolking van de toekomst. En voorzitter, dat is in Limburg geen luxe. Limburg heeft economisch beleid en arbeidsmarktbeleid nodig dat elkaar versterkt, maar de PvdA vraagt zich weleens af of dat ook lukt. Graag een reflectie van het College. En kan het College toezeggen om ons op korte termijn mee te nemen in

de opbrengst van de toegekende LLO-collectieven, de voortgang van Talent Charter en de wijze waarop economisch beleid en arbeidsmarktbeleid elkaar versterken en op elkaar worden afgestemd? Voorzitter, we lezen in de jaarstukken dat we de grensligging van Limburg optimaal benutten in 2025, maar dat is wel een beetje gek, want het enige voorbeeld dat daarbij genoemd wordt, dat is de Einstein Telescope en die is er nog niet. En dat, voorzitter ... De PvdA weet wel dat er meer gebeurt als het gaat om grensoverschrijdende samenwerking op arbeidsmarktbeleid bijvoorbeeld, maar buiten de structurele borging van de GrensInfoPunten lezen we verder niets in de paragraaf gezonde arbeidsmarkt over wat er allemaal nog meer gebeurt om de euregionale arbeidsmarkt te versterken. Kan het College toelichten welke stappen er in 2025 zijn gezet om het werken, leren en leven in de grensregio voor gewone mensen makkelijker te maken? Voorzitter, trots is de PvdA dat het Leefbaarheidsfonds omgeving Chemelot eindelijk van de grond is gekomen. Bedrijven op Chemelot dragen nu bij aan de leefbaarheid in wijken die rondom het chemiecomplex liggen en dat is broodnodig. Maar voorzitter, dat ontslaat Chemelot en de Provincie natuurlijk niet van de verplichting om goed te zorgen voor het milieu en de gezondheid van onze inwoners. Omwonenden maken zich daar zorgen over en dat begrijpen wij wel. Op ons initiatief is onderzoek gedaan naar de gezondheidseffecten van Chemelot voor omwonenden. De uitkomsten van het onderzoek stellen ons niet gerust, vooral omdat het RIVM aangeeft dat er eigenlijk te weinig gegevens zijn om te kunnen concluderen of ziekten in de wijken rondom Chemelot nu vaker voorkomen dan in de rest van Nederland en als dat zo is of dat door het chemiecomplex komt. Het RIVM beveelt aanvullend onderzoek aan. Op welke wijze volgt het College de uitkomsten van het RIVM-onderzoek nu op? Zijn we in gesprek met Chemelot en het Rijk over aanvullend onderzoek? Voorzitter, de verduurzaming en elektrificatie van Chemelot kunnen ook een positief effect hebben op de gezondheid van omwonenden. De relatie tussen luchtvervuiling, ziekten als astma, COPD, hart- en vaatziekten, beroertes en longkanker staat in de medische wereld al lang onomstotelijk vast. Het verbeteren van de gezondheid van omwonenden zou een belangrijke reden moeten zijn voor de versnelde verduurzaming van Chemelot, maar we zien dat projecten als de FAWOS en de DRC, die zo belangrijk zijn voor die verduurzaming, soms onzeker zijn en dat is niet alleen een probleem voor Chemelot. Dat is ook een probleem voor onze toekomstige energiezekerheid, de leveringsbetrouwbaarheid en de vestigingskracht van onze provincie. Ook in 2025 hebben we daar als Provincie veel aandacht voor gehad, maar is die aandacht er eigenlijk ook voldoende in politiek Den Haag? Graag een reflectie van het College. 2025, voorzitter, was het jaar van nieuwe Tweede Kamerverkiezingen. Voor de tweede keer sinds de verkiezingen van Provinciale Staten in maart 2023 veranderde het Haagse speelveld en dat maakt ons werk er niet gemakkelijker op. Limburg heeft helemaal niets aan Haagse wispelturigheid. Wij hebben daadkracht nodig en realistisch beleid dat problemen oplost en geen nieuwe problemen creëert en we kunnen ook niet blijven wachten totdat dat kwartje in Den Haag is gevallen. Op veel fronten hebben we daarom gekozen om zelf een stap vooruit te zetten, vaak tegen de stroom in, met het LOS bijvoorbeeld en met de blijversaanpak. Zo proberen we perspectief te creëren voor ondernemers, voor onze inwoners en voor de natuur. Maar, voorzitter, Limburg heeft zelf ook perspectief nodig vanuit Den Haag, bijvoorbeeld als het gaat om ons vliegveld. Voor het eerst staat er nu expliciet in de P&C-documenten dat de natuurvergunning nog niet is verleend in verband met stikstofproblematiek. In de voortgangsrapportage transitie MAA zijn we daar wel al over geïnformeerd, maar nu staat het toch heel expliciet in de jaarstukken als risico benoemd en daarom vind ik het belangrijk dat we het daar vandaag met elkaar over hebben. Want tegelijkertijd komt er vanuit Den Haag ook nieuw stikstofbeleid. En voorzitter, de PvdA maakt zich, met name door de komst van dat nieuwe stikstofbeleid en dit expliciete risico dat nu benoemd is in de jaarstukken, grote en oprechte zorgen over het MAA-dossier. Niet omdat wij graag willen kunnen zeggen: zie je wel, het was niks en het wordt niks. Maar omdat het genomen besluit grote consequenties heeft voor onze provincie, voor onze financiën en voor onze inwoners en we willen daar met elkaar het gesprek over kunnen voeren. Voorzitter, deelt het College de zorgen van de Partij van de Arbeid en kan het College toezeggen om ons op korte termijn te informeren over de situatie op het vliegveld en in het bijzonder in relatie tot dat stikstofrisico? En daarin is dus de vraag ook expliciet: Wat is nu het perspectief op het verkrijgen van die natuurvergunning? Voorzitter, de Limburgse natuur heeft stappen vooruit nodig. Daar is ook in 2025 aan gewerkt, maar zoals u weet gaat het de PvdA niet snel genoeg. De jaarstukken scheppen ook een verwarrend beeld, want er staat aan de ene kant dat we op koers liggen met het uitvoeren van plannen en

maatregelen, maar ook dat het tempo minder hoog is dan wij wensen en soms nodig hebben om de doelen en ambities binnen de gestelde termijn te bereiken. Dat is een beetje vreemd. Kan het College reflecteren op deze tegenstrijdige tekst in de jaarstukken? Waardoor komt het dat het tempo minder hoog is dan wij wensen? Waar zit het hem in? En welke maatregelen heeft het College genomen in 2025 om tempo te houden en doelen te realiseren? Voorzitter, ik kom bij de financiën en dat is ook het slot van dit betoog. We hebben een jaarresultaat van € 85 miljoen. € 57 miljoen wordt overgeheveld naar het komende jaar. € 28 miljoen gaat naar de algemene reserves. Geld genoeg dus voor nieuwe ambities, zou je denken, maar toch moeten we ons daarin niet vergissen. De toekomst is onzeker. Er komen mogelijk bezuinigingen aan, zeker als de discussie over het Provinciefonds voor Limburg nadelig uitpakt. Niet alles kan. Die oproep geldt voor PS, maar vooral ook voor GS. GS komen immers met de meeste grote en financieel ingrijpende voorstellen, niet Provinciale Staten. Voorzitter, voor een eenvoudig lid van PS lijkt het soms alsof daar geen maat op staat. Ik zet mijn vinger even bij de punt.

De voorzitter: Ik wijs u er gelijk op dat u nog een paar seconden tijd heeft, dus u moet echt afronden. De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel voorzitter. Ik hoor mevrouw Berghorst zeggen: het College komt met voorstellen die veel geld kosten, maar u bent het die hier die voorstellen goedkeurt. Bent u dat met mij eens?

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Dat klopt.

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Bent u ook met mij eens dat dan niet het College hier schuld is, maar dat u schuld bent dat die grote bedragen uitgegeven worden?

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Nee, dat ben ik niet met u eens. Het College komt met voorstellen, voorstellen die we met elkaar hebben bedacht. Als dat goede voorstellen zijn, dan zijn wij bereid om die te steunen omdat je altijd naar goede voorstellen moet kijken. Maar wat ik vraag aan het College, of wat ik het College meegeef, is dat het College daarin zelf misschien wat kritischer moet kijken naar wat het aan ons voorlegt.

De voorzitter: Tot slot de heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dan zou ik willen vragen om dan zelf ook kritischer te gaan kijken en niet zomaar met alle voorstellen die miljoenen euro's kosten in te stemmen, want dat is niet de schuld aan het College, maar dat bent u.

De voorzitter: U ben ik, geloof ik. Oké, dank u wel.

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

De voorzitter: Ja, u spreekt via de voorzitter, dus ik zal er eens over nadenken wat u mij nu heeft aangedaan, maar mevrouw Berghorst, u mag nog reageren.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, voorzitter, ik hoor wat de heer Megens zegt en ik zal het meenemen in mijn overwegingen als ik weer een voorstel ga steunen of niet. Voorzitter, ik rond af, want ik wil eigenlijk gewoon van het College weten wat de actuele stand van zaken is rondom het Provinciefonds. De

Gedeputeerde was gisteren ergens en ik ben benieuwd wat de uitkomst is. En er is een terugkerend probleem met onderbestedingen, voorzitter. Die zijn ook aangepakt. Kan het College duiden wat het effect is geweest van die aanpak? En of het College ook kijkt naar of de ambities die wij gesteld hebben nog wel passen binnen de capaciteit die we hebben en de middelen die we hebben en of we misschien, als College zijnde, daar een beetje kritisch naar onszelf moeten kijken?

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Berghorst. Geef ik nu het woord aan de heer Megens namens de fractie van de PVV.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Voor de PVV zijn de jaarstukken geen boekhoudkundige oefening. Het is het moment waarop we kijken wat het beleid van afgelopen jaar de Provincie daadwerkelijk heeft opgeleverd voor de Limburger. En als we de stukken lezen, dan zien we eigenlijk twee werelden: aan de ene kant een Provincie die geld overhoudt en aan de andere kant een Limburger die iedere maand opnieuw moet bekijken of hij überhaupt nog rondkomt. De Provincie sluit het jaar af met een positief resultaat van ruim € 85 miljoen en na alle verrekeningen blijft er nog bijna € 28,5 miljoen vrij besteedbaar over. Maar tegelijkertijd zien we ook dat € 56 miljoen wordt doorgeschoven naar de volgende jaren, omdat plannen niet zijn uitgevoerd of vertraging hebben opgelopen. En dan komt bij de PVV een simpele vraag: Hoe kan het dat de Provincie zo veel geld overhoudt, terwijl meer Limburgers moeite hebben met rondkomen? Buiten het gouvernement ziet de wereld er anders uit. Daar zijn de boodschappen duurder. Daar blijft de energierekening hoog. Daar wordt autorijden steeds duurder. Daar wachten Limburgse jongeren op een woning en wachten ondernemers op een stroomaansluiting. En dan vragen inwoners zich terecht af wat ze eigenlijk terugzien van al die miljoenen die de Provincie uitgeeft. Voorzitter, bestaanszekerheid staat vandaag voor de PVV centraal. Niet het woord, maar als dagelijkse realiteit. Bij het programma 'Samenleven en bestaanszekerheid' lezen we dat verschillende doelen nog niet zijn gehaald. Het jeugdfonds Sport en Cultuur groeit, maar bereikt nog steeds niet alle kinderen die we willen bereiken. En dat betekent dat er nog steeds kinderen zijn die niet kunnen sporten of deelnemen aan activiteiten die voor anderen vanzelfsprekend zijn. Kan het College uitleggen waarom deze doelstellingen niet worden gehaald? En wat gaat het College doen om deze kinderen wel te bereiken? Ook lezen we dat we op onderdelen van de armoedeaanpak achterblijven en dat vinden wij zorgelijk. Want als er één moment is waarop armoedebeleid moet werken, dan is dat nu. Wat gaat het College hieraan doen? Voorzitter, de leefbare steden en dorpen zien we eveneens een opvallend beeld. Gemeenten, coöperaties en verenigingen weten de leefbaarheidsregeling goed te vinden en dat is zeer positief. Maar juist kleinere initiatieven van inwoners in die gemeenschappen blijven achter en dat is opvallend. Leefbaarheid begint niet op het gouvernement. Leefbaarheid begint in de straat, in een wijk en in een dorp, bij vrijwilligers die hun handen uit de mouwen steken. Kan het College uitleggen waarom juist deze inwoners minder goed bereikt worden? En hoeveel provinciale capaciteit wordt eigenlijk ingezet voor de initiatiefcoaches? Voorzitter, ook op het gebied van wonen zien we een groot verschil tussen ambitie en werkelijkheid. Het College heeft het over versnelling, maar de woningnood stijgt sneller dan dat wij bouwen. Veel starters kunnen geen woning vinden en jongeren blijven noodgedwongen langer thuis wonen. Daarom is de vraag heel eenvoudig: Voor wie bouwen we nu eigenlijk? Kan het College garanderen dat Limburgse starters en gezinnen daadwerkelijk profiteren van deze woningbouwversnelling? Of worden onze inwoners opnieuw ingehaald door ontwikkelingen buiten Limburg? Maar ook zonder een sterke economie is er geen bestaanszekerheid. Ondernemers willen investeren, uitbreiden en vooruit, maar zij lopen vast op de netcongestie. De Provincie investeert miljoenen in energiebeleid. Er wordt gesproken over een provinciaal energiebedrijf en over het bestrijden van energiearmoede. En dat is allemaal prima, maar uiteindelijk telt voor de Limburger maar één vraag: Wordt mijn energierekening lager? Kan het College aangeven hoe de huidige investeringen daadwerkelijk hebben bijgedragen aan een lagere energielast voor onze Limburger? Want als wij miljoenen investeren, moeten die Limburgers daar uiteindelijk ook iets van terugzien. Voorzitter, ook bij de landbouw, natuur en stikstof zien wij een Provincie met grote ambities, maar beperkte resultaten. We lezen dat de doelen achterblijven en de realisatie van nieuwe natuur onder druk staat, maar ondertussen wacht die boer nog steeds op duidelijkheid, lopen vergunningen vast en worden economische ontwikkelingen vertraagd. Kan het College aangeven

hoeveel geld inmiddels is uitgegeven aan die stikstofmaatregelen? En vooral: Wat heeft dat nu concreet al opgeleverd? Hoeveel vergunningen zijn hierdoor mogelijk geworden? Hoeveel woningbouwprojecten zijn hierdoor geholpen? En hoeveel economische ruimte is hier nu door ontstaan? Ook het openbaar vervoer verdient aandacht. We spreken over duurzaam vervoer, maar ondertussen rijden er nog steeds dieselbussen rond ter vervanging van de elektrische bussen. En dan mag ook de vraag gesteld worden: Hoe duurzaam is ons openbaar vervoer op dit moment daadwerkelijk? Maar we lezen ook opnieuw over de financiële onzekerheden rondom de concessie. Waarom wordt alweer gekeken naar de extra reserves? En hoe komt het dat de rekening uiteindelijk opnieuw bij de Limburgse belastingbetaler terechtkomt? Voorzitter, dan kom ik bij Maastricht Aachen Airport, een dossier waar de PVV kritisch naar kijkt. En niet omdat wij tegen het vliegveld zijn, maar omdat wij vinden dat belastinggeld verantwoord moet worden besteed. Voor MAA was namelijk ruim € 13 miljoen begroot. Uiteindelijk werd bijna € 31 miljoen uitgegeven en daarnaast moest ruim € 90 miljoen uit de reserves worden gehaald voor een afwaardering. En dat zijn bedragen die vragen oproepen. Terwijl de Limburger iedere euro moet omdraaien, zien we opnieuw miljoenen verdwijnen. Kan het College aangeven wat deze investeringen de Limburgse inwoner concreet hebben opgeleverd? En wanneer krijgen Provinciale Staten een volledig overzicht van alle kosten, risico's en verplichtingen rondom MAA? Komt die een keer op tijd? Daarnaast vragen wij opnieuw aandacht voor het voorterrein van de luchthaven. Met de extra drukte die er aankomt, moet de verkeersveiligheid gewoon op orde zijn. Hoe staat het ervoor met het opknappen van het voorterrein van MAA? Licht hier al een plan voor? En zijn er nog voldoende financiële middelen beschikbaar? Voorzitter, ook binnen cultuur en erfgoed zien wij keuzes die vragen oproepen. Er gaat veel geld naar commissies, overlegstructuren en allerlei bestuurlijke lagen. Kan het College uitleggen wat dit concreet heeft opgeleverd? Hoeveel geld gaat er nu precies naar overleg? En hoeveel geld komt er daadwerkelijk bij die cultuur en dat erfgoed terecht? Daarnaast ontvangen de provinciale musea opnieuw compensatie vanwege de stijgende kosten. Wanneer verwacht het College dat deze instellingen financieel gezond worden? En hoe kijkt het College naar de signalen uit de sector zelf dat de basis soms onvoldoende op orde is? Positief is dat 54.000 leerlingen zijn bereikt met de culturele activiteiten. En dat zijn resultaten die de Limburger begrijpt. Dit zijn ook investeringen die zichtbaar zijn. Maar ook lezen we over een stijging van maar liefst bijna € 920.000 binnen de Appa-voorziening. Dit is voor veel Limburgers ook nauwelijks uit te leggen. Kan het College daarom helder toelichten hoe dit bedrag tot stand is gekomen en welk deel hiervan daadwerkelijk betrekking heeft op de Provincie Limburg? Voorzitter, de rode draad van de jaarstukken is voor de PVV duidelijk. De Provincie heeft geld, veel geld, maar op te veel terreinen blijft het resultaat achter en de Limburger merkt daar onvoldoende aan. En daarom kiest de PVV vandaag voor een andere richting: niet meer reserves, niet meer overleg, niet nog meer plannen en ambities waar het College nu over spreekt, maar meer aandacht voor betaalbaarheid, meer aandacht voor bestaanszekerheid en meer aandacht voor mensen die iedere dag werken, zorgen en belasting betalen in Limburg. Al is het een druppel op een gloeiende plaat, maar wij dienen vandaag een amendement in om de provinciale opzetten op de motorrijtuigenbelasting tijdelijk te verlagen, want voor veel Limburgers is de auto geen luxe, maar een dagelijkse noodzaak om naar hun werk te gaan. Als de Provincie miljoenen overhoudt, terwijl inwoners meer moeite hebben om rond te komen, dan vinden wij dat een deel van dat geld terug moet naar de mensen die het ook hebben opgebracht. Niet naar de overheid, maar naar de Limburger. Dank u wel, voorzitter. Dan zal ik even het dictum van het amendement voorlezen: Besluiten dat in het dictum van het ontwerpbesluit G-26-015 het beslispunt 2b te schrappen en hiervoor in de plaats te zetten: b. € 28.456.052 in te zetten voor provinciale opcenten MRB voor 2027 tijdelijk met 10% te verlagen en gaat over tot de orde van de dag. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Megens. Er is een vraag voor u van de heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. We hadden gisteravond wat gesprek over de vraag of Sinterklaas bestaat, maar kennelijk bestaat die. En niet alleen bestaat die, maar kennelijk is deze Sinterklaas ook van plan om kinderen die veel geld hebben of waarvan de ouders veel geld hebben, ook een duurder cadeautje te geven. Want die motorrijtuigenbelasting, dat betaalt elke autobezitter en dat betekent ook dat

autobezitters die zich grote, zware auto's kunnen veroorloven en dus ook meer motorrijtuigenbelasting betalen, ook meer voordeel hebben van uw voorstel. Kunt u dat uitleggen?

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, voorzitter, wij zijn voor een evenredige behandeling van iedere Limburger. Dus we gaan niet zeggen: een Limburger die een kleine auto heeft, mag minder betalen en een grote auto moet meer betalen. Het gaat hier om het gewicht en de slijtage van de wegen die onderhouden worden. Dus wat ons betreft is daar niks geen verschil tussen de Limburger die minder geld heeft of meer geld heeft. Iedereen is gelijk.

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): En hoe rijmt u dat dan met opmerkingen over armoedebeleid?

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, voorzitter, die mag de heer Sol mij beter uitleggen, want ik zie niet waarom iemand met een kleine auto in armoede zou leven en iemand met een grote auto automatisch rijk is.

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, u heeft de mond vol over armoedebeleid en dat betekent, denk ik, dat als je daar iets mee wil, dat je je dan ook richt op mensen die inderdaad moeite hebben om elke maand rond te komen. Als het gaat over motorrijtuigenbelasting is dat dan niet het meest aangewezen idee, lijkt mij.

De voorzitter: Mijnheer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dat lijkt u, maar ons lijkt het wel. Dus lijkt me hartstikke duidelijk.

De voorzitter: Dank u wel en dank u wel mijnheer Megens. Ik geef nu het woord aan de heer Wolters Gregório namens de SP.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Goedemorgen allemaal. Ja, wat te doen met € 28 miljoen? Dat had ook de subtitel van onze jaarstukken kunnen zijn. En de reactie van de pers op onze jaarstukken was: Limburg krijgt de miljoenen niet op. Maar hoe onze inwoners daarop reageerden, is veel interessanter, voorzitter. Een paar quotes: 'Ik weet nog wel een paar wegen met putjes erin.', 'Doe er wat meer mee voor de jeugd' en 'Ik kan mijn energierekening niet meer betalen. Lekker dan', 'Bij ons is een nieuw hospice nodig, want het bestaande zit bomvol.' en 'Hoezo zijn er dan nog dakloze mensen in Limburg?'. Allemaal begrijpelijke reacties door problemen die Limburgers elke dag ervaren. En dat botst uiteraard met het gegeven dat wij goede plannen maken om de samenleving te ondersteunen, maar het wegzetten van de taken of de uitvoering stopt. Onze natuurverbetering komt maar niet van de grond. Het MKB leidt nog altijd veel faillissementen. En zorgen over de krimp van voorzieningen blijven groot. De vraag is wat we eraan gaan doen. En die vraag stelden de heer Zeedzen en ik vorig jaar ook al, want we merken er nog te weinig van. En daarom is mijn eerste vraag aan het College: Welke acties zijn er genomen om de onderbesteding door externe factoren actief tegen te gaan? Stikstof, landelijke wetgeving en medeoverheden en maatschappelijke organisaties die om welke reden dan ook niet in onze vaart meekunnen, dat zijn wel zaken waarvoor wij als Provincie hard aan oplossingen mee moeten werken. En gelukkig is de Gedeputeerde weer onder ons om straks die vragen te beantwoorden, want gisteren nam hij deel aan belangrijke onderhandelingen over het Provinciefonds. We worden namelijk gekort op de Rijksbijdrage die we jaarlijks krijgen, omdat wij als rijkste Provincie van het land het geld niet op krijgen.

Zullen we van die bijna € 1,7 miljard dan niet eens wat meer gaan uitgeven aan de dagelijkse problemen van onze inwoners? Dan worden we misschien ook niet meer gekort. Gisteravond riep een grote meerderheid van deze zaal al op om meer te steken in het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed en ik zal volgende week vrijdag nog een hele rits aan extra ideeën van onze mensen in de wijken te horen krijgen.

De voorzitter: Voordat u daarop doorgaat, heeft de heer Nijskens een vraag voor u.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, de heer Wolters Gregório suggereert dat wij € 1,7 miljard hebben en dat we dat moeten uitgeven, maar dat geld is natuurlijk al lang uitgegeven. Dat kun je zien op de balans, daar zitten de activa voor. Er is maar een heel klein deel dat vrij beschikbaar is. Dus ik vind dat u een verkeerd beeld zet. Wij zijn een rijke Provincie vermogend qua activa die we hebben, maar niet zozeer qua geld dat ergens op een bankrekening staat. Hoe ziet u dat?

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ik ben blij dat er nu een vraag kwam. Ik denk dat we van die activa dan een heleboel meer liquide zouden moeten maken om meer plannen mee te kunnen uitvoeren. Dat als eerste. Ik ga de opmerking zo meteen herhalen in mijn woordvoering, maar ik hoorde het net ook al in de zaal: de Provincie is geen pinautomaat. Maar daartegenover staat dat wij ook niet de spaarrekening van de Limburgers zijn. Belastinggeld dat wij innen, moeten wij ook gaan uitgeven. En ook als het gaat om een Rijksbijdrage die we krijgen, dat is ook ons belastinggeld, moeten wij ook gewoon investeren in onze samenleving. En ik heb er niks aan als we elk jaar moeten kijken of we nog ergens € 10 of € 20 miljoen extra nodig hebben om uit een reserve te halen als ons totale vermogen meer dan € 1 miljard euro is.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, dan verschillen we toch echt van mening over wat het verschil is tussen besteedbaar geld, liquide middelen en eigen vermogen. Het eigen vermogen is gewoon hoe de bezittingen aan de linkerkant van de balans gefinancierd zijn. Dat kun je niet uitgeven. U zegt dat we activa moeten gaan afstoten, maar wij hebben juist al die activa verzameld omdat we vermogen zijn om dingen voor de samenleving te doen. En dat zijn natuurlijk wegen. Dat zijn ook alle fondsen waar u aan refereert. Het zijn natuurlijk ook onze deelnemingen in alle verbonden partijen die wij doen. Die kunnen wij niet zomaar verkopen, maar u houdt vast aan uw standpunt.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, ik houd vast aan mijn standpunt en ik zie ook dat we niet alles morgen kunnen verkopen. Maar ik zie ook geen plan om daar stappen toe te gaan zetten en dat is wel wat de samenleving van ons verwacht om te doen.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder. Nee, nog even niet. Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, voorzitter, de bijdrage van de heer Wolters Gregório triggert mij wel. Want hebben wij dan hetzelfde beeld als wij het hebben over investeren in Limburg uit die € 1,7 miljard? Een collega Nijskens zei net al: ja, investeren uit die € 1,7 miljard, dat doen wij al volop. Die staan dus gewoon letterlijk niet op de bank, maar die zijn geïnvesteerd. Ik krijg een beetje het onderbuikgevoel dat u meer bedoelt: investeren, lees: geef ze allemaal in subsidievorm uit aan allerlei mooie initiatieven voor onze Limburgers en dan zijn ze een keer op. Maar goed, dan hebben we ze in elk geval in Limburg gestoken. Wat bedoelt u nou precies?

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Nee, de suggestie van mevrouw Depondt, dat is niet wat ik daarmee bedoel. We hebben uiteraard heel veel deelnemingen waarmee we bijvoorbeeld economische dingen op poten horen te krijgen en die zijn zeer veel meerjarig. Maar gisteravond hebben we het bijvoorbeeld gehad over verduurzaming van maatschappelijk vastgoed, wat ook een revolverend fonds is voor het grootste gedeelte, waar we ook cofinanciering krijgen vanuit het Rijk. Nou zo kun je nog tien dingen verzinnen waar je ook cofinanciering vanuit het Rijk of Europa voor kunt krijgen. Daarmee investeer je direct in de samenleving waar mensen volgende maand of over een kwartaar ook daadwerkelijk iets van merken en met een heel aantal deelnemingen hopen we op resultaat over heel veel jaren. Maar ondertussen lopen we tegen een heleboel problemen aan die, volgens mij, iets meer aandacht zouden moeten krijgen.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Is dat wat u betreft een diskwalificatie van, laten we zeggen, de ietwat meer algemene deelnemingen? Ik noem gewoon een voorbeeld. We hebben heel veel geïnvesteerd in de vier campussen en alles wat daaromheen zit. Nou wil ik niet zeggen dat we bij de zeven slimste regio's ter wereld horen omdat wij dat gedaan hebben. Dat zou misschien erg arrogant zijn, maar het zal ook een bijdrage hebben geleverd. Vindt u dat dan eigenlijk niet de juiste manier? Maar wilt u dat meer een-op-een in andere dingen inzetten? Is dat de lijn van de SP?

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Nee, de campussen mogen van ons ook de focus houden die ze nu hebben, misschien met iets andere verwachtingen die we per fractie daarvan hebben. Maar maatschappelijk rendement op korte termijn is waar voor ons eigenlijk de focus op zou moeten liggen. Dus fondsen opzetten is prima. We hebben laatst € 100 miljoen uitgegeven voor startups en scale-ups bijvoorbeeld. Nou, daar kunnen ook heel goede dingen uit voortkomen op korte termijn. Maar vooral de focus op wat kan morgen veranderen voor Limburgers zodat hun leven makkelijker wordt, zodat ze lastenverlichting ervaren. Ja, daar zouden we, denk ik, meer aandacht aan moeten besteden als we kijken welke middelen we allemaal hebben en waar we ze in hebben geparkeerd.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Oké.

De voorzitter: Voldoende. Gaat u verder.

De heer Wolters Gregório (SP): Even kijken waar ik was. Ja, ik had beloofd dat ik volgende week met een hele rits meer ideeën zou komen – daar was ik gebleven – want het kul-argument – daar had ik het net al over – dat wij als SP'ers vaak naar ons hoofd geslingerd krijgen, is 'de Provincie is geen pinautomaat', zei ik net al, maar we zijn ook niet de spaarbank van onze Limburgers. Belastinggeld innen is belastinggeld investeren in de samenleving. En mijn vraag is dan ook: Hoe ziet het College onze bankrekening en onderbesteding in verhouding tot de staat van onze Limburgse samenleving? Daar is misschien een iets diepere reflectie voor nodig, maar goed, daar zijn we vandaag voor hier. Het is niet allemaal kommer en kwel met onze financiën, want dan zou ik ons ook tekort doen. De onderbesteding is namelijk wel afgenomen afgelopen jaar. Nog slechter kon het bijna niet, maar goed gedaan intern. Onze risico's zijn beperkt en de ruimte om die op te vangen, mochten ze zich voordoen, is op orde. Ook een groen vinkje. Waar het vinkje van rood naar groen is gegaan, is het scherpe acteren op onze deelnemingen en keuzes maken en actie ondernemen waar nodig. Ook tekenden afgelopen jaar zeven gemeenten de intentieovereenkomst voor een generationele wijken- en dorpenaanpak, vierde de gezonde basisschool van de toekomst haar jubileum en gaan meer volwassenen met hun kinderen, dankzij onze inzet, naar de bibliotheek en nemen deze zomervakantie hopelijk, naast hun Switch, ook leuke, spannende of leerzame boeken mee op vakantie. Houd die dingen vol en draag ze ook meer uit naar onze inwoners toe, want we hebben naast alle ellende in

de wereld ook de hoop op een beter Limburg nodig. Mijn laatste aandachtspunt is al door meerdere fracties benoemd, namelijk structureel beleid bekostigen met incidentele middelen. Dat is als bestuur zeer onwenselijk. Dus mijn vraag aan het College: Gaan we bij de begroting die structurele verankering wel zien? Voorzitter, als afsluiter in mijn eerste termijn wens ik het College veel succes en verantwoordelijkheidsgevoel toe met het op orde houden van ons huishoudboekje. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Nijskens namens de fractie van de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Toch nog even verrast met het tijdstip. Ik dacht er nog even langer aan. Ja, voorzitter, een jaarrekening is altijd een interessant stuk, hoewel er ook grote saaie passages zijn, besluit begroting en verantwoording, die eigenlijk een heel grote invloed hebben op de cijfers zoals we ze gepresenteerd krijgen. We hebben het er in de Controlecommissie uitgebreid over gehad: afwaarderen mag wel, opwaarderen mag niet. En nu zat ik eigenlijk te puzzelen: als we nou eens veel steviger gaan afwaarderen, daarmee zakt het eigen vermogen terwijl ons bezit niet verandert en als dan vanuit de algemene uitkering uit het Provinciefonds blijkt dat dat gekoppeld is aan ons eigen vermogen dan hebben we er minder last van. Dus ik wil eigenlijk het GS vragen om daar eens op te reageren. Ik zie daar ook een aantal mogelijkheden, bijvoorbeeld om heel stevig te kijken naar onze risicoreserves om daar een risicovoorziening van te maken. Daarmee wordt het geld dat we hebben vreemd vermogen, terwijl we het gewoon hebben en daarmee daalt ook het eigen vermogen. Dus dat is misschien ook een idee om te doen. Nee, alle gekheid op een stokje, op zich wel een serieuze vraag daar goed naar te kijken, want ja, als het kan, dan moeten we het zeker doen. Ik geloof dat D66 zegt 'het kan wel'. Dus één meterstander hebben we misschien al. Dan inhoudelijk op de begroting zelf, of op de jaarstukken zelf. Primitieve begroting die was een paar honderd miljoen lager dan de uiteindelijke begroting waarop nu de jaarrekening de verantwoording geeft. Onderbesteding is natuurlijk een groot probleem en dat zien we ook, maar we hebben meer bijgeplust dan dat de onderbesteding over is gebleven. Dus met andere woorden: we hebben toch nogal wat extra geld weten weg te zetten. Geld dat via moties, via voorstellen, via verplichte zaken ook toegevoegd aan onze begroting. Daarmee geef ik enerzijds aan dat onderbesteding jammer is, maar het is niet zo dramatisch als dat het lijkt. Een ander punt, waar eigenlijk net ook het debat met de heer Wolters over ging, is dat ons eigen vermogen daalt, ondanks de voorstellen die ik net nog deed dat het nog veel verder kan, terwijl we toch een overschot hebben van € 86 miljoen en een overboeking naar de algemene reserve van € 26 miljoen. Toch daalt ons eigen vermogen. Dus wij hebben wel veel vermogen, maar de liquide middelen stapelen zich niet op. Het ligt vast in alle bezittingen die de Provincie heeft met alle doelen die wij hier in PS hebben neergelegd waarom dat wij doen wat we doen.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank voorzitter. Ik hoor de VVD zeggen: onderbesteding is jammer, maar is niet zo dramatisch als het lijkt. Ik hoor heel veel partijen, volgens mij, terecht constateren dat het jammer is, want dat betekent dus dat geld dat de Limburgers tegemoet zou komen op de plank blijft liggen. Dus ik had behoefte aan iets meer duiding van de VVD dan 'het is niet zo dramatisch als het lijkt'. Waar lijkt het dan volgens de VVD op en wat is het dan?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Die duiding zat eigenlijk in de zin daaraan voorafgaand. De primitieve begroting had een lastenpost van rond de € 600 miljoen en uiteindelijk de begroting waar we nu op afrekenen had een lastenpost van € 200 miljoen hoger. En dat betekent dus dat we de primitief vastgestelde begroting met gemak hebben besteed, zal ik maar zeggen, en de extra's die opgelopen zijn, ook over boekingen van het verleden, plus dingen die we alsnog niet gedaan krijgen, zijn kleiner in bedrag. Dat was mijn redenering. En dat was ook een beetje een aanloop naar de opmerkingen die ik wel over de onderbesteding wil maken. Ik wil graag van GS horen wat vanuit de organisatieontwikkeling veranderd is, hoe wij onze mensen op een

andere manier of aan hebben genomen of in hebben gezet om de uitvoering wel snel te krijgen. Een aantal dingen kun je ook niet voorkomen en ik vond de bijdrage van de PVV over de overleggen bijzonder. Wij kunnen als Provincie niet anders dan via overleggen het geld weggezet krijgen. Wij kunnen moeilijk op de brug een grote bak geld neerzetten en tegen de mensen zeggen die het nodig hebben, daar staat het. En PS zullen dat ook nooit accepteren. PS zullen de verantwoording willen horen waarom het geld besteed is en dat gaat niet zonder overleggen. En overleggen, ja, onze ambtenaren krijgen ook loon. Dus het is inherent aan elkaar verbonden.

De voorzitter: Ik zocht even een bruggetje om naar de heer Driessen te gaan, maar u begon zelf over een brug, dus dat was het moment om naar de heer Driessen te gaan.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dank u wel voorzitter. De heer Nijskens zegt terecht – dat is een goede constatering trouwens – dat een deel van de onderbesteding al wegvalt door verschillende moties en andere willekeurige zaken die wij zelf voorstellen. Dat is een objectieve constatering, maar we zijn hier om politiek te bedrijven en ik wil graag een subjectieve mening horen. Is dat een goed of slecht ding en waarom?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Even verduidelijken. Wat is goed of slecht?

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dat we een groot deel van het geld dat we dus blijkbaar overhouden ook weer wegconsumeren met willekeurige moties uit de Staten. Is dat goed of slecht en waarom?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Dat is eigenlijk per onderwerp goed of slecht. Wij proberen natuurlijk met voorstellen in PS... Het liefst natuurlijk voorstellen die wij kunnen ondersteunen, daar zijn we dan blij mee en die anderen zijn we wat minder blij mee. Het helpt daarbij om nieuwe wensen en ambities van PS ook gerealiseerd te krijgen. Alleen, ja, daar zijn grenzen aan. En die grenzen die daaraan zijn, daartoe is mijn vraag aan het College van: Hoe werkt die reorganisatie in onze organisatie door in de verhouding van uren in uitvoering, uren in nieuw beleid? En hebben wij openstaande vacatures die we eigenlijk heel snel moeten invullen om de uitvoeringskracht op pijl te brengen? En het hoeft natuurlijk niet vandaag, maar het liefst eigenlijk per programma uitgewerkt waar dan echt de pijn zit. En als wij weten dat er ergens grote pijn zit, dan kunnen wij natuurlijk ook met dat in het achterhoofd onze ambities op de werkelijkheid hier in huis bijstellen. Want het heeft geen zin om mooie ambities te uiten en daar meerderheid voor te krijgen als blijkt dat het uiteindelijk onhaalbaar wordt. Dan is iedereen ontevreden of ongelukkig.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dank u wel, voorzitter. Ja, de heer Nijskens is heel goed in het rationeel en objectief beschouwen van dit onderwerp, maar ik ben toch aan het vissen naar een mening, dus ik ga het nog scherper stellen. Is het wenselijker dat een groter deel van dat budget wordt uitgegeven centraal, dus door het College, dat we dus eigenlijk geen onderbesteding hebben en dat ze volledig het budget gebruiken dat we daar in stukken en in kaders voor weggestemd hebben aan het begin van de periode? Of is het wenselijker dat er een groter deel, wat we dus nu zien bij de onderbesteding, ook weer weg gaat door moties die wij zelf indienen op eigen initiatief van PS bijvoorbeeld, en dat daar een groter deel van het geld naartoe gaat? Welke van de twee?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, ik heb wel een beetje moeite met de keuze om de almacht bij het College te leggen, dat dat beter is dan gewoon gebruikmaken van het budgetrecht en de democratische posities van PS. Het is natuurlijk wel zo dat op het moment dat het College dermate goed in de uitvoering is van de grote bulk die zij hebben en dat ook zo efficiënt mogelijk doet, dat er ook wel minder ruimte ontstaat voor PS om aanvullende ambities uitgevoerd te krijgen. En het zou natuurlijk mooi zijn als bij elke appreciatie van een amendement of een motie GS ook die spiegel aan PS voorhouden of het een realistische vraag is. We hebben een aantal moties – die zijn al rondgedeeld – dus ik ben ook benieuwd hoe het College daarop gaat appreciëren en daar zal ik ook proberen op te interrumperen om te kijken of we ook die vraag daarbij beantwoord krijgen, juist om teleurstellingen te voorkomen. Maar ik zie het niet zo zwart-wit dat ambities vanuit PS een lager doel of een hoger doel hebben dan het bulkwerk van GS, want uiteindelijk is het bulkwerk van GS tot stand gekomen uit coalitieonderhandelingen, uit de begroting zelf met de onderliggende stukken. Ik zie daar geen waardeoordeel tussen minder goed of beter. Ja?

De voorzitter: Voldoende. Gaat u verder, mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter. Dus dat was eigenlijk het stukje over de onderbesteding en de link die wij willen leggen richting de organisatie of die op orde is om alle ambities, zowel GS en PS, die wij willen realiseren. Kijk, een ander punt van onderbesteding – en dat is niet zozeer onderuitputting – zijn natuurlijk dingen waar we minder grip op hebben. En dat denk ik wel dat GS beter in de vingers heeft gekregen om al via tussentijdse aanpassingen die in feite al te temporiseren op voorhand en dan verdwijnen ze uit de begroting en dan landen ze niet in de onderbesteding. Dan zijn ze al overgeboekt. Dat is een beetje techniek. Dan inhoudelijk. Stikstofplannen zijn ook al aan bod gekomen en er komt ook een motie van LOKAAL-LIMBURG, heb ik begrepen. Dan krijg je dus weer het grote probleem tussen enerzijds het gemak van een generiek beleid ten opzichte van maatwerk – maatwerk is bijna een toverwoord – maar dat vergt heel veel van heel veel mensen. Mijn basisstandpunt is: wat generiek kan, moet je vooral generiek doen, maar wat met maatwerk beter kan, moet je met maatwerk doen. Dus ik ben ook heel benieuwd hoe het College denkt of kan reageren op dat werkelijke Rijksbeleid dat er op stikstofgebied aankomt. En dan zie je, bijvoorbeeld bij de presentatie van de € 300 miljoen voor de peel, allemaal blijde gezichten, terwijl de sector zelf erg huiverig en erg achterdochtig is van: Wat gebeurt ermee? Gaat dat geld naar de onderzoeksbureaus of landt dat daadwerkelijk ook bij een verlaging van de stikstofdruk? En, wat nog veel belangrijker is, het lostrekken van de vergunningverlening? Want uiteindelijk doen we het daarvoor. En daar hebben we natuurlijk ook het LOS voor opgesteld en daar hadden GS de steun van de VVD dubbel en dwars voor gekregen. Want het gaat er natuurlijk om dat we vooruit kunnen kijken en dat we vergunningen kunnen verlenen. Vergunningen die ook nog voor een groot deel nodig zijn om überhaupt de stikstofemissie terug te kunnen dringen, want het is natuurlijk van de zotte dat je geen vergunning krijgt die onderaan de streep reductie oplevert. Een andere taak die de Provincie heeft, dat is natuurlijk...

De voorzitter: Er is een vraag van de heer Franssen. Zou ik de leden in de zaal mogen vragen om wat zachter te zijn? De heer Megens, ik merk dat we er een beetje last van hebben om het goed te kunnen volgen. Dus als u wat wilt overleggen, hebben we gelukkig hier ook nog wandelgangen. De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Ik hoor het Statenlid van de VVD spreken over zijn bezorgdheid en het weer op gang brengen en de stikstofdeposities te minimaliseren en € 300 miljoen wordt er uitgegeven, noem maar op. Die bezorgdheid leeft al jaren bij LOKAAL-LIMBURG. Maar het verbaast mij dat u in het feite al jaren in het kabinet zit en verbaast het ons dat dat gewoon niet opgelost wordt, want in feite bent u toch mede veroorzaker van dit probleem maatschappelijk. En nu komen er weer noodmaatregelen waar u uw bezorgdheid over uitspreekt, maar de daadkracht ontbreekt en de duidelijkheid. En dan zou het u toch sieren dat u als lid van een landelijke partij, deelname al jaren in het kabinet, dat dat allang opgelost zou zijn.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter. De heer Franssen weet natuurlijk net zo goed als ik hoe democratie werkt, hoe ingewikkeld de politieke samenstelling van zowel Eerste als Tweede Kamer in dit dossier ligt, hoe politieke partijen kansen zien om hun stokpaardjes, maar ook onze stokpaardjes – zeg ik heel eerlijk – gerealiseerd te zien binnen de huidige politieke werkelijkheid. In de tijd dat de VVD in het kabinet zat, een van de vele kabinetten op rij, is een PAS-wetgeving vastgesteld die onderuit is gegaan vanuit rechtspraak die uiteindelijk geleid heeft tot het ongeldig maken van de hele PAS-wetgeving. Dus u verwijt mij nu dat er met de beste bedoeling wetgeving was, die is onderuitgehaald. En in een rechtsstaat heb je je te voegen naar gerechtelijke uitspraken. We hebben natuurlijk in het kabinet waar minister Van der Wal in feite met € 20 miljard ... Die nooit feitelijk beschikbaar gesteld waren, maar waar wel sprake van was dat die uitgegeven zouden kunnen worden. Daar is enorm veel weerstand geweest tegen de plannen van de VVD-minister – de eerste VVD-minister of de eerste minister zelfs – voor Stikstof en Natuur, waar gewerkt werd aan oplossingen, waar een substantieel bedrag beschikbaar was en dat werd van tafel geveegd. Dan kunt u wel zeggen van: u bent verantwoordelijk voor het probleem. Deels wel. We zijn ook verantwoordelijk voor de oplossing. En de oplossing waar wij mee kwamen, haalde het niet in het maatschappelijke en in het politieke debat. Dan moet je weer iets nieuws bedenken. En dat nieuws bedenken, daar is het huidige kabinet mee bezig. Of ik persoonlijk blij ben met de uitkomsten, dat kunnen we natuurlijk pas zien als de brief er daadwerkelijk ligt, maar niets doen is helemaal geen optie. Want als we niets doen, dan blijft het stikstofslot, dan blijft de vergunningverlening op slot en dan krijgen we helemaal niks gerealiseerd. En dat zeg ik natuurlijk ook tegen iedereen buiten die het hoort en die ook bang is, en terecht bang is voor de consequenties en de gevolgen van het Rijksbeleid dat er nu is. En ik hoop één keer, zeker op dit dossier, dat de politieke rangen zich gaan sluiten en dat iedereen het deel van de pijn voor zijn eigen standpunten wil nemen in het belang om vooruit te komen om daadwerkelijk weer de belangrijke vergunningen en de daaruit voortvloeiende investeringen te kunnen doen. En daar hoort ook u bij als lokale partij in de Provincie en als vertegenwoordiger van de lokale partijen in de gemeente waar al die acties moeten landen. En mijn partij, als landelijke partij, die zit nu aan tafel en die probeert het vlot te trekken.

De voorzitter: Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank voor uw uitgebreide antwoord en een stukje historie. Fijn om dat van u te horen. Maar desalniettemin blijft natuurlijk het punt: ondanks dat er rechtsspraak is, hebben u en uw partij, en nu in feite met het CDA en D66... D66 is dus niet vertegenwoordigd landelijk, maar het CDA was altijd ook voor de boeren, maar je hoort ook dat het CDA in de Tweede Kamer, de heer Bontenbal, zegt: nou onteigening mag van mijn part. Dus dan verbaast het ons dat in feite die tweedracht, en dat je eigenlijk een gezicht laat zien dat je zegt: ik kom op voor de agrarische sector – laat ik het zo zeggen – maar dat de praktijk eigenlijk net het tegenovergestelde aantoon. En dan zou ik van u willen weten hoe u dan in dezen, hier als Statenlid, maar ook communiceert wat u zonet verwoordt, naar de Tweede Kamer om daadwerkelijk die daadkracht te tonen en daadwerkelijk eens dat dossier af te kunnen sluiten en de mensen zekerheid te geven. Dat is precies hetzelfde wat ik zonet, voorzitter, aangaf wat hier in dit huis veel gebeurt. In de praktijk hoor ik dat veel overleg wordt gepleegd door ambtenaren naar inwoners toe en die inwoners die worden vier, vijf, zes keer bezocht en dan horen ze niets meer. En daar is ongenoegen over en ik snap, voorzitter, dat u dat niet...

De voorzitter: Mijnheer Franssen, mijnheer Franssen, we proberen ons aan de afspraken te houden. Iedereen die hier werkt, doet dat namens het College. Dus het College heeft de gesprekken. Probeer daar zuiver op te zijn.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dan spreek ik hier, voorzitter de Collegeleden aan.

De voorzitter: Dat mag u terecht doen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dat betekent dan in feite, als mij als gewoon Statenlid die informatie breed ter ore komt, dan betekent dat dat het College in feite geen goede grip heeft op de organisatie of niet goed geïnformeerd wordt. En ik communiceer hier als inwoner en vertegenwoordiger van LOKAAL-LIMBURG dat ik dingen kenbaar maak die gewoon in de maatschappij leven. Dat is mijn taak. Daarvoor ben ik gekozen, voorzitter.

De voorzitter: Dat is heel terecht dat het uw taak is. Dat klopt. Terecht als u zorgen heeft, dat u het College daarop aanspreekt, maar houd het bij het College. Het is onze verantwoordelijkheid. En in bijzinnen haalt u er toch de ambtelijke organisatie bij en dat moeten we niet doen. Iedereen werkt hier en wij zijn politiek verantwoordelijk, dus laten we dat proberen te doen. Ik zeg niets over de inhoud van uw betoog, want dat is uiteraard volledig aan u, maar laten we het College aanspreken. En als u even uw vraag afmaakt, ga ik daarna naar mevrouw Wesseling, die had een punt van orde.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik heb drie ... Ik ben aan de tweede pas bezig, voorzitter. Ik ga nog een keertje.

De voorzitter: Een interruptie is een interruptie, dus probeer het ook kort te houden, alstublieft.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik zal mijn best doen, voorzitter. Maar in ieder geval: ik wil met u eigenlijk de dialoog aangaan. Het is geen verwijt. Ik probeer met u opbouwend gezamenlijk tot een snelle oplossing te komen. En ik kan alleen maar iets met u gezamenlijk bereiken, als ik het scherper ga formuleren, dat ik u ook probeer wat druk achter die deur vanuit mijn zijde te maken. En laten we misschien gezamenlijk dan de oplossing proberen te zoeken, niet alleen hier, maar ook naar de communicatie via deze Collegeleden en niet via de ambtenaren, wat de voorzitter zei, dat we Den Haag eens echt wakker schudden, want er moet echt iets gebeuren. En daar wil ik het even bij laten voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Franssen. En mevrouw Wesseling had een punt van orde.

De heer Nijskens (VVD): Maar voorzitter, er zat natuurlijk wel een opmerking in ...

De voorzitter: Mevrouw Wesseling heeft een punt van orde.

De heer Nijskens (VVD): Oké.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, heel kort, punt van orde. Ik hoor de heer Franssen zeggen dat D66 landelijk niet is vertegenwoordigd, maar wij zijn de grootste partij in Den Haag, dus daar heeft hij toch iets gemist, denk ik.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja. Of dat een punt van orde is, weet ik niet, maar bij dezen. De heer Franssen die had eigenlijk een tegenspraak in zijn vraagstelling, waarbij hij enerzijds het CDA verwijt – dus niet mijn partij, maar wel een partij van de coalitie – dat zij nadenken over onteigening en aan de andere kant maakt hij het verwijt dat het kabinet niet daadkrachtig is. Wij hebben ons formeel nooit uitgesproken, in deze zaal, tegen onteigening. We doen het aan de lopende band. Nou, dat is misschien wat overdreven. Maar als het nodig is dan onteigent de Provincie en we zien dat met name bij mobiliteitstrajecten. En we hebben in de coalitie afgesproken dat we niet gaan onteigenen voor natuur. En wat het kabinet daarmee doet, is natuurlijk een heel andere vraag. Zeker als leden van een andere partij daar in Den Haag iets over zeggen, ja daar ga ik natuurlijk sowieso geen verantwoording voor afleggen. Het lijkt mij ook niet ... Dus enerzijds spreekt u uzelf

tegen van 'wij willen daadkracht' en aan de andere kant 'we vinden ook nog iets van de instrumenten die gekozen worden'. Dus ik voel daar een tegenspraak in, maar dat kan.

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, ik denk dat het punt dat ik gemaakt heb over stikstof wel duidelijk is. Het punt van wonen is aan de orde geweest in het eerste voorstel vandaag. Daar hebben we heel veel geloof in. En ik denk ook dat starters en ouderen daarvan gaan profiteren op het moment dat Limburg Centraal echt uitgerold wordt. Die woningen worden bewoond door mensen die nu ook ergens wonen. Dat leidt dus tot beweging op de woningmarkt. Ik denk ook dat we daar de kansen moeten zien te vinden en ook moeten kijken in hoeverre wij beleidsmatig nog iets kunnen of moeten met de achtergebleven woningen en ook dat weer in overleg met gemeenten uiteraard, in overleg met corporaties/coöperaties. En dat zijn natuurlijk ook weer overleggen die wij nodig hebben als Provincie, omdat wij, ook al hebben we een grote organisatie, nog altijd niet groot genoeg zijn om met iedere individuele burger te spreken. Dus de opmerking van de heer Franssen over de ambtenaren – fijn dat u ingreep – daar ben ik wel in geïnteresseerd in de achtergrond, maar niet hier en niet vandaag. Voorzitter, een belang voor Limburg waar de VVD altijd heel sterk voor staat, is natuurlijk versterking van de economie. En eigenlijk elk voorstel dat hier langskomt, waarmee de economie versterkt wordt, kan altijd op steun van de VVD rekenen. En wij blijven ook onderbouwen dat alleen een sterke economie in staat is om de zwakkeren binnen onze samenleving te kunnen steunen. En het kan niet zo zijn dat wij de economie afbreken, het geld uitdelen en dan tot de conclusie komen dat de € 1,7 miljard van de heer Wolters op zijn, hoe is ons dat kunnen overkomen. Wij willen juist als VVD – en wij hebben ook die move in de Provincie gezien – die € 1,7 miljard blijven inzetten voor het versterken van Limburg op alle trajecten. Dat is niet alleen economie. Dat zijn ook de culturele projecten. Dat zijn ook alle andere projecten, de zorgprojecten, noem het allemaal maar op. Het moet bijdragen. Het moet een plus leveren en dan kom je verder. En zeker niet gewoon uitgeven via subsidieregelingen en weet ik wat allemaal niet. Een aantal doen we wel aan mee. Is ook van belang, omdat dat op dat moment de meest makkelijke methode is om iets aan een opgave te doen. Voorzitter, dan zal ik nog één ding zeggen over verbonden partijen. Daar was een opmerking over van, ik dacht, JA21. Ja, er staat een heel uitgebreide lijst in onze jaarrekening over verbonden partijen, met vermogen, met vreemd vermogen, met hoeveel geld we erin hebben gezet, hoe dat dat bijdraagt aan risico's. Daar zit ook nog heel veel stille reserve, dus ik maak me niet zo zorgen over de post verbonden partijen of de paragraaf verbonden partijen als geheel. Voorzitter, ik heb nog een minuut, maar ik sluit toch hierbij af.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Nijskens. Geef ik nu het woord aan mevrouw Fischer namens de fractie van 50PLUS.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. 50PLUS heeft kennisgenomen van de behandeling van de jaarstukken waar niet alle financiële portefeuillehouders van de fracties, zijnde de burgercommissieleden, aan kunnen deelnemen. 50PLUS tracht te voorkomen dat de zaken die op 5 juni in de Controlecommissie zijn besproken, worden herhaald. Ook zullen we niet ingaan op de afboekingen van Maastricht Aachen Airport en LEF in het kader van de doctrine die door het Statenlid Hanegraaff vernoemd was naar een van onze burgerleden. Laat 50PLUS nu eens beginnen met een compliment bij de jaarstukken. Een prima resultaat van € 85 miljoen, waarvan € 56,8 miljoen wordt doorgeschoven naar 2026. Nu kun je zeggen dat bijna € 57 miljoen heel veel geld is, maar we moeten ook vaststellen dat er vorig jaar bijna € 53 miljoen doorgeschoven is naar 2025. Vanuit een optimistische blik zou je dus kunnen zeggen dat we slechts € 4 miljoen uit de begroting door hebben moeten schuiven, we hebben het geld gebruikt. Maar dit roept wel weer de vraag op: Zijn de zaken die we in 2024 en 2025 door hebben geschoven, ook weer doorgeschoven naar 2025? We vragen niet technisch naar de saldo's. Dat hadden we kunnen doen bij de vragen die we hebben kunnen stellen. Maar heeft het College daar zicht op? Moeten we niet na goedkeuring van dit Statenvoorstel een aparte sessie hebben over de bedragen die we, als gevolg van de jaarstukken, overboeken naar het volgende jaar die wel besteed kunnen worden zonder daarmee de huidige begroting te

verdringen? Graag een reflectie van GS. Als je een mooie begrotingsapp vertaalt in een simpel Excelletje, waar je op één pagina de hele begroting inzichtelijk hebt, dan kun je ook de verschillen in kaart brengen tussen de realisatie en de gewijzigde begroting. Daar waar wij als fractie drie kleuren hanteerden voor 10% tot 20% afwijking, 20% tot 35% en 35% tot 50% afwijkingen en groter dan 50% afwijkingen, moet 50PLUS toch vaststellen dat deze range te beperkt is. Er zijn al veel posten die meer dan 50% afwijken van de begroting, maar we komen ook afwijkingen tegen van 483% en ook de uitschieters van 12.000% en 13.000%. Zouden we hier een index van maken, dan blijkt dat in absolute termen de lasten 24% afwijken, de baten 12%, de stortingen 26% en de onttrekkingen 35%. 50PLUS kreeg toen het gevoel dat Buienradar betrouwbaarder is dan onze begroting. Voorzitter, waarom begroten we nog indien de realisatie zo veel afwijkt? We worden om de oren geslagen met Statenvoorstellen die begrotingswijzingen betreffen, maar toch komt er van de realisatie weinig terecht. Zijn GS van mening dat we de betrouwbaarheidsratio toch onder een bepaald streefgetal moeten krijgen, bijvoorbeeld 10%? Wij danken de Statenonderzoeker voor de analyse van de jaarstukken. Onze kritische opmerking hierover hebben we al met hem besproken. Een belangrijke opmerking staat al op de eerste pagina: 'Aandachtspunten blijven het SMART maken van doelstellingen, kwantificeren en het vermijden van algemene termen.' Deze opmerking was het grootste kritiekpunt van 50PLUS aan het begin en de start van deze Statenperiode en we moeten vaststellen dat negen maanden voor de nieuwe verkiezingen GS, ondanks hun inspanningen, er helaas niet in geslaagd zijn om significante verbeteringen hierin aan te brengen. Of delen GS de opmerkingen van de Statenonderzoeker niet? Het jaarverslag en de analyse blinken uit in woorden. Er is verbetering. Er zijn resultaten geboekt. Er is voortgang geboekt, maar we blijven achter bij de ambitie. Er zijn concrete stappen gezet. Ook worden er vele activiteiten genoemd. Er is gewerkt aan, maar bij het lezen vraagt 50PLUS zich af wat de Limburgse burger merkt van al ons werk. Dit geldt ook voor opmerkingen als het aantal subsidies dat is verstrekt. Welke activiteiten kunnen doorgaan als gevolg van deze subsidie en hoe dragen deze bij aan de doelstellingen van de beleidskaders? Bij de bespreking op 5 juni in de Controlecommissie is een hele discussie gevoerd over onderbesteding en dit in relatie met de SPUK's en met name SPUK's waarvan niet bekend is of aan de voorwaarden van die SPUK wordt voldaan. 50PLUS heeft zich afgevraagd waarom onderstaande werkwijze niet wordt toegepast. 1. Bij ontvangst van de SPUK worden de baten geboekt en gestort in een reserve, budgettair neutraal. 2. Bij afroep van gelden ten laste van de SPUK worden de laatste geboekt en onttrokken aan de reserve, budgettair neutraal. 3. Bij niet gebruiken van de SPUK wordt de terugstorting geboekt als last en onttrokken aan de reserve. En ook dat is budgettair neutraal. Op deze wijze worden we niet geconfronteerd met overboekingsposten tussen de verschillende boekjaren en is er op dit gebied geen sprake van onderbesteding door de SPUK's. Graag een reflectie van GS. En tenslotte een woord van dankjewel aan onze externe accountant BDO voor wie dit de laatste jaarrekening is die zij geconsolideerd hebben. Tot zover de eerste termijn. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Fischer. Dan geef ik nu het woord aan de heer Zeedzen namens de fractie van de BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Voorzitter, toen het College aantrad in 2023 koos het voor de aansprekende titel 'Elke Limburger telt'. Voor BBB Limburg is dat niet alleen een mooie slogan voor op de voorkant van het coalitieakkoord, het is de maatstaf waarlangs wij het handelen van de Provincie beoordelen. De vraag die voor ons centraal staat bij deze jaarstukken is daarom niet alleen of de cijfers kloppen, of het resultaat positief is en of de accountant een goedkeurende verklaring heeft afgegeven. De vraag is veel fundamenteeler: Kunnen Limburgers vandaag aanwijzen wat er dankzij het provinciaal beleid daadwerkelijk beter is geworden? En kunnen wij dat als Provinciale Staten ook aantoonbaar laten zien? Want uiteindelijk zijn deze jaarstukken geen verantwoording aan onszelf, hoogstens een spiegel. Nee, ze zijn een verantwoording aan de inwoners van Limburg. Voorzitter, al vele sprekers voor mij hebben het benoemd: financieel staat Limburg er zeer goed voor. We sluiten 2025 opnieuw af met een positief resultaat van ruim € 85 miljoen, de reserves zijn op orde en de financiële positie van de Provincie is robuust. Dat is geen vanzelfsprekendheid en daar mogen GS, de organisatie en iedereen die daar een bijdrage in heeft gehad best erkenning voor krijgen. Tegelijkertijd moeten we oppassen dat financiële gezondheid niet als een

doelstelling op zichzelf gaat staan. Een Provincie is geen spaarpot. Een Provincie is ook geen investeringsfonds dat uitsluitend wordt afgerekend op de omvang van het vermogen. De vraag is niet hoeveel geld wij hebben. De vraag is wat wij met dat geld hebben bereikt. En juist daar begint voor BBB de echte discussie. Want wanneer we door de cijfers heen kijken, zien we opnieuw een patroon dat we ook in eerdere jaren gezien hebben. Er wordt opnieuw een fors bedrag doorgeschoven naar toekomstige jaren. Dat betekent niet automatisch dat iets misgaat. Soms zijn er vertragingen, logisch. Projecten zijn nu eenmaal complex. We hebben te maken met gemeenten, Rijk, Europese programma's, vergunningprocedures, juridische trajecten en ontwikkelingen waarop de Provincie slechts beperkt invloed heeft. Dat moeten we erkennen. Tegelijkertijd moeten we niet te snel alles onder de noemer externe omstandigheden schuiven, want dan lopen we het risico dat onderbesteding een verklaring wordt in plaats van een aandachtspunt. Waar oorzaken binnen onze eigen invloedssfeer liggen, moeten we daar ook eerlijk naar kijken. Dat vraagt om een kritische blik op planning, projectsturing, prioriteit en uitvoeringskracht. Daarom zijn wij benieuwd hoe GS zelf onderscheid maken tussen vertragingen die werkelijk buiten de invloed van de Provincie liggen en vertragingen die voortkomen uit onze eigen organisatie of prioritering. En belangrijker nog: Welke lessen trekt het College daaruit voor de komende jaren? En dat brengt mij bij een punt dat BBB steeds belangrijker vindt. De Provincie, inclusief wijzelf als PS, heeft de afgelopen jaren laten zien dat zij niet bang is om stevige ambities te formuleren. Op vrijwel ieder beleidsterrein zijn plannen gemaakt, programma's gestart en doelstellingen geformuleerd, maar ambitie alleen verandert Limburg niet. Een beleidskader legt geen weg aan. Een bestuursakkoord bouwt geen woning. Een subsidieplafond creëert geen economische ontwikkeling. Pas wanneer plannen worden uitgevoerd, ontstaat er waarde voor inwoners. Daarom zouden we onszelf misschien vaker de vraag moeten stellen of de snelheid van de uitvoering nog wel in verhouding staat tot de omvang van onze ambities. Voor BBB begint uitvoeringskracht niet met meer capaciteit. Uitvoeringskracht begint met focus, met keuzes maken, met durven prioriteren en misschien nog belangrijker, met de bereidheid om te erkennen dat niet alles tegelijk kan. Iedere euro kan maar een keer worden uitgegeven. Iedere medewerker kan maar een keer worden ingezet. Iedere bestuurlijke keuze betekent automatisch dat iets anders minder aandacht krijgt. Dat is geen zwakte van bestuur. Dat is de realiteit van bestuur. En een gegeven dat wij ons als PS uiteraard ook mogen aantrekken. Voorzitter, een tweede thema dat voor BBB altijd centraal staat, is doelmatigheid, misschien wel het meest onderschatte begrip in het openbare bestuur. Want over rechtmatigheid zijn we het meestal snel eens. Geld mag alleen worden uitgegeven volgens de regels. Maar doelmatigheid gaat een stap verder. Dan gaat het over de vraag of een investering daadwerkelijk doet waarvoor zij bedoeld is. En precies daar ligt, volgens de BBB, nog een belangrijke opgave. We zijn vaak uitstekend om te rapporteren hoeveel geld ergens naartoe is gegaan, maar veel minder goed in het zichtbaar maken van maatschappelijke opbrengst daarvan. Dat geldt voor subsidies, dat geldt voor programma's, dat geldt voor verbonden partijen, dat geldt voor investeringen die soms tientallen miljoenen euro's omvatten. En dat is jammer. Want inwoners denken niet in begrotingsposten. Zij denken in resultaten. Zij willen weten of hun leefomgeving verbetert, of de bereikbaarheid toeneemt, of economische kansen ontstaan, of jongeren perspectief krijgen, of de kwaliteit van hun leefomgeving vooruitgaat. Dat zijn uiteindelijk de vragen waarop wij antwoord moeten kunnen geven. We zouden GS daarom willen vragen om te reflecteren hoe zij de komende jaren de stap willen zetten van financiële verantwoording naar maatschappelijke verantwoording. Hoe kunnen wij beter zichtbaar maken welke maatschappelijke waarden onze investeringen daadwerkelijk opleveren? Voorzitter, dat betekent ook dat wij als politiek bereid moeten zijn om regelmatig terug te kijken naar onze eigen keuzes. Niet om terug te komen op ieder besluit, niet om beleid voortdurend ter discussie te stellen, maar wel om te toetsen of de aannames waarop beleid ooit gebaseerd was nog steeds kloppen. In de politiek wordt het soms gezien als een teken van kracht om eenmaal genomen besluiten koste wat het kost te verdedigen. Volgens BBB is dat beeld toch een stuk genuanceerder. Bestuurlijke kracht zit niet altijd in het vasthouden aan een koers ondanks alles. Bestuurlijke kracht zit ook in het vermogen om te herkennen wanneer bijsturing nodig is. Want omstandigheden veranderen, de economie verandert, technologie verandert, de samenleving verandert. Dan moet ook beleid kunnen meebewegen. Niet uit politiek opportunisme, maar uit verantwoordelijkheid. Voorzitter, wanneer wij zeggen dat elke Limburger telt, dan moeten we ook eerlijk zijn over wie we daarmee bedoelen. Want Limburg bestaat uit meer dan steden, campussen en economische hotspots. Limburg

bestaat ook uit dorpen, uit familiebedrijven, uit ondernemers in het buitengebied, uit mensen die dagelijks werken aan hun voedselproductie, landschapsbeheer en regionale economie. Juist daarom wil BBB een punt maken van voedselzekerheid, omdat voedsel een van de meest fundamentele voorwaarden is voor een stabiele samenleving. In deze tijden van geopolitieke spanningen spreken we steeds vaker over strategische autonomie. Dan hebben we het over Defensie, we hebben het over energie, we hebben het over technologie. En dat is allemaal terecht, maar een samenleving die afhankelijk wordt van andere vormen van voedselvoorziening, levert eveneens een deel van de zelfstandigheid in. Daarom hoort voedselautonomie, wat BBB betreft, thuis in hetzelfde rijtje in de discussie als energiezekerheid en economische weerbaarheid. Een sterk Limburg vraagt niet alleen om economische innovatie, het vraagt ook om een vitaal platteland. Niet als museumstuk, niet als restcategorie, maar als volwaardig onderdeel van de Limburgse samenleving en economie. Voorzitter, uiteindelijk komt alles samen in vertrouwen. Vertrouwen ontstaat niet alleen door goede bedoelingen. Vertrouwen ontstaat wanneer inwoners zien dat plannen daadwerkelijk leiden tot resultaten, wanneer verwachtingen worden waargemaakt, wanneer de overheid inzichtelijk maakt wat zij doet en waarom zij dat doet. Transparantie is daarom geen louter administratieve verplichting. Het is een voorwaarde voor legitimiteit. Publieke middelen zijn immers niet van de Provincie. Zij zijn van de Limburgers. Wij beheren ze slechts tijdelijk namens hen. Dat brengt een verantwoordelijkheid met zich mee, niet alleen om zorgvuldig met het geld om te gaan, maar ook om zichtbaar te maken welke waarde ermee wordt gecreëerd. Voorzitter, misschien is dat uiteindelijk wel de belangrijkste vraag achter deze jaarstukken. Niet hoeveel geld hebben wij uitgegeven, niet hoeveel geld hebben we doorgeschoven, niet hoeveel geld hebben wij gereserveerd, maar of de Limburger daadwerkelijk kan aanwijzen wat er dankzij dat geld beter is geworden. Als dat antwoord overtuigend is, dan zijn we zeker op de goede weg. Als dat antwoord moeilijk is, dan hebben we nog werk te doen. Want uiteindelijk zullen deze jaarstukken niet herinnerd worden vanwege het resultaat van 2025 of de stand van de reserves. Over een aantal jaar kijken wij met zijn allen terug op de gehele Statenperiode van 2023 tot en met 2027. Dan gaat het niet meer over begrotingswijzingen, overboekingsvoorstellen of jaarrekeningresultaten. Dan zullen we onszelf een veel belangrijke vraag moeten stellen: Hebben wij daadwerkelijk waargemaakt wat we bij de start van deze bestuursperiode hebben beloofd? Hebben wij ervoor gezorgd dat elke Limburger telt en dat dat meer was dan een titel boven het coalitieakkoord? Hebben wij die belofte zichtbaar gemaakt in de keuzes die we hebben gemaakt, in de projecten die we hebben uitgevoerd en de resultaten die inwoners in het dagelijks leven hebben ervaren? Want pas als we die vraag overtuigend met ja kunnen beantwoorden, kunnen we spreken van een succesvolle Statenperiode. Voorzitter, ik sluit af met een vraag aan het College. Als u de jaarstukken even weglegt en niet kijkt naar begrotingen, reserves of indicatoren, wat ziet u zelf dan als concrete verschil dat de Limburgers volgens u vandaag ervaren dankzij het beleid van de afgelopen drie jaar? Wat merkt die ondernemer, de agrariër, de vrijwilliger, de jongere en de inwoner in het dorp hier dagelijks van? Want uiteindelijk is dat de maatstaf waarop wij ons werk zouden moeten beoordelen.

De voorzitter: Dank u wel. Het woord is aan de heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Een heel mooie vraag van de heer Zeedzen aan het College. Maar ik zou eigenlijk diezelfde vraag stellen aan de heer Zeedzen: Hoe kijkt u naar deze periode? Bent u tevreden?

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Dat is een gemengd beeld. Over het algemeen denk ik dat wij tevreden zijn over de richting die deze coalitie en deze GS opgaan, maar u hoort ons ook nog steeds kritisch zijn op een aantal zaken waarvan wij vinden dat dat nog beter kan. Dus dat moet ook geen verrassing zijn voor de heer Megens.

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dan ben ik benieuwd wat de BBB gaat doen in het laatste jaar van deze coalitieperiode om te zorgen dat die Limburger over een jaar inderdaad heeft gezien wat hier nu is gebeurd.

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): We zullen dat geluid dat we tot nog toe hebben uitgedragen, blijven uitdragen. En dat draait om doelmatigheid, transparantie en effectiviteit van middelen. En waar nodig zullen wij het College ondersteunen in hun plannen en waar nodig zullen wij ook met opbouwende kritiek hen de andere kant op wijzen.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, voorzitter. Het betoog van de heer Zeedzen focust erg op waartoe zijn wij hier eigenlijk op aarde als Provincie Limburg. En dat is om daadwerkelijk verschil te maken voor de Limburgers. Wat heeft de Limburger eraan? Dat delen wij helemaal. We hebben in de vorige periode daar ook regelmatig aandacht voor gevraagd, ook in de manier waarop wij dan onze eigen inzet beoordelen, zal ik maar zeggen. Volgens mij was het ook de BBB in het begin van deze periode die dat toen ook heeft aangegeven, maar er is sindsdien door de organisatie in opdracht van het College, wel heel veel aan gedaan: indicatoren benoemen, monitoring, hele informatiesystemen. Allemaal gericht op: ik neem me aan de voorkant iets voor en ik ga meten of het aan de achterkant ook daadwerkelijk tot resultaat leidt. Dat heeft u allemaal mee goedgekeurd. Dus ik ben een beetje verbaasd dat u – in elk geval zo komt hij op mij over – een soort open vraag neerlegt bij het College van: Breng nu eens een beeld wat de Limburger eraan heeft?. Of zie ik dat verkeerd?

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Nee, dat ziet u niet verkeerd. De maatschappelijke opbrengst dat is een constante discussie. Die benoem ik in elke commissievergadering. Die benoemen we met zijn allen. Dat mag geen verrassing zijn. Wij focussen vooral op financiële output, economische output. En dat is goed. Dat moeten we ook zeker bewaken, want dat is een belangrijk onderdeel van hoe we andere zaken kunnen bekostigen. Maar de maatschappelijke waarde, de maatschappelijke relevantie, ja, met alle goede bedoelingen in de indicatoren... Ik zie die goede bedoelingen, maar ik denk zelf, of wij als BBB Limburg denken dat daar nog stappen te zetten zijn in hoe we dat nog beter kunnen laten zien aan onszelf voornamelijk, maar ook aan die burger.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Maar zegt u dan feitelijk ... Want aan alle beleidskaders zit zo'n hele set aan indicatoren vast, met een heel monitoringsysteem. Dat was deze periode voor het eerst dat dat gebeurde. Juist vanwege die oproep die van de BBB, van het CDA en ook heel veel andere partijen uit de Staten kwam van: Breng dat dan inderdaad eens een beeld, want het geven van een subsidie wil niet zeggen dat er daadwerkelijk outcome is, zal ik maar zeggen. Dat heeft u allemaal mee goedgekeurd en eigenlijk zegt u: ja daar hebben we niks aan.

De voorzitter: Mijnheer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Nou, dat zijn zeker niet mijn woorden. Ik zit hier ook niet af te kraken wat er allemaal gebeurt. Ik geef mee naar de toekomst, zodat we nog kunnen leren. En als ik naar indicatoren kijk die er nu in de stukken staan, dan zie ik dat die heel vaak op groen staan en dat dat het best wel onbegrijpelijk is vanuit een maatschappelijk perspectief. Vanuit een financieel perspectief klopt dat. Dus dan kun je de vraag stellen of we de juiste indicatoren daar hebben of moeten kiezen daar voor indicatoren die

meer die maatschappelijke impact duidelijk maken. Dus ja, we hebben ermee ingestemd en dat sluit aan bij het verhaal van, ik denk dat het de heer Nijskens was zo straks, op de vraag van de PVV. Je sluit je aan bij plannen en je zit in een coalitie en je denkt daar goed over na, maar dat ontslaat je niet van de plicht om kritisch te kijken hoe het in de toekomst nog beter kan. En dat is een beetje wat ik hier probeer te zeggen. Dat was ook meteen mijn bijdrage.

De voorzitter: Er is nog een vraag van de heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik geef u even de vijf van mij, want ik vond in uw betoog het zo interessant dat u, net als onze partij, staat voor voedselzekerheid. Voedselzekerheid dat is natuurlijk een heel belangrijk item, maar in de markt zien we op dit moment dat gezinsbedrijven verdwijnen en we zien schaalvergroting. Maar we zien in feite ook de regeldruk in de agrarische sector, maar ook in andere sectoren, steeds meer toenemen. Controle op controle, regeltje op regeltje. Je hoort dat ondernemers steeds meer bezig zijn niet met hun werkzaamheden, maar in feite met het invullen van formulieren die dan opgestuurd moeten worden. Vindt u ook, net zoals LOKAAL-LIMBURG, dat we de regeldruk niet alleen in de agrarische sector, maar ook in andere sectoren, dienen te minimaliseren en dat we absoluut dienen te kijken dat er regels niet erbovenop komen maar dat er ook regels geschrapt gaan worden? Kan ik een reactie van u hierop krijgen?

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, die kan u zeker krijgen. Nou, het zal u niet verbazen dat we het helemaal eens zijn wat dat aangaat de regeldruk op de agrarische sector. Maar breder als dat is het reduceren van regeldruk een van de speerpunten van de BBB altijd geweest. De praktijk blijkt soms weerbarstig te zijn. Dat betekent niet dat we daar niet kritisch op moeten blijven. Dat zie ik in dit huis. Dat zie ik ook in andere politieke overheidslagen waar dat gebeurt. Een voornemen om minder regeldruk te hebben, is heel aantrekkelijk en volgens mij zeggen we het hier met z'n allen, maar in de uitvoering lukt dat nog niet altijd. Sterker nog, ik zie voorbeelden van dat we soms regels gaan invoeren – en daar kom ik straks in een later betoog nog op terug – dat ik me zelfs afvraag: Dit is nooit gebeurd. We gaan hier nu een regel vervullen. Welk probleem lossen we hier eigenlijk op? Dus ja, dat ben ik met u eens. Sterker nog, dat is een hartenkreet van ons als BBB: regeldruk moet verminderen. Alleen, ja, daar moet ook een stukje realisme inzetten totdat dat niet van vandaag op morgen kan.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Fijn dat we dan gezamenlijk daar op één lijn zitten, maar ons gedachtegoed is ... U zegt dat we het niet moeten proberen gelijk te realiseren en dergelijke. Nou, daar verschillen wij van mening. Wij zijn eigenlijk meer voorstander van dit traject. Dat loopt al jaren. Ik kreeg zonet een duidelijke berisping van de Gouverneur dat ik dat via het College moet doen. Dat zal ik dan ook doen bij dezen. Het is ook aan het College, maar zij zullen dat natuurlijk verder geleiden: Kijk ook eens binnen deze organisatie en wat wij hier afspreken – ik denk dat we daar ons ook in kunnen vinden – dat we ook voor onze Limburger – en u verwoordde dat perfect: elke Limburger telt – dat we dan in feite ook gezamenlijk met deze organisatie in samenspraak met het College kijken of wij ook al in Limburg regels kunnen minimaliseren. Dat wij dus gezamenlijk proberen – Limburg is een mooie provincie – dat we die mooie provincie gezamenlijk met de 31 gemeenten nog meer laten bloeien. En dat zal een oproep zijn.

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, ik deel die oproep met u. Ik weet ook dat dit College en deze ambtelijke organisatie dat hoog in het vaandel hebben staan. Ik kan ook niet de aanname delen dat ik niet zou willen

dat het nu niet opgelost kan worden, alleen kan het nu opgelost worden? Ik denk dat het aan ons is om met goede voorstellen te komen en die dan door GS te laten omarmen.

De voorzitter: Ja, dank u wel. En dank u wel mijnheer Zeedzen. Geef ik nu het woord aan mevrouw Depondt namens de fractie van het CDA.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, voorzitter. Ik ga een hoop bewaren voor de algemene beschouwingen volgende week, dus ik ga er niet zo heel zeer beleidsmatig op in bij deze stukken, maar ik wil eigenlijk wel beginnen toch met een compliment voor dit uitgebreide en complete stuk. Het is digitaal een beetje zoeken, doorklikken enzovoort. Er staat heel veel in. Volgens mij staat er ook wel zo ongeveer alles in. Tenminste, ik heb niks gezien waarvan ik dacht: Waar staat dat nou of is dit nieuw? En dat is best een hoop werk, ook voor de organisatie. En het laat vooral zien dat er in 2025 best heel veel is gebeurd, maar het laat ook andere dingen zien. Bijvoorbeeld hoe afhankelijk wij zijn van derden. Dat zit in de rol die we kiezen. Als we een rol kiezen waarin we dingen niet zelf gaan doen, maar instrumenten en middelen ter beschikking stellen aan derden om bepaalde doelen voor ons te realiseren dan ben je ook wel een beetje afhankelijk van het tempo en de kwaliteit en de manier waarop derden dat doen. Of wat terecht hier net al in de zaal gezegd werd: wat ze in Den Haag wel of niet beslissen, hè. Als we bijvoorbeeld naar het stikstofdossier kijken, zonder daar inhoudelijk op in te gaan, ja, dan hadden wij vier jaar geleden al een veel hogere ambitie in termen van resultaat dan we tot nu toe hebben geboekt, maar dat ligt niet zozeer aan onze ambitie, dat ligt niet zozeer zelfs aan onze organisatie of ons College, maar dat ligt eraan dat je de instrumenten die je daarvoor nodig hebt van het Rijk nog steeds niet gekregen hebt. Ja, dan kun je wel zeggen van: God wat is dit toch heel vervelend, dit had anders gemoeten, maar ja, als je er geen greep op kunt krijgen anders dan weer eens een keer aan de bel trekken van: ja, wij vinden dit niet zo leuk – ik denk dat heel Nederland dat op dit dossier zo ongeveer nu wel doet – dan gaat ons dat niet zo helpen. Ik vind dat ook voor de energietransitie. Er staat best een mooie opsomming in het jaarverslag over welke initiatieven en activiteiten er zijn. En elk initiatief om ons hier doorheen te trekken, al is het nou zo groot of heel groot, is er één, die moeten wij ook omarmen. Maar als je het allemaal bij elkaar optelt en afzet tegen de totale opgave waar we in Limburg voor staan, dan is dat maar een heel klein deel. En ook daar geldt dat een deel van dat vraagstuk, bijvoorbeeld rond netcongestie – hoe graag we het ook zouden willen – niet in dit huis opgelost kan worden. Dat ontslaat je niet van de verplichting om te kijken wat je wel kunt doen, bijvoorbeeld in vergunningsverleningstrajecten. Ik noem maar wat. En daar mag misschien, nou meer wil ik niet zo zeggen, maar op zijn minst wel wat scherper aandacht nog voor zijn. Maar die afhankelijkheid van derden, dat zie je ook in die overboekingen allemaal wel terugkomen. Wat het ook wel laat zien, is dat we gewoon heel veel doen. En ik krijg een vraag.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel. Ik hoorde u het woord netcongestie noemen. Als we kijken naar de verbonden partijen, we zijn grootaandeelhouder van Enexis. Volgens mij hebben we daar heel veel invloed op.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Wij zijn daar medeaandeelhouder van. Ja, dat betekent dat we daar aan tafel zitten. Ja, dat betekent dat zij hun vragen daar aan ons kunnen stellen en wij onze wensen bij hen kunnen neerleggen. Allemaal prima. We kunnen daarover besluiten. We kunnen over investeringen mee besluiten. Maar als je kijkt naar de onderliggende oorzaken van de traagheid in de aanpak van de netcongestie dan zit die niet in dingen die wij morgen kunnen oplossen. Kijk, de eerlijkheid gebiedt te zeggen: toen ze vijftien jaar geleden met zijn allen bedachten dat we naar all electric zouden gaan, had zich toch iemand moeten bedenken dat het net dat niet aan zou kunnen. Dus zijn we niet een beetje laat? Van hier in de zaal tot overal, hè, niet specifiek hier. Het feit dat je geen personeel kunt krijgen, dat de materialen

niet aan te slepen zijn of peperduur zijn, vergunningenprocedures eindeloos lang duren, dat zijn geen dingen die je in een aandeelhoudersvergadering bij Enexis kunt oplossen.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou, daar verschillen wij dus van mening. Wij zijn grootaandeelhouder en we hebben een toezichtfunctie en als wij daar niet geregeld eens duidelijk met de vuist op tafel slaan, dan zal Enexis wel het op zijn manier invoeren. Dus ik denk dat wij veel meer daadkracht, ook waar wij grootaandeelhouder of medeaandeelhouder in zijn, dienen te verwachten van dit College.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Als u dan daar aan tafel zou zitten in die rol als aandeelhouder, dan zou u bijvoorbeeld moeten zeggen: Lap al die procedures rondom vergunningen maar aan je laars, begin maar gewoon te bouwen. Nou, ik zou daar persoonlijk nog wel iets van kunnen vinden. We hebben als CDA landelijk ook gepleit voor een aanpak van dat hele traject, want het is eigenlijk een beetje bezopen dat je tien jaar nodig hebt in vergunningenprocedures om een paar kabels van A naar B te trekken, maar dat los je niet aan een aandeelhouderstafel op, mijnheer Franssen. Hoe graag ik dat misschien ook zou willen vanuit onze ambitie, maar zo liggen de rollen niet. En ook daar – daarom leg ik ook de link naar de Rijksoverheid – als het gaat met name over bijvoorbeeld de omvang van investeringen, als het gaat over vergunningen, procedures en dat soort zaken, dan is de Rijksoverheid daarin primair aan zet en daar hebben wij ook gewoon de wet te volgen en dan heeft Enexis ook de wet te volgen.

De voorzitter: De heer Franssen tot slot.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Zeker tot slot. Nou, het is typerend hoe u het hier verwoordt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Laat horen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Wij, en u als CDA, volgen die lijn. Ik denk dat je net andersom op dit moment dient te handelen. Ik denk dat je veel meer alert moet zijn als aandeelhouder en zeker als toezichthouder, dat je gezamenlijk de versnelling probeert te bewegen. En wij als LOKAAL-LIMBURG staan voor dat laatste en wij zien bij u dat u meer volgbaar bent en het laat lopen. En daar zit een wezenlijk verschil, denk ik.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ik zou bijna een vraag terugstellen van hoe dan, maar oké, dat mag niet.

De voorzitter: De heer Zeedzen heeft ook een vraag.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, even een korte vraag/reflectie op de onderbesteding. U geeft een aantal factoren aan en die heb ik ook benoemd en daar zijn we ook zeker niet blind voor. Het is een complexe materie. Ik hoorde eerder deze week een heel slim iemand zeggen, iets in de bewoordingen van: één keer is een fout, twee keer is een vergissing en de derde keer is iets van een trend. Volgens mij was u erbij.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): De vierde keer was manipulatie.

De heer Zeedzen (BBB): Nou, die woorden wil ik niet in mijn mond nemen, maar ondanks al die externe factoren waar wij aan overgeleverd zijn, die moeten we herkennen. Maar op een gegeven moment zit ook daar een patroon in en vinden wij wel dat je dat patroon ook wel moet leren meenemen in je aannames naar een volgend jaar. Dus ondanks dat dat externe factoren zijn, bent u het met mij eens dat we daar wel lering uit moeten trekken in de mate van mogelijkheden?

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, ik ben dat wel met u eens. Ik heb hier al heel vaak gestaan bij de behandeling van jaarstukken en me behoorlijk druk gemaakt over de grote omvang van overboekingen. Dus ja, dat ben ik met u eens. Het is een principiële vraag of je dan aan de voorkant niet gaat begroten in de veronderstelling dat het toch allemaal niet gaat lukken of dat je het juist veiligheidshalve wel begroot en dan achteraf constateert dat het niet lukt. Ik vind daar nog wel een onderscheid zitten tussen daar waar je gewoon zelf aan de trigger zit. Want ja, dan kun je daar tien factoren opnoemen waarom het niet gelukt is, maar dan is het wel je eigen verantwoordelijkheid, zal ik maar zeggen. Ik benoem met name een aantal dossiers, maar er zijn nog wel wat andere, waar je gewoon niet zelf aan die trigger zit en dan wordt het wat ingewikkelder, denk ik.

De heer Zeedzen (BBB): Dankjewel. Ik denk dat we het grotendeels eens zijn.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ik denk het ook.

De heer Zeedzen (BBB): En laat ik voorop stellen dat het wachten op bepaalde maatregelen vanuit de overheid, dat het allang geen verrassing meer mocht zijn, dat we daar altijd iets langer op moeten wachten dan dat we ze willen. Dankjewel.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Nou, we hebben de hoop uitgesproken als CDA, dat we nu eens een keer een kabinet krijgen dat vier jaar blijft zitten. Dat helpt ook.

De voorzitter: Gaat u door.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ik ga even door. Ik heb niet meer zoveel tijd. Ik denk dat het ook goed is om onszelf een beetje de spiegel voor te houden. We leggen een enorme druk op de ambtelijke organisatie om al onze ambities te realiseren. We weten elke Statenvergadering wel weer nieuwe ambities te formuleren, groot en klein. We zijn heel goed in het stellen van allerlei terechte vragen, waarbij 47 gekken meer kunnen vragen dan duizend wijzen hier in de organisatie kunnen beantwoorden. Dus als wij het hebben over prioritering van de inzet van onze ambtelijke capaciteiten voor het bereiken van onze doelen, dan zou ik bijna zeggen dat we dan ook eens een beetje kritisch naar onszelf moeten kijken of we daar niet zelf van afwijken. En ik zou ook een tip aan onze opvolgers voor een volgende periode willen meegeven. We zijn er alweer een beetje ingetrapt, vind ik/vinden wij persoonlijk, om weer nieuwe beleidskaders op te stellen. Als ze klaar zijn dan zie je dat het 80%/90% bestaand beleid is en 10% wijziging. Dat vraagt heel veel in het proces, veel van de organisatie om al die dingen weer te doen, met het risico zelfs van een standstill ertussenin. En eigenlijk zouden we ons dat niet meer moeten aandoen. Natuurlijk, als er een nieuw College komt, een nieuwe politieke samenstelling, dan gaan er dingen wijzigen, dan moeten er dingen wijzigen. Dat is ook heel logisch. Dat hoort bij democratie. Maar om daar je hele beleid 360 graden de route te laten passeren, is misschien wel wat overdreven, want die capaciteit had je ook in de uitvoering kunnen zetten en dan hadden we misschien nu op een aantal onderdelen iets verder kunnen zijn dan waar we nu zijn.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja dank u wel, voorzitter. Even één terug, want ik hoorde de reflectie die mevrouw Depondt, namens ons 47-en een vraag. Dus mijn vraag aan het CDA: gaat u dan volgende week geen moties indienen bij de voorjaarsnota?

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Daar zijn we nog over aan het denken. Maar we hebben al impliciet – dat hebben wij nooit zo gecommuniceerd inderdaad – een beetje de beleidslijn dat wij alleen moties en amendementen indienen als ze echt op dat moment aan de orde zijn. En u kunt ze gaan tellen, maar bij ons zijn het er niet zo veel geweest deze periode hoor. Ik ken partijen die er veel meer hebben ingediend.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Dan nog even het laatste, het kwam net bij de collega's ook al langs. Het gaat over heel veel geld. We hebben geld over enzovoort. Maar ik ben echt wel benieuwd hoe dat nu staat met dat Provinciefonds. Uw voorganger, collega Roest, riep al: We worden zo arm als een kerkrat – in mijn woorden. Dat is inmiddels al vier jaar geleden en we zijn het nog steeds niet, dus eer we niet opletten, zijn we straks weer een hoop geld aan het uitgeven. Dus graag een reflectie daarop. En als afsluiting: dank aan de ambtelijke organisatie voor alles wat zij in 2025 voor Limburg heeft gedaan.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Depondt. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Wesseling namens D66.

Mevrouw Wesseling (D66): Voorzitter, de begroting laat zien wat we van plan zijn te doen en de jaarstukken laten zien wat daarvan is terechtgekomen. En niet de cijfers staan daarin centraal, maar de vraag of Limburgers ook daadwerkelijk iets hebben gemerkt van de keuzes die wij hier hebben gemaakt. Zijn er woningen gebouwd? Zijn er stappen gezet in de energietransitie? Zijn natuur- en leefomgeving verbeterd? En zijn de publieke middelen terechtgekomen waar ze voor bedoeld waren? Dat zijn de vragen die D66 stelt bij deze jaarstukken. En voorzitter, van het jaarresultaat wordt bijna € 57 miljoen doorgeschoven naar 2026. En dat is geen meevaller. Dat is geld dat dit jaar niet aan het werk is geweest voor Limburgers. En dat is precies het probleem. En ten opzichte van 2024 is er wel een verbetering, want toen ging het nog om meer dan € 100 miljoen. Maar achter die € 57 miljoen zitten projecten die niet op tijd zijn uitgevoerd, investeringen die vertraging hebben opgelopen en Limburgers die langer wachten op resultaten. En wat heeft nu uiteindelijk gezorgd voor die verbetering ten opzichte van 2024? Welke lessen hebben we daaruit getrokken? En wat gaan GS concreet doen om te zorgen dat ons geld in 2026 nog sneller aan het werk gaat? Dan voorzitter, Provinciale Staten zijn geen sluitpost van het besluitvormingsproces. Wij hebben het budgetrecht en wij zijn niet iets wat aan het einde van een traject ook nog even geregeld moet worden. Wij willen het College dan ook oproepen om PS vanaf nu tijdiger te betrekken bij stukken, zodat we weten waar we aan toe zijn en ook kunnen meedenken over die randvoorwaarden. Dat leidt tot betere besluitvorming en ook tot snellere uitvoering. Wanneer PS pas op het laatste moment betrokken worden, zoals we in 2025 ook een aantal keren hebben meegemaakt, dan ontstaan er extra vragen, extra procedures en extra vertraging en daarmee geldt dat nog lang op de plank blijft liggen. En voorzitter, dat punt raakt ook aan een bredere vraag over informatievoorziening, want recent hebben GroenLinks en D66 vragen gesteld over de verlenging van de uitzonderlijke steunmaatregelen rondom Maastricht Aachen Airport. En over waarom we deze manier van creatief boekhouden nou onverantwoord en onverstandig vinden, zullen we op een later moment nog met elkaar in debat gaan. Maar als we het hebben over goede informatievoorziening, poept ook wel de vraag op waarom Provinciale Staten hier niet actief over zijn geïnformeerd en dergelijke ontwikkelingen via de krant moeten waarnemen. En ook in deze jaarstukken zien we bij MAA wederom miljoenen als sneeuw voor de zon verdwijnen. Goede samenwerking tussen GS en PS begint bij tijdige informatievoorziening, omdat wij onze kaderstellende en controlerende rol alleen goed kunnen vervullen wanneer we tijdig worden meegenomen in belangrijke ontwikkelingen. En dan nog iets over wat de Limburger zelf merkt van ons beleid, want bij vrijwel elk hoofdstuk in de jaarstukken staat als antwoord op de vraag 'Wat merkt de Limburger hier nu van?' een verwijzing naar de P&C-beleidsmonitor, maar dat is geen antwoord voor de inwoners. Dat is een intern sturingsinstrument. En D66 wil GS vragen om toe te zeggen dat in de volgende jaarstukken per programma in gewone mensentaal wordt opgeschreven wat het beleid de Limburger nu concreet heeft opgeleverd, niet alleen in indicatoren, maar in herkenbare resultaten. En voorzitter, op het terrein van landelijk gebied zijn stappen gezet, maar de jaarstukken...

De voorzitter: Er is een vraag over het vorige punt van de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, ik sloeg even aan. Wat is het verschil tussen een indicator en de term die u gebruikt? Ik ben hem even kwijt.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, ik noemde de term herkenbare resultaten. Als je nu bijvoorbeeld kijkt naar het hoofdstuk 'Nieuwe energie', dan staat er 'Wat merkt de Limburger hiervan? Hierover zijn indicatoren opgenomen in de P&C-beleidsmonitor.' Iets dergelijks staat er. En dat is totaal geen antwoord op de vraag 'Wat merkt de Limburger daar nou van?'. Wat wij daar hadden willen zien staan, is: wij zijn aan de slag geweest. We hebben tien windmolens neergezet in Limburg. Dat heeft voor 30.000 huishoudens energie opgeleverd. Hebben we niet gedaan, maar dat zouden mooie, concrete resultaten zijn die je daar zou kunnen omschrijven. En enkel die verwijzing naar de P&C-beleidsmonitor is daarin voor ons echt onvoldoende.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter. Maar daar is natuurlijk wel bewust voor gekozen, want het stuk is nu al heel omvangrijk. Als je alle indicatoren en de onderliggende daadwerkelijke resultaten wat de Limburger gemerkt zou kunnen hebben, in de tekst moet verwerken dan wordt het helemaal een onleesbare brij. Als je dus gewoon door kunt klikken naar de beleidsmonitor en je haalt die indicatoren erbij en je ziet dat er zo veel duurzame energieopwek is bijgekomen en weet ik wat allemaal weggegaan, dat is toch veel praktischer dan dat je het helemaal in de tekst opvoert?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ik denk dat de heer Nijskens daar deels gelijk heeft. Dus dat is fijn voor ons als Provinciale Staten om op die manier, naar aanleiding van die indicatoren, te kunnen controleren wat het nou daadwerkelijk voor resultaten heeft opgeleverd. En dat stukje bedoel ik ook niet precies. Maar nadat die indicatoren zijn genoemd, staat overal aan het eind van zo'n hoofdstuk nog zo'n paragraafje: 'En wat merkt de Limburger hier nu van?'. En volgens mij is dat het punt dat je vanuit die indicatoren weg wil stappen en die verbinding wil maken naar de Limburger en dan werkt het, wat ons betreft, niet om nog een keer te verwijzen: nou, we hebben wat indicatoren opgenomen.

De voorzitter: Tot slot de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, tot slot. Ik ben het eigenlijk helemaal niet met u eens op dit vlak. Wij communiceren juist als Provincie eigenlijk op een ander medium richting partijen waar die informatie voor bedoeld is. Want een gewone burger gaat echt niet onze jaarstukken doorakkeren om bij 'nieuwe energie' te vinden: o, er zijn tien windmolens bijgeplaatst en eentje staat naast mijn gemeente. Terwijl als wij communicatie doen vanuit de ... Want ik heb dan zo'n abonnement op de Provinciemail, daar staat heel mooi in, ook nog mooi van opzet, heel concreet informatie waar mensen die dat lezen of die daar belangstelling voor hebben, die zien die resultaten. Ik zou er echt voor willen waken om dat in een jaarrekening te gaan opnemen. Dan wordt het veel te omvangrijk en dan komt het evengoed niet bij die burger. Wij moeten juist onze resultaten via een kanaal communiceren waar we degenen die belang of belangstelling hebben in die resultaten, ook bereiken. En die bereiken we niet met de jaarstukken. Hoe ziet u dat?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Nou, volgens mij heeft de heer Nijskens daar voor een deel gelijk in en tegelijkertijd is dat, volgens mij, precies wat de intentie is geweest van die paragraaf aan het eind van elk hoofdstuk. Dus volgens mij is er een poging gedaan in de jaarstukken, maar misschien is dat ook een goede vraag aan het College, om in de jaarstukken na elk hoofdstuk die verbindingsslag te maken naar de inwoners. En dan schiet deze manier van formulering, volgens mij, echt tekort. Je zou ook kunnen beslissen van: nou, volgens mij de jaarstukken vindt de gemiddelde Limburger sowieso niet heel interessant en we moeten andere media gebruiken om te communiceren wat we concreet hebben gedaan. Maar dan voegt zo'n hoofdstukje 'Wat merkt de Limburger daar nu concreet van?' niet heel veel toe, want die indicatoren staan daarboven al genoemd.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Wesseling (D66): En voorzitter, op het terrein van landelijk gebied zijn stappen gezet, maar de jaarstukken erkennen zelf dat de aanleg van nieuwe natuur achterblijft en stikstofdoelen voor 2027 onder druk staan. En naar aanleiding van de najaarsnota is een taskforce gestart en dat is goed, maar dat is wel een reactieve maatregel. Wanneer gaan we daar nu concreet resultaten van zien? En willen GS ons tussentijds informeren zodat wij ook onze controlerende rol goed kunnen invullen? En bovendien werkt het Rijk opnieuw aan plannen voor natuur, stikstof en water. Hoe haakt Limburg daar tot nu toe op aan? Welke kansen zien GS om die Rijksmiddelen naar Limburg te halen? En hoe zorgen we ervoor dat onze provinciale aanpak straks optimaal aansluit op die landelijke koers, zodat kansen voor Limburg niet blijven liggen? En voorzitter dan over energie en klimaat. Het afgelopen jaar ging er vooral veel aandacht uit naar plannen, programma's, strategieën, onderzoeken en verkenningen, maar uiteindelijk worden de klimaatdoelen niet gehaald met enkel plannen op papier. Ze worden gehaald met uitvoering. Op het gebied van energie-infrastructuur worden goede stappen gezet en toch lopen de projecten voor uitbreiding van de hoogspanningsstations alsmat vertraging op. Hoe kunnen wij nu als Provinciale Staten ook rol nemen in deze processen om hier extra versnelling op aan te brengen? Een groot deel van de uitvoering van de energietransitie ligt uiteindelijk ook bij de gemeenten. Hoe kunnen wij hier als Provincie een rol in pakken om met name ook die kleinere gemeenten met weinig capaciteit nu echt te gaan helpen met mensen en middelen en niet met nog een beleidsdocument? En voorzitter, de rode draad uit deze jaarstukken is wat D66 betreft dat we als Provincie soms nog te veel sturen op processen en te weinig op resultaten. We hopen dan ook dat GS kunnen toezeggen dat in de volgende jaarstukken per programma in gewone taal kan staan wat het de Limburger heeft opgeleverd of in ieder geval niet een extra paragraaf waar elke keer wordt gewezen naar indicatoren en dashboards. Want jaarstukken zijn geen beoordeling van ons papierwerk. Ze zijn uiteindelijk ook een beoordeling van wat Limburgers daadwerkelijk hebben gemerkt van het beleid dat wij hier met elkaar hebben vastgesteld. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Wesseling. Dan geef ik nu het woord aan de heer Driessen namens Forum voor Democratie.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dank u wel, voorzitter. De behandeling van de jaarstukken is misschien wel het op een na belangrijkste debat van het jaar. Niet omdat het gaat over cijfers, maar ook over de tabellen, maar omdat het ook een moment is waarop we als Staten onze rol vervullen en dat is controleren. Wij controleren namelijk of datgene wat we wilden gaan doen, of dat GS beloofden te gaan doen, ook daadwerkelijk gebeurd is. En dat is uiteindelijk de kern van ons werk en van de democratische controle. Want begrotingen zijn slechts intenties en deze jaarstukken laten zien wat we dan daadwerkelijk gedaan hebben. En als we naar deze jaarstukken kijken, dan zien we ook heel mooie dingen. En dat is eigenlijk al zeven jaar hetzelfde, sinds dat ik hier ben. Limburg is vermogend. We hebben een weerstandsvermogen van bijna € 1 miljard. We hebben een sterke solvabiliteit van 73% en we hebben nauwelijks schulden. Daar verandert niet zo gek veel aan, gelukkig. Dus daarop goed bezig. Maar voorzitter, juist daarom is de volgende vraag zo belangrijk. Als we zo veel middelen hebben, waarom krijgen we dan zo

weinig uitgevoerd? Laat u niet verleiden dat ik vind dat we meer moeten uitgeven. Want achter het positieve resultaat van ruim € 85 miljoen gaat een ongemakkelijke werkelijkheid schuil. Opnieuw zien we tientallen miljoenen euro's aan, zoals men het hier noemt, onderbesteding: plannen die niet gerealiseerd worden, budgetten die worden doorgeschoven en projecten die vertraging oplopen. En opnieuw dezelfde verklaringen zoals we die ook al een paar jaar horen: capaciteitsproblemen, afhankelijkheid van derden, complexe regelgeving en veranderende omstandigheden. Voorzitter, dat kan zomaar eens een keer gebeuren, maar we zien het toch echt wel al heel lang en dan heb je te maken met een systeemp probleem en dan moeten we misschien onszelf de vraag durven stellen, twee zelfs: Begroten wij te ambitieus? Of besturen wij te bureaucratisch? Want geld dat niet wordt besteed aan het doel waarvoor deze Staten het beschikbaar hebben gesteld, is niet per se een succes of iets om trots op te zijn. En daarnaast is geld uit meevallers willekeurig uitgeven – wat vaak naar aanleiding van de jaarstukken of straks van de Voorjaarsnota gebeurt – al helemaal niets om trots op te zijn. Het is een inherente weeffout in onze democratie die wij al sinds het begin dat we hier zijn, aanhalen en die met elk passerend jaar zichtbaarder lijkt te worden. Er is geld over door te ambitieuze en vaak willekeurig geraamde plannen en dat geld wordt vervolgens gebruikt om nog grotere willekeur aan wensen en verzoeken te financieren om op die manier de bodemloze profileringshonger van individuele politici of partijen te stillen. En hier wil ik een fundamenteel punt maken. Soms hebben we het over onderbesteding – en dat hoor ook van verschillende partijen – alsof het goed nieuws is of het slecht nieuws is – ik zou er bijvoorbeeld blij mee zijn – alsof we geld hebben bespaard, maar zo zit het helaas niet, want dat geld wordt volgend jaar gewoon weer uitgegeven of doorgeschoven. En daarom een potentieel amendement van de PVV juich ik van harte toe, maar ik zal hem niet voor ons aankondigen. Dat geld is namelijk niet van de Provincie zelf. Dat geld is van een ondernemer in Venray. Dat geld is van een vrachtwagenchauffeur in Echt, van een verpleegkundige in Heerlen, van een mkb'er in Venlo. En ik hoor het de Gedeputeerde dadelijk al zeggen: ja, maar we krijgen ook Rijksgeld. Maar ook dat Rijksgeld is een keer betaald door een andere Nederlander of zelfs eentje uit onze provincie. En de Britse filosoof Edmund Burke zei ooit: 'Een staat zonder middelen voor verandering mist de middelen voor behoud.' En nu ga ik niet verder op deze quote, maar ik wil hem omdraaien: Een overheid die voortdurend plannen maakt zonder ze uit te voeren, verliest uiteindelijk haar geloofwaardigheid. En daar zit voor Forum voor Democratie de echte les van deze jaarstukken. Niet een gebrek aan geld en niet per se een gebrek aan uitvoeringskracht, maar meer in geloofwaardigheid, doelmatigheid en een visie. Want als wij het geld niet uitgegeven krijgen dat we wel innen, wat doen we hier dan in godsnaam? En waarom innen we het in eerste instantie? Steeds meer worden we een deelnemer in bedrijven, ontwikkelingsmaatschappijen, campussen, energieprojecten en samenwerkingsconstructies en steeds minder een klassieke overheid. We zien forse afwaarderingen, risicoreserves, deelnemingen die tegenvallen en dan moeten we onszelf twee fundamentele vragen stellen. Opnieuw. Kan de Provincie wel in dit soort deelnemingen zitten en kunnen wij die wel beheren? Of geeft de Provincie met steeds nieuw op te richten entiteiten en fondsen niet te veel bestuursrecht of in ieder geval verantwoordingsrecht uit handen? Hoewel wij enorm voorstander zijn van het adagium investeren in plaats van subsidiëren, moeten we ons toch afvragen of de organisatie hier kundig genoeg voor is en of de juiste besluiten genomen worden. Voorzitter, een tweede ontwikkeling baart ons zorgen en dat zien we eigenlijk in heel veel beleid terug. Steeds meer beleid lijkt voort te komen uit externe agenda's en dat gaat ons aan ons hart. Denk aan stikstof, klimaat, Natura 2000, Europese verplichtingen, nationale programma's, transitiefonds, taskforce, gebiedsprocessen, et cetera. We lezen op pagina na pagina over beleid dat zijn oorsprong niet vindt in dit huis, maar in Brussel of in Den Haag of in internationale afspraken. En dan moeten we ons tevens de vraag stellen: Zijn wij bezig met Limburgse belangen of zijn wij vooral bezig met het uitvoeren van opdrachten van anderen? Want uiteindelijk zijn wij niet gekozen om de belangen van Brussel te vertegenwoordigen. Wij zijn gekozen om de belangen van Limburgers te vertegenwoordigen. Voorzitter, de Franse denker Alexis de Tocqueville, die ik al vaker heb aangehaald, schreef bijna 200 jaar geleden al dat de grootste bedreiging voor vrijheid niet altijd een tiran is. Veel partijen spreken daar graag over, vooral landelijk. Vaak is het een goedbedoelende overheid die steeds meer taken naar zich toetrekt, steeds meer regelt, steeds meer stuurt, steeds meer controleert – en juist dat is hier heel toepasselijk – tot niemand nog precies weet wie waarvoor verantwoordelijk is. En als ik sommige beleidsstukken lees – en we hebben het zelfs in het vorige stuk, ik geloof gisteren nog, gehoord in relatie tot

de Einstein Telescope – moet ik daar regelmatig aan denken. Sterker nog: ik krijg het gevoel dat zelfs de Provincie soms niet meer weet welke taskforce de andere taskforce coördineert en welk geld nou door wie beheerd wordt en hoeveel geld er nou uitgegeven is aan één project. En volgens mij hebben uw Staten datzelfde probleem, getuige de motie van gisteren. Bestuur moet eenvoudig zijn, overzichtelijk en concreet, minder procesgericht en meer resultaatgericht. Want inwoners beoordelen ons uiteindelijk niet op beleidsnota's, een visiedocument en routekaarten, dat soort zaken. Ze beoordelen ons op zichtbare resultaten en specifiek voor een Provincie: Rijdt de bus? Rijdt de trein? Hebben we goede wegen? En kunnen we een beetje in deze provincie met z'n allen uit de voeten? En hoeveel belasting moet ik betalen daarvoor? Dat zijn de vragen die ertoe doen. Voorzitter, Forum van Democratie ziet in deze jaarstukken wel een financieel sterke Provincie, maar ook een Provincie die worstelt met uitvoering en waarschijnlijk op een diepere laag beleeft ze haar eigen midlifecrisis. Want na meer dan 100 jaar te bestaan – zo ongeveer de helft van de tijd dat Alexis de Tocqueville zijn woorden uitsprak – in haar huidige bestuursvorm, is ze haar doel en richting misschien een beetje kwijt. Ze kreeg minder taken toen wonen werd weggehaald in de jaren negentig en kreeg daarvoor in de plaats, in de vroege jaren 2000, een grotere rol bij natuur- en leefomgeving. Een Provincie die meer plannen heeft dan capaciteit, meer ambities dan realisatie en meer processen dan resultaten. En misschien wel een Provincie die een beetje op zoek is naar zichzelf, ook met de vooruitzichten op financiën. En voorzitter, daarmee wil ik afsluiten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Er is nog een vraag voor u, schat ik zo in, van de heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, inderdaad. Ik wil met de heer Driessen nog even ongeveer een jaar geleden teruggaan. Ik weet niet meer of het bij de jaarstukken was of de voorjaarsnota. Toen had hij een motie over inzet van Bitcoins voor de investeringen in deze Provincie. Het saldo destijds was rond de € 95k. Nu zitten we op € 54k. Stel nu dat die notie het gehaald had, dan hadden we dat gedaan. Hoe zou de heer Driessen daarop reflecteren?

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Nou, volgens mij mist u het moment, want als ik het goed heb, dan zaten we op € 68.000 toen, maar dat kan aan mij liggen.

De heer Zeedzen (BBB): Ik heb het uiteraard gecheckt voordat ik begon en het stond toen tussen de € 95k en € 100k op dit tijdstip vorig jaar. Het kan zijn dat u een week eerder gekeken heeft, maar ...

De voorzitter: Kan soms snel gaan. De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja dank u wel voorzitter. Normaal ben ik vrij goed op de hoogte van de prijs van Bitcoin en ook wanneer ik hem heb ingediend, maar ik zal het even aannemen dat dat klopt. Dan kunnen we daar een discussie over voeren. Kijk dat is een ... Ik denk dat een investering... Een investering gaat gepaard met risico's. Als we geld op de bank hebben, hebben we daar risico's bij. En een dergelijke investering is leuk als we daar een momentopname van maken. Maar een momentopname... Laten we zeggen dat het een jaar was. Zou kunnen hoor. Ja het was, denk ik, einde van het jaar, want volgens mij was het de begroting. Niet? Wellicht de jaarstukken? Ik weet het niet zeker. Maar als we een momentopname maken, dan hebben we natuurlijk in een jaar tijd 365 momentopnames. En ook een moment waarop we kunnen zeggen, en waar dus bestuurders – en in dit geval de bestuurder op Financiën – kunnen zeggen: Dit is een heel mooi rendement dat we behaald hebben en waarop zelfs Staten met budgetrecht kunnen zeggen: Wij hebben een rendement van 30%/40% gehaald – want dat heeft er ook tussen gezeten in dat jaar tijd. Ik kan me zomaar voorstellen dat een partij als de SP dan zegt: ik heb wel een leuk doel voor dat geld. En dat is natuurlijk ook de aard van investeringen. Dus ... [onverstaanbaar] moment nou een ander jaar is, is misschien nu ongunstig. Ik denk dat we het dan over min 20%, min 30% hebben. Maar goed, die realiseer je alleen maar als je het daadwerkelijk uitcasht.

De heer Zeedzen (BBB): Dank je wel.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Vind ik dat erg dus? Nee.

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Nee, dankjewel. Het was ook een beetje prikkelend bedoeld. Maar het geeft aan de weerbarstigheid en de realiteit in deze zin, maar dat zie je soms ook inderdaad in de onderbesteding dat we niet alles zelf in de hand hebben.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, daar kort op reflecterend. Daar ben ik het helemaal mee eens. Daar ben ik het echt mee eens dat we de onderbesteding niet altijd zelf in de hand hebben, maar volgens mij gaf u zelf al aan – als ik goed geluisterd heb – dat als er een structureel probleem is, dat we daar toch op de structuur ook op moeten kunnen plannen. Dat is hoe strategisch plannen werkt, hoe bedrijven dat ook doen. Als iets drie, vier, vijf jaar achter elkaar gebeurt dan moet je namelijk op een gegeven moment daar keuzes in gaan maken en daarop gaan anticiperen. Dat is ook wat goed bestuur doet.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Driessen. Dan geef ik tot slot in de eerste termijn van uw Staten het woord aan de heer Sol namens de fractie van GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, voorzitter, dank. Elke Limburger telt af, denk ik een beetje op dit moment, als je tweeënhalf uur woordvoering en interrupties bij deze buitentemperaturen probeert te volgen. Maar goed, ik ga toch nog even in de weg staan, want ik sta hier. De jaarrekening is, wat ons betreft, laat dat ook gewoon gezegd zijn, een goed stuk en ook de analyse van de Griffie zijn wij zeer dankbaar voor. Dus ik wou dat compliment graag nog wel even benadrukken. Ik wou ook even stilstaan bij het feit dat we hebben afgesproken om te zeggen dat we het echte saldo storten in de algemene reserve. Dus we gaan nu niet bij de jaarrekening ook nog allerlei lijstjes bespreken met wat we met dat geld zouden kunnen doen, hoewel er in ieder geval al één partij is die probeert die afspraak alweer te torpederen. Er is veel gediscussieerd en gesproken al over onderbesteding en over resultaat en over ambities. Wat ons betreft gaat het er niet zozeer om of we ambities moeten loslaten – die gaan we ook bij de voorjaarsnota zeker nog wel weer bespreken – maar vooral over de vraag of wij wel voldoende scherpe keuzes maken, want ik denk dat daar nog heel veel te halen valt. Ik heb ook wel wat onderwerpen die niet in de jaarrekening staan, maar laat ik, ook gelet op de tijd en de temperatuur, daar niet te veel bij stilstaan, maar ICT is er daar een van. Onderwerp waar ik wel iets over wil zeggen is natuurontwikkeling. We zien dat er nu wel weer 100 hectare natuur bij is gerealiseerd – overigens tegen heel aanvaardbare kosten, hè, € 9 de vierkante meter. Er is gepoogd te versnellen. Dat zien we ook wel terug. Maar ik denk wel dat die versnelling echt door moet zetten, willen we uiteindelijk ook die doelen voor onszelf gaan halen. Dus we zullen moeten blijven versnellen en ik ben benieuwd hoe we dat denken te kunnen gaan doen. Ik wil ook iets zeggen over Chemelot. Chemelot komt – ik heb even geteld – bijna honderd keer voor in de jaarstukken en als ik daar een woordwolk van maak, dan gaat het vooral over economie uiteraard en over alle verbonden partijen, maar het gaat eigenlijk niet over gezondheid. U ziet dat wij nog geen PRO zijn, want we hebben dat niet afgestemd van tevoren, want ook over gezondheid wilde ik wel iets zeggen, want ik denk dat ik dezelfde vraag heb als mevrouw Berghorst, namelijk waar dat gezondheidsonderzoek dat door RIVM is aanbevolen dan blijft. En ik wil tenslotte nog iets zeggen over verbonden partijen, maar daar gaan we vandaag later op de dag ook zeker nog wel op door in het kader van SiS 4.0, maar ik noteer in ieder geval al de steun van JA21 voor een dashboard. Dus die wilde ik vast binnen tikken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Sol. Daarmee zijn we aan het einde van de eerste termijn van uw Staten. Gezien het tijdstip en dat we ook de voorbereiding nog even kunnen doen, stel ik voor dat we nu schorsen voor de lunchpauze. Ik schors de vergadering en we gaan om 13.00 uur weer verder. De vergadering is geschorst.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Aan de orde is: de eerste termijn, de beantwoording door het College. Als eerste geef ik het woord aan Gedeputeerde Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. De jaarstukken 2025. Dank aan uw Staten hier vandaag, maar ook aan de Controlemcommissie waar we het laatst besproken hebben om de indrukken van de Staten en de diverse ideologieën die zich vertegenwoordigen in deze Staten te delen met ons. Ik denk, als we goed luisteren naar uw Staten en de bijdragen die hier zijn geleverd, kunnen we met elkaar constateren dat we tevreden zijn over het stuk wat er ligt, en dat er verbeteringen mogelijk zijn. En het zou ook goed zijn om te benadrukken dat wij altijd goed luisteren naar datgene wat gewisseld wordt, om te zien wat we in de toekomst nog beter kunnen doen in de verslaglegging, in de beeldvorming maar ook in de activiteiten die vertegenwoordigd zijn in deze jaarstukken. Voordat ik daarbij kom voorzitter, toch een nuance vanuit het College als we kijken naar het beeld na drie jaar in deze bestuursperiode. We hadden een aantal ambities met elkaar vastgesteld. Dat is dat deze Staten, deze bestuurders, GS, ambtenaren, zich veel meer op het Europese speelveld zouden moeten laten zien in Brussel, waar voor de toekomst veel beleid wordt gemaakt. Wij zien dat. Wij zien dat we daar steeds zichtbaarder zijn. Wij zien dat we daar steeds meer invloed hebben op besluitvorming, op ideeënvorming als het gaat om de toekomst van Limburg. Dat zien we ook in Den Haag, met alle tekortkomingen die mevrouw Berghorst daar ook aangeeft daar waar het de continuïteit van Den Haag zelf betreft. Maar we zien gelukkig, door de inzet van u allen, dat het beeld en die ambities van Limburg die we gezamenlijk hier hebben vastgesteld en ook uitdragen, steeds beter op het netvlies komen van de politici in Den Haag. Maar ook van de beleidsmakers, het ambtelijk apparaat daarachter. Want we hebben ook met elkaar vastgesteld: we moeten niet zozeer in dat staartje van die besluitvorming in Europa en Den Haag actief zijn, maar vooral ook in dat voortraject. Dat we zorgen dat onze ambities niet alleen bij Tweede Kamerleden op de tafel komen, maar ook bij de ambtenaren van de diverse ministeries. Ik zie in ieder geval vanuit de blik vanuit de Collegetafel dat dat steeds meer gebeurt, dat we steeds meer ambtenaren daar zien. We zijn succesvoller in het verwerven van Europese subsidies. We zijn goed in beeld daar waar het gaat om de Haagse ambities. Dat heeft collega Theuns gisteren nog een keer benadrukt, denk ik. En natuurlijk, uiteindelijk – en daar gaan we het ook vandaag nog over hebben – gaat het ook over die uitvoering ervan, die uitvoeringskracht. En niet alleen ambities stapelen en die met elkaar delen, maar ook om ervoor te zorgen dat we het met elkaar kunnen realiseren. Maar nogmaals, ik probeer met dit betoog – althans, de start ervan – ook aan te geven dat we wel degelijk hele stevige stappen vooruit zien. En we zijn, en zo blijft het ook voorzitter, een hele ambitieuze Provincie. En daar is niks mis mee. Maar daar meten we ook af als het gaat over de bezoeken van ons Koninklijk Huis aan deze provincie. We zien dat Limburg er steeds beter in slaagt, in tegenstelling tot beelden die we nog wel eens bij elkaar willen oproepen of misschien wel in het verleden zijn ontstaan, dat we niet goed in beeld zijn. Het is nooit te veel, maar ik denk dat we echt met elkaar daar grote stappen maken, voorzitter. En dat zien we ook als het gaat over erkenning, dat zien we bij de campussen, die zich steeds beter positioneren. We hebben deze week ook een feest gevierd hier in ditzelfde huis dat Limburg tot een van de zeven slimste regio's van de wereld is benoemd. En dan kunnen we daar natuurlijk van alles vinden, maar dat is vooral gerealiseerd door beleid wat hier gemaakt is in deze zaal. Beleid wat in deze zaal gemaakt is. En ik denk dat dat een compliment waard is. Dat kunnen we niet alleen met zijn zevenenvertigen, en zijn tien die hier bij wijze van spreken achter deze tafel zitten. Een heel ambtenarenapparaat heeft daarmee van doen, alle ondernemers, inwoners. Allerlei betrokkenen hebben daar een bijzonder unieke rol in. Maar dat is wel wat we met elkaar aan het realiseren zijn, al die jaren. Dus terecht, daar waar het beter kan moeten we het beter met elkaar doen. Maar ook af en toe even terugkijken en zien wat we zien gebeuren om ons heen. Er zijn

nog een aantal vragen gesteld. JA21, de heer Schyns, die had een aantal opmerkingen gemaakt over de onderbesteding en realistisch begroten. Uit het hart gegrepen. Hebben we ook al vele malen met elkaar besproken, ook in de Controlemcommissie. En we zien natuurlijk ook dat die onderbesteding afneemt. Dat is zeker ook het resultaat van de inzet van de gesprekken die we daarover met elkaar gevoerd hebben. Hij had ook gevraagd naar wat meer specificaties. Die staan in het onderdeel Doorwerking naar de begroting 2026. En de belangrijkste reden om zaken over te boeken, is dat wij verplichtingen hebben lopen om opdrachten of subsidietoekenningen af te ronden of ingezette projecten op basis van beleidskaders uit te voeren. Dat is een wat beleidsmatig antwoord, dat realiseer ik me goed. Maar daaronder zit wel degelijk, en daar probeerde ik zojuist al even aan te raken bij mijn inleiding, dat we wel degelijk bezig zijn met die organisatie maar ook met die omgeving, om te voorkomen dat we iedere keer te veel geld moeten overboeken. Dat betekent, een discipline in deze organisatie – die er steeds meer komt, ook door organisatieontwikkeltrajecten, door gewoon budgethouders maandelijks aan te spreken op datgene waar ze verantwoordelijk voor zijn. Dus ik zie wel degelijk dat we steeds stevigere stappen maken naar de toekomst om die onderbesteding af te bouwen. En dan heb ik het even niet over het element SPUK's wat erin zit. Dat is ook al aan de orde geweest. Maar ik zie wel degelijk, als het aankomt op de prestaties of de performance van dit huis om dat te voorkomen, zie ik daar steeds grotere stappen gezet worden. Daarmee zijn ze niet weg, laat dat ook helder zijn. Dat is een proces van jaren. Er is geen enkele organisatie die dat binnen twee maanden lukt. En ik moet zeggen, door de inzet van onze directie, de organisatieontwikkeltrajecten, maar ook het cluster Financiën – ik heb dat ook in de Controlemcommissie gezegd – die echt als een bok op de haverkist zit op dit onderwerp, zie ik wel dat daar een steeds gunstiger ontwikkeling op dit moment plaatsvindt. Dan had u een opvatting over de onbenutte belastingcapaciteit en of het College kan toezeggen dat de MAB niet gebruikt voor onvoorziene kosten. Nou, dat was niet de intentie van het College. We hebben natuurlijk in het coalitieakkoord afspraken gemaakt voor de MAB. Die blijven ook staan. En een afwijking van dat kader zal te allen tijde moeten worden voorgelegd aan PS ter besluitvorming. Dat zou zo kunnen zijn bij, natuurlijk, een volgende bestuursperiode. Maar dan liggen daar politieke keuzes aan ten grondslag. En dat zijn de keuzes, op dit moment, van dit bestuur, voorzitter. U had ook een idee om een dashboard te gaan creëren. Ik heb ook de heer Sol daarover gehoord. En volgens mij gaan we het daar later vandaag nog met elkaar over hebben, en komt dat ook daar voldoende aan de orde. Dan bewaren we in ieder geval een deel van dit debat, en kleine cliffhanger, voor een stuk later vandaag. Dan had u nog een opmerking over structurele risico's en meetbare resultaten. Welke structurele uitgaven zijn afhankelijk van incidentele middelen of onzekere rijksmiddelen? Onze jaarstukken en programmabegroting zijn structureel sluitend. En dat wil zeggen dat wij al onze structurele lasten kunnen dekken uit structurele baten. Dat wordt op totaalniveau ook echt bekeken. Maar uw vraag of uw opmerking, daar zit natuurlijk iets anders ook nog wel onder, wat wij als College ook wel zien. En wat we ook in de Controlemcommissie besproken hebben, is dat wij waakzaam erop moeten zijn met elkaar dat als wij bepaalde taken krijgen vanuit het Rijk die voorheen structureel waren en nu incidenteel worden, door van allerlei besluiten op rijksniveau, moeten wij met elkaar waakzaam zijn dat we daar ook incidenteel op inrichten en niet structureel. Want daar zit natuurlijk het gevaar: dat je scheef gaat hangen. Tenzij dat natuurlijk een ander besluit heeft gehad, hier in deze Staten. Want daar zie je natuurlijk wel dat als het gaat over de toekomst die structurele middelen – er is ook al een vraag gesteld over de ontwikkeling in het Provinciefonds, daar kom ik zo meteen even op terug – daar zie je natuurlijk wel dat het Rijk daar bepaalde maatregelen neemt. Je ziet dat ook bij bepaalde incidentele projecten – noem zoiets als de Regio Deals. Dat is vaak gewoon incidenteel geld, waar gelukkig ook hele goede dingen voor gebeuren in deze Provincie. En daar waar het om de betrokkenheid gaat van dit huis, moeten we zeer waakzaam zijn dat het ook incidenteel blijft en geen structureel karakter gaat krijgen. Want dan kom je natuurlijk in de knel als het gaat over de dekking ervan. Dus als die opmerking onder uw opmerking zat, dan zijn we daar met z'n allen waakzaam op. En is het ook goed om dat regelmatig naar elkaar te blijven uitspreken. Want die tendens, die zie je natuurlijk wel bij het Rijk – laat dat helder zijn. Maar dat is niet de inzet van dit College. Dan kom ik bij LOKAAL-LIMBURG. Die had ook een aantal vragen gesteld over de onderbesteding en de oorzaak aanpakken ervan. Dat heb ik volgens mij zojuist al toegelicht. En nogmaals voorzitter, ik verwijs ook naar de Controlemcommissie. Die is weliswaar niet politiek, maar daar hebben we wel op de inhoud met elkaar gewisseld over dat we ervoor zorgen dat die onderbesteding tot een

minimum beperkt wordt. Dan nog de vraag van de heer Franssen, of de opmerking: een sterke positionering van GS en directie als opdrachtgevers. Wat is er tot nu toe gebeurd? Welke stappen zijn er ondernomen? De organisatie onder leiding van onze directie is bezig met een organisatieontwikkeltraject. En dat heeft als doel om die sturing te versterken. En dat plan is inmiddels ook met de ondernemingsraad besproken. En die zijn daar zeer positief over, als het gaat over de inzet van die directie om die organisatie daarop in te richten. En daarnaast investeren we ook in een aantal ondersteunende zaken, denk aan nieuwe systemen, maar ook zal in de P&C-cyclus worden bekeken hoe we in ieder geval die inzet daar kunnen versterken. En ook verduidelijken aan u, zodat u kunt volgen hoe dat zich ontwikkelt. Dus uw vraag over die positie van GS en directie: die is stevig. Daar wordt op toegezien, daar wordt regelmatig met elkaar over gesproken. De ondernemingsraad is daarbij betrokken. En we zorgen ervoor dat die organisatie stap voor stap zich aan het versterken is. En die resultaten zien we ook tastbaar. Dat heb ik zojuist al in mijn andere antwoord, daar waar het ging over het hele specifieke puntje Onderbesteding, toegelicht. Voorzitter, dan kom ik bij de Partij voor de Dieren, bij mevrouw Boven, over de afwaardering en de boekwaarde van MAA. We hebben in de businesscase 2022 aangegeven dat wij voor alle nieuwe agiostortingen rekening houden met afwaarderingen. Dat hebben we destijds ook meegenomen in het dekkingsvoorstel. En op de bestaande boekwaarde hielden we volgens de standaard risicosystematiek eveneens rekening met een risico op afwaardering. En daardoor kan de in de jaarrekening genoemde afwaardering geheel gedekt worden uit de Risicoreserve SiS. En daarbij merk ik op dat die afwaardering bepaald wordt door onze financiële afdeling en de accountant, en door GS. Nou, dat gesprek hebben we ook in de Controlemcommissie gevoerd. Toen heeft u ook die vraag gesteld aan de accountant. En die heeft die ook beantwoord. En de boekwaarde is per eind 2025 exact op peil met ons belang in de deelneming.

De voorzitter: Mevrouw Boven heeft daar een vraag over.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja dank u, voorzitter. Dit gesprek hebben we ook gehad in de Controlemcommissie. En daar werd door BDO aangegeven dat het niet eerder was afgeboekt omdat er andere inschattingen waren van de waarde. En het verbaast mij dat aan de ene kant wordt gezegd dat wij alleen mogen opwaarderen op het moment dat wij daadwerkelijk een investering doen. Dat is de regel voor Provincies. Terwijl er ook een regel is dat als jij je aandelen voor een deel verkoopt, dat je dan direct je waarde hoort af te boeken en niet twee jaar later. En dat zijn twee verschillende dingen, en die heeft u op één hoop gegooid in 2022, na de verkoop aan MAA. En dat is volgens mij niet terecht. U had zowel moeten afwaarderen als moeten melden waarom u het dan weer zou opwaarderen.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja voorzitter, deze observatie ken ik. En ik wil toch graag daarop aanbieden. Want dat heb ik ook aangeboden, of dat heeft het College ook aangeboden naar aanleiding van de vragen over MAA die deze week zijn ontstaan. Kijk, dat is een zeer uitgebreid proces geweest in 2022 om te komen tot de kaders rondom MAA. We zijn nu drie, vier, vijf jaar verder. Niet iedereen in deze zaal is er ook bij betrokken geweest. De informatiesessie die we ook hebben aangeboden voor het beantwoorden van de vragen van een aantal van uw partijen, is van: laten we nog eens een keer teruggaan naar die periode, en na te gaan met elkaar: wat hebben we toen met elkaar besproken? Zodat we dan ook zien welke afspraken er gemaakt zijn. Dat we dan ook met elkaar uitleggen: hoe zit dat financieel nu precies in elkaar? En wat zie je nu gebeuren wat we toen besloten hebben? Want dat is gewoon een complex Statenvoorstel geweest, waar al dit soort elementen een rol in hebben gespeeld. En ik ga ervan uit, althans ik hoop van ganser harte, dat we dan ook een aantal van uw vragen erin doeltreffend kunnen beantwoorden.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dan heb ik een vervolgvraag. Want u heeft mij net het antwoord gegeven wat inderdaad in de businesscase staat. Namelijk dat we uitgaan van het worstcasescenario en dat

alle agiostortingen die wij doen voor achterstallig onderhoud richting MAA, dat we die in hetzelfde jaar ook afwaarderen. Dus daar komt een opwaardering en een afwaardering in hetzelfde jaar, waardoor je geen verandering ziet. Maar mijn vraag gaat specifiek over dat wij in plaats van 100% aandeelhouder 60% aandeelhouder zijn geworden. En dat staat niet in de businesscase. En ook daar gelden volgens mij algemene principes over, dat je niet ... Als jij je aandelen verkoopt, dan is het heel normaal dat je je boekwaarde afwaardeert met het percentage dat je hebt verkocht.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, maar dat is precies het onderwerp wat ik zojuist probeerde helder te maken. Kijk, in het besluit in 2021 hebben de Staten wel ertoe besloten om een tweede aandeelhouder toe te laten. En dat was het begintraject rondom het toelaten van een tweede aandeelhouder. Die trad niet gelijk op 2022, toen wij dat besluit ... of beter gezegd toen u dat besluit nam, in. Dat was op een later moment. En daar zit ook mogelijk dat verschil in van die interpretatie die u eraan geeft en wat het College eraan geeft. En daarom zei ik: dat is vrij technisch. En nogmaals, daar ga ik me niet achter verstoppen, maar dat moeten we gewoon goed naar elkaar uitspreken wat het moment van het besluit is geweest hier in 2022, en de daadwerkelijke activering van een nieuw aandeelhouderschap van een tweede partij die is ingestapt, in dit geval de Schiphol Group, op basis waarvan een aantal financiële transacties hebben plaatsgevonden, waar u nu mogelijk ook de resultaten van ziet.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ik denk niet dat we hier uit gaan komen, maar ik wil nog één ding zeggen. Dat de toelichting die in de commissie werd gegeven, dat dat weer een andere is dan die u mij nu geeft. En dat maakt het behoorlijk verwarrend. Dus ik ben benieuwd naar de verduidelijking hierover in een later stadium.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, en dat risico probeer ik dus te vermijden, dus dat er verwarring ontstaat over iets wat heel complex is, wat we drie, vier jaar geleden met elkaar besloten hebben, wat een heel nauwgezet proces is geweest met ook een financiële analyse en alles wat daar bij heeft gehoord. Ik wil er alles aan doen of het College wil er alles aan doen om die verwarring te voorkomen, juist door met elkaar dat gesprek te voeren: wat is er destijds besloten? Wat is er daarna allemaal gebeurd daar waar het ging om de activering van een tweede aandeelhouder? En waar kijken we nu tegenaan ten aanzien van de financiële resultaten? Dat geldt overigens voor alle vragen die er zijn rondom dat dossier. Want ik merk, ondanks de inspanningen van het College om die informatievoorziening op orde te houden of te brengen – en dat mag altijd meer gevraagd worden – om dat gewoon naar elkaar uit te spreken en goed duidelijk te maken: waar zitten nu uw vragen, waar zitten uw opmerkingen, waar zitten er mogelijk verwarringen, waar zitten er mogelijk onduidelijkheden? Om dat juist uit de wereld te nemen. Want anders blijven we ook in de formele gremia zoals we nu met elkaar spreken een aantal zaken uitspreken, is het voor u wellicht niet duidelijk. Misschien begrijp ik uw vraag niet helemaal goed. Maar ik wil van die ruis af. Ik wil dat u de volledige duidelijkheid krijgt op dit dossier. Daar is het ons veel te belangrijk voor. Daar is uw positie als Staten ons veel te belangrijk voor, om dat gewoon met elkaar uit te spreken. En dan kunt u dan iedere vraag stellen die u wilt. Daar kunnen we de accountant bij halen die ook in de Controlemcommissie zat, die dat daar volgens mij vrij duidelijk heeft uitgelegd. En dat zegt niks over u, dat zegt ook niks over de accountant, dat zegt ook niks over ons. Maar ik wil gewoon dat dat mogelijke misverstand of die misinterpretatie, we noemen het maar even hoe we het willen noemen met elkaar, of de onduidelijkheid, die moet gewoon weggenomen worden. Daar is ons alles aan gelegen.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Ja. Dan kom ik bij de Partij van de Arbeid uit. Die had een vraag over de actuele stand van zaken rondom het Provinciefonds. En u heeft mij gisteren in ieder geval verlof gegeven om aanwezig te zijn bij de BAC FOB. Dank daarvoor overigens, voor de flexibiliteit in de agenda. Gisteren heeft een gesprek plaatsgevonden tussen de twaalf Gedeputeerden, over het nieuwe verdeelmodel van het Provinciefonds. Dat is aan de orde al sinds een jaar of zes. Dat gaat over een oproep van het Rijk om het Provinciefonds op een andere manier te gaan verdelen. En wat er in ieder geval op neerkomt dat de BAC FOB gisteren een unaniem advies heeft gegeven aan het IPO-bestuur. Die gaan daar binnenkort een besluit over nemen. En uiteindelijk is het de bedoeling dat de fondsbeheerders, dat is in dit geval de minister van Binnenlandse Zaken en de staatssecretaris van Financiën, daar uiteindelijk een besluit over nemen. We hebben u daar al eerder over geïnformeerd. Dat is niet per se een heel positief verhaal. En we hebben ook al opgenomen dat we daar in de informatie die we u geven, dat we een tussenmodel hebben uitgewerkt wat nu van toepassing is op dit moment over het Provinciefonds, omdat dat ingroeiplan nog onduidelijk was. Dat levert al een negatief bedrag op van € 9 miljoen per jaar in de uitkering van het Provinciefonds. We wachten nu even het definitieve besluit af van het IPO-bestuur. Dat dat geen juichverhaal is, daar wil ik wel heel duidelijk over zijn. Dus dat betekent wel iets als het gaat over de toekomst van de uitkering die de Provincie Limburg gaat krijgen uit datzelfde Provinciefonds. Er is overigens wel hard voor geknokt om dat op een goede uitkomst voor Limburg zelf ... Maar er is een herverdeling en daar hebben we het gewoon tijdelijk ook mee te doen. Zouden we dat niet gedaan hebben of zouden we dat niet doen of zou het IPO-bestuur niet tot een eenduidig besluit kunnen komen – nogmaals, dat heeft nog niet plaatsgevonden. Dat betekent dat het Rijk het gaat herverdelen. En die zijn met een model op de proppen gekomen wat zeer negatief is voor Limburg. Dus vanuit die positie zijn we het gesprek aangegaan met al onze collega's in de andere Provincies om te komen tot een uiteindelijk voorstel, wat nu hopelijk wordt besproken in het IPO-bestuur. En dat zou ergens volgende week moeten plaatsvinden. En dan is het even aan het IPO-bestuur hoe ze dat verder gaan doorleggen richting de fondsbeheerders.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja dank u wel, voorzitter. Wat is de afweging geweest of de grondslagen waarom in eerste instantie het Rijk, dat wij daar als Limburg negatief zouden uit komen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Daar zal een onderbouwing voor zijn geweest. Wat was daarvoor de reden dan?

Gedeputeerde Satijn: Daar hebben we u een aantal brieven over gestuurd. Om even kort naar u te zijn mijnheer Franssen: wat zit daar eigenlijk achter, achter dat proces? Je hebt twaalf Provincies in Nederland. Die zijn heel verschillend van elkaar, die gaan ook heel anders om met het vermogen wat ze hebben. Je hebt een aantal, noem het maar even, vermogende Provincies en minder vermogende Provincies. Een aantal wettelijke taken, je hebt een aantal sociaal-economische, sociaal-maatschappelijke uitgaves. En het Rijk is zich op enig moment gaan bedenken: hoe kunnen we dat eerlijker gaan verdelen, gelet op alle uitdagingen die er zijn in de diverse Provincies? Dat was de initiële gedachte uiteindelijk waarlangs het Rijk is gaan bekijken: hoe moeten we dat nou met elkaar gaan doen? En is dat Provinciefonds wat wij in het leven hebben geroepen – en u kunt dat vergelijken met het Gemeentefonds, maar dan op provinciaal niveau – hoe kunnen we dat met al die uitkeringen die we daarin hebben zitten eerlijker verdelen en ervoor zorgen dat het Rijk als zodanig ervoor zorgt dat iedere Provincie dat geld krijgt wat ze toekomt, gelet op de uitdagingen en de inzet die die Provincies moeten plegen? Ook gelegd langs de wettelijke taken en het vermogen wat men al heeft. Men let daarin dus niet op: waar komt het vermogen vandaan? Men let ook niet heel specifiek op bovenwettelijke taken die we uitvoeren. Ze kijken puur langs de lijn: vermogenspositie, wettelijke taken. En u kunt dat ook wel een beetje zien als een bezuinigingsmaatregel van het Rijk. Want dat

is het in feite ook, om het Provinciefonds smaller te maken en meer doelgericht op de taken van de Provincies. U kunt zich voorstellen met twaalf Provincies, waarvan een aantal Provincies vinden dat ze daar in het verleden misschien een te klein bedrag hebben gehad en waarbij sommige Provincies daar zijn die een heel vermogende rol hebben gehad, dat dat een interessante discussie is onderling om te komen tot een herverdeling.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dus aan de ene kant zegt u nu: omdat wij in feite een bepaald vermogen zouden hebben en een aantal taken, dan doet het Rijk dat, als ik u goed beluister, dus een stukje herverdelen. Maar er ligt ook een uitdaging, zegt u hè? Waar schieten wij dan in feite in de berichtgeving naar het Rijk toe, qua uitdagingen, tekort?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Nou ja, dat is niet een analogie die ik gelijk zie. Het gaat niet zozeer om wat wij tekortschieten. Het zijn modellen waarmee men werkt. En wat je vaak ziet: dat modellen niet altijd datgene weergeven wat er daadwerkelijk speelt in de maatschappij of in een provincie. En dat is waar je ziet waar de verschillen in zitten, waar wij natuurlijk als Limburg zeggen: wat voor Limburg heel belangrijk is, dat willen we graag terugzien in dat Provinciefonds. Nou, als twaalf Provincies dat met elkaar aan het bespreken zijn, dat wordt een aardig samenspel van belangen die bij elkaar komen te liggen. En daar moet je wel met elkaar een middenweg in vinden, zodat je in ieder geval dat hele oninteressante model dat het Rijk wilde hanteren om te komen tot een herverdeling, dat je dat onderling in een dusdanig model giet dat het model wat het Rijk zou willen hanteren van tafel gaat. En dat is feitelijk waar we de ruimte voor krijgen van het Rijk, maar dan moeten we het wel met elkaar eens worden als Provincies. En dat is feitelijk het gesprek dat we gisteren gevoerd hebben.

De voorzitter: Tot slot, de heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Als laatste dan: laten we dan hopen dat u een goed gesprek voert. Maar dat betekent eigenlijk automatisch dat waarschijnlijk andere Provincies iets willen inleveren op hetgeen nu voorligt. Als ik het goed begrijp wil Limburg er toch iets meer uit halen. Is dat een juiste conclusie?

Gedeputeerde Satijn: Je kunt het 't beste samenbrengen in het beeld dat als wij samen een taart kopen, bij een door u gekozen bakker, en ik pak driekwart van die taart, dat er een kwart voor u overblijft. En ik weet niet helemaal zeker of dat de beoogde verdeling is zoals u die graag zou willen zien.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Ja. Ik kom bij de heer Megens uit: MAA, kan het College aangeven wat deze uitgaven de Limburger concreet opleveren? Ja goed, u was zelf betrokken bij het debat wat we destijds gehad hebben. Daar heeft een heel uitgebreide analyse onder gelegen over wat dat Limburg zou moeten opleveren of niet. En daar verwijs ik graag naar, want daar hebben we het ook duidelijk gehad over de economische en maatschappelijke meerwaarde van dat traject. Ik zie een vraag.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja voorzitter, want de heer Satijn gaat door naar de heer Megens, maar ik had ook nog een vraag gesteld over stikstof in relatie tot het vliegveld. Daar zou ik toch wel graag een antwoord op willen.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, het College was u niet vergeten, maar de heer Faassen gaat dat antwoord voor zijn rekening nemen, heb ik begrepen. Ik ga verder voorzitter, als dat mag. Ja? Wanneer krijgt PS een volledig overzicht van de kosten, risico's en verplichtingen aan MAA? We hebben het zojuist ook al kort even gehad over de rapportages die al richting de Staten gaan. Ook hiervoor geldt, als er behoefte is aan meer verdieping, verbreding, achtergrond: de infosessie die we hebben aangekondigd via de beantwoording van de drie vragen wil ik dan ook graag bij de heer Megens onder de aandacht brengen. Mocht u daar nog specifieke vragen hebben of punten die we met elkaar kunnen bespreken, heel graag. Het voorterrein van MAA – niet onbelangrijk, want volgend jaar gaat daar natuurlijk heel veel activiteit plaatsvinden, met de sluiting van Eindhoven. Dat is in handen van de gemeente Beek; dat is natuurlijk ook de grondgebiedgemeente. En die zijn in samenspraak met ons ook bezig met de planontwikkeling voor het opknappen van het voorterrein en de reconstructie van de vliegveldweg, want daar is ook een SPUK voor gekomen. En dat is weer een SPUK vanuit het ministerie van IenW. Maar op dit moment worden wel vooruitlopend op die zaken een aantal noodzakelijke werkzaamheden uitgevoerd. Dat heeft u ook al kunnen zien als u daar fysiek langsloopt. Dan had u een vraag over de Appa-voorziening. Kan het College toelichten hoe de € 920.000 stijging van de Appa-voorziening tot stand is gekomen en welk deel betrekking heeft op Limburg zelf? De voorziening Appa staat voor: Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers. Die is wettelijk verplicht. Het is de wettelijke regeling die voorziet in de inkomens en de pensioenen van bestuurders en oud-bestuurders van de Provincie Limburg. En het bedrag is gebaseerd op toekomstige verplichtingen. En met het oog op de overgang naar een nieuw pensioenstelsel is de noodzakelijke hoogte opnieuw bepaald, en dat is feitelijk de € 920.000 die u ziet. En daar hebben we feitelijk, of u dat nu wil of niet, niet echt een keuze in. Dat is gewoon een herijking. Dan kom ik bij de heer Wolters uit, van de SP. Welke acties zijn genomen om de onderbesteding door externe factoren actief tegen te gaan? Die externe factoren betreft natuurlijk de partijen waar je afhankelijk van bent. Natuurlijk voeren we ook gesprekken met het Rijk, die die SPUK's, als het gaat over SPUK's of het gaat over trajecten waar het Rijk of andere bestuursorganen een rol in hebben, daar spreken we ook mee om te komen tot tijdige realisatie van de diverse projecten. We hebben het instellen van egalisatiereserve meerjarige projectsubsidies ingericht, waardoor we ook het effect wat meer gaan zien waarom dingen niet lukken binnen de tijd die daarvoor staat. Maar ook als we intern gaan kijken: wat ik al zojuist zei, we zijn ook hard in het huis bezig om ervoor te zorgen dat we dat goed op peil houden. En daar speelt de organisatie een cruciale rol in. U had ook een vraag gesteld over structureel beleid financiering van incidentele middelen. Daar heb ik al op geantwoord en ook gezegd hoe we daarin zitten, als het gaat over het feit dat wat ons betreft alleen structureel maar structureel kan zijn, en niet omgedraaid. Dat we waakzaam moeten zijn ook met elkaar, zowel de Staten, wij als de organisatie dat dat niet gebeurt. Dus dat even wat betreft die vraag. U had ook een hele mooie reflectie gevraagd over: hoe ziet het College de verhouding van onze financiële middelen tot de samenleving? Dat vond ik een mooie vraag. Kijk, wat ik heel belangrijk vind, even vanuit de portefeuille die ik hier mag vertegenwoordigen, is dat we datgene wat hier is afgesproken met elkaar ook kunnen gaan realiseren. Maar daar hebben we het natuurlijk al heel vaak over gehad. Er zijn politieke ambities. We hebben natuurlijk wettelijke taken die we moeten uitvoeren. En de organisatie moet er natuurlijk in staat toe worden gesteld om dat ook op een goede manier te kunnen uitvoeren met elkaar. Daar wil je zoveel mogelijk externe factoren buiten houden. Dat kunnen we alleen niet. Limburg zit niet in een soort van isolement. We hebben te maken met allerlei ontwikkelingen om ons heen. Ik heb zojuist al toegelicht: ik zie wel dat wij steeds steviger een positie hebben in Brussel als het gaat over beïnvloeding van gunstig beleid, als in Den Haag. Maar er zit natuurlijk altijd een verantwoordelijkheid bij jezelf. En daar zitten we maximaal op in te zetten, om ervoor te zorgen dat we in ieder geval naar die samenleving, naar die Limburger toe, die samenleving die u en mij gekozen heeft, ook uiteindelijk een Limburg te kunnen aanbieden wat in ieder geval een ontwikkeling doormaakt langs de lijnen zoals we dat hier met elkaar hebben besproken. Ik kom even bij de heer Nijskens uit, van de VVD. Die had een opmerking gemaakt over de mogelijkheid om bezittingen af te waarderen, om zo de rijksbijdrage te verhogen. Dat was natuurlijk een optie die wij al lang in

ons achterhoofd hadden, om eens goed te kijken naar de omvang van ons eigen vermogen. Want dat speelt natuurlijk ook een rol in die grote taartverdeling in Nederland. Een groot eigen vermogen heeft inderdaad een negatief effect op ons aandeel in het Provinciefonds. Dat had u goed gezien. En uw suggestie van het omzetten van de reserve SiS naar een voorziening heeft inderdaad een verlagend effect op ons eigen vermogen. En het vormen van een voorziening moet echt in nauw overleg met de accountant en conform de strakke BBV-spelregels. Binnen de Controlecommissie heeft u dat ook gehoord, dat er niet een automatisme is dat dat dan ook gelijk tot iets leidt, terwijl het aanhouden en instellen van een reserve natuurlijk geheel uw eigen mandaat is. En daarbij komt dat het effect van een dergelijke stelselregeling beperkt verhogend effect heeft op onze uitkeringen uit het Provinciefonds. We hebben wel degelijk ook gekeken om te bezien of we een aantal voorstellen naar uw Staten zouden kunnen sturen – dat hebben we volgens mij ook toen toegezegd – om te bezien of we daarmee inderdaad die positie van dat Provinciefonds kunnen versterken. Maar naar ons oordeel levert dat te weinig op, en zal ook het Rijk daar iets van gaan vinden. Dus wat dat betreft doen we daar wel maximaal aan om dat eigen vermogen in positie te houden, want we willen het natuurlijk uiteindelijk ook gebruiken om ambities met elkaar te kunnen realiseren. We hebben ook gezien dat in relatie tot het Provinciefonds we daar niet een-twee-drie mogelijkheden hebben om daarmee die uitkomst van dat Provinciefonds te kunnen beïnvloeden. Maar het is een goede gedachtegang. Die hadden we intern en in dit huis ook al gemaakt, maar zal in dit geval niet veel opleveren. Dan nog een vraag over de onderbesteding en de organisatieontwikkeling. Die heb ik al beantwoord. En u had ook nog een vraag gesteld over het aannamebeleid. U kunt van mij aannemen: rondom de ontwikkelingen van het organisatieontwikkeltraject zijn we heel strak aan het kijken: wat zijn die toekomstige taken van die Provincie? Wat zijn de huidige taken, wat de toekomstige taken? Hoe zit het met de uitvoeringskracht ervan? En juist daarop wordt ook geworven, en wordt ook de juiste capaciteit aangenomen in dit huis. En kijken we ook nog eens naar de expertise die nodig is om wel steeds meer projecten te kunnen uitvoeren, ook complexe projecten. Omdat je ook ziet dat het Rijk een aantal van dat soort activiteiten doordruwt naar decentrale overheden: denk aan gemeenten, dit huis, maar ook aan de waterschappen. Onze directie is daar vol mee bezig, om ervoor te zorgen dat die provinciale organisatie van de toekomst zich nu al aan het vormen is. En daarmee wordt ook meegenomen, en dat heb ik zojuist al toegelicht: hoe gaan we om met de financiële verplichtingen die daartoe behoren en het financiële model daarin? En daarin zie je ook dat daar stappen gemaakt worden. Dus ik zie wel stap voor stap dat die organisatie zich aan het vormen is tot die professionele provinciale organisatie van de toekomst, zoals u en ik die graag zouden willen zien. Dan kom ik bij 50PLUS uit, mevrouw Fischer. U had een reflectie gevraagd of een aparte sessie mogelijk is daar waar het gaat ook weer over de overboekingen. Wij hebben op 18 april 2025 daar een aparte informatiesessie over georganiseerd, dat is alweer meer dan een jaar geleden. Altijd bereid om dat een-op-een of in een groter verband te doen. Dus als u daarbij behoefte peilt ook bij een aantal collega's van u, of die melden zich naar aanleiding van deze behandeling, dan organiseren we dat heel graag nog een keer, zodat we met elkaar nog een keer daar doorheen kunnen lopen. En ik weet in ieder geval dat de heer Van Est daar altijd interesse toe heeft. Maar nogmaals, daartoe zijn we altijd bereid, weet u daarvan verzekerd. U had ook nog een vraag gesteld: heeft het College zicht op de overboekingen die van 2024 naar 2025 en ook weer doorgeschoven zijn naar 2026? Ja, daar hebben wij zicht op en daar kijken we ook extra kritisch naar. Het is alleen niet altijd te voorkomen. Dat gesprek hebben we ook al eerder met elkaar gevoerd. Als daar projecten onder zitten waarin je net afhankelijk bent van bijvoorbeeld een partij en die afspraken komen niet van de grond of je hebt te maken met een SPUK die destijds is afgesproken waarin de randvoorwaarden niet voorzien in een huidige activering van die middelen, dan blijft het daar staan. Overigens betekent dat niet dat we werkeloos gaan zitten toekijken. Maar over dat soort elementen vinden juist de gesprekken plaats met het Rijk of we ze óf kunnen inzetten voor andere doeleinden óf dat we uiteindelijk die gelden maar gewoon teruggeven omdat ze niet te activeren zijn. Dus ja, we volgen het, we kijken er kritisch naar. We kunnen het alleen op dit moment niet helemaal voorkomen. Hoe dragen subsidies bij aan de doelstellingen van de beleidskaders? Subsidies worden verstrekt voor projecten waarvan de inhoud een bijdrage levert aan de uitvoering van de beleidskaders. Er wordt een-op-een strak naar gekeken. Is GS van mening dat de betrouwbaarheidsratio van afwijkingen beperkt kan worden tot 10%? De gerealiseerde cijfers zijn wat ons betreft betrouwbaar en de afwijkingen vallen binnen het door uw Staten vastgestelde controleprotocol. En

door de accountants zijn die gecontroleerd. Dat is ook in de Controlemissie nog een keer aan de orde geweest. En zoals eerder ook aangegeven heeft dat realistische begroten onze volle aandacht. En dat geldt vooral ook intern. De SPUK's, daar heb ik me ook al even over uitgelaten. Dan kom ik bij de heer Zeedzen uit: hoe maakt GS daar waar het gaat over onderbesteding, onderscheid tussen vertraging door interne en externe factoren? Een gedetailleerde analyse opgenomen in de jaarstukken onder de kop Doorwerking naar de begroting ziet u daar duidelijk staan. En ook GS, waar de externe dekking aan de orde is. Dat is in ieder geval navolgbaar. Maar u vraagt wellicht, en dat denk ik ook, naar de onderliggende oorzaak. En deze leggen wij niet vast in de administratie, maar vallen wel onder de aandacht van onze budgethouders. Dus ook als u een beeld wilt krijgen hoe dat nu precies werkt, ook te allen tijde uitgenodigd voor als u een beeld wilt krijgen hoe dat werkt in de organisatie. Dat voert te diep om dat op rapportageniveau aan te geven. Maar dat is wel degelijk een gesprek dat plaatsvindt. Dus weet u daarvan verzekerd dat dit onze aandacht heeft. U had ook nog een vraag gesteld over die maatschappelijke verantwoording. Ik denk dat het een hele interessante vraag is en dat mijn collega's er ook nog op willen reflecteren. We zijn natuurlijk begonnen met ook het vaststellen van doelenbomen per beleidskader, om de vraag te beantwoorden: wat merkt die Limburger ervan? Maar dan hebben we het wel weer over doelenbomen, en ik denk dat het goed is om met elkaar nog eens een keer dat gesprek te voeren, nu of in de toekomst, van: hoe zou je dat eigenlijk zichtbaar willen maken? Dat zal niet gaan via een jaarrapportage, neem ik aan, maar via een ander instrument, zodat we die Limburger kunnen vertellen na een bestuursperiode of tijdens een bestuursperiode: wat hebben we nu met elkaar gedaan en hoe kunnen we dat aan u uitleggen? Dat geeft ook feitelijk een antwoord op uw vraag, van: wat zien de Limburgers concreet van het beleid wat we de afgelopen jaren hier met elkaar hebben vastgesteld en uitgevoerd of aan het uitvoeren zijn? We hebben, en ik refereer even terug aan het antwoord op de vraag zojuist, maar we hebben natuurlijk ook die koers halverwege gedeeld. Dat was feitelijk een soort van ijkmoment waarin je al iets tegen elkaar zou kunnen zeggen naar aanleiding van datgene wat je met elkaar hebt afgesproken in het coalitieakkoord. En hopelijk gaan we daar ook volgende week met elkaar het gesprek over aan, als we weer een stukje vooruit gaan kijken naar dat laatste jaar van deze bestuursperiode. En mogelijk dat daar ook ambities, voorgenomen ambities, of in ieder geval ambities aan de orde kunnen komen. Dan kom ik bij mevrouw Depondt uit. Ik moet zeggen, haar betoog was mij uit het hart gegrepen daar waar het gaat om de positie van deze Provincie. Zij had ook een vraag gesteld over het Provinciefonds. Daar heb ik zojuist al even antwoord op gegeven bij mevrouw Berghorst. En ik zie de heer Schyns naderen.

De voorzitter: Mijnheer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Dank u wel, voorzitter. Ik had eigenlijk een vraag aan de Gedeputeerde over hoe Gedeputeerde het voor zich ziet om de inwoners van onze provincie nog beter te informeren over de doelen die wij bereiken, in een zo simpel mogelijke maar helder mogelijke manier. Zodat iedereen weet wat we hier doen en ook iedereen weet wat we behalen. Hoe zou de Gedeputeerde daar nog beter vorm aan kunnen geven? Hoe ziet hij dat?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Volgens mij is dat inzet van het hele College. Maar ook van PS en het College, als u het zo wilt zien. Ik merk overigens dat dat al tot op een zekere hoogte ook echt gebeurt. Ik tref u en collega-Statenvolksvertegenwoordigers bij heel veel gelegenheden aan, waar wij ook zijn, waar het vaak gaat over een rol van de Provincie in een project of een subsidie verstrekt is waar we met elkaar een verantwoordelijkheid hebben genomen samen met een Limburgse partij, of zelfs een Nederlandse partij. Ik zie dat steeds meer en meer. En daar spreken wij ook mensen. Dus het is denk ik ook een gezamenlijke opgave hoe we dat met elkaar doen. Ik ben er wat behoedzaam in, als u het niet erg vindt, dat we dat weer in een soort van document moeten gaan gieten. Ik weet dat we daar mogelijk wel toe gaan komen, maar wat ik belangrijk vind is dat u en ik gewoon het verhaal vertellen hoe goed deze Provincie bezig is. En ideologische verschillen mogen daar best ingekleurd worden. Maar wel hoe goed deze Provincie bezig is om een aantal van haar grote

ambities of uitdagingen, hoe u het wilt zien, op een hele goede manier aan het invullen is. Zoals we dat zien over financieel beheer, zoals we het zien rondom de regionale economie, zoals we dat zien rondom de voorzieningen rondom sportclubs. Over al die voorbeelden waar we hier dagelijks met elkaar over spreken. Waar hier duizend man ambtenarenapparaat, zevenenvestig man in deze Staten – man en vrouw moet ik zeggen, voorzitter – College, druk mee bezig zijn. Ik denk dat wij daar ook samen een verhaal hebben om dat iedere dag naar iedereen die het maar horen wil, uit te leggen wat we hier aan het doen zijn.

De voorzitter: Mijnheer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ik heb een vraag. Dat verzin ik hier overigens on the spot, dus het is geen motie. Maar zou het geen gek idee zijn als we bij de brief die wij krijgen thuis voor de MRB, dat daar een soort pictogram bij staat van 'beste burger, u betaalt een X-bedrag per maand aan MRB. Weet dat wij dat geld voor X, Y en Z hebben ingezet'. Met een soort flowchart. Dat je heel duidelijk ziet: dat geld is voor dát besteed, voor dát en dát. Dan heeft de burger meteen een heel inzichtelijk beeld: hé, dat geld gaat daar naartoe. Daar heb ik aan bijgedragen. Zou dat iets zijn wat wij kunnen realiseren?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ik zou niet ervoor willen kiezen dat GS dat dan maar even gaat bepalen wat dat gaat zijn, maar dat we dat vooral dan samen gaan bepalen, hoe we dat op een goede manier kunnen beetpakken. Dus ik zou uw idee, uw spontane idee vooral vasthouden en met uw collega's bespreken. Mogelijk via het Presidium, via allerlei gremia die er zijn. Ik wil dat hier niet wegprocessen of zo hoor, maar ik vind, het moet ook niet weer een uniek idee zijn van het College, of zo. We doen het samen. En als we dat samen willen doen, op welke manier dan ook, en of dat is via dat voorbeeld wat u noemt of via een ander mogelijk voorbeeld, laten we dat dan ook vooral met elkaar bespreken. Als we met elkaar constateren dat we veel meer willen, moeten, kunnen uitleggen alles wat we doen voor deze mooie provincie, om die burger te betrekken bij datgene wat we hier doen of die burger uit te leggen wat we hier met z'n allen bereikt hebben, dan denk ik dat dat een uitstekend idee is. Maar bespreek dat ook vooral met uw collega's. En wij als GS zullen daar, als u daartoe tot een besluit bent gekomen, ook zeker uitvoering aan willen geven.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u door.

Gedeputeerde Satijn: Ja. Dan kom ik bij D66 uit: welke lessen hebben we getrokken in 2025? Dat was met name ook rondom de onderbesteding weer. Ik heb daar zojuist al het een en ander over gezegd. We zitten daar wekelijks bovenop, om ervoor te zorgen dat we de gelden die nog vastzitten los te maken, maar ook ervoor te zorgen dat projecten die nu worden geïnitieerd, nu worden ingestart, of ambities die eraan zitten te komen, echt te voorzien van een hele duidelijke opdracht: zorg ook dat je het kunt uitvoeren. Als je het niet kunt uitvoeren, rapporteer dat dan terug en laat ons dat weten. En dan kunnen wij het ook weer de Staten laten weten, voor zover de Staten daar informatie in behoeven. Dus we zijn wel degelijk, en nog scherper, met elkaar het gesprek intern aan het voeren, wat ik zojuist ook al zei, ook met externe partijen, ook met het Rijk, om ervoor te zorgen dat we elkaar niet blij maken met een pot geld of met een project wat we uiteindelijk niet kunnen uitvoeren. Dat zijn we ook verplicht, mevrouw Wesseling. Want in het hele verhaal wat ik hier schets om te komen tot een succesvolle provinciale organisatie zit ook heel duidelijk een element in: wat kies je om niet meer te doen? En wat wil je ook niet meer doen? Dat zou ook een vorm van oud beleid kunnen zijn. Dat zou ook kunnen zijn dat er een aantal taken en de uitvoering zijn waarvan we zeggen: dat is toch misschien niet zo efficiënt als wij dat doen. Dus dat is een continu gesprek, op dit moment. En nogmaals, als u daar verdere vragen over heeft, graag wil ik in een persoonlijk gesprek daar nog het een en ander over zeggen. Maar ik zie echt dat die organisatie onder leiding van onze directie, die slagen aan het maken is. Ik zie ook in dat licht mogelijk een antwoord op de vraag van of we in de jaarstukken die verbindingsslag kunnen maken met die inwoners. We kunnen daar zeker een spiegel inbouwen en zeggen: wat hebben we nou het afgelopen jaar bereikt met elkaar? En dan moeten we het er

gewoon eens een keer, denk ik, óf hier of op een ander moment over hebben, van: is dat ideale instrument dan de jaarstukken? Ook zojuist wat de heer Schyns zegt: wat is dan het goede instrument. Ik weet het antwoord op dit moment ook niet. En als dat via de jaarstukken is, doen we dat via de jaarstukken. Als dat via een brief is, doen we dat via een brief. Maar laten we het er vooral over hebben, want ik denk dat dat een goed moment is om die inwoner ook te laten zien hoe betrokken dit parlement is bij de uitvoering van al die ambities die we hier met elkaar hebben. Dus daar sta ik zeer voor open. Dan was uw vraag: kunnen we ook de zaken in een wat, ja u heeft dat geloof ik gewonemensentaal ... Daar hebben we natuurlijk al wat afspraken over gemaakt. Ik zal een eerlijke bekentenis doen: daar lopen wij ook wel eens tegenaan, dat er dingen geschreven staan waarvan we zeggen: niet wat staat hier, maar kunnen we dat niet simpeler uitleggen? Dus ik denk dat dat wel een waakzame rol is die u, wij hebben als we het hebben over documenten die we met elkaar uitwisselen, van: is dit taal die iedereen begrijpt en niet alleen de bestuurders zoals ze in deze zaal zitten, of aan die kant van de zaal, of achter in de zaal. Dus ik vind dat op zich wel een goed punt, wat alertheid moet betekenen van iedereen in deze zaal, dus ook van ons. Dus, dank daarvoor. Dan kom ik bij Forum voor Democratie. Een beetje een retorisch prikkelende vraag: kan de Provincie wel in deelnemingen zitten? En kunnen we deze wel beheren? Ik denk dat we zien dat we op een heleboel initiatieven waar we in zitten, ambities die we op dit moment realiseren, hebben we te maken met deelnemingen of anderszins partijen waaraan we verbonden zijn. We zien ook dat dat im Grossen und Ganzen heel goed gaat. Daar spreken we straks natuurlijk over, over SiS 4.0. En we zien dat de Staten daar ook een steeds grotere betekenis voor zich zien. En dat gaan we, nogmaals, daarstraks bespreken bij SiS 4.0. Ik heb hier nog – en dan ben ik bij de beëindiging van de beantwoording van de vragen gekomen, voorzitter – ik heb hier nog een amendement en een motie liggen. Klopt dat, gaan we die nu behandelen? Oké. We gaan hem nu appreciëren ook. Dan beginnen we bij de amendementen. A228, Verlagen MRB voor iedereen. Die ontraden wij. Want deze 10% zou een kleine € 28,5 miljoen korting betekenen op de inkomsten van onze Provincie, zonder dat we daar een dekking op zien. Dus dat gaan we ook ontraden. Dan hebben we motie 3305 van Partij voor de Dieren en Horizon. Daar hebben we al vaker, eerder over gesproken. En we blijven toch in die zin bij ons standpunt – en dat hebben we ook met elkaar uitgewisseld – dat we ons houden aan het Statenvoorstel zoals het er nu ligt. Ook die ontraden wij. En voor het overige heb ik geen moties of amendementen meer.

De voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Ja dank u wel, voorzitter. Klopt het dat ik nog veertien minuten heb? Nou, dat moet lukken. Ik wilde eigenlijk eerst even beginnen met: er werd net een geintje gemaakt over de wasberen die mijn papieren opgegeten hebben. Niet de bever, dit keer. Maar toch even, als ik zie daar wat er gebeurt: als je zo'n bericht naar buiten brengt, wordt dat 34 keer in de media gebracht, tot internationaal toe. En als ik iets zeg in de media over stikstof, wordt dat vijf keer door andere media aangehaald. Dus dat zegt iets over de prioriteiten, die trouwens bij mij andersom liggen, maar daar kom ik nu op terug. Misschien even in het algemeen over stikstof. Ik vond dat het er vandaag relatief veel over gaat. Gelukkig, want dat draagt mij natuurlijk ... Ik wil niet zeggen dat ik er dag en nacht mee bezig ben, maar wel het grootste gedeelte van de dag, en wat gaat komen de volgende week. Dus ja, dat is natuurlijk iets wat ons allemaal bezighoudt. En dat zie ik dat hier ook leeft. In algemene zin, en dus ook in het begin door de heer Franssen gevraagd: wat doen wij als Provincie Limburg daaraan? Wij doen daar heel veel aan. En soms misschien meer als dat door anderen voor lief genomen wordt. Want jullie weten, ik zit in het IPO-bestuur en de BAC Landelijk Gebied. Daar proberen we natuurlijk gezamenlijk op te trekken richting het Rijk, om daar te kijken dat we tot vergunningverlening komen. Dus dat proberen we gemeenschappelijk. Ik heb daar gezegd: ik heb daar toch een beetje een eigen mening over als Limburg. Wij grenzen namelijk met meer grenzen aan het buitenland dan aan Nederland. En ik vond het dan ook nodig om de minister daarop te wijzen. Dat heb ik persoonlijk gedaan, middels een brief en overleg met de DG's. En uiteindelijk dacht ik, van: ja, ik krijg de gelegenheid in de krant, die vroegen om een quote. Nou, dat werd iets meer, maar om toch eens heel duidelijk aan te geven hoe wij in Limburg aankijken tegen dat wat dreigt naar ons toe te komen. Aan de ene kant is dat generiek. Dat weten we. Maar als je kijkt naar Limburg is dat eigenlijk op een paar Natura 2000-gebieden

niet haalbaar, denk ik. Wat ik ook heb gezegd: als je Natura 2000-gebied hebt, we hebben er 24 in Limburg, 21 stikstofgevoelig, waarvan 14 aan de grens liggen. Als jij dan een zonering maakt van 1 kilometer of 500 meter of 250 meter, dan ligt de helft in het buitenland. Ja, hoe gaan we het dan oplossen? Dus dat heb ik gezegd. Ben daar specifiek, als je naar Zuid-Limburg kijkt. Daar hebben we één Natura 2000-gebied, maar dat bestaat uit twintig verschillende kleine gebiedjes. Als je daar gaat zoneren, dan is alles weg, in feite. Nou, dan krijg je het tegenovergestelde van wat je wil: juist grasland houden, extensieve veehouderijen, om dat water vast te houden, waterveiligheid, nitraten vast te houden. En daar zie je, als je dat andere krijgt, krijg je natuurlijk een ander soort teelt. En dat is eigenlijk precies wat je niet wil. Dus ik vind, en dat herhaal ik hier nog een keer: Limburg is niet te vergelijken, sowieso niet met de rest van het land voorzitter, maar op dit gebied zeker niet. En dat heb ik ook gedacht om dat naar voren te brengen. En ik merk dat daar ook vanuit het Rijk begrip voor is. Dat zal nog moeten blijken volgende week, natuurlijk. Ik loop een beetje vooruit, dat is misschien de wil van de gedachte. Maar je ziet dat daar wel gehoor aan gegeven wordt. Dat ook nog eens nagevraagd wordt: hoeveel gebieden zijn dat dan, die aan de grens liggen? En wat betreft dat dan? Dus je ziet daar toch een beweging dat naar ons geluisterd is. Waar dat in zal resulteren, weet ik niet. We lopen wel voorop in Limburg als we kijken naar het LOS wat we met z'n allen vastgesteld hebben. En daar zie je dat die gebiedsgerichte aanpak, dat dat natuurlijk iets is waar het waarschijnlijk uit zal komen. Ook als je generieke maatregelen zal krijgen moet je in een gebied tot een gebiedsproces komen om daar invulling aan te geven. En dat werkt alleen – ik kom daar naderhand nog even op terug – als je dat van onderaf doet. Dat is de enige manier om op wat voor manier dan ook tot resultaat te komen. Als je alleen maar weerstand krijgt en je gaat dat verplichten, ja dan zijn we drie jaar verder. Ik zie een vraag.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, een vraag aan de Gedeputeerde. Deelt u onze mening dat het misschien wel een beetje vreemd is dat het Rijk al vijftien, twintig jaar met stikstof bezig is, al jaren over zoneringen praat, nu mogelijk een voorstel voor die zoneringen gaat doen – ik zeg het heel voorzichtig – en dat Limburg dan moet zeggen: goh jongens, het kan niet want dan heb je het over het buitenland? Hebben al die ambtenaren dan tien jaar zitten slapen daar, of zo?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Faassen: Ja voorzitter, wij mochten volgens mij niet over ambtenaren praten vandaag. Dus dat ga ik ook niet doen. Sorry.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Heeft men in Den Haag dan zitten slapen? Ik bedoel, iedereen heeft het kaartje van Nederland toch op zijn netvlies, of ...? Ik vind het een hele vreemde constatering.

Gedeputeerde Faassen: Nou voorzitter, ik ben toch soms verbaasd hoe men vanuit Den Haag richting Limburg kijkt. En als je dan iets benoemt wat eigenlijk voor ons heel logisch is, dat ze denken: goh, hebben we eigenlijk niet over nagedacht. En dat zie ik echt gebeuren. Dus daar is ook echt noodzaak, ook in aanvulling op de vraag van de heer Franssen: wat doen wij eraan als Limburg? Heel veel: gesprekken met de DG's, gesprekken met bewindslieden. Mijn collega Theuns zit in de kopgroep. Er waren nog vragen over de voortgang erin. Dus het antwoord is: ja, er wordt nog altijd soms naar Limburg gekeken van: goh, is dat daar een probleem? Ook de verschillende grondsoorten. Je hebt löss in het zuiden; dat is echt iets anders dan het zand in Midden-Limburg. En ook de opgave die daar ligt. En dat geldt ook voor de veenweiden. Maar dat beeld ... En dat is juist ook wat ik probeer te zeggen: je kunt niet generiek dat we iets willen en dat we iets moeten. Dat is voor iedereen duidelijk, hè? Daar is geen discussie over.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, daar zijn we het ook wel over eens. Maar je zou toch veronderstellen: een dossier wat al vijftien jaar loopt, dat ze dat onderhand wel zouden weten.

Gedeputeerde Faassen: Ja voorzitter, wat zal ik daarop zeggen. Ik zou zeggen, wij zijn als partijen ook in Den Haag vertegenwoordigd. Dus ik zou zeggen, geef gas ook in Den Haag vanuit Limburg. Goed, dan wil ik toch komen tot de beantwoording van de vragen die naar mijn gevoel aan mij gesteld zijn. Ik heb al een antwoord gegeven op de heer Franssen, dat we een bijzondere situatie ... Volgens mij heb ik dat redelijk toegelicht. De Partij voor de Dieren: of het College zich bewust is dat we de doelstellingen niet gaan halen. Ja, daar is het College zich van bewust. Die gaan we ook niet halen, dat weten we nu al. Ook 2027. Dat geldt voor NNN, dat geldt voor de Kaderrichtlijn Water. Het is geen excuus, maar dat zijn wij niet alleen: dat zijn alle Provincies in Nederland. En dat we daaraan moeten werken, dat weten we en dat doen we ook. En zoals gezegd, ik denk dat we in Limburg met het LOS wat we ontwikkeld hebben, vooroplopen. En dat dat ons ook gaat helpen in de toekomst, als we tot een zonerings komen. Verder informeren wij u – want u vraagt naar de resultaten ook – over de stand van zaken. Het is daarstraks ook al een keer naar voren gekomen. En verder: wil het College garanderen dat het niet halen van de opgave ... Het Rijk ... Of steekt men ... in eigen boezem? Ja, dat doen we. En ik ben me bewust van het feit dat we die opgave hebben. Ook extreem belangrijk: willen we tot vergunningverlening komen en natuurverbetering, moeten we actie ondernemen. Dat zijn we ons bewust. Dat doen we in Limburg, en dat gaan we ook voortzetten. Want we kijken natuurlijk allemaal naar die brief van volgende week, 26 juni. Maar wees gerust, dat zal een brief zijn waar waarschijnlijk in gaat staan dat we voor de winter met concrete maatregelen komen. Dus ik denk dat dat ook een beetje het realisme is. En ik wil de euforie dan ook temperen dat we dan de oplossing gaan vinden, want zoals u al zei, we werken er al jaren aan, en die oplossing zal nu niet zo snel komen.

De voorzitter: Dat levert toch nog een vraag op.

Gedeputeerde Faassen: Ja, ik had nog meer antwoorden. U had gevraagd naar de opgave van natuurherstel. Ja, dat is duidelijk. Dat heb ik u ook gezegd: daar zijn we mee bezig. Ook in het kader van de toekomst: we krijgen een Natuurpact 2.0. Daar zullen aanpassingen moeten komen. Dus daar zijn we mee bezig. Maar nogmaals, duidelijk de opmerking dat we dat in 2027 niet gaan halen. Verder hebben we SPUK-middelen. Die zetten we in. Die subsidies staan open. Maar we gaan het niet halen binnen deze Collegeperiode die allemaal uit te geven. Zo simpel ... En ja, ik kan het niet mooier maken dan het is. Dus ik weet niet of u dan nog vragen had? Toch nog een vraag.

De voorzitter: Dan gaan we daar nu even de gelegenheid voor geven. Ik praat langzaam, zodat u niet hoeft te rennen.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Ik begon mijn betoog met dat, over het landelijk gebied staat alles op groen. En als je kijkt naar het belang van de drie onderdelen, die we niet op tijd gaan halen, en de oranje en zelfs de rode indicatie, en dan overall maakt het College alles groen, dan lijkt het alsof je die oranje punten niet serieus neemt. Dat je die niet meeneemt in het overall beeld. En dat is ook een beetje mijn punt. Zo van: als je verder in detail kijkt, dan staan allerlei punten op oranje, die groot zijn, die belangrijk zijn, waar we nog veel aan moeten doen. Maar de conclusie is niet dat overall er ook maar eentje op oranje hoeft te staan.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Faassen: Ja, dat klopt. Ik denk dat de groene bedoeld zijn om het proces wat we ingezet hebben, dat we daar op de goede weg zijn. En zoals ik al gezegd heb: doelen die we niet gehaald hebben en die we ook niet gaan halen, die kunnen we niet op groen zetten. En dat willen we ook niet. Daar willen we duidelijk aangeven dat we dat gewoon niet gaan halen.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dan wil ik toch ook nog aansluiten bij andere mensen, dat je verwacht dat dit gaat over het resultaat dat je hebt gehaald. En als je op de voorpagina over het proces rapporteert, en verder naar beneden over de resultaten: ik vind persoonlijk dat het andersom zou moeten zijn. Bent u dat met mij eens?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Faassen: Nee, dat ben ik niet. Want je kunt het proces ingestoken hebben, bijvoorbeeld: als ik naar NNL kijk, daar hebben we een opgave, die weten we. Daar werken we aan het proces en volgens mij doen we dat ... Maar daar hebben we de middelen die we hebben. En it takes two to tango. Als jij grond wil kopen om natuur te maken, heb je daar een andere voor nodig. Wij gaan niet onteigenen voor natuur, en daar zetten we volledig op in. Dus dat het resultaat daar nog op rood staat terwijl de inspanning op groen staat, volgens mij is dat een logische redenatie.

De voorzitter: Mijnheer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja dank u, voorzitter. Het zal de Gedeputeerde niet verbazen dat ik toch nog even doorga op dat NNL. Want we hebben dan afgelopen jaar 100 hectare toegevoegd. Nou, dat ligt nog een stuk af van de target die we hebben. Maar mijn vraag was heel expliciet: heeft GS ook ideeën over hoe we dan dit jaar 200 of misschien volgend jaar 300 hectare zouden kunnen toevoegen? Of zijn die ideeën er gewoon niet?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Faassen: Ja, het zou slecht zijn als ik hier met de mond vol tanden stond als wij geen ideeën hadden. En volgens mij hebben we die ideeën ook gedeeld. Want wij weten waar de NNN-opgave ligt en we weten ook wat we daaraan willen doen. En ik kan u zeggen, u zei, iemand anders zei in zijn bijdrage ook dat we op de goede weg zijn. Daar hebben we ook echt ons best voor gedaan. Maar wij zijn, om een voorbeeld te noemen, diegene die de grootste bijdrage zouden kunnen leveren aan die opgave, hebben wij als College zelf benaderd om te kijken of we daarmee tot een deal kunnen komen. Dus we hebben daar echt zelf actief op geacteerd. En dat doen we nog steeds. En daar zijn we nu nog aan het kijken of we met andere middelen of andere insteek, om te kijken dat we het kunnen halen. Dus we zitten niet achterover, we zitten in de stoel en we willen naar voren.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Faassen: Goed, voorzitter. Dan kom ik bij de antwoorden bij mevrouw Berghorst, over MAA. Laat me eerst beginnen met de vergunningverlening. Dat we daaraan moeten werken in Limburg, daar heb ik het net al over gehad. Daar hebben we het LOS voor. Daar kijken we in het algemeen. Maar specifiek voor de milieuvergunning op Beek is het Rijk aan zet. Die vergunning moet door het Rijk verleend worden. En daar lopen we nu ook best tegenaan – en daarom zijn we ook heel benieuwd naar die brief – wat het Rijk bijvoorbeeld ook gaat doen met industrie die dicht bij een Natura 2000-gebied ligt. Als we tot een zonering komen, wat gaan we dan doen. En voor het vliegveld geldt datzelfde. En daar hebben we nog geen antwoorden van het Rijk van gehad. En ja, die opdracht ligt nu bij het Rijk.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja voorzitter, dat weten we, dat die opdracht bij het Rijk ligt. Die ligt daar ook al een tijdje. Die ligt daar eigenlijk al zo lang als dat we hier over de toekomst van het vliegveld praten. Niet voor niets stellen we heel vaak de vraag: wat gebeurt er nu als die vergunningen niet worden afgegeven? Daar heeft het College in het verleden ook al wel op geantwoord. En ik zou u willen vragen: kunt u een

informatiesessie, of misschien wel beter een gesprek, organiseren tussen GS en PS, een realistisch gesprek, over dit risico bij het vliegveld? Want als je het mij vraagt, is dit zo'n beetje het grootste risico voor de toekomst van het vliegveld wat er is. En ik vind dat wij het met elkaar moeten durven om daarover in gesprek te gaan. En het kan niet zo zijn dat wij niet weten wat de stand van zaken is, hoe groot de kans is dat die vergunning wordt afgegeven. En daarover wil ik heel graag met het College in gesprek. En kunt u dat toezeggen? Dat is de vraag.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Faassen: Ja u weet, ik wil altijd graag met u in gesprek. Dus daar zit het niet op vast. Maar dan zou ik me natuurlijk eerst zelf goed moeten informeren wat ik in dat gesprek kan meedelen. **Dus dan zal er eerst een gesprek moeten plaatsvinden tussen ons en het Rijk, om te kijken hoe dat staat.**

Misschien ook in het kader van de brief die komt, of daar dingen in opgenomen zijn. Dus ja, dat kan ik u toezeggen. Maar dan zal ik toch eerst zelf ... En ja, een termijn is daar moeilijk aan te koppelen. Ik denk, een half jaar, of zo. Dat we dan meer zicht hebben. Ja, want ik denk dat het einde van Q4, dat we dan meer weten. Ik zeg dit naar aanleiding van de brief en wat ik nu hoor, dat ze voor de winter komen met ingevulde maatregelen wat stikstofbeleid aangeeft. Dus dat dat niet volgende week al in die brief staat. Dus ik denk dat dat dan ook een zinnig moment is om daar antwoord op te geven. Is dat voldoende?

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, dat is heel erg goed. Ik ga u niet vragen om uitspraken te doen over beleid wat nog niet gevormd is of wat nog in ontwikkeling is. Maar ik zou toch al willen vragen om ook iets eerder dat gesprek met Provinciale Staten aan te gaan op basis van de kennis en informatie die we nu hebben, wellicht ook met een jurist erbij om ons juridisch te adviseren. Want laten we heel eerlijk zijn, als op deze plek in Limburg geen vliegveld zou liggen maar een grote veehouderij, dan hadden wij een heel ander gesprek. Dan was de optie heel simpel: innoveren, verplaatsen of stoppen. En we hebben hier zelf een onderneming, die geen vergunning heeft, zoals heel veel ondernemers geen vergunning hebben. En nu kunnen we niet zeggen zelf: ja nee, we wachten even beleid af. Nee. Wij moeten weten, als Provinciale Staten en ook als Gedeputeerde Staten moeten we met elkaar in gesprek durven gaan over dit specifieke risico bij onze eigen onderneming. En dat is wat ik u vraag. En dat kan wat mij betreft prima wachten tot december, maar ik heb ook behoefte om eerder informatie te krijgen, gewoon over de situatie zoals die nu is.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Faassen: Ik begrijp uw betoog, maar dat geldt ook voor al die anderen die wachten op vergunningverlening. Al die PAS-melders die al zes jaar in onzekerheid zitten. Dat zijn familiebedrijven, dat zijn er nog veel meer. Dat gaat niet alleen over onze onderneming, dat gaat ook over al die andere ondernemingen waar we in onzekerheid zitten. Dat geldt ook voor grote chemische industrie in Limburg. Als we al een vergunning willen afgeven ... En dan kom ik dadelijk op het punt van mijnheer Nijskens, die vraag die hij gesteld heeft: ja, maar wat doen we dan met vergunning leveren waarvan we weten dat het aantoonbaar beter wordt, aantoonbaar beter? Die kunnen we niet vergunnen, omdat we de additionaliteit na uitspraak van de rechter niet kunnen vergunnen. Dat geldt voor veel meer, die onzekerheid. Dus ik snap uw betoog, maar dat zou ik dan toch willen aanvullen met het felle pleidooi dat dat voor al die andere ondernemingen in Limburg ook geldt, waar we op vergunningverlening zitten te wachten. En door een rechterlijke uitspraak we belemmerd worden in vooruitgang, innovatie, geen mogelijkheid omdat we additionaliteit moeten aantonen. Ja, ik krijg dat niet uitgelegd. En ik vind het ook bijzonder dat we in een land leven dat als je iets wilt verbeteren, dat je geen vergunning krijgt.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, dat ben ik volledig met het College eens. Ik denk dat we dit gesprek breed moeten voeren. Maar we moeten niet als provinciale overheid onze eigen onderneming daarbij sparen. We moeten ook dan het gesprek durven voeren. En dat gesprek vindt hier nu niet plaats, ondanks dat ik daar vragen over stel. Ik snap dat best wel, maar ik heb echt behoefte aan een gesprek eerder dan in december.

Gedeputeerde Faassen: Ik begrijp wat u zegt. Nogmaals, ik wil dat gesprek met u aangaan, maar dan moet ik ook weten wat de mogelijkheden zijn en hoe het precies zit en ook hoe het Rijk daar tegenover staat. En dan nog een ander punt, want dat is natuurlijk heel lastig, die vraag is ook gesteld: waarom zitten we in deze situatie? We moeten niet vergeten, in de periode dat wij hier nu al ruim drie jaar zitten we twee kabinetten gehad hebben, en totale onzekerheid. Dus u komt mij de vraag stellen. Prima, daarvoor sta ik hier ook. Maar die vraag ga ik dan ook wel in Den Haag stellen, wat zij daarvan vinden. Dus als ik het antwoord heb, kom ik bij u terug. Maar om te zeggen dat ik dat volgende week heb, dat kan ik niet toezeggen. Goed, volgens mij heb ik dan alle vragen beantwoord mevrouw Berghorst. Of had u nog iets wat ik ... Nee, volgens mij ...

De voorzitter: Niet uitlokken Gedeputeerde, niet uitlokken.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Volgens mij voorzitter, hebben wij ook nog wat vragen gesteld over het stoppen van de voortgang en de ietwat dubbele formulering in de jaarstukken over natuur. U staat er aan de ene kant in dat we onze doelen halen, en aan de andere kant staat erin dat we enorme vertraging oplopen en daardoor de doelen niet halen. En dat is verwarrend.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Faassen: Volgens mij heb ik daar net in de antwoorden naar mevrouw Boven ook al geprobeerd antwoord op te geven. Ja, dat is conflicterend. Maar dat is de situatie die we hebben. Herhaal de vraag nog één keer, als u wilt.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Dan moet ik dat uit mijn hoofd doen. Maar de vraag was: er zijn twee specifieke passages in de jaarstukken die met elkaar conflicteren. Aan de ene kant staat er: we liggen goed op schema. En aan de andere kant staat er: we hebben vertraging en als gevolg van die vertraging ... We maken minder vaart dan gewenst en daardoor halen we de doelen niet. Dat is op zich een opmerkelijke conflicterende passage in de jaarstukken. De vraag van mevrouw Boven ging over indicatoren. Maar mijn vraag ging vooral heel erg over: maar waar komt dat nu door? Komt dat doordat we geen uitvoeringscapaciteit hebben? Komt dat omdat de middelen er niet zijn? Komt dat omdat de grond er niet is? En wat hebben we er dan aan gedaan het afgelopen jaar, om toch te zorgen dat we vaart maken en die doelen halen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Faassen: Ja, u krijgt nu het ambtelijke antwoord. We voeren de geplande acties en plannen uit conform onze wettelijke taken en kaders. Op koers, heet dat. Maar het geheel aan acties en plannen is onvoldoende [onverstaanbaar] aan alle natuur-, water- en stikstofopgaven te voldoen binnen deze coalitieperiode. Het tempo heeft ook te maken met het tempo van andere partijen, zoals het Rijk – twee kabinetten, zoals ik al zei – en gebiedspartners, die van invloed zijn op ons tempo. Dus we hebben ook anderen daarbij nodig. Het College zet zich continu in voor gesprekken met het Rijk, gebiedspartners, om tot versnelling te komen. Via het LOS blijven we uitvoeren wat kan. Ik zie dat het nog meer vragen oproept.

De voorzitter: Volgens mij komt u nog regelmatig met elkaar in gesprek. Laten we niet te veel in het detail duiken. Maar misschien kunt u nog ... Aan u het woord, mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, ik was heel even dit ambtelijke antwoord aan het vertalen in B1-taal, om te kijken of ik nou begrijp waar de essentie zit. Want heel eerlijk, het ligt dus een beetje aan de capaciteit dan. Het ligt een beetje aan de grondpositie. Het ligt een beetje aan de capaciteit bij anderen. Het ligt aan alles een beetje. En tegelijkertijd zegt u nu dat we met de geformuleerde acties sowieso niet de doelen zouden halen die we gesteld hadden in 2027. Maar dat vind ik toch wel een hele vreemde. Want als je doelen stelt, dan ga ik er ook vanuit dat je daar acties aan koppelt waarmee je die doelen kunt halen.

De voorzitter: Gedeputeerde nog.

Gedeputeerde Faassen: Dat doen we dus ook. Het plan en de koers die we hebben uitgezet, daar voldoen we aan. Maar we halen het niet, omdat we daar anderen voor nodig hebben, waar we niet altijd invloed op hebben. Dus dat is volgens mij het antwoord wat ik u daarop kan geven.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Faassen: Goed, dan ga ik naar de heer Nijskens. Volgens mij heb ik daar al een aantal vragen over beantwoord. Waar is het maatwerk? Daar heb ik volgens mij in mijn aanvang van mijn antwoorden, antwoord op gegeven: dat we kijken in Limburg naar maatwerk in de provincie waar dat nodig is, omdat je dat niet kunt vergelijken met wat je in Nederland doet. En in samenhang daarmee proberen we dat juist ook met het LOS te hebben, om dat gebiedsgericht aan te vliegen en te kijken wat in een gebied nodig is om dat specifiek te doen in dat gebied. Dat is eigenlijk wat ik daarmee heb willen zeggen. Dan heb ik een vraag naar NOVEX De Peel, die € 300 miljoen. Dat dat niet naar organisatiebureaus gaat. Dat is nu eigenlijk net het idee van NOVEX De Peel, dat dat van onderop gedragen is. En dat is nu ook typisch een voorbeeld wat van onderop gedragen is. Je ziet dat die ondernemers die in dat gebied zitten, dit ondersteunen. Als je bijvoorbeeld kijkt naar de hydrologische systeemanalyse die daar gedaan is. Die is in samenspraak met die ondernemers gedaan. Hebben ook gezegd: wat daar uit komt dragen we ook met zijn allen, en de maatregelen die daarop volgen. Dus ik denk dat dit juist typisch een voorbeeld is waar het van onderop ... en waar het geld goed besteed gaat worden. Dat staat los van het feit dat als er nog verdere onderzoeken nodig zijn, dat dat ook nodig zal zijn. Dus dat neemt niet weg dat dat nooit meer gaat gebeuren. Maar in grote lijnen gaat dat dus goed, en van onderop. U vraagt naar het verstrekken van vergunningen die nodig zijn om de stikstofemissie terug te dringen. Daar heb ik net wat over gezegd, in mijn antwoord op het feit dat je ... Al verbeter je en gaat je reductie naar beneden ... Dat vind ik ook niet uit te leggen, maar dat heb ik net ook al aangegeven. Dat is heel raar. Dat hebben we ook richting het Rijk aangegeven. En ik moet u zeggen – dat klinkt misschien raar – we hebben het net even over Den Haag gehad, maar ook daar zijn ze wel gevoelig voor. Ik ben bij een melkveehouder geweest rond een Natura 2000-gebied. Ik zal het niet specifiek noemen, anders is het te opzichtig. Maar dat was iemand, die heeft 100 koeien. Die wil een luchtwasser op zijn stal zetten. Krijgt daarvoor 90% subsidie. Gaat die ruimte die hij daarmee wint niet opvullen met koeien, maar wil dus zuiver verbeteren. Dan moet hij dus een nieuwe vergunning aanvragen. Terwijl de depositie op dat natuurgebied met 50% reduceert. Dat kan niet, als je de regels van nu ... Ik heb dit aangekaart bij de minister en die zegt: ja, dit zijn natuurlijk regels, dat kan onmogelijk blijven bestaan. Dus dat is het antwoord op uw vraag, wat betreft vergunningverlening met de regelgeving die we in Nederland hebben. Dan heeft de heer Megens gevraagd naar het geld wat wij uitgegeven hebben aan stikstof en wat dat opgeleverd heeft. Dat is een moeilijke vraag mijnheer Megens, want dat is te complex. We geven geld uit via de SPUK's. Daar hebben we middelen voor. Daar hebben we € 60 miljoen voor. Daar hebben we er nu € 30 miljoen van beschikt voor de MGB, met die opkoopregeling. We geven een gedeelte uit aan natuurverbetering. En wat heeft dat dan concreet opgeleverd? Ja, we hebben in de loop van de tijd een aantal PAS-melders kunnen vergunnen. Maar op dit moment, om natuurvergunningen af te geven is vrijwel onmogelijk omdat we dus aanlopen tegen het feit, zoals ik u net

verteld heb, met de problemen die we hebben om tot vergunningverlening te komen. En dat komt met name door die Rendac-uitspraak, waardoor we dus niet in de gelegenheid zijn om die middelen die we hebben uit te geven, en tot vergunningverlening te komen. Dus daar lopen we tegenaan. Is dat voldoende antwoord op uw vraag? Dan vraagt mevrouw Wesseling: wanneer gaan we resultaten zien van de taskforce? Daar ben ik ook benieuwd naar. Ik ga ervan uit, maandag. As we speak onderhandelt de kopgroep – ik kijk even naar mijn collega, die moet nu hier zitten maar die moest eigenlijk in de kopgroep zitten in Den Haag, vandaag. Dat wordt dan teruggekoppeld naar de taskforce. En volgens mij zijn die ongeveer elke dag zo'n beetje bij elkaar. Maandag is er nog een overleg. En wij gaan maandagavond beiden naar Den Haag, omdat we dan bijgepraat worden door de minister over de laatste feiten. Dat komt daarna dan nog een keer in IPO terug. Dus we zijn er de komende week zo'n beetje elke dag mee bezig. Dus willen jullie tussentijds informeren? Dat zou tussen nu en maandag moeten zijn. Ja, dit is de informatie die ik nu heb. En als wij meer weten naar aanleiding van die Kamerbrief, laten we dat in elk geval weten. En u vraagt: hoe haakt Limburg op nieuwe kabinetsplannen stikstof aan? Volgens mij heb ik daar ook al vrij uitgebreid over bericht, dat we daar echt met z'n allen vol aan staan. En met name met mijn collega Theuns die in de kopgroep zit, zijn we daar heel dicht bij verbonden. Ik zit in het IPO-bestuur en IPO BAC Landelijk Gebied. Dus daar zitten we echt bovenop. En ik zou bijna zeggen, heb daar vertrouwen in dat we dat doen. Ik zie dat de heer Driessen er niet is, maar hij vroeg: zijn we nu bezig voor de belangen van Brussel, Haagse taskforce of anderen? Nee, we zijn hier echt bezig – en dat heb ik ook geprobeerd in de eerdere beantwoording te zeggen – wij staan hier als GS voor Limburg. En zo voelt dat ook. Is soms best lastig in Nederland, want je zit in IPO waar je gemeenschappelijk tot een doel wilt komen. Maar ik voel me toch in de eerste plaats Limburger, voorzitter. Mijnheer Sol: hoe gaan we de natuurdoelen, natuurontwikkeling versnellen? Volgens mij heb ik dat vrij uitvoerig beantwoord. Als er verder geen vragen zijn voorzitter, was dit wat mij betreft mijn bijdrage. Dank.

De voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Dank u wel, voorzitter. Ik had niet zo heel veel vragen in de eerste termijn. Dus ik begin meteen even met de inbreng van de heer Franssen, van LOKAAL-LIMBURG. Die vroeg ook naar een aantal dingen op het gebied van wonen, zoals bijvoorbeeld ook cijfers over verhuiskosten en verhuiskosten, hoe het zit met de realisatie van het Straatje Erbij. Overigens, over verhuiskosten, daar hebben wij geen cijfers over. Maar over verhuiskosten, die zitten gewoon ook in de cijfers van het CBS. En de Provincie rapporteert daarover ook aan uw Staten één keer per jaar, in de woonmonitor. En die wordt ook later dit jaar ook voor het jaar 2026 weer gepubliceerd. En als het gaat om de woningbouw, hoe staan we daarmee? Ik heb de cijfers nog even erbij gepakt. We laten de afgelopen drie jaren ... In 2023 bouwden we in Limburg 4.600 woningen, in 2024 3.700 woningen en in 2025 wederom 3.700 woningen. En dat is ruim voldoende om aan het aantal te komen dat we nodig hebben om de Woondeal-aantallen te halen. Dus wat dat betreft liggen we op koers. En ook de komende jaren zullen we op koers blijven, want met een aantal vergunningen dat we verleend hebben, in 2023 waren het er nog 2.400, maar in 2024 4.400 en in 2025 3.400. Dus ook de komende jaren blijven de orderportefeuilles van de marktpartijen gelukkig goed gevuld en zullen we dus ook, ijs en weder dienende, de aantallen blijven halen. De heer Franssen vroeg ook naar leefbaarheid en wat het College daaraan doet. En ik geloof dat het mevrouw Berghorst was die dat ook al in haar betoog zei. Want afgelopen jaar inderdaad, investeerde het College in meer dan 100 leefbaarheidsinitiatieven – 138, even uit mijn hoofd, om precies te zijn. En dat gaat ook door. En we hebben onlangs ook nog een informatiesessie voor uw Staten gehouden in 't Lab, waar ook uitgebreid is uiteengezet, niet alleen door de Provincie maar ook door een aantal andere maatschappelijke partners, hoe belangrijk die initiatieven zijn. En dat sluit ook meteen aan bij de vragen die de heer Megens daarover in zijn betoog had. Hij zei eigenlijk: hoe bereiken we nou eigenlijk de normale mensen – als ik dat even in mijn woorden vertaal. Maar ik wijs hem er toch op dat alles wat er gebeurt onder Lijn 2 van het Leefbaarheidsfonds – en dat is juist zeer succesvol – dat dat juist de normale mensen zijn. Gewoon mensen die in hun vrije tijd bezig zijn met initiatieven van onderop en die hier aankloppen voor steun. En ook in die kleinste categorie is het niet altijd zo dat mensen ons niet weten te vinden, maar vaak hebben ze gewoon behoefte aan meer financiële ondersteuning. En dan komen ze dus uiteindelijk ook in die tweede categorie

terecht. Maar we hebben ook in die informatiesessie – ik weet even niet meer of uw fractie daarbij aanwezig was – laten zien dat ook voor die categorie 1-budgetten, dat wij komend jaar waarschijnlijk toch ook gewoon daar de middelen weg gaan zetten. Dus daar hebben we ook extra inspanningen op gezet, met BuurtBooster.nl. Dan kunt u nog eens even kijken. We hebben initiatiefcoaches – u vroeg daar ook nog naar. Dat zijn er in ieder geval acht vanuit de Provincie en dan nog vijf extra mensen vanuit de andere partijen die in dat netwerk actief zijn. Dus wij doen er alles aan om zo dicht mogelijk bij mensen ook zichtbaar te zijn en hen te wijzen op de vaak ruime mogelijkheden die we toch hebben binnen de regelingen. Goed, dat voor wat betreft wonen en leefbaarheid. Dan maak ik even het overstapje naar de inbreng van mevrouw Boven, van de Partij voor de Dieren. Die vroeg nog: de doelstellingen voor grond- en oppervlaktewater, zit het College er niet mee dat dat niet gehaald wordt allemaal? En doet het College dan ook zelf iets? Steekt het de hand in eigen boezem, als ik het zo mag zeggen, of wijzen we alleen maar naar het Rijk? En natuurlijk zitten wij daarmee als College dat wij doelstellingen niet halen. Maar ik wil daar wel ook eerlijk over zijn, en collega Faassen zei dat zojuist ook al. Ik ga niet zeggen dat we dingen halen op een datum als het niet zo is. Daar moeten we open en transparant over zijn. Maar we hebben ook altijd gezegd: we gaan er wel voor om die doelstellingen alsnog te halen. En we hebben in Nederland, en dat is geen beeldspraak, 100.000 doelen op het gebied van de Kaderrichtlijn Water. Het zijn er letterlijk 100.000. En we hebben er 80.000 al gehaald. Dus we hebben de afgelopen decennia binnen Nederland, en dat moet ook, een enorme inspanning gedaan. En we zullen ook nog een enorme inspanning moeten doen om ook die laatste 20.000 doelen te halen. En voor het Limburgse deel staat ons College daar ook voor. En daar doen we zelf een heleboel aan. We krijgen overigens ook, net als bij stikstof, een hoop water uit het buitenland. Dus daar is de minister voor aan zet. Maar wij sporen continu ook het Rijk ertoe aan om dat overleg ook in het buitenland te voeren, om daar ook onze collega-overheden daarop te wijzen. Wij zijn daar niet afwachtend in. Wij zijn daar juist zeer proactief in. Ik mag zelf ook voorzitter zijn van het regionaal bestuurlijk overleg Maas, waar alle overheden op het gebied van water in het hele stroomgebied van de Maas in zitten. En ik durf echt te zeggen dat van alle RBO's die we in Nederland hebben – dat zijn er een aantal voor alle stroomgebieden – dat RBO Maas echt voorop loopt in zelf onderzoek doen, zelf bronnenanalyses maken en zelf ook maatregelenpakketten bij alle partners er uit te zetten. Dus het is terecht dat u daar kritisch op bent. Ik zou bijna ook niet anders verwachten van u, om ons daar bij de les te houden. Maar u mag er echt op rekenen dat het College daar een fikse inspanning doet, en ook blijft doen, om de doelen uiteindelijk toch te halen. Maar dat zal niet altijd zijn binnen de periode zoals de KRW die nu van ons vereist. En dat is ook precies de reden dat we als gezamenlijke overheden op dit moment werken aan de verantwoording. Want uiteindelijk, de ministers en het kabinet zal zich uiteindelijk in Brussel over het wel of niet halen van de doelen moeten verantwoorden. En als de doelen niet gehaald worden, wanneer ze dan wel gehaald worden. En ook dat stemmen we als gezamenlijke overheden af. Ik had nog een vraag op het gebied van water. Die kwam vanuit mevrouw Wesseling, van de fractie van D66. En u vroeg ook van: hoe sluiten wij aan bij de plannen die het Rijk aan het maken is op het gebied van water? Ik heb daar net, denk ik, al een aantal dingen over gezegd. We hebben in de POVI een heel aantal dingen op het gebied van water opgenomen. We hebben daar zelf een heleboel zones aangewezen waar dat in het verleden niet zo was. Het Waterschap Limburg heeft bij wijze van haar zienswijze ook laten weten zeer content te zijn met de wijze waarop water een plek heeft gekregen in de POVI. Dus ook daar zijn wij proactief. Maar we zijn natuurlijk ook heel benieuwd wat er volgende week vrijdag in de brief van het kabinet op het gebied van maatregelen in het landelijk gebied zal worden geschreven. En dan de laatste vraag voorzitter, die kwam ook vanuit D66. En die ging over energie-infra: hoe wij onze rol kunnen nemen voor een extra versnelling. Dat doen wij denk ik als Provincie al volop. We hebben een aantal procedures die in principe bij gemeenten liggen, zoals bijvoorbeeld het traject vanuit Graetheide naar Schoonbron. Dat is eigenlijk een traject waar de gemeente bevoegd gezag voor zouden zijn. Dat hebben wij mede op hun verzoek overgenomen. Wij nemen ook projectprocedures van het Rijk over, zoals bijvoorbeeld Maasbracht, Graetheide, waar u onlangs ook nog in een informatiesessie over geïnformeerd bent. En dat zal zeker ook niet het laatste project zijn. En op dit moment, wij zitten daar zo tot over onze oren in, dat het ook bij ons bijna schort aan ambtelijke capaciteit om nog meer dingen op te kunnen pakken. Maar op het gebied van energie-infra trek ik ook nauw op samen met collega Van

Caldenberg. En wij doen er alles aan om te zorgen dat als het sneller kan, dat wij onze bijdrage niet na zullen laten. Ik denk dat het dat was voorzitter, voor mij.

De voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter, in de eerste termijn waren er een paar vragen. De eerste vragen kwamen van de heer Franssen, van LOKAAL-LIMBURG. Die gingen over de € 42 miljoen onderbesteding op infrastructuur en mobiliteit. Het voordeel van dat programma is natuurlijk: daar zit het meeste geld in, dus als je dan een overschrijding hebt dan heb je ook altijd grote overschrijdingen. Een hele eenvoudige, bijvoorbeeld in de overboekingen, is: de € 17 miljoen voor de ov-concessie, onder andere voor de Maaslijn, die stonden ergens rond december gepland om overgeboekt te worden. Die zijn in januari overgeboekt. In de jaarstukken boek je dan alles over. Dan heb je al een bedrag van € 17 miljoen te pakken in zo'n overschrijding. Dat heeft niet een effect op de Limburger die reist met het ov. Dat heeft niks met het project en vertragingen te maken, maar dat heeft gewoon met betalingssystematieken te maken. En hoe je met elkaar die onderhandelingen afrondt, in welke periode, daar zit geen heftige vertraging in. Het tikt wel lekker aan in de overzichten. Hetzelfde geldt voor de € 10 miljoen aan Bikker-middelen die beschikbaar zijn gekomen voor Dal Vrij. Die worden in de komende jaren verdeeld over de periode tot en met 2031. Maar ja, op het moment dat je ze overgemaakt krijgt van het Rijk, dan staat die brok geld er wel in één keer. Die moet je wel nog gaan verplaatsen naar jaren die daarna komen. En zo tik je alweer € 10 miljoen aan een extra overschrijding. Er zijn wel een aantal kleinere budgettaire punten, bijvoorbeeld waar je met personeelsbeschikbaarheid, bijvoorbeeld in het onderhoud van wegen, in de programmering zaken hebt die dan bijvoorbeeld een half jaar later landen. Dat zijn kleinere bedragen: dan gaan we rond de € 1 miljoen, rond de € 2 miljoen, et cetera. En daar zitten dan bijvoorbeeld dus onderhoudsfaseringen in. Daar heb je wel te maken inderdaad, met een vertraging in de uitvoering van een half jaar, bijvoorbeeld. Dus dat zijn de verklaringen achter die bedragen. De grote bulk heeft echter gewoon met de financiële systematiek te maken. Dus dat zit niet zozeer in daadwerkelijke effecten die de Limburger ervaart. Ik kom zo dadelijk nog even erop terug. Want eigenlijk, de vraag van 'wat merkt de Limburger ervan en hoe vertaal je dat dan', dat heb ik in de bijdragen van mevrouw Wesseling gehoord, ik heb dat bij JA21 net gehoord, bij de PVV ook vragen. En daar zijn heel veel goede voorbeelden van. Ik zal er dadelijk een paar noemen. Maar eerst blijf ik even bij het ov. De PVV stelde de vraag: hoe duurzaam is ons ov nou eigenlijk? We hebben afgesproken met Arriva dat ze eind dit jaar 100% volledig duurzaam zouden zijn, volledig geëlektrificeerd. Dat wordt 75% van de ov-concessie, omdat die laatste 25% van het busvervoer niet te realiseren is vanwege netcongestie. Omdat op de plekken waar die busremises zouden moeten worden aangepast een extra laadcapaciteit beschikbaar zou moeten zijn. Die is er dan nog niet. En die zien we op dit moment dan ook niet komen. Dit jaar worden wel 50 extra elektrische bussen ingevoerd, om die 75% te halen. En die 25%, die worden wel volledig met duurzame diesel dan gereden. Dus de brandstof die daarvoor gehanteerd wordt, dat is dan wel een duurzame brandstof. Niet waar we mee gestart waren, natuurlijk niet wat we als intentie hadden toen we deze concessie in 2015 in de markt zetten. Maar de realiteit van netcongestie op sommige specifieke plekken in Limburg, die krijgen we niet opgelost in het komende, laat ik zeggen, deel van dit jaar. En daar hebben we goede gesprekken over met Arriva, om dat wel verder goed in te vullen.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Even een vraag erover, via u voorzitter. Leidt dit ook nog tot een afrekening tussen Arriva en de Provincie, op dit gebied? Of gaat het met gesloten beurzen? Of helemaal niet? Want we hebben het natuurlijk ook gezien bij het niet realiseren van de elektrificatie van de Maaslijn, dat dat tot een paar gesprekken heeft geleid.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, daar hadden we in ieder geval een resultaat al ingetankt, infrastructuur al ingetankt, waar Arriva destijds treintoestellen voor gekocht heeft. Dat is nu niet het geval. De investering in elektrische bussen, die gebeurt nu. Dus het deel wat in kan stromen, waar geen netcongestie is, dat gebeurt ook gewoon. En daar waar dieselbussen moeten worden vervangen – want die zitten ook aan het einde van de levensduur – daar wordt nu wel geïnvesteerd op een manier dat je niet, als er straks wel instroom mogelijk is, met een restbedrag zit. Dus dat gaat met gesloten beurzen.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ik stel natuurlijk die vraag want op zich, investeren in een elektrische bus is duurder dan in een dieselbus. En ik denk, in de exploitatie wellicht, is een dieselbus alleen al daardoor goedkoper. Dus daar zit geen boete van onze kant op richting Arriva.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter, nee op dit moment niet. Ook omdat het een bepaalde specifieke investering gaat vragen in die dieselbussen die ze nu gaan aankopen. En we zien natuurlijk, omdat de hele wereld elektrificeert, dat dat aanbod van elektrische bussen op dit moment eigenlijk best wel substantieel is. Dan moeten we zeggen dat de problemen bij VDL wel serieus zijn, maar op andere aanbieders zien we op dit moment wel echt een serieus aanbod. Terwijl, bij diesel zien we natuurlijk eigenlijk de tegenovergestelde beweging: dat daar een afname is van de productie, omdat je overal die elektrificering ziet. Dus die prijsverschillen, die lijken mee te vallen.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dan werd er nog een vervolgvraag door de PVV gesteld over de financiën rond de ov-concessie. Die zijn stabiel. Die zijn eigenlijk vastgesteld in 2015, toen we de concessie in de markt zetten. Daar hebben we van gezegd: daar loopt de normale indexatie op. Dat proces is doorgelopen. Daar zit wel nog een aanvulling van het Rijk bij. Er zijn bijvoorbeeld doeluitkeringen van het Rijk voor toegankelijkheid, er zijn aanvullende Bikker-middelen beschikbaar gekomen om het ov in Limburg verder te ontsluiten. Waar we dus extra bereikbaarheid van faciliteren, en tevens bijvoorbeeld het Dal Vrij product van geïntroduceerd hebben, waar de PVV destijds ook mee ingestemd heeft. Dus die middelen, die zijn óf bij bereikbaarheid additioneel terechtgekomen of bij de producten. En dan gaan we het hebben over de resultaten van datgene wat we doen. Daar werd ook specifiek door de PVV en door andere partijen naar gevraagd: wat doe je nou met dat geld, en waar heeft de Limburger dan wat aan? Nou ja, wat we dit jaar dus voor het eerst geïntroduceerd hebben, is bijvoorbeeld: Kids Vrij. In Limburg rijden alle kinderen tot twaalf jaar gratis met het openbaar vervoer, voor iedereen. Dat is iets wat tastbaar is voor alle Limburgers natuurlijk, waar je iets heel duidelijk van merkt. En dat soort voorbeelden kan ik geven op het gebied van muziekonderwijs. 55.000 kinderen in deze provincie krijgen muziekonderwijs en cultuuronderwijs op scholen, omdat wij de CMK-gelden matchen bij het Rijk. Daardoor krijg je extra les op school. De middelen die we in cultuur investeren, de afgelopen drie jaar meer dan een miljoen bezoeken aan onze musea gehad. Het is natuurlijk dat resultaat waar je het eigenlijk voor doet, inderdaad. Het zijn die bezoekers, die Limburg kunnen beleven. Maar het zijn ook de professionals die wij financieren om hun werk hier te kunnen doen. En zo zijn er nog duizenden voorbeelden te noemen van de resultaten die wij leveren. En ik denk dat op het gebied van landbouw: als we zien dat we daar € 10 miljoen aan geïnvesteerd hebben aan vernieuwing en innovaties, daar zit een multiplier van zes nog op van extra financiële instroom. Dus dat is € 60 miljoen aan innovatie die op het erf van de agrariërs is geëindigd. En dat gaat dan over nieuwe zaairobots, autonome voertuigen die nu op dit moment op de agrarische bedrijven rondrijden. En dat is deels door de subsidies die wij hier in het huis verschaffen. En dan zijn er nog heel veel andere innovaties die daarmee bekostigd worden. En als daar een keer een verdieping op nodig is, dan kunnen we u die toesturen. Maar dat zijn in ieder geval de tastbare resultaten die iets dieper gaan dan datgene wat je in de cijfers leest op de

jaarstukken. Voorzitter, dan kom ik nog bij de BBB, die een aantal vragen over maatschappelijk rendement stelde. Dat zit eigenlijk in die brede beantwoording zoals ik die net gaf. Er werd ook nog een vraag gesteld over voedselzekerheid. Daar wordt op twee manieren naar gekeken. Enerzijds is LVVN natuurlijk bezig met haar landelijke voedselzekerheidsstrategie, en daar willen wij graag aan bijdragen en bij horen. En aan de andere kant zijn we zelf ook aan het nadenken: wat is dat dan, een voedselzekerheidsstrategie voor ons land? Want dat kan je op twee manieren bezien. Enerzijds is het: heb je in een crisissituatie voldoende productiecapaciteit om voldoende calorieën voor je eigen inwoners te produceren? Dat is één – dat is de hele sobere manier van daar naar kijken. En de andere manier van voedselzekerheid beredeneren, is: kun je het huidige voedselsysteem zoals we dat nu hebben, met het huidige consumptiepatroon, handhaven? Dat zijn twee verschillende varianten, waar wij nog kritisch naar kijken. Wel in afwachting zijnde van datgene wat het Rijk bedenkt dat de voedselzekerheidsstrategie zou moeten zijn. Het zou namelijk vreemd zijn als wij onze eigen unieke versie daarvan implementeren. Dus dat is wel in samenspraak met de rijksoverheid. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Van Caldenberg.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, dank u wel. Allereerst beginnen bij de vragen van de Partij van de Arbeid. En ze zijn nog niet één fractie met GroenLinks, maar stelden wel dezelfde vragen. Die gingen over of wij in gesprek zijn over de vervolgonderzoeken met het Rijk naar aanleiding van de gezondheidsverkenningen. Het antwoord daarop is: ja, we zijn met het Rijk daarover in gesprek. En wij zullen u binnenkort ook daarover informeren in de Staten wat die gesprekken tot nu toe hebben opgeleverd. Dan vroeg mevrouw Berghorst ook naar: is er in Den Haag voldoende aandacht voor de maatregelen die nodig zijn om juist een aantal van die effecten in de energietransitie te kunnen versnellen? Ik heb daar onlangs een gesprek over gehad met de nieuwe minister van Klimaat en Groene Groei, mevrouw van Veldhoven. Ik denk dat de conclusie die collega Satijn al eerder deelde met uw Staten dat Limburg in Den Haag en ook op andere plekken goed op de kaart staat, dat ik die kan onderschrijven. De minister sprak over drie prioriteiten vanuit het kabinet als het gaat over energie, klimaat. En dan ging het over de vergroening van onze industrie, en gaat het over de versnelling van infrastructuurprojecten, en dan ging het over een eerlijke transitie. En laten dat nou ook echt de prioriteiten zijn die op het gebied van energie en klimaat in Limburg aan de hand zijn. Dus dat biedt in ieder geval voldoende reden om intensief met elkaar door te spreken over wat er voor Limburg nodig is. Voorzitter, dan ben ik bij de vragen van de PVV. En die gingen over het Jeugdfonds Sport & Cultuur, en waarom die doelstelling nog niet zou zijn behaald. Ik denk dat wij moeten constateren dat we de ambitie aan het begin van deze periode fors hebben verhoogd. Dat we ook zien dat die resultaten van die ambitie ook aan het toenemen zijn. We bereiken dus ook bij het Jeugdfonds Sport & Cultuur steeds meer mensen. En wat we doen is ook nog extra campagnes inzetten om ervoor te zorgen dat we nog meer mensen bereiken, en de bekendheid van het Jeugdfonds Sport & Cultuur nog verder vergroten. Er volgen zelfs, en die zijn ook al onderweg, reclamecampagnes op de bussen van bijvoorbeeld Arriva om dat onder de aandacht te brengen. En hebben we dan al de doelstelling die we gesteld hebben gehaald? Nee, dat hebben we nog niet. Maar we zetten daar wel flinke stappen. Het is nogal wat als we de doelstelling in deze periode verdubbelen. Dus daar zijn ze mee op weg. En ja, daar willen we nog een aantal stappen zetten, maar dat is aan de gang. Dat gaf de heer Megens aan: het armoedebeleid, dat loopt achter. Dat ben ik niet met hem eens. Waar we over gerapporteerd hebben in de jaarstukken is dat de subsidieregeling met betrekking tot armoede, dat we daar nog wat meer bekendheid aan moeten gaan geven. Dus daar lopen een aantal zaken wel al, maar als het gaat over armoedebeleid wat we in deze provincie natuurlijk doen, is dat vele malen breder. Dat doen we bijvoorbeeld met gratis bibliotheeklidmaatschap. En de heer Kuntzelaers zei er al iets over: gratis ov. En als het gaat over de specifieke subsidieregeling zetten we ook daar nog wat extra inspanning op. Voorzitter, want wat merken de Limburgers daar dan van? In de breedte, als het gaat over wat hier aan u voorligt: ik denk dat er een aantal mooie resultaten liggen. En bijvoorbeeld, intensiever toezicht op vervuilende bedrijven, de afname van de uitstoot van CO₂ en gevaarlijke stoffen. Dat gratis bibliotheeklidmaatschap merken Limburgers, waardoor ze zich beter kunnen ontplooiën en Limburgers uiteindelijk ook betere kansen voor de toekomst krijgen. We

zien dat we steeds meer Gezonde Basisscholen krijgen, waardoor Limburgers gezonder worden, meer gaan bewegen en minder pestgedrag gaan vertonen. Er zijn tientallen bedrijventerreinen ondertussen, die we aan het voorzien zijn van betere samenwerking en het realiseren van energy hubs. En tot slot, honderden miljoenen worden er iedere dag geïnvesteerd in ons hoogspanningsnet, hoogspanningsstations, zodat iedere dag hier in deze zaal en buiten bij alle Limburgers het licht nog steeds aan is, nieuwe woningen kunnen worden aangesloten en bedrijven kunnen worden gerealiseerd. Voorzitter, tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde. Tot slot, Gedeputeerde ... Gaat uw gang. Er is een vraag van de heer Megens. Was dat nog voor de heer Van Caldenberg?

De heer Megens (PVV): Hoeveel tijd heeft GS nog, op dit moment?

De voorzitter: Twaalf minuten.

De heer Megens (PVV): O.

De voorzitter: Maar ik schat in dat we tijd overhouden. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Demollin: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, ik heb een aantal vragen gehad van mevrouw Berghorst met betrekking tot het thema arbeidsmarkt. Eén vraag gaat over de relatie tussen arbeidsmarkt en economie. Daar kan ik heel klip en klaar over zijn: er is een hele nauwe verbinding in causaal verband tussen arbeidsmarkt en economie, ook onderwijs. Maar de tragiek is eigenlijk dat wij als Provincie wel aan de lat staan voor een vitale regionale economie, maar eigenlijk niks te zeggen hebben op het domein van arbeidsmarkt en onderwijs. En dat doen wij net heel erg door verbindingen te leggen, en wel te kijken wat wij kunnen stimuleren, verbinden en aanjagen om er wel voor te zorgen dat we daar een goede impuls aan kunnen geven voor onze regionale economie. **Daarnaast voorzitter, heeft mevrouw Berghorst gevraagd om een toezegging om in kaart te brengen wat de opbrengst is van LLO-collectieven, en ook de voortgang van de Talent Charter. Die toezegging, die doe ik bij dezen. In Q4 2026 zal er een mededeling portefeuillehouder hierover komen.** Maar ik kan alvast een sneak preview geven. Vorig jaar is het Talent Charter door uw Staten vastgesteld. En wij zijn toen aan de slag gegaan om te kijken: oké, waar wringt het nu eigenlijk het meeste? En wij zagen dat 78% van de mensen die in Limburg werken – het focust niet op mensen die niet aan het werk zijn, maar mensen die op dit moment aan het werk zijn – bij mkb werken. Dus het was ook logisch dat we met het mkb aan de slag gaan. Op dit moment wordt met de drie mkb-organisaties ook een vrij groot project uitgewerkt. Een ander punt wat wij zagen, is dat het in de ziekenhuizen best wel penibel is met betrekking tot het personeel daar. Dus ook met alle Limburgse ziekenhuizen zijn we aan het kijken wat we daar kunnen doen. Een ander groot project wat we aan het ontwikkelen zijn, is samen met de vakbond. En daarnaast moet ik zeggen – en ik moet zeggen, alle lof moet daar naar de ambtenaren toe gaan – dat zij met werkgevers een werkgevers-event hebben georganiseerd om van de bedrijven zelf te horen waar zij mee geholpen zijn, in plaats van een heleboel adviesmensen daar omheen. Dus om een beetje een sneak preview te geven van wat u gaat lezen in die mededeling portefeuillehouder. Als laatste voorzitter, heeft mevrouw Berghorst gevraagd: als je dan kijkt naar die euregionale arbeidsmarkt, ik lees alleen iets over de GIP's. Dat is correct. Maar het is – en ik heb dat ook gisteren toegelicht – het is natuurlijk een vrij logisch iets dat wij zeggen: ja goh, die grenzen zouden eigenlijk niet zo mogen bestaan. Maar ze bestaan wel. Als je kijkt naar de aantallen, dan zie je eigenlijk dat er vrij constante aantallen zijn al de afgelopen jaren, dat er ongeveer 15.000 Duitsers in Nederland werken en 15.000 Belgen. Dus die maken ook veelvuldig gebruik van die GIP's. En als wij zeggen: we willen dat nog meer gaan stimuleren, dat is net het traject wat we nu in gang zetten, om te beginnen in het onderwijs. Dus kunnen we leerlingen en studenten al vrij snel ook in hun studie over en weer aan die grens laten studeren, zodat het uiteindelijk voor hen normaler is om ook aan de andere kant van de grens te kijken of ze daar een baan kunnen vinden.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja voorzitter, ik begon mijn betoog met: we mogen daar best een beetje trotser op zijn. Dit doet u hartstikke goed. Waarom schrijft u dat niet op, in de jaarstukken? Want nu lijkt het net of we alleen maar met de GIP's bezig zijn, terwijl we veel meer doen. Dus tip van Flip: schrijf dit op. Tweede punt: ik had ook gevraagd om... Ik ben blij met de toezegging, ik kijk ernaar uit. Ik had daarbij ook gevraagd om tijdens die infosessie ook, of in die brief, maar even kijken hoe u het doet, inzichtelijk te maken hoe arbeidsmarktbeleid en economisch beleid in de Provincie nu samen optrekken. Want ik begrijp dat we op onderwijs- en arbeidsmarktbeleid een heel andere invloed hebben dan op economisch beleid. Maar economisch beleid heeft invloed op onze arbeidsmarkt, en de arbeidsmarkt heeft invloed op het economisch beleid. Dus je moet, denk ik, vanuit een integrale visie naar beide vraagstukken kijken. En naar een soort symbiotische samenwerking toe werken als je echt stappen wilt zetten. Zou het College dat kunnen toevoegen aan de mededeling?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin: Ik zal even met de eerste tip die ik gekregen heb beginnen. Ja, ik neem de tip tot me, maar het is wel zoals je kijkt naar de realiteit: deze stukken zijn al heel lang geleden gemaakt. En de voorbeelden die ik u noem zijn ook de laatste weken tot een bepaald moment gekomen waarop ik deze informatie ook met u kan delen. Die was er niet toen de stukken werden gemaakt hiervoor. Dus vandaar dat opgenomen is wat opgenomen is. Datgene wat mevrouw Berghorst mij vraagt voorzitter, zal ik toch verwijzen naar zoals wij op dit moment een beleidskader hebben opgesteld. Het beleidskader Onderwijs en Arbeidsmarkt waar ik voor aan de lat sta, dat is geïntegreerd in het beleidskader Werken aan een toekomstbestendige economie. En vanuit die hoedanigheid is er nadrukkelijk gekeken wat de invloed is over en weer. Dus datgene wat ik doe, ook samen met mijn collega Satijn bij de uitvoering van Economie, daarin is datgene wat u vraagt geïmplementeerd. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Het is mooi dat we het doen. Dus dan kunt u dat gewoon in die mededeling ook even toelichten.

Gedeputeerde Demollin: Wij kunnen in die mededeling, nogmaals, uitleggen hoe wij in het kader van dat beleidskader Toekomstbestendige economie op dit thema ervoor zorgen dat die economie vitaal blijft, doordat je daar een goede arbeidsmarktinfrastructuur en onderwijsinfrastructuur bij hebt.

De voorzitter: Dank u wel. Tot zover de eerste termijn. Ik had van mevrouw Fischer begrepen dat er behoefte was aan een korte schorsing, van maximaal tien minuutjes. De vergadering is geschorst tot 14:55 uur.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, wilt u zo vriendelijk zijn uw plaatsen in te nemen. Ik heropen de vergadering, en ik geef als eerste het woord aan de heer Schyns namens de fractie van JA21. Mijnheer Schyns, aan u het woord. Dames en heren, we zijn begonnen. Geachte afgevaardigden.

De heer Schyns (JA21): Geachte voorzitter, dank u wel. Neemt u allen rustig plaats. Nee, ik praat wel rustig verder, voorzitter. Voorzitter. Mooi, hè. Nee, voorzitter, ik wil eigenlijk de appreciatie bedanken. Ik heb heldere inzichten gekregen. En ik wil daar meteen bij aankondigen dat wij bij de volgende Statenvergadering een motie zullen gaan indienen over het inzichtelijk maken van waar de gelden die uit de MRB komen naartoe gaan. Die zal ik nu niet indienen, maar ik wil mijn mede-Statenleden vragen bij deze ook om

daaraan mee te kunnen bijdragen, en als jullie ideeën hebben, sta ik er 100% voor open, zodat wij een breed gedragen, goede motie kunnen indienen de volgende keer. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Schyns. Ik geef nu het woord aan de heer Franssen namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Naar aanleiding van de beantwoording van de verschillende deputés zijn bij ons nog een aantal vragen gerezen. Als ik de antwoorden van de heer Satijn bekijk, dan bekruipt mij toch het gevoel: waarom ontvangen wij niet tijdige en adequate informatie? En als we het hebben over het organisatieontwikkeltraject, kunt u aangeven wat het wezenlijke verschil is ten aanzien van het nieuwe organisatieontwikkeltraject, ten aanzien van de huidige structuur? En wanneer worden de eerste resultaten verwacht en waarom is dat niet eerder opgepakt? Dan ga ik naar de heer Faassen toe. Het College staat naar ons idee best wel, en dat geldt ook voor een aantal andere deputés, ver van de Staten af. Als ik de vragen hoor van de BBB, de VVD, de coalitiepartijen, dan denk ik: zij misten dus ook informatie. En als we het dan hebben over de stikstof, ik hoor de heer Faassen vertellen: we zijn zeer positief over de uitkomst en de uitkomsten die verwacht worden. Er is overleg met de minister, een brief, overleg met de DG, maar wij zitten als LOKAAL-LIMBURG met de vraag: er is uit onderzoek geconstateerd dat 70% van de stikstof gewoon uit het buitenland komt. En hoeveel overleg is er en hoe vaak is er overleg met onze buurlanden en wat is daarmee ondertussen bereikt? Want wij kunnen natuurlijk wel altijd middelen vrijmaken, maar het is aangetoond dat er heel veel vanuit het buitenland komt, en wat is daar de status van? Daarom waren we blij dat de heer Theuns op een gegeven moment ons getallen gaf. En wij weten dat er best heel veel ontwikkelingen plaatsvinden in de woonmarkt, maar wij hebben ook een opmerking gemaakt: wat is het toezicht van dit College naar de verbonden partijen toe? En als ik u vertel dat ons gevallen bekend zijn dat er meldingen hebben plaatsgevonden in verband met de schaderegeling onttrekking WML, en die schademeldingen liggen er al een jaar en er is helemaal niets mee gebeurd. En ik heb de heer Theuns daarop aangesproken en als dit niet wordt opgelost, dan krijgt hij in september gewoon van ons een motie van wantrouwen aan zijn broek. Wij zullen nog wat vragen daarover gaan stellen, maar het hoort niet dat inwoners gewoon een jaar dienen te wachten, en dan snap ik ook dat geld overblijft in de potjes die hier vrij worden gemaakt. Dan, voorzitter, als we het hebben over de netcongestie, als we het hebben over Wells Meer, Wells Meer kan niet worden aangesloten. En er is overleg tussen Enexis en TenneT. Ook daar dient toezicht gehouden te worden door het College, want Enexis heeft nu ten aanzien van TenneT gewoon de pauzeknop ingedrukt. Ja.

De voorzitter: De heer Schyns heeft een vraag.

De heer Schyns (JA21): Voorzitter, ik kan mijn collega van LOKAAL-LIMBURG vaak vinden in de dingen die hij zegt. Alleen om even en passant te benoemen dat er een motie van wantrouwen naar een Gedeputeerde zou kunnen gaan, vind ik niet de stijl die wij hier willen hanteren. Ik weet niet of u het daarmee met me eens bent, maar ik denk dat als u onvrede heeft over het College in het algemeen, dat we met z'n allen daar iets over kunnen vinden, maar om dat zo en passant te laten vallen, vind ik niet de stijl die wij moeten hanteren. Ik hoop dat u het daarmee met mij eens bent.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Wij zien dat anders. Wij spreken het College aan en niet de ambtenaren. En zij hebben een verantwoordelijkheid, en wij gaan ervan uit dat zij die verantwoordelijkheid nemen. En als wij constateren dat die niet wordt genomen, dan kondigen wij de route aan die wij waarschijnlijk zullen gaan bewandelen. LOKAAL-LIMBURG heeft overigens het voortouw genomen om Beaumix niet te gebruiken bij de aanleg van de A2, zeker in de omgeving van waterwingebieden. Welke zekerheden kan de Deputé ons geven voor de toekomst en hoe verloopt de samenwerking tussen Provincie, waterschap en Rijkswaterstaat? Dan, voorzitter, als laatste in dezen. Wij betreuren het dat de

informatieplicht van dit College naar ons gevoel ondermaats is. In de documenten zien wij dat de verantwoording plaatsvindt, maar desalniettemin zien wij ook de accountantsverklaring. Maar wij kunnen en we zijn een afweging gaan maken of wij deze jaarstukken in feite gaan ondersteunen, mede omdat wat wij hier constateren, zeker op de beleidsterreinen en dergelijke, welke achterstanden er zijn. Dan kun je de afweging maken: oké, dat doen we bij de Voorjaarsnota. Nou, wij zullen ons daar nog over beraden, en u zult dadelijk ons stemgedrag zien. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Boven namens de fractie van Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Ik wil beginnen met de appreciatie van GS op onze motie. En daar werd op gereageerd dat er nog steeds uit wordt gegaan van het Statenvoorstel zoals het er nu ligt, en ik vraag me toch af hoe GS dat nu kan zeggen. Want om die te realiseren ... En de uitspraak is ook al regelmatig gedaan dat we in 2027 inderdaad nog steeds break-even zouden gaan spelen, maar dat betekent dat je ongeveer 300% toename in het komende jaar moet hebben om de volumes te halen die daarvoor nodig zijn. Dat lijkt me heel erg veel, op zijn minst. En wil GS deze motie nu niet uitvoeren omdat ze bang zijn dat dan zichtbaar wordt hoe ernstig de situatie eigenlijk is? Dat is een vraag. En daarnaast: vooruitkijken hoort bij risicomanagement en risico's moet je op tijd inschatten, en je moet op tijd maatregelen nemen en vooruit gaan kijken. En de motie die er nu ligt, vraagt alleen maar om een prognose te geven over hoe de toekomst eruit zou kunnen zien en wat de consequenties daarvan voor de Provincie zouden zijn. En als dat al te veel gevraagd is en blijven volhouden dat het Statenvoorstel uitgevoerd wordt, dat vind ik struisvogelpolitiek. Ik wil er nog aan toevoegen dat GroenLinks deze motie nu ook mee ondertekent namens Eric Sol. Dan mijn vraag over de boekwaarden, en ik ga hem gewoon nog eens even herhalen, want volgens mij was het een hele simpele vraag. De ongeplande afwaardering van € 9,7 miljoen van de boekwaarde van MAA in deze jaarrekening, dit is volgens de reactie van Financiën op de analyse van de Griffie, omdat Schiphol 40% van de aandelen voor € 4 miljoen heeft gekocht. Op zich bijzonder logisch, maar waarom heeft GS dit niet aangekondigd in de business case van 2022? En wat ik niet gevraagd had, is: waarom wordt dit pas in 2025 geëffectueerd? En, voorzitter, dat was de andere vraag: als 40% van de aandelen € 4 miljoen waard zijn en er nu voor € 9,7 miljoen is afgewaardeerd, heeft de Provincie de aandelen MAA dan te goedkoop verkocht of is de boekwaarde van MAA dan nog steeds veel te hoog en gaat die over 2026 weer afgewaardeerd worden? En het antwoord dat u mij uiteindelijk geeft, is dat het allemaal ingewikkeld is. En ik denk wij zijn nu eenmaal een lekenbestuur, dus ik wil u toch vragen om antwoord op mijn vraag te geven, en dan kunnen we daarna zien of ik het inderdaad niet heb begrepen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ik geef het woord aan mevrouw Berghorst namens de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, dank u wel. Ik wilde mijn tweede termijn beginnen met een dank voor het goede debat, maar helaas moet ik constateren dat een collega hier zojuist heeft gedreigd met het zwaarste middel wat wij in onze gereedschapskist hebben, zonder het gevoel dat daar ook een goede onderbouwing bij zit, althans dat gevoel is er bij mij niet, en ik vind dat jammer en ik neem daar ook afstand van. Voorzitter, dank voor het goede debat, dank voor de gegeven antwoorden en de gedane toezeggingen. Voorzitter, een groot deel van deze Staten maakt zich zorgen over het vliegveld, geen stemmingmakerij, maar een oprechte, grote zorg. De PvdA respecteert een democratisch genomen besluit. Volgens mij doet iedereen dat in deze zaal, dat is onze dure plicht, voorzitter, en het is behoorlijk bestuur. Maar, voorzitter, daarbij is het ook onze plicht om de feiten onder ogen te durven zien, en een van die feiten is dat de stikstofproblematiek op dit moment het afgeven van natuurvergunningen ernstig vertraagt. Daar moeten we het met elkaar over durven hebben, ook dat is onze plicht, die van PS en die van GS. En ik snap dat GS dat ingewikkeld vindt en ik snap dat collega's dat ingewikkeld vinden, en de PvdA is daarom, als dank voor deze toezegging, bereid om op zeer korte termijn met het College in gesprek te gaan over waar de

informatiebehoefte bij de Partij van de Arbeid nu precies ligt, zodat we dat gesprek op een goede manier met elkaar kunnen voeren. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mijnheer Megens van de PVV.

De heer Megens (PVV): Dank u wel, voorzitter. Al onze vragen zijn volgens mij vrijwel beantwoord, wel of niet naar tevredenheid, dat houd ik even in het midden. Ik hoorde wel het College straks een beoordeling op ons amendement geven en toen was nog niet bekend dat we een wijziging hebben aangebracht, dus bij dezen: we hebben we een wijziging aangebracht. Ik weet niet of ik die nog voor moet lezen?

De voorzitter: Lijkt me heel verstandig.

De heer Megens (PVV): De wijziging is als volgt. Het dictum is geworden: In het dictum van het ontwerpbesluit G-26-015 het beslispunt 2b te schrappen en hiervoor in de plaats te zetten: b. € 28.456.052 in te zetten voor een reservering voor het bevriezen van de provinciale opcenten MRB. De bevvriezing aan te houden zolang de middelen toereikend zijn. En gaat over tot de orde van de dag. En ondertussen hebben meegetekend: Forum voor Democratie, JA21, VVD en LOKAAL-LIMBURG. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Wolters Gregório van de SP.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter, en ook dank aan GS voor de beantwoording en aan alle ambtenaren voor deze uitgebreide jaarstukken. En ook eerst een correctie op het niet al te fraaie betoog van LOKAAL-LIMBURG van zojuist, want het was mijn motie in 2024 inzake 'Geen Beaumix in Limburg', waardoor we daar bovenop zitten als Provincie, dat als eerste gezegd hebbende. De Limburgse economie moet meer zijn dan proefballonnen, en vooral bijdragen aan een toekomstbestendige samenleving de komende decennia. De term brede welvaart wordt door iedereen in de mond genomen, maar onze economische plannen moeten eerst daaraan bij gaan dragen. En in de toekomstbestendige economische visie, maar ook de andere beleidskaders, moeten we zoveel mogelijk van ons geld inzetten op maatregelen die wellicht niet altijd een wettelijke taak zijn, maar wel mensen in onze samenleving ontlasten. Dat kan mentaal zijn of door hen meer tijd te geven of lastenverlichting te bieden in de portemonnee. Het zal onze samenleving verbeteren. Hoe denkt het College hier richting de begroting nog aanpassingen in te maken, qua investering van onze middelen, om meer impact te maken? En goed dat er wordt opgelet door onze bijdrage aan de MO's, maar ook door bepaalde beleidsdoelen die we al periodes lang weer incidenteel opnemen en structureel maken omdat dat nodig is. Dank daarvoor aan het College. Wat niet nodig is, is het amendement van de PVV om ons overschot in te zetten voor een Lamborghini-subsidie. Het amendement is inmiddels gewijzigd, maar het lost geen structureel probleem op en is nog altijd een oneerlijk voorstel voor de Bühne. Ik geef dat geld dan liever uit aan het verbeteren van collectieve zaken, en daarop versnellen of vergroten de komende tijd.

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ik wil even een vraag stellen. Bent u bekend met het rapport wat er op het CBS gepubliceerd is over grote auto's?

De heer Wolters Gregório (SP): Nee.

De heer Megens (PVV): Dan raad ik u aan om dat te bekijken, want in het rapport staat benoemd dat de meeste grote auto's juist gekocht worden in een tweedehands staat door mensen met een laag inkomen.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório, gaat u verder.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel. Dat doet verder niks af aan de mening die we over dit amendement hebben, dus het lost nog altijd geen structurele problemen op. Plus het is oneerlijk, want niet ieder Limburgs huishouden heeft een auto, dus we moeten dat geld veel beter collectief inzetten. Ik heb wel even uitgerekend, 525.000 personenauto's, dat is ongeveer € 55 per auto. Als Trump zijn onzinnige oorlog aanhoudt en de benzine wordt € 0,10 cent duurder per liter, dan is die bijdrage als sneeuw voor de zon weer verdwenen.

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Dank u wel, voorzitter. Kijk, ik begrijp dat grapje best wel, de Lamborghini-subsidie. Ik denk dat er ongeveer tien Lamborghini's hier in Limburg zijn, maar goed. Op het moment dat er iemand ver weg woont van een stadskern en bereikbaarheid best wel moeilijk is, als voorbeeld iemand die een ziekenhuis schoonmaakt en op het platteland woont of in het Heuvelland, dan is die auto essentieel en dan scheelt het voor zo'n persoon echt wel degelijk die paar tientjes, die misschien luttel lijken voor u, maar voor sommige mensen is dat best wel veel. Ik denk dat dat echt wel een andere betekenis heeft dan een Lamborghini-subsidie. Dan is dat ook gewoon een Ford Fiesta-subsidie voor iemand die heel hard werkt, dus ik denk dat de beeldvorming daar wel anders over mag.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik kijk heel anders naar die beeldvorming. Dit is echt een druppel op de gloeiende plaat. En als je dan kijkt naar langdurig impact maken op de samenleving en huishoudens vooruit helpen, als we dit bedrag besteden aan bijvoorbeeld, ik ga hem nogmaals herhalen, want de hele zaal vond het gisterenavond een goed idee, verduurzaming van maatschappelijk vastgoed of de verduurzaming van Limburgse woningen, ook koopwoningen in de lage prijsklasse, waar mensen het geld niet hebben om dat te doen, dan praten we maandelijks over een veel grotere lastenverlichting. Besteed het geld dan daaraan, in plaats van nu even op een vrijdagmiddag € 28 miljoen voor de bühne ergens in te kiepen.

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ik ben het eens dat er veel wegen naar Rome leiden. Alleen, denkt u niet ... Nu ligt dit voorstel klaar. Die andere voorstellen mogen, kunnen geschreven worden, maar nu ligt dit concreet klaar, nu kunnen we hier iets op doen. Lijkt het dan niet het juiste moment om te zeggen: oké, we gaan iets terug doen, we gaan die lasten verlagen, we hoeven niet altijd meer, maar het mag ook een keer minder voor de burger.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Nee, want ook het amendement is zojuist herschreven door het antwoord dat GS gaf. Dat is dus van een Lamborghini-subsidie naar een variant daarop gegaan. En waar de rechterflank van deze zaal jarenlang de mond vol heeft gehad van we moeten dat niet gaan herverdelen aan allerlei andere kleine noties en ideeën die we in de zaal hebben, maar het terugstorten in de reserve, wijken jullie daar nu ineens vanaf. En dan is mijn vraag a) waarom doe je dat en waarom niet voor een structureel probleem?

De voorzitter: Maar we gaan geen vragen terugstellen.

De heer Wolters Gregório (SP): Een hypothetische vraag.

De voorzitter: Nee, we gaan geen vragen terugstellen, dus dat gaan we niet doen. Uw vraag was helder, u heeft antwoord gekregen. De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Voorzitter, ik wil graag van de heer Wolters Gregório een overweging horen: wie doet die motorrijtuigenbelasting meer pijn, een hoog inkomen of een laag inkomen?

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Het zal ongetwijfeld een lager inkomen zijn die die meer raakt, ook natuurlijk afhankelijk van het voertuig dat je hebt.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Mag ik dan constateren dat wij hier de lage inkomens proberen te helpen en u niet?

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Uw idee om daar een poging toe te doen, is een valide idee, maar er zijn veel betere initiatieven om deze € 28 miljoen aan te besteden, waardoor die lastenverlichting veel groter gaat zijn voor de lagere inkomens, en daar kies ik dan voor.

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Dank u wel, voorzitter. Dat triggert mij natuurlijk. Wat voor initiatieven stelt u dan voor om nu die lasten te verlichten van die burger?

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Eén van de dingen die je meteen zou kunnen doen, is een gedeelte van dit geld in een potje voor verduurzaming van woningen stoppen, want mensen hebben elke maand last van de energierekening, net zoals ze elke maand last hebben van die benzineprijzen of van die MRB. Maar uw oplossing zorgt één keer voor een paar tientjes en mijn oplossingen zorgen structureel voor vele tientjes.

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Dank u wel, voorzitter. Dan vraag ik me af waarom de SP hier niet met het voorstel is gekomen om dan dit te doen met dit geld, want u wil het terug naar de reserve.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dat is een afspraak dat we netjes terugstorten naar de reserve. Daar waren we goed mee bezig. Dat was ook een betoog van de meerderheid in deze zaal in de eerste termijn. Dat u daarvan afwijkt, is uw probleem en niet het mijne.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Is de heer Wolters Gregório het met mij eens dat deze partijen aan de rechterflank wel heel erg makkelijk € 28 miljoen over de schutting probeert te gooien?

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ik zou het zelf zeker niet op deze manier proberen te doen, nee.

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Dat is precies op tijd, want mij iPad viel bijna uit. Ik heb nog maar één ding, daar heb ik gelukkig nog twee minuten voor. Hoe tonen we de inspanningen die we doen in uiterst succesvolle projecten? Dat hoorde ik de heer Schyns net ook vragen, een hele goede vraag, deze wel. Burgers hebben geen oren of ogen, of als dat wel zo is, dan moet u denk ik een nieuwe slager gaan zoeken. Maar waarom niet voor onze inwoners een maandelijkse uitzending op L1, waarin GS de kans krijgt om dat verhaal duidelijk te vertellen. Ga daar het gesprek eens over aan. En dan is mijn vraag, ook aan het College: gaat GS een plan voor betere communicatie naar onze inwoners maken? Verder hebben we vandaag denk ik voldoende teruggeblikt op wat er wel of niet is gebeurd in 2025, en kijk ik uit naar hoe alle fracties volgende week de toekomst van Limburg zien. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Nijskens namens de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Dank u wel, voorzitter. Zoals de woordvoerder van de PVV heeft aangegeven, staan ook wij onder het gewijzigde amendement van de PVV, maar wat ik daarover ga zeggen, laat ik u nog even over wachten. In de eerste termijn hebben we een aantal mensen horen spreken over het communiceren van resultaten die de Provincie heeft bereikt, en daar heb ik het ook in een debat met mevrouw Wesseling over gehad. Ik denk dat de Provincie dat heel goed doet. En wij doen dat niet via de jaarrekeningstukken, maar via de Provincie-mail en via de website, waar mensen dat gewoon kunnen zien: een aansprekend format, mooie opmaak, mooie foto's, sprekende beelden. Dus ik zou daar vooral niet te veel organisatiecapaciteit inzetten om daar weer iets nieuws voor te bedenken, maar hoger te kijken: waar schieten we daarin tekort, waarin kunnen we dat versterken. Voorzitter, in de eerste termijn heb ik het ook gehad over het verschil tussen maatwerk en generiek. En hier in de Statenzaal wordt eigenlijk heel vaak gesuggereerd alsof maatwerk het heilige woord is, maar maatwerk kost veel meer moeite dan generiek. En de Gedeputeerde is er wel deels op ingegaan, en ik wil dat toch een beetje temperen van dat we maatwerk heel gericht en heel selectief moeten toepassen, en niet zeg maar als een begrip wat de oplossing is voor alles, want ook dat is het niet. Dan is er ook gesproken over de stikstofvergunning van het vliegveld, waar wij inderdaad niet over gaan, en ik ben ook heel benieuwd waar dan de PVV of de Partij van de Arbeid over wil spreken in dit kader, want de vergunning is er niet, de vergunning moet nog komen, wij zijn niet bevoegd gezag. Dan zijn we toch eigenlijk klaar met erover te spreken? Want er verandert verder niets. Het vliegveld is operationeel, zonder vergunning. We wachten op het luchthavenbesluit en het vliegveld blijft operationeel.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, mij is een vraag gesteld, dus die ga ik beantwoorden. Kijk, er is een risico dat een vergunning wordt afgegeven en er is een risico dat die niet wordt afgegeven. Ik wil graag inzicht in hoe de verhouding ligt. Hoe groot is de kans dat die vergunning er uiteindelijk wel komt? Als die kans groot is, dan heeft dat een consequentie voor het vliegveld. Maar als wij met de kennis van nu, het voortschrijdend inzicht en alle juridische ontwikkelingen die op ons af zijn gekomen, tot de conclusie komen dat de kans best wel klein geworden is dat het vliegveld nog een vergunning krijgt, dan moeten we dat daar toch met elkaar over willen hebben, en dat is het gesprek wat ik wil voeren. Dus ik snap dat wij geen vergunningen afgeven en dat we er geen invloed op hebben, zoals we over heel veel dingen geen invloed hebben, maar ook dan gaan wij wel met elkaar in gesprek over maar wat gebeurt er dan, hoe groot is die kans, en dat is hoe we dat doen in dit huis. Zo doen we dat op mobiliteit, zo doen we dat bij de Maaslijn en dat moeten we ook hier durven doen.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik vind het heel dapper dat u het College of de organisatie in staat acht om überhaupt op 25% nauwkeurigheid een inschatting te maken of die vergunning er wel of niet komt. En stel er komt een uitspraak: wij schatten het op 48,1%? Dat is natuurlijk een flauw getal dat ik dat noem. En dan? Ga je dan knokken dat die 48,2% realiteit wordt of ga je dan zeggen: het is minder dan de helft, dus wij trekken er onze conclusie uit en er mag geen geld meer naar MAA? Dat is dan ... Maar ik mag geen vraag stellen aan u, dus ik ... Maar dat is mijn overweging van hoe werkt het dan?

De voorzitter: Ik heb geen vraag gehoord, maar u mag wel reageren.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, als wij zo zouden hebben gedacht bij een dossier als de Maaslijn kan ik u één ding op een briefje geven: dan was er nooit meer geld vanuit het Rijk gekomen voor de Maaslijn. Als je niet met elkaar durft na te denken over het worstcasescenario voor dit vliegveld, dan weet ik één ding zeker: dan heb je ook niet de informatie die je nodig hebt om te handelen, om ervoor te zorgen dat je dat risico afwendt, en dat zou u toch moeten aanspreken als voorstander van het vliegveld.

De heer Nijskens (VVD): Jazeker, maar het worstcasescenario, wat mijn partij betreft, is dat het vliegveld dicht gaat. Voor anderen is dat zelfs het wens-scenario. En steeds door die discussie te stellen ... Ik heb het al vaker gezegd, het is veel gemakkelijker om dingen te laten mislukken dan om dingen te laten lukken. Dat geldt voor MAA, dat geldt voor de Maaslijn, dat geldt voor alles wat we hier als ambitie neerleggen, en wij ons stinkende best voor doen om het te laten slagen. Het worstcasescenario is in beeld. Breng je dat dichterbij of zorg je dat je erbij wegblijft? Wij doen ons best om erbij weg te blijven om het succesvol te maken. Wij zijn bereid om daar ook provinciale middelen voor beschikbaar te blijven houden, en wij zijn ook bereid om daar in de coalitie stevige gesprekken en onderhandelingen over te voeren. Daarom was mijn vraag aan u, voordat uw interruptie begon: wat denkt u dat een gesprek met GS over stikstof daaraan toevoegt? Want de feiten zijn gewoon bekend.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, het is een beetje een rare interruptieverhouding, maar ... De feiten zijn bekend, zegt u, maar we weten helemaal niks. We denken dat we misschien een keer een natuurvergunning krijgen, misschien een keer. We hebben de realisatie van de proefdraaiplaats, daar zijn we al mee aan het werk sinds 2017. Volgend jaar is het 2027. En nu staat er in de jaarstukken: we kunnen daar niet mee starten omdat we niet weten of we een natuurvergunning krijgen. En u weet net zo goed als ik dat als je dat soort projecten ontwikkelt, iedere minuut, iedere seconde dat het langer duurt om zo'n project te realiseren, is een seconde waarop de kosten voor zo'n project weer oplopen. We lopen aan alle kanten risico's. Die risico's moeten we mitigeren, mijnheer Hermans, Herman, mijnheer Herman, mijnheer Nijskens. Sorry, niet mijnheer Hermans, mijnheer Nijskens. Als jullie wisten hoe vaak me dat gebeurt.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, nou staan we een keer onder een amendement van de PVV en dan word ik al als PVV'er aangesproken. Voorzitter, ik dring kennelijk niet voldoende door wat ik bedoel met dat wij het weten. Wij weten we krijgen of geen vergunning of wel een vergunning. Als wij nu zeker wisten dat we er geen kregen, dan kun je actie ondernemen, maar wij doen ons stinkende best om die vergunning wel te krijgen en daarom positioneren wij ook MAA zoals we ze positioneren. Daarom vragen we ook en zijn we in overleg met Beek om dat voorterrein aan te pakken. Daarom gaan we ook die vluchten van Eindhoven overnemen tijdens die sluiting van Eindhoven. Daarom proberen we ook activiteiten richting het vliegveld te helpen die in geopolitieke zin van waarde zijn. En ik kan mij niet voorstellen, maar dat is misschien ook meer de wens van de gedachte, dat het luchthavenbesluit niet genomen wordt. Dat is onze intrinsieke overtuiging, dat het belang van MAA veel groter is dan de jaarlijkse kosten die de Provincie daarvoor maakt. En daarom strijden wij daar ook voor MAA en daarvoor blijven wij daar ook voor strijden, maar wij steken niet het hoofd

in het zand als struisvogelpolitiek, zoals net benoemd. Wij vechten daarvoor tot, nou, de laatste snik is misschien wat overdreven en ook misschien wat te theatraal, maar wij vechten ervoor.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

De heer Nijskens (VVD): Dank u wel, voorzitter. In de eerst termijn ... O, ...

De voorzitter: Toch even nog niet. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Sorry, ik zat op het puntje van mijn stoel toen ik de heer Nijskens hoorde zeggen: wij vechten ervoor tot ... En toen kwam er toch niks meer. Tot de laatste ...?

De heer Nijskens (VVD): Ik wilde zeggen de laatste snik, maar dat vond ik te theatraal vandaag.

Mevrouw Wesseling (D66): Tot de Provinciekas leeg is.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Nou, dat gaat niet lukken.

De voorzitter: Dit wordt volgens mij een mooi gesprek bij de borrel straks.

Mevrouw Wesseling (D66): Ik ben zo benieuwd wat er nog meer uitkomt. Nee, tot waar?

De heer Nijskens (VVD): Ik wil daar geen ... In ieder geval tot waar wat we hebben afgesproken in het geamendeerde besluit in 2022, zover sowieso, en wat mijn partij betreft ook nog een heel stuk verder, maar daar zijn nieuwe afspraken voor nodig, en dat zal niet zonder slag of stoot gaan.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw, Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Wat ik dus altijd heel mooi en ... Ja, grappig is niet het goede woord, maar wat ik wel heel bijzonder vind, is: de VVD ziet zichzelf ook wel heel graag als ondernemerspartij. En dan denk ik: stel als ondernemer, je begint een horecazaak en dat wil niet van de grond komen, dat wil niet lukken, dan heb je toch op enig moment zo'n realisatie van joh, dit is het laatste bedrag wat we erin gaan stoppen, en als het dan nog steeds niet vliegt, om maar in die beeldspraak te blijven, dan trekken we wel de stekker eruit? En als het om MAA gaat, mist dat perspectief bij de VVD wat mij betreft echt volledig, dus daarom dat ik net ook zo benieuwd was: tot waar is het dan voor de VVD? Waar zit het hem in dat de VVD met deze onderneming er met belastinggeld investeren zo anders naar kijkt dan als je naar elke andere onderneming zou kijken?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Nou, wij kijken daar niet heel anders naar. Wij hebben ... Het was zelfs mijn eigen initiatiefvoorstel om van de luchthaven een basisinfrastructuur. Dat was op zich wel ook heel bijzonder dat dat is gelukt. Wij geven heel veel geld uit aan heel veel zaken waar geen euro voor terugkomt, waarvan de maatschappij profiteert. En er zijn natuurlijk genoeg mensen die zeggen: de maatschappij profiteert niet van MAA. Wij vinden van wel. Er zijn ook heel veel mensen die zeggen: wat profiteert de maatschappij van infrastructuur, van wegen, dat ze maar met de fiets of te voet gaan of met de trein. Wij vinden dat van belang. Een voorstel van meer asfalt krijgt van ons altijd steun. Dus wij geven heel veel geld uit en we hebben ook heel veel geld gereserveerd voor het vliegveld. En op het vliegveld wordt heel veel geld verdiend, alleen dat geld stroomt niet terug naar de Provincie op dezelfde manier dat het geld voor de

buitenring, wat daar verdiend wordt, ook niet terugstroomt naar de Provincie, daar hebben wij meer dan een half miljard in gestoken. En zo zijn er zoveel zaken. Het geld voor de museums, dat stroomt ook niet terug naar de Provincie. Daar steken we ieder jaar € 5 miljoen in en wij hebben daar maatschappelijk rendement, omdat mensen daar gaan kijken, en ik hoorde net ik geloof 55.000 kinderen zelfs gratis gaan kijken ieder jaar. Dat geld stroomt niet terug naar de Provincie, maar het gaat er wel naartoe, en dat vinden we belangrijk en geven we onze steun. Zo kan ik tientallen onderwerpen noemen waarbij geld van de Provincie uit het huis stroomt en niet terugkomt, maar er komen andere potjes binnen waar wij dat mee bekostigen. En voor dit moment zijn we sowieso bereid om de middelen van het Statenvoorstel 2020 te besteden aan MAA, sowieso. En wat verder is, daar ga ik nu natuurlijk nog niks over zeggen, omdat ik het niet kan en omdat het nog niet uitonderhandeld is, en dat snapt u natuurlijk hopelijk ook dat ik daar geen uitspraak over doe.

Mevrouw Wesseling (D66): [Er wordt gereageerd zonder microfoon.]

De voorzitter: Een tweede ronde, zeker.

Mevrouw Wesseling (D66): Dat dat meer asfalt altijd meer geld oplevert van de VVD, vind ik een leuke uitspraak, dus die houden we erin. En ik denk dat we uiteindelijk moeten concluderen dat de VVD en D66 het maatschappelijk rendement wat verschillende dossiers opleveren, waaronder bij MAA, toch anders inschatten. Dat was geen vraag.

De heer Nijskens (VVD): Nee, maar dat mag ook, en daarom zitten we ook met zoveel verschillende partijen in deze zaal. Het zou veel effectiever zijn als we met de helft van de partijen en met de helft van de politieke wensen hier zouden zitten, maar zo is het niet en zo is de samenleving niet en zo zijn de mensen buiten niet. De ene mens buiten is gediend met een goede weg, goede infrastructuur, de andere is gediend met een goede spoorverbinding, een goede busverbinding of een gemeenschapshuis waar een gratis abonnement wordt verstrekt.

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Voorzitter, het is precies deze discussie, en die gaat nu over MAA, maar die kun je over tal van onderwerpen hebben. Waar ik daarstraks naar refereerde, als wij geen criteria hebben van wat is maatschappelijke impact, kunnen we nooit kwantificeren of die er is. Er is een tool voor, die heet een MKBA, die is ooit gemaakt in dit onderwerp. Daar kwam iets uit waar niks meer gedaan is. Maar we moeten met elkaar afspreken: wat is maatschappelijke impact. Die kan niet voor u anders zijn dan voor mij. Politiek gezien, ideologisch kan dat, maar in de meetbare criteria kan dat niet. Bent u dat met mij eens?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voor de meetbare criteria wel, maar er is altijd meer dan meetbaar en dat geldt voor u ook, ook voor de belangen waar u afwijkt met de belangen waar andere partijen hier in huis voor vechten. En veel is meetbaar, maar niet alles.

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Niet alles is meetbaar, maar zullen we als basis wel datgene wat meetbaar is met elkaar gaan opzoeken en kijken of we daar tot overeenstemming komen? En nogmaals, het gaat nu over dit dossier, maar ik zie dat veel breder. We hebben constant die discussie: wat is nou maatschappelijke meerwaarde? En zolang we niet met elkaar hebben afgesproken dat er in ieder geval een basislijn is van wat wij als maatschappelijke meerwaarde zien, gaan we deze discussie blijven houden. En het is een leuke discussie, maar hij is ook wel tijdrovend.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Nou, de klok staat gewoon stil, dus volgens mij is die niet tijdrovend, althans niet spreektijdrovend. Nee, ik weet niet of we dat moeten doen. De VVD wordt altijd neergezet als een partij van geld en van euro's. Het risico wat u oproept, is dat we alles gaan vertalen naar die laatste euro, en dan zouden wel eens meer dingen van tafel geschoven kunnen worden die wij eigenlijk, om andere redenen dan specifiek die laatste euro, toch heel erg belangrijk vinden en toch ook heel maatschappelijk vinden. En hoe waardeert u een maatschappelijk effect waar niet direct euro's te duiden zijn? Dat is een hele opgave. En die MKBA, ik heb er uiteraard nog nooit een hoeven opstellen, dus hoe die daar exact mee omgaan, die rekenregels, weet ik ook niet, maar ik kan me zo voorstellen dat er veel maatschappelijke onderwerpen zijn waar je echt niet de laatste euro kunt neerleggen, dat die uitgegeven mag worden voor een niet te waarderen maatschappelijk belang, wat wij toch doen.

De voorzitter: Tot slot, de heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Dank je wel. Ik concludeer dat we het daar niet helemaal over eens worden en dat is ook prima. Het gaat mij bewust niet om die euro. Sterker nog, dit gaat mij helemaal niet om [onverstaanbaar]. Kijk, financieel is het makkelijk te meten. Dat maatschappelijk effect niet, maar als we hier ons best doen om het wel te proberen, dan zullen we het nooit met elkaar bereiken. Daar wil ik het bij laten. Dank u wel.

De voorzitter: Dat was niet echt een vraag.

De heer Nijskens (VVD): Nee, maar die handreiking neem ik heel graag aan. En ik denk ook dat dat wel wellicht de moeilijkste discussie is, want rekenen met euro's is vele malen makkelijker dan via beeldspraak belangen neer te zetten. Dan het amendement wat door de PVV is ingediend, waar wij onder staan. Er is wat rumoer ontstaan in hoeverre dat dat mogelijk is dat wij dat willen mee indienen, en ik zal onderbouwen wat de gedachte is van het amendement. Het eerste punt is, er is geld over, er is onderbesteding, dus GS heeft niet geleverd wat ze zouden moeten leveren. Het geld vervalt en zit in de exploitatie. Dan kun je twee dingen doen, zuiver in de leer, het gaat naar de reserves. Een ander punt is, je laat het in de exploitatie zitten en je doet dat getrapt, omdat je natuurlijk niet dat geld kunt laten zweven. En dat laatste, dat is het voorstel van het amendement. Op dit moment zijn de opcenten van de motorrijtuigenbelasting 2026 88,5%. We hebben afgesproken in het coalitieakkoord dat die voor 2027 92% is. Dat betekent dat in 2027 het tarief stijgt met 2%, zegt ik dat goed, 3,5% opcenten. Het voorstel van het amendement zegt; die 3,5% opcenten brengen we niet in rekening bij de individuele autobezitter, maar die leggen we ten laste van het stuk exploitatie wat dit jaar over is. Voor 2028 is een aantal opcenten afgesproken van 95,1%. Dat betekent dat we in 2028 niet 95,1% in rekening brengen bij de burger, maar we doen, of 95%, we doen 95,1% min 88,5% in rekening brengen. Op het moment dat de reserve uit is geput, bijvoorbeeld in 2029, krijgt de individuele autobezitter gewoon op de rekening 98,2% opcenten. En waarom steunen wij dit? Omdat dit geen structureel gat in de begroting is maakt, want daar zouden wij natuurlijk nooit mee instemmen.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Mijnheer Nijskens, we hebben vandaag een hele financiële dag met jaarstukken, SiS, financiële verordening, en waar we het de hele dag al over hebben, is wat ik maar even noem de bestuurlijke hygiëne waarmee wij met belastinggeld omgaan via onze begroting, en welke spelregels daarvoor gelden en welke procedures we hanteren rondom besluitvorming en welke informatie we allemaal nodig hebben om een adequaat besluit te kunnen nemen. Nou heeft elke partij in deze zaal het recht om moties en amendementen in te dienen, dat betwist ik absoluut niet, laat dat helder zijn, maar voor ons voelt dit als we krijgen op woensdagmiddag een voorstel, amendement, prima, om € 28 miljoen in welke constructie dan ook te bestemmen voor een bevriezing, lees dus tijdelijke verlaging, van de

motorrijtuigenbelasting, en op vrijdagmiddag, 48 uur later, zegt de VVD: ja hoor, is goed, € 28 miljoen, bingo, tik maar af. Hoe kunt u dat rijmen met het feit dat u op al die andere dossiers continu voor zuivere procedures bent, maar hier even op een achternamiddag zomaar € 28 miljoen gaat steunen?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, dat is eigenlijk heel eenvoudig, dat zat in de eerste paar woorden van de vraag van mevrouw Depondt hoe wij met belastinggeld omgaan. Wij hebben te veel belastinggeld opgehaald. Dat is wat de onderliggende gedachte van dit amendement is. We hebben te veel belastinggeld opgehaald. Dit is belastinggeld wat te veel is geïnd. En dat wordt via een, ik vind, best wel leuke constructie verrekend naar de toekomst toe, zonder dat we een financieel gat schieten in de structurele meerjarenraming en zonder ... Dus onze insteek, wat dit betreft, is heel anders. U begon ermee: hoe gaan wij om met belastinggeld? Mijn antwoord is: we hebben te veel gevraagd. En wij hebben regelmatig ... Het staat altijd in ons verkiezingsprogramma: wij vragen niet meer van de burger dan nodig is. En nu, met dank aan de PVV, zou ik bijna willen zeggen, hebben we de kans om die VVD-gedachte ook een keer tastbaar te maken.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Dan heb ik een vervolgvraag. Er staat iets in het coalitieakkoord, en dat is niet dat wat u nu zegt, namelijk als wij te veel, als dat al zo is, volgens mij is het niet zo, maar stel dat we te veel motorrijtuigenbelasting zouden hebben geheven, lees dan meer dan 100% die we mogen heffen, wat niet zo is, maar stel dat, dan zegt u: dan wil ik het meerdere teruggeven aan. Nou, dat staat dus niet in het coalitieakkoord, staat niet in de beleidskaders, heeft nooit in de begroting gestaan. Dat is iets wat u vandaag denkt, precies wat u zegt: goh, zo kan ik eens een leuk VVD-dingetje scoren. Toch? Hoe vindt u nou dat dergelijke besluitvormingen over dergelijke bedragen zich verhouden, ik kijk ook even naar uw portefeuillehouder, die van eenzelfde politieke kleur is, tot alle spelregels die wij over zorgvuldige besluitvorming in dit huis hebben vastgesteld?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, we hebben besloten om een primitieve begroting, een gewijzigde begroting, een opnieuw gewijzigde begroting, een nog een keer opnieuw gewijzigde begroting van een exploitatiebudget te voorzien wat bedoeld was om uit te geven. En om dat te kunnen uitgeven, hoort daar ook een bepaalde inning van lokale lasten bij. We hebben dat niet kunnen doen. En het is niet het eerste jaar dat we het niet hebben kunnen doen en het is ook niet het tweede jaar dat we dat niet hebben kunnen doen. En ja, ik geef gewoon ruiterlijk toe: PVV heeft eerst het verkeerde amendement bedacht, daar hadden wij nooit mee ingestemd, en we hebben het herschreven tot dit amendement. En ik denk dat ik het kan verdedigen en dat het ook binnen het coalitieakkoord past, omdat wij niet in strijd met het coalitieakkoord handelen, de tarieven gaan niet omlaag en de structurele meerjarenraming komt niet in gevaar, want die blijft intact. Daar moet u het mee doen.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ik constateer dan dat u het met mij eens bent.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, nee, maar mijn tijd is om, dus ...

De voorzitter: De heer Zeedzen, u ...

De heer Zeedzen (BBB): Ik kom de heer Nijskens nog wat extra tijd geven, vindt hij vast niet erg. Ik had één vraag. Ik kan op zich die beredenering best wel volgen over we hebben te veel belasting geïnd. Of dat zo is, dat laat ik in het midden, maar die beredenering kan ik dus volgen. En we geven dat terug aan die burger, maar we geven dat nu alleen terug aan de burgers die een auto hebben. Dat vind ik wel een moeilijke, die strookt niet helemaal met dat gedachtegoed.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, helemaal dank voor die vraag, want wie betaalt hier de lokale lasten in de provincie? Dat is de bezitter van de auto.

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Dan hebben we niet te veel belasting geïnd, dan hebben we te veel motorijtuigbelasting geïnd, zeer specifiek, toch?

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, in de ... Sorry.

De voorzitter: Gaat uw gang.

De heer Nijskens (VVD): Ja. Sorry, in de paragraaf lokale lasten kunt u zien dat wij opcenten heffen, en die opcenten maken deel uit van de lokale belastingen, en voor een Provincie is het grote merendeel natuurlijk de opcenten op de MRB. Daar richt ook het amendement zich op. Daar is eigenlijk ook het enige instrument waar je echt in kunt schuiven. Ik ga natuurlijk nooit een voorstel steunen dat we die € 28 miljoen terugstorten in het Provinciefonds. Dat zou ook een redenering kunnen zijn.

De voorzitter: De heer Zeedzen, tot slot.

De heer Zeedzen (BBB): Maar hebben wij dan duidelijk dat we die € 28 miljoen dan ook te veel aan MRB hebben belast, of hebben we die gewoon vanuit het algemeen minder uitgegeven op ons totale budget, ook wat we van de overheid krijgen? Want dat is mij niet duidelijk.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, dat is natuurlijk altijd een eeuwige discussie en die kan ik niet bewijzen. Ik kan alleen maar zeggen, de knop waar wij aan kunnen draaien, we hebben een resultaat van € 85 miljoen, we schuiven € 55 miljoen door en we hebben een resterend resultaat van € 28 miljoen, waarvan wij, in onze kortzichtige redenering, zeggen: daarom is er te veel belasting opgehaald.

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Dank u wel, voorzitter. Ik ben toch maar eens in de boeken gedoken en ik ben gaan kijken op Gemeente.nu, het Centraal Planbureau, de CBS. En wij hebben 3,2% armoede in Limburg, en daarvan heeft 40 tot 60% wel een auto, door de noodzaak dat we heel afhankelijk zijn in onze provincie van die auto. En is mijnheer Nijskens het met mij eens dat we juist nu die mensen kunnen helpen die misschien wel een auto bijna plichtmatig hebben, maar eigenlijk de lasten niet kunnen dragen, dat we juist die groep mensen helpen, en dat we andere mensen, die niet mobiel zijn, door een lastenverlaging ook kunnen helpen, en dat we eigenlijk ons allemaal vanavond in de spiegel moeten aankijken van wat hebben wij vandaag getekend voor de Limburgers. Bent u het dan met mij eens dat wij hier onze verantwoordelijkheid hebben om hier de juiste keuze te maken?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ik sta mede onder het amendement, dus in principe ben ik dat met u eens, maar meer nog met het feit dat we in feite te veel belasting hebben geïnd, dan waar het geld door degene die het in de toekomst minder hoeft te betalen aan wordt besteed, want een liberaal denkt ook van laat hem dat vooral zelf beslissen.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. En ik hoor de discussie, en de heer Nijskens zegt we hebben te veel belasting geïnd, maar dat is natuurlijk niet alleen maar motorrijtuigenbelasting. Waarom splitsen we het dan niet op tussen motorrijtuigenbelastingen en leges, om mensen die blijkbaar te veel aan leges hebben betaald ook tegemoet te komen? Dat staat ook niet in het voorstel, dus ook oneerlijk. En als we dan kijken naar het onderhoud van onze wegen en van onze bruggen, daar is ook een tekort op de begroting voor. Waarom kiezen we er dan niet voor om het geld daar in te zetten, zodat iedereen daarvan kan profiteren, zowel de mensen die in een motorvoertuig rijden of op een motorvoertuig rijden, als de mensen die met de fiets gaan of met het openbaar vervoer?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, we hebben een vrij intensief traject rond de IPML waar aandacht is voor onderhoud van wegen. Wij hebben niet gekozen, althans eigenlijk heeft de PVV bewust niet gekozen voor leges, en wij ondersteunen dat. Voor ons zijn leges een heffing op kosten die veroorzaakt worden door een individuele persoon of partij. Dat is een individueel belang, en daar staat een rechtstreekse dienst, die ook is geleverd door de Provincie, tegenover. Waarom dan wel opcenten motorrijtuigenbelasting? Omdat die te veel is geheven is. Er zijn niet te veel leges geheven, want dan zou het College onrechtmatig hebben gehandeld. Er is te veel belasting geheven.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): De laatste poging die ik nog ga doen. Want dan is het eigenlijk tegenstrijdig, want de heer Nijskens geeft net in zijn vorige beantwoording aan dat hij niet precies kan aantonen waar dat overschot precies vandaan komt, die € 28 miljoen, en nu zegt hij heel stellig het is wel echt alleen maar MRB-opcenten die we te veel hebben geheven en niet andere dingen. En dat vind ik dan heel raar, omdat hij heel stellig is in een aantal dingen hier poneren in de zaal om het maar met het amendement eens te zijn, en dat vind ik erg jammer, ben ik ook niet van die heer Nijskens gewend. Dat is geen vraag, maar meer een opmerking om over te reflecteren.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Als ik toch mag reageren. Ik weet niet meer letterlijk 100% precies wat ik heb gezegd. Ik heb alleen gezegd: wij kunnen aan de knop draaien van de opcenten van de motorrijtuigenbelasting. En daar wordt middels dit amendement aan gedraaid, en ik ben heel benieuwd naar de uitslag van de stemming.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Fischer, 50PLUS.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Dank voor de beantwoording door het College en dank voor het toezeggen van de informatiesessie. De specifieke vraag van 50PLUS is dat we vandaag een besluit hebben om meer dan € 50 miljoen over te boeken. Het doel van deze informatiesessie moet zijn of we deze middelen in kunnen zetten in 2026 zonder verdringing van uitgaven die we in 2026 hebben begroot. 50PLUS

hoopt dat meerdere fracties ons verzoek voor zo'n infosessie ondersteunen. Ten aanzien van ons driestappenplan, ten aanzien van de SPUK's, hebben we geen reactie gehoord, maar wellicht is het handiger om het schriftelijk te beantwoorden of gezellig op maandagmorgen bij ons op kantoor. En nu onze reactie op de twee ingediende moties, op de motie en het amendement. Ten aanzien van de PVV, amendement, nummer 228, constateren we dat de structurele ruimte onder druk staat. Dan is het niet verstandig om structurele baten te verlagen, en bevriezen is niet laten meegroeien met de inflatie. 50PLUS zal dus tegen het amendement stemmen. Dan motie 3305 van mevrouw Boven omtrent Maastricht Aachen Airport. We hebben als 50PLUS de mening dat het niet de concurrentiepositie versterkt van Maastricht Aachen Airport, nou ja, dat is het vliegveld, Maastricht Aachen Airport, als we negatieve signalen blijven afgeven, maar dat geldt ook voor alle andere verbonden partijen, zonder dat PS eventueel minder kritisch hoeft te zijn. 50PLUS stemt dus tegen motie 3305. Ten slotte nog enkele technische zaken om het ludiek af te sluiten. Kan de portefeuillehouder een poging doen om de termen 'inkomsten' en 'uitgaven' te vervangen door 'baten' en 'lasten' in de begroting? En dank voor de lijst van afkortingen, maar toch constateert 50PLUS een nieuwe alfabetische volgorde in de blauwe bakken. En voor degene die het eerst een homoniem in deze lijst ontdekt, ontvangt van ons een eervolle vermelding. En tot volgend jaar, begin volgend jaar. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Dan geef ik nu het woord aan de heer Zeedzen namens de BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Dank u wel, voorzitter. Ik was even niet helemaal bij de les, maar dat gebeurt wel eens. Voorzitter, ik kan het kort houden. Het is jammer, ik zie dat de heer Driessen er niet ... Ah, daar is hij. Ik doe nog even een kleine rectificatie op mijn interpolatie daarstraks bij de heer Driessen. Op het moment dat hij zijn motie inbracht, stond de bitcoin inderdaad op hetzelfde niveau als heden ten dage, dus dat wou ik nog wel even meegeven. Voor de rest, bedankt voor de beantwoording van de vragen. Zoals een aantal voorgangers zeiden: niet allemaal precies wat we willen horen, maar het is in ieder geval duidelijk beantwoord. Op de inbreng van Gedeputeerde Kuntzelaers over het verschil tussen voedselzekerheid en de twee stromen die daar bestaan. Ik zie naast voedselzekerheid ook voedselautonomie, en dat betekent dat we vooral iedereen moeten laten eten wat ie zelf wil eten. Ook in tijden van schaarste kan dat hopelijk worden gehanteerd. Dus ik zie dat eigenlijk niet per se als twee verschillende stromingen, maar dan mogen we inderdaad van mening verschillen. Voor de rest, ik heb altijd geleerd: hou het positieve tot het laatste. Dus ik wil ook met deze jaarstukken toch ook het College en de hele organisatie feliciteren over het werk dat er wel allemaal gedaan is. Ik had toen straks even een reflectief moment op alle dingen die we onszelf als vraag moeten stellen, en dat is ook zoals ik zelf in de wedstrijd zit, ook naar mezelf toe, altijd van je doet het heel goed, maar dat kan nog beter. Dus dat bij dezen, maar weet ook dat wij het zeer op prijs stellen wat er allemaal wel gebeurt. Dank je wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu toe aan het aan mevrouw Depondt namens het CDA. Niet. Mevrouw Wesseling? Niet. De heer Driessen? Ja, aan u het woord.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dank u wel, voorzitter. Ik wilde hem eigenlijk laten gaan, maar ja, we zijn er nu toch. Een paar jaar geleden, toen we hier begonnen in Provinciale Staten als partij, vonden wij de PvdA nog aan onze zijde als we zeiden: we moeten niet al het geld dat we krijgen zomaar opmaken aan verschillende dingen, die moeten we terug stoppen in de reserve. En dat vond ik een nobele, leuke samenwerking tussen een, wat ze tegenwoordig noemen bij de PvdA, extreemrechtse partij en de PvdA. En dat vinden we nog steeds een goed doel, dus het is ook goed dat dat aangehaald wordt, dat dat een goede afspraak was die we hadden. Alleen, het voortschrijdend inzicht gebied te zeggen wat ambtsgenoot Nijskens van de VVD voorheen ook heeft gezegd. Een nog nobeler doel zou zijn als we het geld wat wij structureel niet uitgegeven krijgen, en dat hebben we met z'n allen bewezen dat dat niet lukt, waarvoor wij het vertrouwen hebben gekregen om dat geld wel nuttig te kunnen besteden, en wij zien jaar op jaar dat we daar moeite mee hebben, dat we dat ook netjes teruggeven waar het vandaan komt. U kunt dat vergelijken met dat u uw kinderen geld meegeeft om snoep te halen, en u heeft alleen maar een briefje van

€ 50, en ze komen terug en ze hebben € 7 uitgegeven en die andere € 43 krijgt u niet terug, daar kopen ze later nog wel een keer snoep van. Dat is ongeveer hoe we kijken naar deze belastingopcenten, die we jaar op jaar op jaar niet uitgegeven krijgen. En we kunnen het wel oppotten, zoals de SP graag wil, om te kijken wat we er misschien in de toekomst mee gaan doen, maar een veel eerlijker verhaal zou zijn: we gaan het teruggeven waar het vandaan komt, en dat dus ook weer in mindering brengen op die belasting. En sterker nog, het is niet eens een mindering, het is een bevrozing van de belasting, dus we gaan hem simpelweg niet indexeren. Tot zover, voorzitter, want het ging alleen maar over de MRB.

De voorzitter: Dank u wel. En tot slot geef ik het woord aan de heer Sol namens GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Ik constateer dat de campagne voor de verkiezingen voor de Statenverkiezingen volgend jaar zijn begonnen op 19 juni 2026 bij de behandeling van de jaarstukken, wel heel bijzonder eigenlijk, maar goed. Laat ik mijn appreciatie van de amendementen ook maar even geven, en van een aantal andere mededelingen of reacties van GS, om te beginnen over het wel of niet realiseren van de natuurdoelen. En ik heb niks met voetbal, dat wil ik er even bij zeggen, maar ik krijg toch wel een soort Cruyffiaanse uitspraak die nu in mijn hoofd zit van we liggen op koers om de doelen niet te halen, en dat mag u duiden zoals u dat wilt. Het is goed dat we in gesprek zijn met het Rijk over dat vervolgonderzoek Chemelot. Dan is er inmiddels heel veel gezegd over de motorrijtuigenbelasting. Wat mij betreft, wat GroenLinks betreft is een amendement of een voorstel dat bedoeld is om te passen in het kader van armoedebestrijding, maar dat zelfs als titel heeft 'Verlagen motorrijtuigenbelasting voor iedereen', eigenlijk al gedoemd te mislukken, want dan bereik je dus niet datgene wat je specifiek wilt bereiken. En ik moet ook zeggen dat ik best wel teleurgesteld ben dat met name de VVD, die ook in de Controlecommissie hard heeft gepleit voor het aan de algemene reserve toevoegen van overschotten, zoals geconstateerd in de jaarrekeningen, daar bij de eerste de beste gelegenheid toch van afwijkt, en vervolgens hier een cursusje creatief met coalitieakkoorden geeft. In ieder geval constateer ik dat de VVD GroenLinks de les niet hoeft te lezen als het gaat over het beheren van financiën. Maar er is een vraag.

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ik heb eigenlijk de vraag: bent u zich bewust dat de Controlecommissie apolitiek is en dat hier geen partijpolitieke standpunten naar voren gebracht hoeven te worden?

De voorzitter: Mijnheer Megens.

De heer Sol (GroenLinks): Jazeker, omdat ...

De voorzitter: Sorry, de heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Excuses, voorzitter. Jazeker, en dat versterkt alleen maar mijn teleurstelling dat we hier dan nu toch politiek gaan zitten bedrijven.

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Dank u wel, voorzitter. Is het dan eerlijk om de VVD hier weg te zetten dat ze daar politiek bedrijven, terwijl ze daar dus apolitiek zijn geweest?

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Nee, ik spreek de VVD aan, en andere partijen, maar zeker de VVD als coalitiepartij, over wat er hier gebeurt, niet over wat er in de Controlecommissie is gebeurd.

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer Sol (GroenLinks): Ik ben aan het einde van mijn betoog.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Sol. We gaan naar de tweede termijn van het College. Ik geef het woord aan Gedeputeerde Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, voorzitter en dank voor de laatste vragen van uw Staten op de jaarstukken 2025 en een appreciatie op een aangepaste of een aangepast amendement. De heer Franssen over het organisatieontwikkeltraject of plan, wat is het verschil van dat traject ten opzichte van de huidige structuur? Goede vraag. Het organisatieontwikkeltraject is niet zozeer gericht of per se gericht op een nieuwe of andere structuur van de organisatie. Het is vooral gericht op de versterking en de ontwikkeling van de bestaande organisatie. En we investeren daarin in de kennis en kunde van onze medewerkers en management en versterken onze sturing op productie en het optimaliseren van onze werkprocessen. Daaronder vallen ook al die onderwerpen die we hier vandaag hebben besproken als het gaat over het financieel volgen van de productie van dit huis. En daarnaast hebben we ook gezegd: we versterken die hele organisatie, dus niet alleen hier in huis, maar ook de posten, bijvoorbeeld in Brussel en in Den Haag. Dus het is ook niet alleen een structuurverhaal. Het is ook vooral een competentieverhaal. Daarbij komt, en dat hebben we ook al eerder met uw Staten besproken, dat natuurlijk het profiel van de Provincie verandert, ook door de wendbaarheid van het Rijk, bijvoorbeeld als het gaat om de uitvoering van haar taken, en een deel van die taken die weer bij ons komen, natuurlijk. Dus dat alles bij elkaar nemend is feitelijk die ontwikkeling die nu plaatsvindt, en ook die doorontwikkeling van die organisatie ten opzichte van toen we hier in 2023 met elkaar begonnen. Zo moet u dat lezen of horen. U stelde ook de vraag: wanneer worden die eerste resultaten verwacht?

De voorzitter: Misschien kunt u het dan even afmaken.

Gedeputeerde Satijn: Jazeker. Het is een continu proces. Dat hebben we ook zo met elkaar afgesproken dat dat niet echt een traject is waar een begin en een einde aan zit. We zijn het wel begonnen toen die nieuwe directies aantraden, vonden we ook een goed moment om die opdracht met elkaar te bespreken en mee te geven. En in de tijd gezien, en er is een grote betrokkenheid van de eigen organisatie bij dat traject, worden diverse producten, zoals dat zo mooi heet, ontwikkelingen, dan opgeleverd. En zo wordt op dit moment heel erg nadrukkelijk gewerkt aan het portfoliomanagement, en is deze week de nieuwe sturingsvisie opgeleverd en ook voorgelegd aan de OR. Dus we doen dat stapsgewijs met elkaar, organisaties met elkaar, OR is betrokken, en zo ga je een aantal stappen in de tijd nemen om die organisatie verder door te ontwikkelen. Dat is feitelijk het principe en het proces wat op de achtergrond speelt, wat het organisatieontwikkelplan of het organisatieontwikkeltraject is.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Blij om dit positieve verhaal tot mij te nemen. Ik ga ervan uit dat we ook straks zichtbare resultaten tegemoet zien. Zolang ik hier mag zitten namens onze partij zullen we dat zeker volgen. We gaan uit van het positieve, maar ik kom ook nog even terug op het toezicht. Wij vinden het toezicht belangrijk, en dat bedoel ik ook eigenlijk naar de heer Theuns toe. Dat heb ik in de tijd nog wel eens gevraagd: hoe is het toezicht naar de verbonden partijen? Want wij krijgen heel veel informatie van inwoners dat de verbonden partijen eigenlijk een stukje autonome bestuursorganen weer worden waar burgers tegenaan lopen. En ik trek mijn bewoording ook bij dezen ietsjes terug naar de heer Theuns, dus we kunnen elkaar denk ik dadelijk wel weer recht in de ogen aankijken. Maar ik vond het wel belangrijk dat wij gezamenlijk aandacht blijven besteden voor onze

inwoners, dat u ook met z'n allen, vanuit de portefeuille die u beheert, meer toezicht gaat houden op de verbonden partijen. Kunt u daar een toezegging op doen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ik zou in ieder geval samen met de heer Franssen een beetje zijn woorden willen ontleden, als dat mag? Ik vind het in ieder geval fijn om hier te constateren dat u uw woorden wat matigt richting de heer Theuns, als collega vind ik dat al heel fijn, en ik vind het ook fijn dat u dat hier doet, dat we in the heat of the moment met elkaar kunnen constateren dat we toch een paar dingen hebben gezegd waar we het niet helemaal mee eens zijn. Dat vind ik altijd fijn, voorzitter, dat we dat hier met elkaar kunnen doen. Als het gaat over de verbonden partijen in de volle breedte, ik pak hem maar even breed, dan hoeven we niet naar specifieke casuïstiek toe te gaan, dat lijkt me in dit soort situaties altijd goed om te doen, dan zien we natuurlijk ook dat we overal te maken hebben met dynamiek rondom verbonden partijen. Dat is gewoon zo. Er zit dynamiek rondom dit huis, dus ook bij die verbonden partij gebeurt er een hoop. Daarvoor maken we ook afspraken met u. SiS 4.0, wat we hopelijk vanmiddag nog met elkaar gaan bespreken, is daar een mooi voorbeeld van hoe wij wensen met elkaar om te gaan. Ik heb ook goed gehoord wat u heeft gezegd als het gaat over mensen die hier werken. Ik ken in deze organisatie niet iedereen, dat zou ook ondoenbaar zijn zo'n beetje, maar een hele hoop mensen, en die zijn echt dag en nacht bezig met datgene te doen wat ze voor onze provincie willen gaan doen, en daar hoort ook toezicht op verbonden partijen bij. Ik zou u wel willen uitnodigen, als u echt hele specifieke voorbeelden heeft. Ik loop over straat, u loopt over straat, u drinkt koffie, ik drink koffie, wat minder, wat meer thee, maar we praten gewoon met heel veel mensen om te horen wat vinden ze nou van die Provincie Limburg en wat vinden ze ook van verbonden partijen. Ik denk dat het wel een belangrijk signaal is wat u hier geeft, dus dat nemen we ook ter harte. Als het gaat over uw rol daarin en de rol van GS, daar assisteert SiS 4.0 in, maar je kunt er ook weer niet alles in systemen gieten, dat zou ook niet goed zijn. We hebben hier mensen en geen machines. Ik zou ook willen uitnodigen: als u nou hele concrete voorbeelden heeft of hoort, deel die met ons. Wij doen het ook continu. Wij zitten ook continu in gesprek met die verbonden partijen. Of dat nou een luchthaven is of het is een campus of het is een ander bedrijf of een onderneming waar wij op de een of andere manier een verbinding mee hebben, wij praten continu met elkaar. En dan allerlei signalen die ons ter ore komen, bespreken we dat ook. En dan zul je ook zien dat je voor een deel te maken hebt met feiten, en als die feiten kloppen, dan verifieer je die, dan ga je daarover met elkaar het gesprek aan. En als het niet klopt, dan klopt het niet, dan heb je het ook met elkaar geconstateerd. En ik denk dat je in die reinheid met elkaar dat gesprek moet voeren. Dus ik ben heel erg blij dat u daar enorme betrokkenheid bij heeft, dat zie ik ook aan u, maar laten we daar dan ook in alle rust het gesprek over voeren hoe dat nou precies bij u ter ore is gekomen, wat we daaraan kunnen doen als College, en ook gewoon hier in de directie, als het over medewerkers van ons gaat, daar het gesprek over voeren. En als het gaat over medewerkers van verbonden partijen of situaties van verbonden partijen, hebben we daar verantwoordelijkheden gedefinieerd, spreken we die op dat moment aan op de verantwoordelijkheden die zij hebben. En met het goede gesprek ... En ik zeg niet meer dat je alleen maar in gesprek moet, maar door elkaar daarvan in kennis te stellen op een rustige manier, kun je daar gewoon ook denk ik met elkaar het gesprek over voeren en ook die actie uitzetten, hetzij hier intern, hetzij bij die verbonden partijen. Dat is wat ik u in algemeenheid zou willen meegeven. En nogmaals, als het gaat over de systematiek, daar gaan we het straks over hebben, SiS 4.0, dat is de wijze waarop wij hier in PS, GS in de organisatie met verbonden partijen omgaan. Dat is denk ik een heel mooi instrument waar we met elkaar, hopelijk einde van deze dag, over kunnen constateren dat we daar overeenstemming over hebben, maar dan nog is het altijd mensenwerk en kunnen we dat niet altijd vervatten in de systematiek zelf. Dus ik ben heel erg blij met het feit als er mensen zijn en u bent betrokken en heel wat mensen zijn betrokken, en die komen gewoon met signalen naar ons toe en dan kunnen we er iets mee doen.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank je wel dat u mijn zorgen eigenlijk deelt en dat u mij uitnodigt om wat specifieker te zijn. Ik gaf natuurlijk in mijn betoog al aan dat ik Wells Meer aanhaalde. En u bent toezichthouder of groot aandeelhouder bij Enexis en ik heb vernomen dat vanuit Enexis nu de pauzeknop is ingedrukt naar TenneT toe, omdat TenneT eigenlijk gevraagd werd ... Maar dat is zo'n specifiek voorbeeld. Van de andere kant, in de breedte gezien met de verbonden partijen zie je dat inwoners soms tegen muren aan lopen. En misschien is het voor uw College best wel belangrijk om eens bij de verbonden partijen na te vragen hoeveel rechtszaken er ondertussen al lopen tussen inwoners en verbonden partijen, en dan krijgt u waarschijnlijk het beeld hoe mensen op dit moment of inwoners van Limburg te maken krijgen met verbonden partijen. Dus u kunt daar ook zelf iets uit afleiden. Ik ga ervan uit dat u mijn oproep serieus neemt, en dat we daar mettertijd wel eens een terugkoppeling of een persoonlijk gesprek over kunnen hebben.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, voorzitter, via u. U haalt hier een aantal voorbeelden aan, dat is denk ik goed, maar ik denk dat we het ook hierbij moeten laten en echt de specifieke voorbeelden echt met elkaar moeten bespreken als we in dat gesprek zitten. Er lopen een aantal zaken door uw betoog. En ik snap heel goed wat u bedoelt. U heeft het aan de ene kant over de positie van onze inwoners als het gaat ten opzichte van overheden en partijen die aan overheden verbonden zijn, en in dit geval aan dit huis, daar hebben wij een medeverantwoordelijkheid naast de verbonden partijen, daar heeft u gelijk in. Maar ik hoor u ook zeggen wij hebben ook een positie als aandeelhouder bij bijvoorbeeld Enexis. En dat is ook zo. We zijn ook aandeelhouder bij Enexis. Dat kan niemand ontkennen, dat staat keurig overal in. Alleen, de rol die je hebt als aandeelhouder, en mevrouw Depondt heeft dat volgens mij zojuist al geduid, is natuurlijk vrij beperkt. Je kunt als aandeelhouder niet op de stoel van de directie gaan zitten. Je kunt als aandeelhouder niet op de stoel van de raad van commissarissen gaan zitten. Net zo goed als dat we dat niet bij een luchthaven kunnen doen of bij een campus kunnen doen, kunnen we dat ook niet bij Enexis doen. Dus je rol erin is beperkt, maar we kunnen wel signalen afgeven, en dat is feitelijk wat u ook bedoelt. Nou ja, die rol kunnen we zeker spelen en daar hebben we ook gewoon een keer in de twee maanden een gesprek over met elkaar. En natuurlijk kunnen we ook de directie van de Enexis uitnodigen als er echt zaken zijn waarvan we echt van elkaar vinden daar moeten we met elkaar het gesprek over gaan voeren, we zien dat daar zaken vastlopen, hoe kijkt Enexis daar ook naar. Want soms is het natuurlijk ook gewoon de situatie dat Enexis, die echt voor grote uitdagingen staat ... En ik ga ze hier niet verdedigen, maar ze kunnen ook eens een keer uitleg geven waar zij tegenaan kijken en waar zij tegenaan lopen en hoe hun prioritering is als het gaat over projecten die ons hier raken in Limburg. Dat gesprek wordt overigens al gevoerd hoor, en dat voeren wij ook, want de energiekrapte, als je het zo wil bekijken, is te groot. We zijn medeaandeelhouder, en daar vinden we natuurlijk ook wat van en dat delen we ook met elkaar. Dus ik hoop ook dat we in dat gesprek, naast het feit dat we elkaar daar dan over kunnen spreken, ook gewoon de uitleg kunnen geven hoe die verbonden partij, in dit geval een Enexis, nou precies werkt. En dat wil ik met alle plezier ook faciliteren, ook door leden van de directie of van de raad van bestuur uit te nodigen, want het is goed dat we dat soort gesprekken met elkaar voeren. Het is niet alleen goed voor u. Dat is goed voor ons, maar dat is ook goed voor hen. Dan horen zij ook eens gewoon uit de mond van volksvertegenwoordigers, gekozen, zoals u, hoe u wordt aangesproken over de performance van een verbonden partij als Enexis. Die rol hebben wij ook, hè. Ik bedoel, ik duw hem niet naar u toe, maar u moet ook in staat worden gesteld om dat gesprek ook met uw achterban te kunnen voeren, volstrekt mee eens.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Kom ik bij Partij voor de Dieren uit, mevrouw Boven. Wil GS de motie niet uitvoeren omdat dan zichtbaar is hoe ernstig die situatie is? Nee, dat is niet het geval. De luchthaven, op dit moment, met medeweten van beide aandeelhouders, dat zijn wij en de Royal Schiphol Group, geeft aan dat de businesscase uit 2022 voor hen nog werkbaar is. En wat geldt voor Enexis, geldt ook voor de luchthaven. Ik

denk dat we ook hier, de directie en de raad van commissarissen, werk moeten doen. Zodra zij het signaal geven van het gaat niet verder, het kan niet verder, en dat hebben we ook zo met elkaar afgesproken, als die situatie zich voordoet, dan komen wij ook in de actiestand en dan gaan we u daar natuurlijk ook over informeren. Dus in tegendeel is dat, zou ik zeggen, de suggestie die we willen opwekken bij de ontrading van die motie. Toch even terugkomend op de vraag in de eerste termijn, want daar vroeg u op door. En ik heb volgens mij nooit willen beweren dat u iets niet begrijpt of niet zou willen weten, maar wat ik heb proberen te duiden, is dat er in 2022 een besluit is genomen in deze Staten, en Schiphol is pas veel later toegetreden, althans, later dan 2022. En de intrede van Schiphol in 2023, op dat moment was de boekwaarde gelijk aan het eigen vermogen van de luchthaven. Met toetreding door Schiphol daalde ons belang tot 60%. Dat is niet onbekend. Dat is de aandeelhoudersverdeling zoals die nu is. En uiteraard heeft u in de basis gelijk. Dat moet worden afgewaardeerd als het Provinciebelang in de luchthaven lager is dan de boekwaarde, mits aantoonbaar is dat de waarde op termijn niet meer aangroeit tot onze boekwaarde. En uit het businessplan 2022, wat hier is goedgekeurd en ook is besproken, bleek dat de waarde weer zou aangroeien. En in afstemming met de accountant is daarom destijds geen afwaardering gedaan. Die afstemming met de accountant was overigens pas aan de orde in de loop van 2023. Dat had weer te maken met het feit dat Schiphol pas in 2023 toetrad. En zoals eerder benoemd, afwaarderen is geen keuze, maar gehouden aan de verslaggevingsregels van het BBV, en daar zijn we in de Controlecommissie ook bij stil blijven staan in aanwezigheid van BDO. En dat is een gesprek tussen de financiële afdeling van ons en uiteraard de accountant. En omdat het risico op een afwaardering in een later stadium evenwel aanwezig was, is op prudente wijze voldoende risicoreservering aangehouden. De nieuwe aandelen die de luchthaven in 2023 heeft uitgegeven en die door Schiphol zijn verworven, zijn destijds, zoals gangbaar, gewaardeerd op de marktwaarde, en dat staat los van de boekwaarde op de Provinciebalans. Dat heeft alles te maken met die wetgeving onder het BBV. Dat is het antwoord of verdere duiding op uw vraag in de eerste termijn. Dan de heer Wolters Gregório. Hoe denkt ons College aanpassingen te doen in onze begroting, om meer middelen in te zetten voor het verbeteren van onze samenleving, om meer impact te maken? We zijn continu met elkaar bezig en ook met elkaar in gesprek om dat vorm en inhoud te geven. Ik denk dat we daar volgende week mogelijk ook nog wel het gesprek over gaan voeren met elkaar. Wat wel heeft plaatsgevonden, ook gelet op de financiële situatie van de Provincie, is ook dat in het College uiteraard het gesprek heeft plaatsgevonden over welke ambities we het dan hebben, gelijk langs de lijnen zoals wij dat gesprek hier ook hebben: wat is nog uitvoerbaar en wat niet, en welke ambitie is nog realistisch en welke ambitie is niet meer realistisch. En dat betekent niet dat er bij mijn collega's en bij mezelf onvoldoende ambities zijn, dat is niet het geval, maar je wil hier ook zuiver in de gesprekken, zoals we die met elkaar voeren, strakke keuzes maken naar aanleiding van datgene wat voor ligt, financieel, maar ook wat op ons te wachten staat. Ik heb daarstraks al een opmerking in gemaakt over het Provinciefonds. Dat speelt natuurlijk ook een heel belangrijke rol. Met het zicht op een onduidelijke financiële situatie in de Provincie voor de toekomst, met het zicht op het einde van de bestuursperiode, moet je ook daadwerkelijk de keuze willen maken met elkaar: kunnen we dit nog met elkaar realiseren of niet. Dat gesprek heeft ook plaatsgevonden binnenshuis. Maar goed, het budgetrecht is uiteindelijk natuurlijk aan u. Als u daar nog verder ideeën dan wel invulling aan wilt geven, dan horen we dat ook, maar we kijken vanuit dit huis dus langs de lijnen van de beleidskaders. Daar staan een aantal zaken in vastgelegd en die voeren we uit. Daarnaast zijn er aanvullende ambities vanuit uw kant gekomen en mogelijk vanuit het College, maar we hebben in ieder geval heel strak een aantal weken geleden met elkaar gezegd: wat kan nog wel en wat kan ook absoluut niet meer? En dat is best wel een beetje pijnlijken hier en daar, dat is helemaal niet erg, maar dat is wel het gesprek dat we ook met elkaar hebben gevoerd. De betere communicatie richting de inwoners. En de heer Schyns had daar een goed idee over, maar ik vind ook vooral dat het een idee van ons allemaal moet zijn, dus ik zou willen voorstellen, voorzitter, dat we daar gezamenlijk een actie op uitzetten hoe we dat graag willen doen, dan is het ook van ons allemaal. En ik denk dat we dan een goede weg vinden, zodat dat iedereen dat ook een gedragen idee vindt van elkaar, in plaats van dat het bijvoorbeeld bij GS vandaan komt, want het is van u. U moet terug naar de achterban kunnen zeggen wat u in deze zaal met elkaar bespreekt en ook welke resultaten het zullen zijn. Dan kom ik bij 50PLUS uit. De toezegging op de informatiesessie was al gedaan. Die uitnodiging wordt dan breed gedaan, mevrouw Fischer. Dus meerdere

partijen kunnen daarop inschrijven en daar ook aan deelnemen, uiteraard, en dan kunnen we met elkaar bespreken wat op dat moment relevant is. U had nog een vraag gesteld over die SPUK's en de reflectie van GS. We weten welke posten er vaak worden doorgeschoven, en we hebben daar ook bijzondere aandacht voor. Dat is ook wat ik bedoelde in mijn eerste termijn toen ik zei van we hebben ook echt budgethouders die heel specifiek worden aangesproken op de voortgang van bepaalde trajecten, SPUK's die vastzitten of projecten die vastzitten. Nou, daar praten we ook met de partijen over die betrokken zijn bij die projecten, hè, dus niet alleen een in-house of, dat is geen Nederlands, een gesprek in dit huis. We praten ook met de partners erover die die projecten namens ons uitvoeren, of die de opdrachtgever of opdrachtnemer zijn. Dus hier wordt veel strakker het gesprek gevoerd met elkaar, om ervoor te zorgen dat we er beweging in krijgen. Een van die gesprekspartners, heb ik al in de eerste termijn gezegd, is het Rijk, en daar hebben we nu ook de gesprekken mee over de oudere SPUK's op bepaalde beleidsterreinen: is het nog realistisch dat we daar iets met elkaar kunnen gaan uitvoeren. Dus uw vraag van hoe strak zitten we daar bovenop, daar zitten we strak bovenop, en we proberen dat ook zo goed en zo kwaad als het kan goed uit te voeren. Voorzitter, dan kom ik bij de appreciatie van het aangepaste amendement A228. Wij ontraden dat amendement. Wij volgen de lijn van het coalitieakkoord. Het is afgesproken dat de opcenten worden geïndexeerd met de reguliere loonprijsindexatie. Het voorstel, en dat heb ik even bij het financiële cluster bij ons opgevraagd, om de MRB te bevriezen, betekent dat er niet meer wordt geïndexeerd, maar heeft wel tot gevolg dat we € 6 miljoen minder structurele inkomsten per jaar in 2027, met een structurele doorwerking in de begroting, zien, die alleen maar hoger wordt dan die € 6 miljoen per jaar. Wij ontraden dit amendement. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Voorzitter, dank u wel. Er waren nog enkele vragen aan mij gericht. De heer Franssen was als eerste. En volgens mij even toch, hij legde me wat woorden in de mond dat ik enthousiast zou zijn over de uitkomst van volgende week, de brief, maar dat is denk ik toch een beetje een misvatting. Ik heb hoop op een goede uitkomst van de brief volgende week. Dat is echt iets anders dan enthousiast zijn, want dat moet nog echt blijken. En ik kan me bijna niet voorstellen dat ik enthousiast word, maar ik hoop wel op duidelijkheid en dat we vergunningen kunnen gaan verlenen. Dat wilde ik even vooraf gezegd hebben. En dan, u vraagt naar dat overleg met het buitenland. Correct, dat is ook een goede vraag. Daar zijn we constant mee in overleg. België, 70% gebruik ik zelf ook. Dat is niet helemaal waar, want alleen in delen van Zuid-Limburg is het 70%, maar in Noord-Limburg is het 20%, dus je kunt dat niet generaal zeggen. Het klinkt goed, maar het is niet helemaal waar. We exporteren ook nog een beetje stikstof, dus daar zit ook nog wat in, maar we zijn in overleg, en de geborgde aanpak in België van 50% zouden wij moeten kunnen inrekenen in onze tabellen. Daar hebben we LVVN voor nodig, en die gesprekken lopen. We hebben regelmatig overleg met Noordrijn-Westfalen, want dat is eigenlijk voor ons het buitenland, en met Vlaanderen. Dus ja, dat overleg is er en dat houden we ook bij, want dat is ook echt in het belang van onszelf, natuurlijk. Dus dat als antwoord op uw vraag. Dan mevrouw Berghorst. Ja, de discussie ging daarna nog een keer met de VVD verder. Daar wil ik me niet in mengen, dat is aan jullie, maar wat ik wel ... Ja, fijn. Je kunt soms ook iets laten waar het is. Wat ik wel wil toezeggen, en dank voor ook uw aanbod, is dat ik, zover het mogelijk is, daar ga ik wel echt mijn best voldoen, om het Rijk erbij aan tafel te krijgen, want dat zijn degenen die erover gaan. En wij kunnen wel leuk een discussie met elkaar hebben en wij zijn het waarschijnlijk vrij snel eens wat we willen en wat we moeten, maar het Rijk is aan zet, zowel voor de vergunning voor het vliegveld, hoe heet het ook alweer, de luchthavenaanwijzing, en ook de vergunningverlening. **Dus we hebben het Rijk nodig bij dat gesprek om ook duidelijkheid ... Ik ben benieuwd of die gaan zeggen of het 48,5% is. 50%. Dat weet ik niet, maar ik zeg u toe dat we die erbij gaan uitnodigen om tot een conclusie ... Ik heb gezegd ook voor de herfst, maar dit ga ik echt zo snel mogelijk oppakken, want dat is in ons aller belang dat we zo goed mogelijk ook duidelijkheid gaan krijgen. En misschien, met alle wijsheid die ze volgende week in die brief gaan zetten, gaan ze hier ook iets over vinden. Dus ja, dat ga ik organiseren.** Mijnheer Nijskens, u vroeg naar ben voorzichtig met maatwerk. Volgens mij was dat het advies aan ons, dus dat advies neem ik ter harte, maar dat is ook de bedoeling. Maatwerk staat voor maatwerk, dat je dat daar

doet waar het zo effectief waar mogelijk is dat je daar maatregelen neemt, en zo was het ook bedoeld ten opzichte van generiek. Dat was eigenlijk de ... Of heb ik uw vraag, niet goed begrepen?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, mijn opmerking ging erover dat maatwerk hier in huis heel vaak de ultieme oplossing is, en het wordt eigenlijk een containerbegrip. En mijn opmerking en mijn advies was: wees daar heel voorzichtig mee, want je gaat anders te veel beloven dat je gaat waarmaken wat je niet kunt waarmaken. En wat generiek kan, moet je vooral generiek doen, en daar waar generiek de plank misslaat, moet je maatwerk in zetten. Dat was mijn opmerking. En ik proefde dat te weinig in de eerste termijn-beantwoording, vandaar dat ik er in de tweede termijn op terugkwam.

Gedeputeerde Faassen: Helder. Maar het is ook niet zozeer in huis, want die gebiedsprocessen doen we buitenshuis met de partners, en daar kijken we naar oplossingen, en dan is het toch maatwerk. En dat geldt niet voor intern. Dat maatwerk is bedoeld in het gebied waar we dat samendoen met die ondernemers en die belangenbehartigers, of diegenen, de belanghebbenden, wilde ik zeggen. En daar bedoelde ik dat maatwerk mee, niet hier in huis.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Maar mijn opmerking ging juist over hier in huis, hier zelfs in deze zaal, waar vaker geschermd wordt met maatwerk als de oplossing. Ik begrijp uiteraard dat het maatwerk plaatsvindt buitenshuis, maar mijn waarschuwing of mijn advies of mijn interpretatie ging juist over hoe wij hier in huis ermee omgaan. Maatwerk, komt wel goed, maar dat is het, naar mijn mening, niet.

Gedeputeerde Faassen: Voorzitter, dit wordt geen debat. Ik neem uw aanbeveling ter harte.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Faassen: Goed, als laatste was er nog een opmerking van de heer Sol. Maar we verliezen het doel niet uit ogen, dus laat dat duidelijk zijn. We gaan nog steeds voor dat doel, dus dat was het slot. Dank je wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Dank u wel, voorzitter. Ik had in de tweede termijn eigenlijk alleen een vraag en een kwalificatie, zal ik het zo noemen, van de heer Franssen van LOKAAL-LIMBURG, en laat ik even met dat laatste beginnen. Laat ik zeggen, ik ben in ieder geval blij dat ie net bij monde van of bij wijze van een interruptie bij collega Satijn dat in ieder geval deels, zei hij, terugneemt. Ik heb zijn woorden goed gehoord. Ik ga daar nu niet verder in ieder geval iets op terugzeggen. Ik denk dat dat nu ook niet gepast is. Ik sta in ieder geval wel voor hoe ik er zelf naar kijk. Ik ben bestuurder. Ik kijk altijd naar feiten. Ik ben volgens mij altijd benaderbaar voor iedereen, ook voor de heer Franssen. Dat weet hij denk ik heel erg goed. Mijn telefoonnummer staat overal. Mensen mogen me altijd bellen, dan kom ik ook altijd langs. En het maakt me niet uit of mensen nou funderingsschade hebben in Heer of woonwagenbewoners of noem het maar op, of dat er een casus met is WML, ik ga altijd overal heen, sta iedereen te woord, en dat zal ik ook in dit geval doen, zeg ik in zijn richting. En ik zie elk debat op basis van feiten met heel veel vertrouwen tegemoet daarover. Dan nog zijn vraag nog ten aanzien van Beaumix, voorzitter. Eerder hebben er ook al een aantal dingen over in de media gestaan. En het is nu zo, op dit moment, dat het gebruik van bepaalde stoffen in een grondwaterbeschermingsgebied of waterwingebied niet expliciet verboden is. Er is wel een vergunningaanvraag nodig, natuurlijk. En ik heb ook eerder al via gestelde persvragen, en ook Statenvragen, laten weten, en u heeft dat zelf ook inmiddels kunnen lezen in de nieuwe

omgevingsverordening, dat wij expliciet daar een verbod in opnemen voor het toepassen van bodemassen in grondwaterbeschermingsgebieden en waterwingebieden, en dat je uiteindelijk daar een vergunning voor kunt aanvragen, maar dat je dan heel goed zult moeten onderbouwen dat het absoluut uitgesloten is dat welk negatief effect dan ook zal optreden. En ik heb al eerder gezegd, wij zullen ook altijd op de strengst mogelijke wijze elke aanvraag, zowel voordat de nieuwe omgevingsverordening wordt aangenomen als daarna, beoordelen. Zo kijken we ernaar en zo blijven we ernaar kijken. Dat tot slot, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord ... Ik kijk even naar Gedeputeerde Kuntzelaers. Mijnheer Kuntzelaers? U had geen vragen? De heer Van Caldenberg? Niet. Dan zijn we aan het einde van de beraadslaging rondom de jaarstukken. Ik schors even één minuut, zodat iedereen zijn collega's kan oproepen om naar de zaal te komen om te gaan stemmen. De vergadering is voor een minuut geschorst.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering, en ik wil iedereen verzoeken zijn plaats in te nemen, dan kunnen wij gaan stemmen en kan de Griffie ook even kijken met hoeveel mensen we in de zaal zijn.

Griffier Pregled: Nog niet iedereen.

De voorzitter: En het verzoek is om op de eigen plek te gaan zitten, anders hebben we daar een probleem met stemmen en de kastjes.

Griffier Pregled: Goossen is er nog niet.

De voorzitter: Ik mis mijnheer Goossen nog. Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Is het mogelijk om nog een paar minuutjes te schorsen?

De voorzitter: Als er behoefte is voor een extra schorsing, dan doen we dat. Hoelang had u nodig?

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Een minuut of vijf, max.

De voorzitter: Een minuut of vijf, max. Dan schors ik de vergadering voor vijf minuten.

[SCHORSING]

De voorzitter: Mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen. Ik heropen de vergadering. We gaan over tot stemming over de jaarstukken. Wilt u gaan zitten alstublieft, dan kunnen we ook even kijken hoeveel mensen in de zaal aanwezig zijn. We zijn met 42 mensen aanwezig. U bent inmiddels bekend hoe het gaat. We stemmen allereerst over het amendement, dan over het Statenvoorstel en dan over de gewijzigde motie van mevrouw Boven cum suis. Dus allereerst aan de orde is het amendement. En ik zie dat er stemverklaringen zijn. Nee? Geen stemverklaring? Mijnheer Megens.

De heer Megens (PVV): Dank u wel, voorzitter. We willen graag een hoofdelijke stemming.

De voorzitter: Dat kan. Een stemverklaring?

De heer Zeedzen (BBB): Een korte stemverklaring over het voorliggende abonnement. Ik denk dat mevrouw Boven weet dat wij haar steunen in haar kritische blik op MAA, maar wij kunnen helaas niet meegaan in dit amendement.

De voorzitter: Dan heeft u het over de motie van mevrouw Boven, en we gaan eerst stemmen over het amendement van de PVV cum suis. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. D66 gelooft dat als je de Limburgers wil helpen die het het zwaarst hebben met de hoge brandstofprijzen, dat je dat moet doen met gerichte maatregelen, en liever met groene maatregelen dan fossiel.

De voorzitter: De heer Peters.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, omdat ik sociaal ben zal ik voor het amendement stemmen, en als het amendement het niet haalt, tegen de begroting, want het geld hoort daar thuis waar het voor bestemd is. Dank u wel.

De voorzitter: Ik neem aan, mijnheer Peters, dat u de jaarstukken bedoelt? U zei begroting, maar ...

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): U heeft het hartstikke goed aangenomen.

De voorzitter: Dank je wel. De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Excuseer voorzitter, voor de verwarring.

De voorzitter: Geeft niet.

De heer Zeedzen (BBB): Ik liep voor het amendement, maar ik werd afgeleid. Het amendement kunnen we helaas ook niet steunen. We hadden een tegenvoorstel gedaan om het een jaar te bevriezen, daar zouden we best akkoord mee kunnen gaan, maar met € 28 miljoen gaat ons nu te ver. Dank je wel.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Wij zullen ook tegen het amendement stemmen, want wij zijn tegen pleisters plakken en voor structurele oplossingen.

De voorzitter: Dank u wel. Als eerste is aan de orde het amendement, en we gaan een hoofdelijke stemming organiseren. Dames en heren, ik wil verzoeken om even absolute stilte, dan kunnen we het ook op een correcte manier doen. De griffier zal de namen voorlezen. Wij gaan hier turven, en dat kan alleen als we ook stil zijn in de zaal. Het woord is aan de griffier.

Griffier Pregled: Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Tegen.

Griffier Pregled: Maillé.

De heer Maillé (VVD): Voor.

Griffier Pregled: Megens.

De heer Megens (PVV): Voor.

Griffier Pregled: Mertens afgemeld. Mülders.

De heer Mülders (GroenLinks): Tegen.

Griffier Pregled: Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Tegen.

Griffier Pregled: Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voor.

Griffier Pregled: Peters.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Voor.

Griffier Pregled: Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Tegen.

Griffier Pregled: Queisen.

De heer Queisen (BBB): Tegen.

Griffier Pregled: Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Tegen.

Griffier Pregled: Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Tegen.

Griffier Pregled: Schyns.

De heer Schyns (JA21): Voor.

Griffier Pregled: Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Tegen.

Griffier Pregled: Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Tegen.

Griffier Pregled: Stocks.

De heer Stocks (D66): Tegen.

Griffier Pregled: De heer Vaessen is afgemeld. Waajen-Crins.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Tegen.

Griffier Pregled: Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Tegen.

Griffier Pregled: De heer Wetemans is niet aanwezig. Wolters.

Mevrouw Wolters (PvdA): Tegen.

Griffier Pregled: Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Tegen.

Griffier Pregled: Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Tegen.

Griffier Pregled: Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Tegen.

Griffier Pregled: Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Tegen.

Griffier Pregled: Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Voor.

Griffier Pregled: De heer Blijlevens is afgemeld. Bloi.

De heer Bloi (VVD): Voor.

Griffier Pregled: De heer Van Bommel is afgemeld. Bosch.

De heer Bosch (PVV): Voor.

Griffier Pregled: Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Tegen.

Griffier Pregled: Depondt-Olivers.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Tegen.

Griffier Pregled: Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Voor.

Griffier Pregled: Fischer.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Tegen.

Griffier Pregled: René Franssen, of Sorry, Raimond Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Voor.

Griffier Pregled: René Franssen.

De heer Franssen (BBB): Tegen.

Griffier Pregled: Goossen.

De heer Goossen (BBB): Tegen.

Griffier Pregled: Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Tegen.

Griffier Pregled: Hendrikkx.

De heer Hendrikkx (VVD): Voor.

Griffier Pregled: Hermans.

De heer Hermans (PVV): Voor.

Griffier Pregled: Hoks.

De heer Hoks (PVV): Voor.

Griffier Pregled: Huizing.

De heer Huizing (BBB): Tegen.

Griffier Pregled: Ijpelaar.

De heer Ijpelaar (CDA): Tegen.

Griffier Pregled: Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Tegen.

Griffier Pregled: Jiménez Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Voor.

Griffier Pregled: Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Voor.

Griffier Pregled: Kuiper.

Mevrouw Kuiper (SP): Tegen.

Griffier Pregled: Dat was het.

De voorzitter: Het amendement is verworpen met 15 stemmen voor en 27 stemmen tegen. Aan de orde is het 'Statenvoorstel inzake Jaarstukken 2025'. De stemming is geopend. Ik mis nog één stem. Kijkt u even op het kastje, allemaal. Ik kijk even bij de burens. Ja, hebbes. De stemming is gesloten. Het Statenvoorstel is aangenomen met 34 stemmen voor en 8 tegen. Aan de orde is de gewijzigde motie 3305 van mevrouw Boven cum suis inzake 'Uitwerken kosten scenario's Provincie Limburg van Maastricht Aachen Airport'. De stemming is geopend. Nog één stem. Kijk even op het kastje. Nog steeds één, Ja. De stemming gesloten. Het voorstel is verworpen, de motie, met 8 voor en 34 tegen.

11.2 G-25-001 TWEEDE GEWIJZIGD Statenvoorstel inzake sturing in Samenwerking 4.0 - strategisch- en uitvoeringskader, brief GS van 21-4-2026

De voorzitter: Aan de orde is agendapunt 'G-25-001 TWEEDE GEWIJZIGD Statenvoorstel inzake sturing in Samenwerking 4.0 - strategisch- en uitvoeringskader, brief GS van 21-4-2026', en als eerste geef ik het woord aan mevrouw Smeets namens de SP.

Mevrouw Smeets (SP): Voorzitter, dank. Beste collega's, soms duurt het even voordat iets goed wordt. En als ik terugkijk op het traject van SiS 4.0, dan is dat precies wat hier is gebeurd. Drie keer hebben wij als Provinciale Staten tegen de Gedeputeerde gezegd: terug naar de tekentafel. En niet om dwars te liggen, maar omdat wij vonden dat een nieuw investerings- en samenwerkingskader alleen zin heeft als het daadwerkelijk leidt tot meer grip, meer transparantie en een sterkere positie van Provinciale Staten. Ik wil ook alle ambtenaren bedanken die daaraan hebben gewerkt. We gaan als Staten niet alleen beslissen over het strategisch kader, maar hebben ook een nadrukkelijk invloed gekregen op het uitvoeringskader. Er komt een verplichte factsheet, waardoor de Staten bij iedere stap beter geïnformeerd worden, het Know Your Customer-principe is aangescherpt en bij deelnemingen wordt nu aan de voorkant nagedacht over exitvoorwaarden, inclusief financiële en inhoudelijke grenzen, zoals ik ook beoogde met ons eerdere amendement. En dat zijn geen kleine wijzigingen. Dat zijn verbeteringen die rechtstreeks voortkomen uit de voorstellen van de collega's van u hier in Provinciale Staten. Maar, voorzitter, als er één les is die wij de afgelopen jaren hebben geleerd uit samenwerkingsverbanden, dan is het dat good governance niet alleen zit in de vraag hoe je een samenwerking aangaat, maar vooral ook in hoe je als Staten zicht houdt op wat er daarna gebeurt. En daar wringt het wat ons betreft nog steeds, want ondanks alle verbeteringen, ontbreekt er nog steeds een structurele en integrale rapportage aan Provinciale Staten over de samenwerkingsverbanden waarin de Provincie participeert in dit voorstel. En wij vragen veel van de organisaties waarin wij investeren. We stellen eisen aan hun informatievoorziening, de governance en de risicobeheersing, maar vervolgens moet de Provinciale Staten zelf informatie bij elkaar sprokkelen uit begrotingen, jaarstukken, losse Statenvoorstellen en rapportages, en dat kan wat ons betreft echt beter. Sterker nog, als SiS 4.0 werkelijk bedoeld is om grip en besturing te versterken, dan hoort daar ook een overzichtelijke en periodieke terugkoppeling aan PS bij, en daarom dient de SP vandaag, samen met het CDA, de Partij van de Arbeid, D66 en oos limburg een amendement in. En met dit amendement vragen wij aan GS om jaarlijks een integrale rapportage aan Provinciale Staten aan te bieden van alle middelen waarop SiS van toepassing is geweest, deelnemingen, leningen, borgstellingen en andere samenwerkingsvormen, een rapportage waarin zichtbaar wordt waarom de samenwerking bestaat, welke partners betrokken zijn, welke financiële inzet ermee is gemoeid, welke risico's er spelen en hoe daarop wordt gestuurd. Dat doen wij niet omdat wij meer papier willen produceren, in tegendeel, maar omdat goede democratische controle begint met overzicht, omdat je alleen kunt sturen op risico's als je ze ziet in samenhang, en omdat een kader pas echt werkt als Provinciale Staten ook kunnen volgen wat er in de praktijk mee gebeurt. Daar wil ik het graag bij laten in deze termijn, voorzitter. Ik zal wel heel eventjes nog het besluit oplezen van het amendement. Het gaat om amendement 231, een gewijzigde, zie ik hier. Besluiten: Aan het ontwerpbesluit een nieuw beslispunt toe te voegen, luidende: 5. Gedeputeerde Staten op te dragen jaarlijks aan Provinciale

Staten een integrale rapportage aan te bieden van alle uitgezette middelen (aandelenkapitaal in deelnemingen en verbonden partijen, leningen aan deelnemingen, leningen aan derden, borgstellingen en tijdelijke overtollige middelen) waarop het kader Sturing in Samenwerking is toegepast, waarbij per samenwerkingsverband ten minste wordt opgenomen: a. het inhoudelijke doel van de samenwerking; b. de start en de looptijd van de samenwerking; c. de betrokken samenwerkingspartners en investeringsverhouding of eigendomsverhouding; d. de financiële impulsen en bijdragen van de Provincie Limburg en van de andere partners; e. het gekozen samenwerkingsinstrument zoals bedoeld in SIS 4.0; f. de belangrijkste risico's; g. de getroffen beheersmaatregelen en de wijze waarop op deze risico's wordt gestuurd. En gaat over tot de orde van de dag.'

De voorzitter: Dank u wel. Er is een vraag van mijnheer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u. Beste collega, ik denk dat wij beide het gevoel hebben dat we meer overzicht willen hebben. Ik heb van de jaarrekeningen vanaf 2019 alle factsheets gedownload, geanalyseerd, in een Excel gegooid om inderdaad dat overzicht te krijgen, maar vooral ook het meerjarige overzicht. Want volgens mij is het probleem niet zozeer dat we niet genoeg data hebben, want die factsheets bevatten best wel heel veel details, maar dat het doorzicht, en zeker ook het meerjarige doorzicht, ontbreekt, vandaar mijn motie over een dashboard. Ik denk dat dat een betere oplossing is dan nog meer rapportages aanleveren, en mijn vraag is: vindt u dat niet ook?

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Dank, voorzitter. Ik ben het eens met mijnheer Sol, dus ik zou eigenlijk heel graag ervoor willen kiezen om een rapportage te hebben, die we jaarlijks behandelen, en het dashboard, hè, waarin we het trendmatig kunnen zien. Waarom niet alleen het dashboard? Omdat ik ook bij andere dossiers wel eens heb gezegd: het dashboard alleen is voor mij onvoldoende. Ik wil juist ook één keer per jaar zeg maar de rapportage op de inhoud kunnen bespreken.

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): En mijn vraag is dan of de huidige factsheets in de jaarrekeningen daar dan niet voldoende gegevens voor aanleveren?

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Nee, zoals het in het amendement staat, vragen we eigenlijk nog iets extra's. We hebben hier ook al eerder met elkaar over gesproken in de commissie. Toen is ook gezegd: we gaan kijken of we zo'n integrale rapportage misschien in de vorm van IPML kunnen maken met elkaar. En ik denk dat beide goed zijn. Dus ik zou ook uw motie graag willen steunen daarin, maar ik denk dat het amendement wel ook echt vraagt om een jaarrapportage.

De voorzitter: Dank u wel. Volgens mij was u klaar met uw betoog? Ja. Dank u wel, mevrouw Smeets. Ik geef het woord aan de heer Sol. U mag weer terug. Gaat uw gang.

De heer Sol (GroenLinks): Dank, voorzitter. Ja, mevrouw Smeets haalde dat al aan. We hebben natuurlijk een hele lange aanloop moeten nemen met dit kader, maar in ieder geval, het ligt er nu, en dat is goed. Ik denk dat het goed is dat we het er hier over hebben. Nou ben ik in een ander leven softwareontwikkelaar, en in die wereld hebben versienummers betekenis. We praten over majeure nieuwe versies, we praten over mineure nieuwe versies, we praten over patchlevel-versies, en daar hangt de nummering ook van af. En als ik die wereld afzet tegen wat wij nu SiS 4.0 noemen, althans, zo staat het in ieder geval in de titel, dan vraag ik mij wel af of het wel echt de titel 4.0 verdient en of het niet eerder 3.1 zou moeten zijn. Dat wil niet zeggen

dat dit geen beter kader is. Maatschappelijk rendement wordt benoemd, het marktfalen wordt beter geduid, hoewel daar dan ook nog wel best wel discussie over is als we de praktijkvoorbeelden erbij halen. In ieder geval wordt de exitstrategie ook benoemd in het kader. En ik denk ook dat ten principale, en dan kunnen we nog discussiëren over de precieze grens, de opsplitsing tussen een strategisch en een uitvoeringskader een goede keuze is. Tegelijkertijd vindt GroenLinks dat ook SiS 4.0 op een aantal punten gewoon niet ambitieus en niet vergaand genoeg is. Het rendementsdenken staat nog steeds heel erg centraal. Nou, u weet dat wij vinden dat geld een middel is en niet een doel. Wij denken ook dat we hogere eisen mogen en kunnen stellen aan verbonden partijen, aan loonopbouw in die partij, aan gedragscodes, aan eventueel ook zeggenschapsstructuren als het gaat over aandeelhouders of aandeelverhoudingen, en ook dat als er sprake is van deelnemingen, ook andere aandeelhouders meer aangesproken mogen en kunnen worden op hun participatie in de vennootschap. Wat ons ook best wel verbaast, of verbaast, wat we jammer vinden, laat ik daar vooral teleurstelling over uitspreken, is dat we eigenlijk ook niet goed in beeld hebben gebracht hoe andere provincies andere keuzes maken over hoe zij omgaan met het realiseren van hun provinciale doelen in het maatschappelijk veld. En ik wil dan twee zeg maar wat uiteenlopende voorbeelden even aanhalen. De Provincie Brabant, die ook heel veel geld, nog meer dan wij zelfs, heeft opgehaald met de verkoop van Essent, heeft er heel nadrukkelijk voor gekozen om een hele sterke, grote, krachtige Brabantse ontwikkelmaatschappij in het leven te roepen, zeg maar de Brabantse tegenhanger van ons LIOF. Zuid-Holland, weliswaar met niet zo heel veel geld, maar economisch wel een heel belangrijke motor voor Nederland, zet vooral in op het subsidie-instrument. En ik wil niet zeggen dat dat betere keuzes zijn, maar ik mis wel in heel algemene zin een afweging tussen die verschillende modellen. En ook als we kijken naar de instrumentkeuze, we hebben het hier heel vaak over de deelnemingen, maar dat komt ook een beetje omdat we bijvoorbeeld een instrument als opdrachtverlening, concurrentiegericht dialogen, eigenlijk niet of nauwelijks inzetten, terwijl daar in het oplossen van maatschappelijke problemen ook heel veel te halen valt. Dus wat ons betreft gaat SiS 4.0 nog niet ver genoeg in de ambitie. Dat neemt niet weg dat het er wel ligt en dat we ook, met ook mevrouw Smeets, hebben geconstateerd dat we behoefte hebben aan meer doorzicht, meer inzicht in hoe die verbonden partijen dat uiteindelijk ook in zijn totaliteit doen, dan de jaar-op-jaar data die in de jaarrekeningen staat, dus vandaar onze motie 3306, waar ik het dictum nu ook even van zal voorlezen. Roepen het College van Gedeputeerde Staten op om: te onderzoeken hoe een dashboard kan worden gerealiseerd dat meerjarig inzicht biedt: over de inzet van alle instrumenten: subsidies, opdrachtverlening, financiering, samenwerking, deelnemingen, regelingen en eigendom; in kosten, opbrengsten en actuele risico's; Maar ook de maatschappelijke opbrengsten, want uiteindelijk gaat het erom wat we met elkaar weten te bereiken via die verbonden partijen – excuses, dat was niet de letterlijke tekst – in maatschappelijke opbrengsten, gerelateerd aan het doel van de verbinding; daarbij te streven naar maximale openbaarheid van deze informatie; PS uiterlijk Q4 2026 te rapporteren over de uitkomsten van dit onderzoek. Dat is het, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Sol. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Depondt namens het CDA.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Voorzitter, er is een mooi gezegde in het Nederlands, in onze taal, en dat is dat de zwaarste bevallingen de mooiste baby's geven. Je kunt van SiS 4.0 veel zeggen, maar het was een zware bevalling. Of een andere is: driemaal is scheepsrecht. Nou, dat geldt hier ook, maar misschien moeten we daar toch maar geen gewoonte van maken, en ik wens mevrouw Smeets absoluut geen zware bevalling toe. Maar ik kan me wel voorstellen, voorzitter, dat u en de ambtenaren ons als Staten misschien wel een aantal keren hebben verwenst wanneer wij nog allerlei kritische opmerkingen maakten en toch maar vroegen om het stuk nog een keer aan te passen. Maar het feit is wel: het stuk dat nu voorligt, is echt een stuk completer. Het is eigenlijk bijna wel helemaal compleet, voor zover wij dat kunnen overzien, en daarvoor is het denk ik ook goed om daar de complimenten voor uit te spreken. Er is duidelijker opgenomen dat het publiek, maatschappelijk en provinciaal belang leidend moeten zijn. In de commissie heeft mijn collega ook al gezegd: het blijft nog een beetje algemene formulering. Want als je in je beleidskader schrijft wij sturen op economische structuurversterking ... Nou, en dan kan ik me daar wel een stuk of 85 activiteiten bij voorstellen, zal ik maar zeggen. Maar het feit dat bij elk individueel voorstel zo'n sheet erbij komt waar de

echte afweging op dat moment bijstaat, helpt denk ik wel, want je kunt best nog wel wat twisten links en rechts over definities, maar we begrijpen ook, ergens is daar een grens aan, want ze moeten ... Het is best lastig om definities te vinden die op alle mogelijke situaties dan ook van toepassing zijn. En het schrappen van de relatie met de Regeling Grote Projecten vinden we prima, want dat gaf alleen maar een hoop verwarring, en het toevoegen van die sheets per voorstel is denk ik een prima alternatief. We hebben in onze reglementen staan dat we dat elke vier jaar doen, zo'n SiS-herijking. Je zou dan zeggen normaliter doe je dat in het begin van een periode, als je nieuwe Staten hebt die dan ook hun eigen ideeën daarin kwijt kunnen. Ik zou overigens niet willen voorstellen dat we dat dan in juni volgend jaar weer voor hebben liggen. Dat lijkt me niet zo handig. Dus ook weer een tip aan onze opvolgers: sla gewoon een periode over, want met deze kunnen we echt wel een tijdje vooruit. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Depondt. Dan geef ik het woord aan mevrouw Hastenrath namens de PVV.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank u wel, voorzitter. Allereerst wil ik Gedeputeerde Staten danken voor de aangepaste versie SiS 4.0. Zoals ik ook tijdens de commissievergadering heb aangegeven, is het voorstel op belangrijke punten verbeterd. Er is beter gekeken naar de rol die Provinciale Staten hebben, de afweging van risico's en de wijze waarop samenwerkingen en deelnemingen worden vormgegeven. Dat neemt niet weg dat we van mening zijn dat er nog enkele kleine verbeteringen mogelijk zijn om het voorstel verder te versterken, niet omdat wij het beleid willen verzwaren, maar juist omdat we willen zorgen voor duidelijkheid, voorspelbaarheid en een gezonde democratische controle. Tijdens de commissievergadering heeft de PVV nadrukkelijke aandachtspunten ingebracht. Het eerste aandachtspunt betrof het opnemen van een duidelijke exitstrategie. Samenwerkingen en deelnemingen worden vaak opgericht met een helder doel voor ogen, maar juist daarom moet vooraf ook worden nagedacht over het moment waarop dat doel bereikt is, wanneer een samenwerking niet meer effectief is of wanneer voortzetting niet langer in het belang van Limburg is. Goed bestuur betekent niet alleen weten hoe je ergens instapt, maar ook weten hoe je eruit stapt. Het tweede aandachtspunt betrof de informatiepositie van Provinciale Staten. Hier hebben wij gevraagd om de garantie dat Provinciale Staten tijdig worden betrokken wanneer financiële drempels, risicoclassificaties of andere wezenlijke randvoorwaarden wijzigen. Hierop heeft Gedeputeerde Staten aangegeven dat wij dat als een toezegging mochten beschouwen. Daar zijn we erkentelijk voor. Tegelijkertijd zijn we wel van mening dat dergelijke afspraken sterker zijn wanneer zij niet uitsluitend berusten op goede bedoelingen, maar ook expliciet worden vastgelegd. Voorzitter, om die reden dienen wij vandaag dan twee amendementen in op het voorstel SiS 4.0. Het eerste amendement, 229, 'Eerst resultaat dan verlenging'.

Met het dictum van dit amendement wordt vastgelegd dat aan beslispunt 3 van het Tweede gewijzigd ontwerpbesluit G-25-001 de volgende zinsnede wordt toegevoegd: 'Bij oprichting van of toetreding tot een vennootschap wordt een maximale looptijd van de provinciale deelneming vastgesteld van ten hoogste tien jaar. Uiterlijk twee jaar voor het verstrijken van deze termijn, leggen Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten een gemotiveerd voorstel voor inzake voortzetting, afbouw of beëindiging van de deelneming. Verlenging is uitsluitend mogelijk na een uitdrukkelijk instemmingsbesluit van Provinciale Staten.' Dit amendement is niet gericht op het beperken van succesvolle samenwerkingen. Integendeel, wanneer een deelneming succesvol is en nog steeds aantoonbaar bijdraagt aan provinciale doelen, dan kan Provinciale Staten eenvoudig besluiten tot verlenging. Mag ik even die zin afmaken?

De voorzitter: Jazeker.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Maar die afweging moet wel bewust en transparant plaatsvinden. Periodieke heroverweging voorkomt dat deelnemingen vanzelfsprekend worden, en zorgt ervoor dat resultaten meer centraal blijven staan. Oké. Ja.

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Dank u wel voor de uitleg, ook van het amendement. Ik vraag me even af, waarom heeft u nou gekozen voor tien jaar en niet voor vijf of bijvoorbeeld vijftien jaar?

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Je moet ze wel een bepaalde kans kunnen geven om zich ook te kunnen bewijzen. En ik snap dat misschien vijf jaar een beetje weinig is, en vandaar die tien jaar en dat je na acht jaar altijd nog dat moment hebt om alles te kunnen heroverwegen. Want over tien jaar zitten andere Statenleden hier. Die hebben misschien een hele andere bedoeling achter dat SiS 4.0, of in die tijd misschien 6.0, wie weet. Maar ik denk dat dan ook wel wordt gevraagd dat er een frisse blik op komt, en daarom is zo'n heroverwegingsmoment wel van belang.

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): En kunt u me een voorbeeld geven van waar we geen maximale looptijd of zeg maar looptijd van het besluit hebben weergegeven? In welk voorstel is dat bijvoorbeeld geweest?

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Nog een keer, sorry.

Mevrouw Smeets (SP): In welk voorstel waar wij ooit hebben besloten over een deelneming, hebben wij geen tijd vastgelegd waarop de deelneming van toepassing is?

De voorzitter: Mevrouw Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): In het algemeen missen wij deze exitstrategieën, dus die vraag blijft onbeantwoord. Dat kan ik u niet zeggen, want wij zien in totaal helemaal geen exitstrategie in die zin.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Het tweede amendement, 230, 'Waar macht wordt gegeven moet verantwoording worden gevraagd'. Het dictum van dit amendement luidt: Besluiten dat: aan het Tweede gewijzigd ontwerpbesluit G-25-001 een beslispunt 5 toe te voegen: dat wijzigingen en overschrijdingen in financiële drempelwaarden, risicoclassificaties, risicoprofielen of vastgestelde exitcriteria van investeringen en samenwerkingsverbanden ter besluitvorming aan Provinciale Staten worden voorgelegd alvorens deze in werking kunnen treden.

Voorzitter, laat ik duidelijk zijn: dit is geen wantrouwen richting GS. Het is een logisch gevolg van de verantwoordelijkheden die wij als Provinciale Staten hebben. Juist wanneer kaders worden aangepast die invloed hebben op de risico's en financiële positie van de Provincie, hoort daar een democratische afweging bij. Dat versterkt de legitimiteit van besluiten en voorkomt discussie achteraf. Voorzitter, deze amendementen zijn niet ideologisch van aard. Ze gaan over zorgvuldig bestuur, transparantie en controle op publieke middelen. Dat zijn waarden die volgens mij breed worden gedragen in deze Statenzaal. Ik roep daarom ook alle fracties op om deze amendementen te steunen, zodat wij gezamenlijk kunnen zorgen voor een SiS 4.0 die niet alleen werkbaar is, maar ook duurzaam, controleerbaar en toekomstbestendig. Zoals Charles de Montesquieu ooit zei: 'Macht moet door macht worden beteugeld.' Tot zover mijn eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Hastenrath. Dan geef ik nu het woord aan de heer Zeedzen namens de BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Voorzitter, BBB ziet 'Sturing in Samenwerking 4.0' als een duidelijke verbetering ten opzichte van eerdere versies. Dank aan GS en de ambtelijke organisatie voor hun niet aflatende inzet en

doorzettingsvermogen om uiteindelijk te komen tot deze versie. Wij zijn positief over de scherpe onderbouwing van publieke belangen, de verplichte factsheets, de grotere aandacht voor risicobeheersing en de expliciete aandacht voor monitoring en een exitstrategie. Dat daagt bij aan betere besluitvorming. Voor BBB blijft samenwerking echter altijd een middel en nooit een doel op zich. Uiteindelijk gaat het om de maatschappelijke meerwaarde voor Limburg. Daarom hebben wij nog drie aandachtspunten. Ten eerste, kan GS toezeggen dat de factsheets niet alleen inzicht geven in de gekozen samenwerkingsvorm, maar ook in het beoogde maatschappelijk dan wel economisch effect en hoe we deze monitoren? Ten tweede, hoe borgt GS dat Provinciale Staten aan de voorkant betrokken blijft bij de fundamentele keuzes, zoals publiek belang, risico's, financiële inzet en instrumentkeuze, en niet pas wanneer de realistische uitwerking grotendeels gereed is? En ten derde, de extrastrategie is terecht aangescherpt, ook naar aanleiding van eerdere adviezen vanuit de Zuidelijke Rekenkamer, maar wanneer concludeert GS dat een samenwerking de publieke meerwaarde heeft verloren, en op basis van welke criteria wordt PS opnieuw betrokken bij die afweging? Voorzitter, BBB ziet SiS 4.0 als een solide kader dat meer structuur en duidelijkheid biedt. Uiteindelijk zal het succes echter niet worden bepaald door het papier, maar door de manier waarop we het in de praktijk toepassen. Dat zien we ook al heden ten dage. Samenwerking is geen doel. Publieke waarde voor Limburg is het doel. Dank je wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Zeedzen. Dan geef ik het woord aan mevrouw Boven namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Het 'Statenvoorstel inzake sturing in Samenwerking 4.0 - strategisch- en uitvoeringskader' leest helaas niet bepaald als een roman, al hadden we dat misschien ook niet mogen verwachten. Het is een lang verhaal met procesbeschrijvingen, definities en af en toe een rolverdeling tussen PS en GS. Maar kaders voor de vele beoordelingen die in dit stuk zijn opgenomen, zijn er nauwelijks. Daarbij zijn de definities zo ruim geformuleerd dat ze breed interpreteerbaar zijn en daarmee weinig kaders bieden. Wat de Partij voor de Dieren betreft zijn de definities van met name marktfalen en exitstrategie onvoldoende beperkend dan wel sturend. Daardoor ontstaat veel ruimte voor GS, vooral gezien de vastgestelde beleidsdoelstellingen, die ook al breed en globaal zijn. Wanneer de markt faalt, moet je wat aan de markt doen, en dus niet ingrijpen bij individuele bedrijven. Dit geldt ook wanneer ingrijpen in de markt buiten de beïnvloedingssfeer van de Provincie valt. Investeren in individuele ondernemingen als bank of als investeerder kan binnen deze SiS 4.0 nog steeds. Voor de Partij voor de Dieren is dit een ernstige tekortkoming. Investeren in of geld lenen aan individuele bedrijven, rechtstreeks of via een fonds, is, wat de Partij voor de Dieren betreft, geen taak van de Provincie. Daarnaast hebben wij nogal wat technische vragen gesteld. Dank daarvoor, voor de uitgebreide en heldere beantwoording. En ook naar aanleiding van zeg maar de beantwoording van mijn vraag bij MAA, werd daarbij verwezen naar de BBV. En als je kijkt naar wat daar belangrijk in is, is dat dat we transparante en open informatie aan de buitenwereld afgeven. Als je echter een deelneming wilt besturen vanuit deze Staten, dan ... Als we dan informatie willen, wordt elke keer verwezen naar de bedrijfsgevoeligheid van de informatie. En ik heb het gevoel dat zeg maar de BBV en de controle op de deelnemingen elkaar bijten, omdat je andere informatie nodig hebt om die deelnemingen te sturen. En ik zou graag een reflectie willen van de Gedeputeerde wat hij daarvan vindt en in welk deel hij daarin kan meegaan. En tenslotte, voorzitter, in een van de antwoorden op onze technische vragen ... Wij hebben gevraagd wanneer de maatschappelijke kosten-batenanalyse wordt uitgevoerd. Alleen, we vinden dat daar het antwoord niet duidelijk over is, dus wanneer lever je nu een kosten-batenanalyse op? Wat zijn de criteria daarvoor? Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Boven. Dan geef ik nu tot slot in de eerste termijn van uw Staten het woord aan mevrouw Fischer namens 50PLUS.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. In de commissievergadering eindigde 50PLUS met een bekend Engels spreekwoord: 'The proof of the pudding is in the eating.' dat is dus uiteindelijk zal pas in de uitvoering blijken of dit kader daadwerkelijk doet wat we ervan verwachten. In alle bijeenkomsten die we

hebben gehad, was het altijd de vraag of PS voldoende afstand heeft tot de gebonden partijen. En steeds blijkt dat PS steeds meer data wil hebben. Dit blijkt ook weer uit de ingediende moties en amendementen. In de commissievergaderingen horen we steeds meer dat we minder regels moeten hebben, maar al deze moties leggen toch weer meer beslag op de organisatie om steeds meer data te betrekken. Is het niet zo dat Provinciale Staten zich moet beraden welke informatiebehoefte er is, en wat doe je met die informatie en welke beslissing ga je nemen? Deze discussie heeft 50PLUS al vaker aangekaart, en we moeten vaststellen dat we meer hadden verwacht van GS op dat gebied. Na een gesprek met Gedeputeerde Satijn heeft 50PLUS een gesprek gehad met de ambtelijke organisatie omtrent de beschikbare informatie. Er is een dataportaal voor de Provincie Limburg, waar veel gegevens zijn te vinden. Dus volgens 50PLUS moet Provinciale Staten aangeven welke informatiebehoefte er is en hoe we dit in het dataportaal kunnen verwerken. U weet, wellicht kan de werkgroepdata toch nieuw leven worden ingeblazen. Tot slot, voorzitter. Ten aanzien van de exitstrategie, lijkt ook hier dat er weinig vertrouwen bij PS is in de actieve informatieplicht van GS. Op ieder moment kan een gemotiveerd voorstel van GS komen om af te bouwen of te beëindigen, indien het noodzakelijk is. En als er geen reden is om in te grijpen, dan moeten we GS en PS ook niet belasten. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Ik kijk even naar de Gedeputeerde of die meteen kan antwoorden? Dat is het geval. Aan u het woord.

Gedeputeerde Satijn: Dank, voorzitter. Excuus, ik was even de techniek aan het opstarten hier. Een korte reflectie aan de voorzijde. Ik denk dat een aantal van u Statenleden hebben aangegeven hoe nauwgezet het proces luistert in het samenspel tussen PS en GS. Ik denk dat we er inderdaad in geslaagd zijn met elkaar, op een hele constructieve manier, om elkaar aan te sporen en te bevragen, advies te geven om iets belangrijks als SiS 4.0 naar de finishstreep te brengen. Dat is vandaag. En ik kan niet anders zeggen, voorzitter, dat hebben wij als College op een buitengewoon constructieve wijze ervaren met de Statencommissies. We zijn uiteraard ook het ambtelijk apparaat zeer dankbaar voor het stuk wat voorligt. Er heeft veel werk in gezeten, en niet alleen in het stuk zelf. We zijn ooit ook begonnen met een informatiesessie, niet ver hier vandaan, om te praten over deelnemingen en hoe brengen we PS en GS in een goede positie om het gezamenlijk met elkaar te gaan doen. En de actualiteit van vandaag vraagt er ook om, dus we zijn alleen maar blij, als ik het zo mag zeggen voorzitter, over wat we op deze wijze met elkaar hebben kunnen doen, en hopelijk dat we vandaag daar een conclusie aan kunnen verbinden. En ik ben het zeer met mevrouw Depondt eens, dat moet je niet jaarlijks met elkaar gaan doen, deze exercitie. Ik was overigens blij met de kwalificatie over een mooie baby, maar dat had toch meer betrekking op het stuk, denk ik. Dus wat dat betreft denk ik wel: hoe mooi de baby ook is, je moet hem altijd nog gaan opvoeden met elkaar, dus laten we ook vooral in de opvoeding goed bij elkaar blijven om ook tussentijds te signaleren wat er eventueel nog beter of anders kan. Ik heb gezien, voorzitter, er zijn een aantal moties en amendementen ingediend die bedoeld zijn om het volgende stuk te versterken. Daar kom ik zo meteen even op terug, maar niet voordat ik een aantal vragen heb beantwoord. **Bij de BBB, excuses, de heer Zeedzen, kan ik eerst toezeggen dat de factsheets niet alleen inzicht geven in de gekozen samenwerkingsvorm, maar ook in het economische en maatschappelijke effect.** Het bepalen van het publieke en provinciale belang en de onderbouwing hiervan is onderdeel van stap 1 van de factsheet. Dus ook juist het economische en maatschappelijke belang moet daarin terugkomen? Het is ja. Dat is onderdeel van de factsheet. Dat wordt in die eerste stap gezamenlijk uitgewerkt. Hoe borgt GS dat PS aan de voorkant betrokken blijven bij de keuze voor het instrument? Dat duurt u nu natuurlijk primair in de voorgesprekken en daarna in het Statenvoorstel zelf, de behandeling ervan, dus zowel in commissie- als in Statenverband, en dan heeft u ook, want dat hebben we zo met elkaar afgesproken, die factsheet tot uw beschikking. En dan kunt u met elkaar de afweging maken van is dit het juiste instrument, zit de juiste informatie onder het instrument, zoals u zojuist al aangaf in uw eerste vraag. En als het antwoord daarop positief is, dan kunt u daar een besluit over voeren of niet, en GS verder bevragen op informatie die u nodig heeft voor een standpuntbepaling. Dus ik denk dat we hiermee het goede samenspel hebben georganiseerd om u in positie te brengen om die informatie tot u te nemen, te overwegen of datgene wat u belangrijk vindt als politieke partij aanwezig is, en vervolgens dan

ook die instrumentkeuze te bevestigen in het Statenvoorstel. De exitstrategie is aangescherpt. Wanneer concludeert GS dat een samenwerking haar publieke meerwaarde heeft verloren en hoe wordt PS daarbij betrokken? In het stuk wat voorligt, met name het strategisch kader, is in paragraaf 5.5 opgenomen dat periodiek een evaluatie zal worden uitgevoerd, daar heeft mevrouw Hastenrath nog een amendement op ingediend, daar gaan we het zo over hebben, en naar aanleiding van die evaluatie wordt bepaald hoe en of die samenwerking al die wordt voortgezet. Dus de evaluatie zelf is een belangrijk instrument wat we inzetten. Het staat er ook bewust in. Maar als publieke belang er niet meer is of als de Provincie geen rol meer ziet of heeft in het borgen van dit publieke belang en het bijvoorbeeld door een andere publieke partij kan worden gedaan, dan zal de Provincie terugtreden als partner in de samenwerking. Dat zien we overigens nu ook al soms, dus SiS 4.0 is een overweging die plaatsvindt. Dan kom ik bij mevrouw Boven uit voor de Partij voor de Dieren. Het BBV en de controle op deelnemingen bijten elkaar, reflectie van GS hierover. Het BBV vereist een bepaalde informatievoorziening in de paragraaf 'Verbonden partijen'. Dat doen we zowel in de begroting als in de jaarrekening. Dat is vastgelegd. De commissie BBV, dat is feitelijk een commissie die boven publieke zaken hangt, daar zitten meerdere gemeenten in. Externe accountants hebben de verantwoordingseisen onder verbonden partijen, inclusief de indieningen, bepaald. Dat is niet iets wat wij bepalen, maar het wordt als ware door een extern lichaam ingevuld, en juist met het doel om van elkaar te leren, veel inzicht te krijgen over de verbonden partijen die er zijn, en met die informatie te komen tot advies. Het is dus niet iets wat wij bepalen. Wel datgene wat wij doen in die verbonden partijen, dus het zou kunnen zijn dat daar anders naar wordt gekeken. Dan probeer je dat wel zo goed mogelijk op elkaar te laten aansluiten. De accountant hanteert daarin natuurlijk de maatstaf naar ons toe. Wanneer lever je een kosten-batenanalyse op? In SiS is in hoofdstuk 9.4.1 opgenomen dat bij grote projecten een maatschappelijke kosten-baatanalyse wordt uitgevoerd. Een MKBA is een relatief kostbaar onderzoek en is onzes inziens opportuun bij echte materiële investeringen, een professional judgement in een situatie dat de kennis bij de Provincie onvoldoende is om maatschappelijk effect goed te bepalen. Dus we proberen dat instrument wel situationeel in te zetten, maar het kan zeker. Voorzitter, dan kom ik tot de appreciatie van een aantal amendementen en moties. Staat u mij toe ...

De voorzitter: De heer Sol heeft nog een vraag, dan doen we die eerst.

Gedeputeerde Satijn: Zal ik beginnen bij de motie van de heer Sol? Nee.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. U definieert grote projecten, maar dat is in mijn beleving nog niet helemaal SMART, dus kunt u dat SMART'er maken?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: En waar doelt u precies op?

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Waar ik op doel, is wanneer we een maatschappelijke kosten-batenanalyse gaan opstellen? U zegt dat doen we bij grote projecten, want dat is veel werk. Oké, dat hangt overigens een beetje af van de methodiek, maar goed. Maar wat is groot?

Gedeputeerde Satijn: Nou ja, dat staat met name in hoofdstuk 9.4.1, maar ik zal hem er zo nog even bij pakken. Volgens mij staat het daar gedefinieerd. Mocht dat niet zo zijn, dan kom ik even in de tweede termijn terug op het antwoord erop. Ja?

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: De appreciatie van de amendementen en de moties. Ik begin bij A229. De appreciatie is ontraden. In de Sturing in Samenwerking strategisch kader is in paragraaf 5.5 opgenomen als randvoorwaarde van de samenwerking dat periodiek een evaluatie zal worden uitgevoerd. Daar hebben we het ook echt in de commissie met elkaar over gehad. U wilt dat nu verder specificeren. Dat lijkt ons ongewenst, want als je een evaluatie eenzijdig gaat vaststellen, je doet dat natuurlijk met verbonden partijen. Je doet het met partijen, waar je ook afspraken over hebt gemaakt. Dus wat dat betreft zijn het afspraken die u ook altijd moet respecteren, maar de evaluatie stelt u wel in staat, zoals het in het kader staat, om met elkaar het gesprek op enig moment te voeren hoe dat verloopt, en dan uiteindelijk een keuze te maken. Dus het harder maken dan het nu is, lijkt ons niet verstandig, gelet op onze relatie met de verbonden partijen, dus dat is een ontrading. Op A230 zijn we het uiteraard helemaal met u eens dat we te maken hebben met zorgvuldig bestuur en transparantie, maar hier gaat u iets heel erg vastmaken, waarvan je je moet afvragen of je dat vast moet maken. Ik vind ook wel, die opmerking werd zojuist ook gemaakt, ik kom er zo meteen nog even op terug, bij de appreciatie van het amendement van mevrouw Smeets. Als je voor iedere wijzing die er is, niet materieel moet gaan rapporteren aan PS, dan ben je echt heel veel aan het rapporteren, terwijl dat gaat over wetswijzingen van bijvoorbeeld het Rijk of het gaat over belastingwetgeving. Als je al dat soort zaken terug moet gaan rapporteren aan de Staten en daar niet de vrijheid voor geeft via het kader wat hier nu voorlicht, dan ben je echt een hele hoop werk met elkaar aan het organiseren, terwijl, dat is een inschatting van het College, je daar niet wezenlijk veel meer risico mee loopt, dus wij ontraden dat amendement. Dan kom ik bij amendement 231 van mevrouw Smeets, dat geven wij oordeel Staten. En die nieuwe rapportage vinden wij ook zeer wenselijk, daar hebben we het ook al vaak over gehad in diverse commissies. Ik denk wel, als wij met dat voorstel van die rapportage komen, dat we ook echt het gesprek moeten voeren met elkaar van wat laten we dan los. Met andere woorden: welke rapportage introduceren wij, maar welke rapportage staat er ook los. Zo eerlijk moeten we ook zijn. We hebben een ambtelijke organisatie die enorm dienstig is naar de wensen van de Staten en het College. We hebben het ook vaker gehad over uitvoeringskracht. Meer rapportages, heb ik zojuist ook gehoord bij mevrouw Fischer, levert niet altijd een beter beeld op. Wat wij wel belangrijk vinden, is dat als wij komen met een nieuwe rapportage, een voorstel ervoor naar uw Staten, dat we dan ook dat gesprek met elkaar voeren, en dan moeten we dan met elkaar besluiten wat we dan laten gaan en wat we ook in de plaats daarvan gaan nemen, voorzitter, maar het heeft een oordeel Staten, appreciatie van het College. De heer Sol heeft een voorstel ingediend voor een onderzoek naar een nieuwe rapportage in de vorm van een dashboard, dat is de motie 3306. Daar hebben wij goede ervaringen mee. Wij geven daar oordeel Staten aan, voorzitter. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde. Dan gaan we naar de tweede termijn, indien daar tenminste behoefte aan is. Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Dank, voorzitter. Ik wil nog kort stilstaan bij twee onderwerpen die ook in de commissie nadrukkelijk aan de orde zijn geweest. Ten eerste, de spelregels van het aangaan van samenwerkingen met derde partijen zijn hier nadrukkelijk vastgelegd in het kader SiS 4.0, en de financiële verordeningen zijn, wat mij betreft, meer dan ooit complementair aan elkaar. En als tweede punt, beslispunt 4 over de technische wijzingen in het uitvoeringskader. U heeft daar net al iets over gezegd, maar het lijkt mij inderdaad prima om die gewoon aan u mee te geven, want wij willen ook niet dat u daar steeds over moet rapporteren richting ons. Wij realiseren wat dat ook betekent. Ik heb overwogen om amendement 229 te steunen, maar we zien in dit SiS dat bij die nieuwe deelnemingen, dus niet de oude, en samenwerkingen al die periodieke evaluatie zit en ook zal plaatsvinden. We hebben ook, volgens mij, met ons amendement aan de voorkant gezegd in SiS dat die financiële en inhoudelijke grenzen vooraf worden vastgelegd, dus daar zijn we gewoon heel blij mee. En ik denk dat het amendement wat u ook heeft gemaakt, vooral toeziet op samenwerkingen die we bijvoorbeeld op dit moment hebben. Wat ik verder ook zie, is dat we bij besluiten sowieso al kijken naar het maximale krediet, en dat we ook vaak kijken naar de looptijd. Bijvoorbeeld bij de Brightlands Campus hebben we dat ook gedaan bij het besluit.

De voorzitter: Mevrouw Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank u wel, voorzitter. Kijk, ik snap dat u die afweging maakt om er geen termijn aan te hangen, dat snap ik absoluut, maar het gaat me echt over die democratische controle die wij zonder een stevige exitstrategie gewoonweg verliezen. En ik bedoel, het ZRK kaart het ook al vaak genoeg aan. Waarom zouden wij dan het advies van de ZRK langs ons neer moeten leggen en gewoon doen waar we mee bezig zijn.

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Dank, voorzitter. Wat ik zie dat het College heeft gedaan, is dat het op basis van het amendement, dat wij ook hebben ingediend, echt aan de voorkant bij die nieuwe samenwerking die exitstrategie heeft vastgelegd. Wat u zelf terecht zegt, is dat ik niet van plan ben om daar nu al een termijn aan te koppelen. Dus bijvoorbeeld tien jaar, zoals u dat voorstelt in dit amendement, had dat er niet in gestaan, had ik het wellicht zeg maar nog overwogen om het alsnog te steunen.

De voorzitter: Mevrouw Hastenrath, nog een vraag? Niet? Gaat u verder. Of was u klaar?

Mevrouw Smeets (SP): Goed dat u het zegt, voorzitter. Maar volgens mij zijn we na een lang traject vandaag een heel stuk verder, en dat is echt de verdienste van de ambtelijke organisatie, GS, maar ook van ons als Provinciale Staten, en daar mogen we volgens mij behoorlijk trots op zijn met elkaar.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Smeets. Ik kijk even naar de heer Sol? Ja, gaat uw gang.

De heer Sol (GroenLinks): Dank, voorzitter. Dank GS voor de appreciatie van het amendement van mijn collega Smeets en de motie. Ik hoor die opmerking over uitvoeringskracht en ambtelijke inzet natuurlijk ook, die versta ik ook goed, dus laten we ook vooral, wat ons betreft, ook slim nadenken over hoe we uiteindelijk, voor zover praktisch, een rapportage kunnen destilleren uit een dashboard waar al die data ook wel in zit, dus die handreiking wil ik zeker ook bieden. Ik was bezig om in de tekst nog te zoeken wat er inderdaad nu staat over wanneer wel of niet een MKBA. Ik kon hem niet vinden, maar ik hoop dat Gedeputeerde mij daar wellicht nog op kan corrigeren.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Sol. Mevrouw Depondt? Niets? Mevrouw Hastenrath? Aan u het woord.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank u wel, voorzitter. Goed, voor ons is de exitstrategie, die is opgenomen in SiS 4.0, gewoonweg te vaag. Ik snap dat er rekening wordt gehouden met de financiële impact die het zou kunnen hebben op deelnemingen. Dat snap ik. Dat is ook niet iets wat ik eruit zou willen zien, maar voor mij is er geen duidelijk uitstapmoment. Dus het is een open-einde-constructie, wat wij eigenlijk wilden verhinderen, in deze zin, maar ik snap dat deze zaal dan ook een hele andere ... Ik kan eigenlijk concluderen dat het ZRK-rapport in deze zaal gewoonweg wordt genegeerd en naast zich neergelegd wordt, en dat is eigenlijk de conclusie die ik hieruit mag trekken. Dank u wel.

De voorzitter: Dat levert toch een vraag op van mevrouw Smeets, en wellicht ook nog een van mijnheer Sol. Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Dank, voorzitter. Ik ben het niet helemaal met u eens. Ik zal ook tot een vraag komen, voorzitter. Maar we hebben natuurlijk een goede behandeling gehad over dat ZRK-rapport. Vervolgens hebben we ook met elkaar een amendement ingediend. Is dit in het huidige SiS een exitstrategie waarbij bij nieuwe deelnemingen aan de voorkant echt wordt besloten hoelang die periode wellicht ook is? Ben je dan niet van mening dat dit amendement gewoon overbodig is?

De voorzitter: Mevrouw Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank u wel, voorzitter. Nee, ben ik helemaal niet van mening. Ik vind hem nog veel te vaag. Hij kan veel scherper.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Zeedzen?

De heer Zeedzen (BBB): Niet.

De voorzitter: Niet. Mevrouw Boven? Geen behoefte aan een tweede termijn. Mevrouw Fischer? Ook niet. Dan geef ik het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, al lopend naar het spreekgestoelte, zat ik ook even na te denken over de woorden van mevrouw Jiménez Hastenrath, omdat bij het College niet bepaald het beeld ontstaat dat we dat ZRK-rapport niet zouden waarderen in het voorstel dat voorligt. Volgens mij zit er wel in, is er ook geen sprake van een open-einde-regeling, maar juist heel veel waarborgen om ervoor te zorgen dat het een open-einde-regeling zou zijn. Maar goed, wellicht zijn dat woorden, maar ook daar altijd het aanbod om te bezien of we dat met elkaar kunnen bespreken, daar waar nodig, want ja, we vinden het ook belangrijk dat uw Staten in positie zijn daar waar het gaat om de deelneming. Daar is het hele SiS 4.0 tenslotte ook voor bedoeld. Ik zou terugkomen op een definitie van de heer Sol, die heb ik inderdaad opgezocht. Bij grote projecten hanteren wij de definitie van majeure projecten, artikel 3 Regeling Grote Projecten, overigens grote projecten in hoofdstuk 9.4.1: 'Er is sprake van niet routinematige, grootschalige en in de tijd begrenzen activiteiten, risico's van het project grotendeels gedragen door de Provincie, complexe financieringsconstructies, en er sprake van een complexe organisatiestructuur.' Voor dergelijke projecten wordt een MKBA uitgevoerd. Dat was het, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde. Daarmee zijn we aan het einde van de beraadslaging en gaan wij over tot stemming. Ik schors voor één minuut om te kijken of iedereen in de zaal is.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Ik vraag u allen om uw plaatsen in te nemen. Iedereen die aanwezig behoort te zijn, is aanwezig. We zijn met 40 mensen, hebben we geconstateerd. Wij gaan over tot stemming. Let even op de juiste volgorde. Het meest verstrekkende amendement is 231. Dat komt dadelijk als eerste aan bod. Daarna stemmen we over amendement 229, dan amendement 230, dan het Statenvoorstel, gevolgd door motie 3306 van de heer Sol. Kortom, we gaan nu stemmen over het gewijzigde amendement 231 van mevrouw Smeets c.s. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Dit amendement is aangenomen met 28 voor en 12 tegen. Aan de orde is amendement 229 van mevrouw Hastenrath. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Het amendement is verworpen met 8 voor en 32 tegen. Excuses, mevrouw Boven. Het ging net ... U kunt een stemverklaring ook achteraf geven, als daar behoefte aan is, voor de notulen. Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Mijn stemverklaring is als volgt. Ik begrijp de intentie van de motie en sta daarachter, maar ik had graag gezien dat het beperkt werd tot specifieke gevallen. Dat is de reden waarom ik toch tegen zal stemmen.

De voorzitter: Dat is de reden waarom u tegen hebt gestemd. Voor de notulen. We gaan naar amendement 230 van mevrouw Hastenrath. Geen stemverklaringen. Dan is de stemming nu geopend. De stemming is gesloten. Het amendement is verworpen met 16 voor en 24 tegen. Aan de orde is het tweede gewijzigd G-25-001 Statenvoorstel inzake Sturing in Samenwerking 4.0 – strategisch- en uitvoeringskader. Het gaat om het geamendeerde voorstel, moet ik erbij zeggen. Dank u wel, griffier. U blijft scherp. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Het voorstel is aangenomen met 33 voor en 7 tegen. Tot slot stemmen

we over motie 3306 van de heer Stol inzake Dashboard Verbonden Partijen. Ik zie een stemverklaring van mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Voorzitter, wij gaan ervan uit dat wij dit zo kunnen lezen als dat er naar aanleiding van het amendement dat mevrouw Smeets had ingediend sowieso een integrale rapportage komt en dat dit dashboard daar dan ook onderdeel van gaat uitmaken, dus dat er geen twee separate projecten gaan lopen. Als ik de motie zo kan interpreteren – ik zie de indiener heftig knikken en mevrouw Smeets ook, denk ik – dan stemmen wij voor deze motie.

De voorzitter: Ik zie geen andere stemverklaringen. Dan is nu in stemming motie 3306. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 31 voor en 9 tegen.

11.3 Gewijzigd G-25-024 Statenvoorstel inzake Financiële Verordening 2026, brief GS van 16-12-2025 (GS DOC-00860467)

De voorzitter: Aan de orde is agendapunt 11.3, gewijzigd G-25-024 Statenvoorstel inzake Financiële Verordening 2026, met de brief van GS van 16 december 2025. Als eerste geef ik daarvoor het woord aan mevrouw Smeets namens de SP.

Mevrouw Smeets (SP): Voorzitter, de hitte is soms ook doorgedrongen tot deze Statenzaal, dus af en toe blijft mij rok even plakken aan de stoel. Het is ook al laat inmiddels. De financiële verordening, beste mensen, is misschien niet het meest politieke document dat wij behandelen, maar wel een belangrijke. Hier leggen wij immers vast hoe we een rechtmatig, doelmatig en doeltreffend financieel beheer waarborgen. De SP kan zich in grote lijnen vinden in de voorliggende verordening. Er zijn goede stappen gezet. De P&C-beleidsmonitor krijgt een vaste plaats in de P&C-cyclus, de regels rond reserves zijn verduidelijkt en de budgettaire bevoegdheden zijn helderder geformuleerd. Ook is het goed dat de uitgangspunten van Sturing in Samenwerking nu beter zijn verankerd in de financiële verordening. Juist omdat deze verordening gaat over verantwoordelijkheden en democratische controle vinden wij dat er op één punt nog een verbetering mogelijk is. In de afgelopen periode hebben we als Staten steeds vaker gesproken over fondsen, deelnemingen, verbonden partijen en andere samenwerkingsconstructies. Dat zijn vaak complexe trajecten waarin publieke doelen, maatschappelijke effecten, financiële risico's en governancevraagstukken samenkomen. Ons amendement – dat ga ik zo meteen indienen – sluit aan bij een gedachte die breed in deze Staten leeft. Hoe eerder de Staten betrokken worden bij zulke trajecten, hoe beter wij onze kaderstellende rol en de budgettaire rol kunnen vervullen. Daarom stellen wij voor om de procedure rond wensen en bedenkingen verder te versterken. Amendement 231 introduceert een zorgvuldige en transparante werkwijze in drie stappen. Eerst organiseert GS een sonderende bespreking in de betreffende Statencommissie op basis van een voorstel op hoofdlijnen. Daarbij worden de publieke doelen, maatschappelijke effecten, risico's, financiële impact, governance en een exitstrategie inzichtelijk gemaakt. De Staten kunnen vervolgens richting en aandachtspunten meegeven. Hierna komt GS met een definitief voorstel voor wensen en bedenkingen, waarbij dus ook die budgettaire vraag is geïncorporeerd. Daarin wordt zichtbaar gemaakt hoe de inbreng van de Staten is verwerkt en waarom eventuele suggesties niet zijn overgenomen. Ten slotte neemt GS het uiteindelijke besluit – dat is ook de rol van GS – en worden Provinciale Staten actief geïnformeerd over de inrichting van de juridische constructie, de governance en de wijze waarop de wensen en bedenkingen zijn meegenomen. Voorzitter, ons amendement 231 is echt niet bedoeld om procedures zwaarder of ingewikkelder te maken. Integendeel. Het zorgt ervoor dat de Staten eerder betrokken worden, dat verwachtingen over en weer helder zijn en dat besluiten uiteindelijk beter onderbouwd kunnen worden genomen. We zien dit daarom als een aanvulling op de financiële verordening. Wellicht is het nog niet helemaal de juiste plek waar we met elkaar naar zoeken, maar we zien het wel als een logische stap voor dit moment om onze kaderstellende rol ook te versterken. Om die reden dienen we samen met de Partij van de Arbeid, het CDA, de BBB, de Partij voor de Dieren en D66 een amendement in op artikel 11, wensen bedenkingen, waarbij we de procedure voor wensen en bedenkingen een beetje

aanpassen. Ik zal het even voorlezen, als u dat goed vindt. O, excuses. Ik heb het steeds over amendement 231, maar ik bedoel amendement 232. Ja, het zijn er ook zoveel. Wie zou dat nou doen? 'Besluiten: 1. Artikel 11 'wensen en bedenkingen' als volgt te wijzigen: Na lid 1, toe te voegen: A. Alvorens een formeel voorstel aan PS wordt voorgelegd, belegt GS een sonderende bespreking van een voorstel op hoofdlijnen in de betreffende Statencommissie. Dit voorstel omvat minimaal informatie over het publieke doel, het beoogde maatschappelijke effect, de exitstrategie, de financiële impact, de risico's en het voorgenomen instrumentarium. Provinciale Staten worden daarbij in de gelegenheid gesteld voorstellen tot wijzigingen/aanvullingen/verdiepingen voor te stellen; B. Vervolgens legt GS een definitief voorstel met een verzoek tot wensen en bedenkingen voor aan de Staten, met medeneming van genoemde voorstellen respectievelijk beargumentering waarom deze niet zijn overgenomen; C. Het voorstel als bedoeld in lid 1b omvat alle informatie die Provinciale Staten dienen te ontvangen conform het vigerende SiS; D. GS neemt het uiteindelijke oprichtingsbesluit, heel expliciet, en draagt zorg voor realisatie, maar informeert Provinciale Staten hier actief over de invulling van de juridische entiteit, governance en de wijze waarop de wensen en bedenkingen door GS zijn overgenomen of niet. En gaan over tot de orde van de dag.'

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Smeets. Dan geef ik het woord aan de heer Sol namens GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank, voorzitter. Ik doe het even zonder spiekbriefjes. Die liggen nog op de fractiekamer. We gaan kijken of we de toets doorstaan. De financiële verordening is zeker in nogal wat opzichten een verbetering ten opzichte van de huidige verordening. Laat dat gezegd zijn. Tegelijkertijd met ook de andere indeling van het kader SiS zien we nu dat een aantal principes uit het voormalige SiS nu in de verordening terecht zijn gekomen. Dat spitst zich wat ons betreft met name toe op het portfoliomanagement en de rendementseisen zoals die nu in de financiële verordening worden opgenomen. Zoals ik in mijn betoog over SiS al heb aangegeven, vindt GroenLinks dat dat rendementsdenken te veel centraal staat. Ik weet wel dat het gaat over een financiële verordening, dus het gaat over geld, maar uiteindelijk gaat het wat ons betreft toch ook vooral over die maatschappelijke doelen die we via alle verbonden partijen en deelnemingen willen realiseren. Wij denken dat de verordening daarom wat dat betreft te ver de details inschiet.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, het gaat over geld en dan spits ik mijn oren. Bent u niet van mening dat juist die rendementseisen er als uitgangspunt in zitten, omdat uit de zeef die we toepassen voor deelnemingen blijkt dat het met subsidiëring niet kan, waarbij het uiteindelijk tot een financiering leidt die marktconform weggezet moet worden: groot risico, hoge rente?

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ik mag geen tegenvraag stellen, dus dat zal ik maar niet doen, maar laat ik een voorbeeld geven. Misschien heb ik dat weleens eerder genoemd. Als er morgen iemand op de stoep staat die zegt dat hij met € 100 miljoen de netcongestie in Limburg op kan lossen, dan denk ik dat wij er niet verstandig aan doen om dan over rendementseisen te gaan zeuren. Dan moeten we dat gewoon oplossen.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Dan zal ik daarop een vervolgvraag stellen. Iemand die zoiets doet, heeft een onderbouwing. Als het hem lukt om dat voor die € 100 miljoen op te lossen, waarom zou hij dat geld dan gratis moeten krijgen?

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ik heb het niet per se over gratis geld. Ik heb het over het inzetten van het arsenaal aan instrumenten zonder dat we dat koppelen aan rendementseisen. Het zou kunnen dat dat in de vorm van subsidies gaat. Dat zal ook helemaal afhangen van waar uiteindelijk die oplossing zich op richt. Het kan ook zijn dat je het in een public-private partnership realiseert of in de vorm van een opdrachtstelling. Er zijn heel veel meer instrumenten. Dus ik denk dat wat dat betreft die overalleisen aan dat portfolio te veel de detaillering in schieten.

De voorzitter: Tot slot de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, daar begon ik juist mee. Op het moment dat je zo'n aanvraag of voorstel tot krijgt, dan wordt natuurlijk alles afgepeld. Vaak is het een combinatie van instrumenten. Zeker bij iemand die om € 100 miljoen komt vragen, is er een heel assortiment aan instrumenten. De rendementseis zit natuurlijk met name op het portfolio, waarbij leningen verstrekt worden. Daarbij moet je natuurlijk marktconform bij hoge risico's een hoge rente rekenen. Bij een subsidie reken je helemaal niks. Dan maak je het gewoon over. Het geheel van die instrumenten, al dan niet gestapeld, moet voor iedere categorie aan sich kloppen volgens de financiële verordening. Wat u nu doet is zegge: wij vinden die eis te hoog. U vult eigenlijk al in. Als er een aanvraag komt die uw politieke partij goed zint, vindt u dat GS een lager rendement moet eisen. Als het mijn politieke partij zint, dan ga ik naar GS met: er moet een lagere eis zijn. GS zegt: nee, we hebben hier een kader neergelegd, waarbij we het afhankelijk maken van het risico, niet vanuit de inhoudelijkheid. Het moet al een publiek of een maatschappelijk doel dienen. Hoe ziet u dat?

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u. Ik heb helemaal niet gezegd dat wij lagere rendementseisen zouden moeten hanteren. Sterker nog, bij het voorbeeld van de lening aan Toverland hebben we zelfs beargumenteerd dat het afgesproken rentepercentage naar ons idee aan de lage kant was voor een achtergestelde lening. Dan kun je wel zeggen: het is een mooi bedrijf en ze hebben de vorige lening prima terugbetaald, maar een bedrijf kan ook door ongelukkige omstandigheden in zwaar weer verkeren. Als Toverland – we mogen en moeten het ook vooral niet hopen – om wat voor reden dan ook omkiepert, dan is het geld wel weg. Dan is 6,5% ook helemaal niet zo veel.

De voorzitter: Tot slot, mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Tot slot dan. Maar wat is dan concreet uw opmerking over de gestelde rendementseisen in het stuk?

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Dat de detaillering daarvan in de financiële verordening wat ons betreft doorschiet. Dat is mijn stelling.

De voorzitter: Dank u wel. Volgens mij was u ook aan het eind van uw betoog. Ja. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Schuurung namens de PvdA.

Mevrouw Schuurung (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Wij hadden nog een aantal vragen over dit stuk in de commissie. Die zijn grotendeels erg helder beantwoord. Dank daarvoor. Wij kunnen ons grotendeels vinden in de verordening zoals deze nu voorligt. Wij delen ook de constatering dat de verordening verbeterd is ten opzichte van de vorige versie. Er is zowel bij de bespreking van SiS 4.0 in de commissie als bij de behandeling van deze verordening een discussie geweest over de wensen- en bedenkingenprocedure, zeker als die plaatsvindt in combinatie met budgetvragen. Ook wij zouden graag een getrappt model zien, waarin doelen en middelen vastgelegd moeten worden voordat we overgaan tot privaatrechtelijke

handelingen. Je kunt dit met hoge uitzondering misschien combineren, maar over het algemeen vinden we dit niet wenselijk. De procedures leiden vaak tot verwarring als we dit niet doen. Dat is denk ik ook in lijn met SiS 4.0, zoals zojuist besproken. Wij denken dat het goed is om dit duidelijker vast te leggen in de verordening. Daarom dienen wij het amendement van de SP hierover mee in. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Schuur. Dan geef ik het woord aan de heer Zeedzen namens de BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Dank je wel, voorzitter. Voorzitter, vandaag spreken we naast het Statenvoorstel Sturing in Samenwerking 4.0 ook over de vernieuwde financiële verordening, twee onderwerpen die wat de BBB betreft integraal met elkaar verbonden zijn. De financiële verordening brengt meer duidelijkheid over budgettaire bevoegdheden, reserves en de financiële verankering van samenwerking. Toch draait het voor de BBB uiteindelijk om één fundamentele vraag: wanneer is Provinciale Staten aan zet en wanneer is het aan Gedeputeerde Staten? Voor de BBB begint goede sturing niet bij de juridische constructies, maar bij de politieke keuzes. Provinciale Staten moeten aan de voorkant kunnen afwegen welk publiek belang wordt gediend, welk maatschappelijk resultaat we nastreven, welke risico's acceptabel zijn, welke financiële inzet passend is en wanneer een samenwerking succesvol is of juist moet stoppen. Pas daarna volgt de uitvoering. Juist daarom vinden wij de wensen- en bedenkingenprocedures zo belangrijk. In de commissie werd door meerdere fracties terecht opgemerkt dat PS in de praktijk soms pas betrokken raakt wanneer de uitwerking al grotendeels vastligt. Dan spreken we vooral nog over de vorm, terwijl de wezenlijke politieke keuzes al zijn gemaakt. De BBB vindt dat de volgorde anders moet zijn. Daarom zullen we het amendement van de SP op dit punt mee indienen. Voorzitter, wij waarderen het dat GS de kaders heeft aangescherpt. Tegelijkertijd horen wij graag een nadere toelichting op het volgende punt. Welke criteria hanteert GS om te bepalen dat een besluit, hoewel het formeel binnen de financiële kaders past vanwege maatschappelijke of politieke relevantie en/of impact, toch aan PS wordt voorgelegd? Alle andere vragen die we hierover hadden, zijn intussen al in de commissie of via schriftelijke of technische vragen behandeld. Voorzitter, de BBB wil een overheid die slagvaardig kan handelen, maar slagvaardigheid vraagt juist om een duidelijke rolverdeling. Provinciale Staten bepalen de koers, Gedeputeerde Staten voeren uit binnen het mandaat. Wanneer die balans klopt, ontstaat niet alleen een nog beter bestuur, maar ook democratische legitimiteit en nog betere keuzes voor Limburg. Dat is voor de BBB uiteindelijk waar beide voorstellen om draaien. Dank je wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Zeedzen. Dan geef ik het woord aan mevrouw Boven namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Een zeer belangrijk onderdeel van de financiële verordening is hoe de Provincie met risico's, rendementen, spreiding en portfoliosturing om wil gaan. Dit staat in paragraaf 4 en 5 van de verordening. Hoe dit in de praktijk wordt vormgegeven kunnen we als Statenleden deels terugzien bij de verbonden partijen en bij het portfolio in de Jaarrekening 2025. Als Provinciale Staten zou je willen kunnen beoordelen of in de tijd gezien de investeringen zich zo ontwikkelen als vooraf is geprognosticeerd. Ook zou Provinciale Staten zicht moeten willen houden op de vraag of het sturingsmodel op risico's, rendementen, spreiding en portfolio in de financiële verordening ook dat oplevert wat het beoogt. Bijvoorbeeld; is het wel waar dat investeringen van de Provincie met hoge risico's uiteindelijk een wensrendement van 7% per jaar opleveren? Zo niet, komt dat omdat het fonds het heel slecht doet of komt dat omdat het overallbeeld van de investeringen met een hoog risico niet klopt? Als Statenleden historie van rendementen over de jaren, op- en afwaarderingen van de boekwaarden en stortingen in de risicoreserve bij elkaar moeten halen is ondoenlijk. Bovendien zijn fondsen zoals het BFF, LEF en de Brightlands zeer langjarig en overstijgen ze meerdere Statenperioden. Wie weet in 2035 nog dat we bijvoorbeeld € 20 miljoen in de risicoreserve voor het Brightlands Future Fund hebben gestopt. Daarom dient de Partij voor de Dieren een motie in met het volgende dictum. Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om: Een historisch overzicht op te bouwen per risicokwadrant en voor elke deelneming, waarbij elk jaar na de jaarrekening de volgende gegevens worden toegevoegd van die betreffende jaarrekening voor

wat betreft: het behaalde rendement, de in de risicoreserve ingebrachte middelen met de onderliggende besluiten en bijbehorende data, de op-, of afwaarderingen met de onderliggende besluiten en bijbehorende data, de getroffen voorzieningen, de verstrekte subsidies of andere bijdragen aan de investering, met de onderliggende besluiten en bijbehorende data / Voor de deelnemingen zoveel mogelijk van bovenstaande gegevens toe te voegen voor voorgaande jaren / Dit overzicht jaarlijks aan de Staten ter informatie te sturen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Boven. Dan geef ik tot slot in de eerste termijn ... Sorry, mevrouw Boven. Er is een vraag voor u. Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik snap uw motie die hier ligt. Maar we hebben zojuist ook een amendement aangenomen om die integrale rapportage inzichtelijk te krijgen. Daarin staat ook iets over de risico's. Is dat dan niet afdoende voor u, als we die hebben?

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): U heeft gezien dat ik een heel specifiek rijtje heb gemaakt. Dat specifieke rijtje heb ik niet helemaal teruggevonden. Dat is de reden waarom ik de motie toch indien.

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, dank, voorzitter. Ziet u het dan als een aanvulling op het amendement dat zojuist is aangenomen?

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja. Het maakt mij niet uit hoe het wordt opgeleverd. Als het besproken wordt, vind ik dat ook prima. Waar het me vooral om gaat is dat je beslissingen neemt die consequenties hebben. Ik vind dat het normaal is dat je terugkijkt of de beslissing die je eerder hebt genomen nog correct is en dat je ervan leert om het misschien de volgende keer anders te doen of te besluiten dat je er niks aan had kunnen doen en dat je dus gewoon op dezelfde weg voortgaat.

De voorzitter: Dat is voldoende voor u? Dank u wel, mevrouw Boven. Dan geef ik tot slot in de eerste termijn van uw Staten het woord aan mevrouw Fischer namens de fractie van 50PLUS.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. 50PLUS heeft de financiële verordening gelezen. We hadden eigenlijk geen directe aanvullingen hierop. Daarom meteen ten aanzien van amendement 232: dit is een procedurele aanvulling die Provinciale Staten nog meer aan het stuur laat zitten. Dat kan dus geen kwaad. Je weet namelijk nooit welk College er zit bij een nieuwe samenstelling van Provinciale Staten over negen maanden. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Dan geef ik het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, voorzitter. Er is een aantal vragen gesteld en er zijn een amendement en een motie ter appreciatie. Ik begin bij de heer Sol. Hij heeft een paar opmerkingen. De financiële rendementseisen wegen te zwaar in de financiële verordening. Ja, de rendementseisen zijn ook vooral bedoeld om voor de Provincie een financieel beleid en gezonde financiële positie op de lange termijn te kunnen borgen. Als geen eisen gesteld worden, dan is het financieel sturen in de mist. Dat is feitelijk de principiële reden waarom het er zo staat. De heer Zeedzen had de vraag: welke criteria hanteert GS waarmee een besluit dat formeel binnen de financiële kaders valt vanwege de maatschappelijke of politieke impact toch aan de Staten wordt voorgelegd. Dat is zo als de Provinciewet, artikel 158, lid 2 van toepassing

is. Dan gaat het over het besluit tot het oprichten van of het deelnemen in vennootschappen. Het is ook het geval in het kader van artikel 167, lid 4: als uitoefening van een privaatrechtelijke handeling door GS ingrijpende gevolgen kan hebben voor de Provincie. Dat is de Provinciewet. Dan worden wij erop geattendeerd dat we dat moeten gaan doen. Bij voorstellen binnen de financiële kader is er geen exacte formule, maar wordt een afweging gemaakt, waarbij de financiële impact, politieke sensitiviteit en beleidswijziging een rol spelen. Dus je hebt een soort interne en externe afweging waarlangs het College bekijkt of ze al dan niet het instrument inzet, voorzitter. Dan het instrument wensen en bedenkingen. Daar is een amendement op ingediend door mevrouw Smeets. Er is natuurlijk volop gesproken over de wensen en bedenkingen in de commissie. Het College snapt de inzet van mevrouw Smeets en de indienende partijen heel goed. Het enige ongemak dat er een beetje is bij ons – dat wil ik even bij mevrouw Smeets aangeven en daar komen we wellicht in de tweede termijn over te spreken – is het volgende. Dit gaat feitelijk over een procedure. GS gaat formeel gezien natuurlijk niet over procedures. Dat is de opmerking die ik wil maken. Als u uw inzet anders is en u zegt 'we snappen dat, we gaan het via de lijn van de procedurele wijzigingen aanpakken via het Presidium, buiten GS om', dan is dat een keuze die gemaakt wordt. Als u zegt 'wij vinden dit een goed of noodzakelijk signaal om via de verordening te regelen', dan krijgt u ons oordeel Staten. Maar er zat even wat ongemak bij het College, gewoon vanuit de rolzuiverheid. We zeggen: dit is een proces dat eigenlijk via een andere procedure zou kunnen/mogen/moeten lopen, afhankelijk van hoe je ernaar kijkt. Daar zat wel even wat ongemak. Dat wil ik even adresseren, niet meer dan dat, omdat we hier een uitspraak doen over een procedure die via een ander kanaal zou moeten lopen. Dat was overigens amendement 232, voorzitter. Oordeel Staten, mits gehandhaafd.

De voorzitter: Er is een vraag van de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter. De Gedeputeerde vraagt naar een interpretatie. Het is zelfs een amendement dat een artikel aanpast, dus het gaat echt om de letterlijke tekst. Dan zitten we er ook aan vast. Het kan niet zo zijn dat wij op basis van interpretatie een tekst aanpassen en ermee aan de slag gaan. U moet dan volgens het amendement aan de slag. Blijft het dan toch oordeel Staten? Waarom was dan de opmerking voor de indiener: het is eigenlijk niet de juiste procedure.

Gedeputeerde Satijn: Als je het hebt over de procedure wensen en bedenkingen, dan is dat een proces dat normaal gesproken niet via amendementen loopt op een financiële verordening. Daar zit gewoon even het ongemak van ons. Kijk, als de Staten zeggen 'we willen dit heel graag en we laten het zo vastleggen', dan doen we dat en voeren we het zo uit. Dat is gewoon de wet. Er is ook een andere route mogelijk. We hebben het er natuurlijk heel vaak over gehad. De wensen- en bedenkingenprocedure als politiek instrument heeft in de commissie veel aandacht gekregen. Dat is terecht. Daar hebben we ook een brief over gestuurd en daar hebben we ook een toezegging op gedaan, over hoe het College dat ziet. Als de Staten zeggen 'alles overziend vinden we het toch nodig om dat te verankeren in een financiële verordening', dan is het amendement dat nu voorligt een instrument. U krijgt dan van ons oordeel Staten, omdat we ook het belang ervan zien dat het instrument goed wordt ingezet. Daar willen we ons graag aan houden. Nogmaals, ik refereer aan de brief. Maar het proces om daartoe te komen had ook via een ander kanaal kunnen lopen. Dat is het kanaal dat ik zojuist geschetst heb. Dat is het.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter. Onze fractie overweegt wel om tegen te stemmen, juist vanwege het proces dat geschetst wordt in het amendement. Eerst sonderen. Dan moet het College iets vinden van wat er qua sondering gemeld is. Dan moet je weer terug naar de commissie waarschijnlijk. Dan moet je weer terug naar de Staten. Dat zou wellicht bij sommige voorstellen verstandig kunnen zijn, maar als we het in de verordening opnemen, dan móéten we het doen, want anders doe je wat in strijd met de verordening. Ik mag natuurlijk niet het College adviseren, maar ik zou u toch willen laten overwegen om het amendement te ontraden.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ik heb het advies gehoord. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik ben benieuwd hoeveel vertraging de voorstellen oplopen als we dit amendement aan zouden nemen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: In het amendement kunt u teruglezen wat de procedure dan wordt. Ik kan dat niet overzien. Er zitten wel een aantal trappen in die je moet doorlopen. Het is aan de Staten hoe ze dat volgtijdelijk willen gaan doen. De Staten gaan natuurlijk over hun eigen agenda, maar er zit een heel duidelijke volgorde in. Dat kunt u lezen.

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, maar kunt u schetsen wat dit betekent voor de voorstellen? We hadden gisteren bijvoorbeeld een voorstel over de korte termijn. Op het moment dat je voorstellen krijgt, kun je ervan uitgaan dat je twee of drie maanden later bent met het door de Staten heen krijgen van een voorstel.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Als je meerdere stappen hebt en je volgt gewoon ... Daarom zeg ik: het is ook een beetje aan de Staten. U weet, ik houd van rolzuiverheid. Dan kan het zomaar zijn, als je de kalender aanhoudt die er is, dat je inderdaad doorschuift in de tijd.

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u. Rolzuiverheid. Daar zijn we het in zichzelf over eens, maar het is natuurlijk wel zo dat in de financiële verordening een tekst staat over de wensen- en bedenkingenprocedure. Als we dat anders willen, dan zullen we uiteindelijk ook die tekst moeten veranderen, toch?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ik heb slechts ons gevoel duidelijk willen maken als GS en niet dat wat u mogelijk zou kunnen suggereren. Dat is het enige wat ik hier duidelijk wilde maken. We hebben het amendement als zodanig geapprecieerd. We hebben niet gezegd dat we het niet gaan doen of gaan ontraden om die en die reden. Ik heb gezegd dat het ons enig gevoel van ongemak gaf, omdat het niet via ... Laat ik het zo zeggen, het had ook via een andere procedure gekund.

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, stel dat het Presidium hierover had gesproken, hoe had dat dan uiteindelijk in de tekst van deze verordening moeten landen? Dat snap ik nog niet helemaal.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dan was het voorstel waarschijnlijk via de Griffie gekomen en dan was het alsnog hier terechtgekomen. Maar het gaat hier even om de route. Ik zeg niet dat we tegen het voorstel zijn. Dat is ook niet mijn betoog. Er zit alleen wat ongemak bij ons op de weg om daar te komen. Dat is feitelijk wat we duidelijk proberen te maken.

De heer Sol (GroenLinks): Dank. Dat ongemak wil ik ook graag begrijpen.

De voorzitter: De heer Nijskens nog.

De heer Nijskens (VVD): Ja. Het is natuurlijk veel pragmatischer dat op het moment dat in een commissie een dergelijk stuk geagendeerd is, waarvan de mensen van de commissie denken 'wat gebeurt hier?', ze dan bij het vaststellen van de agenda zeggen: dit stuk willen we niet conform behandelen, we gaan het eerst sonderen. Dan houd je de mogelijkheid open het te doen zoals we het nu doen, gewoon vaak pragmatisch en door tijdswinst ingegeven. Als het dus echt heikele punten zijn, die GS over het hoofd heeft gezien, zit de commissie of PS altijd nog aan de knoppen om het via de agendering aan te passen. Is dat niet veel handiger dan om het nu zo zwart-op-wit in een verordening te zetten, waar we ons dan allemaal aan moeten gaan houden?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, nu begin ik het helemaal ongemakkelijk te voelen, want dit gaat om het handelen van PS en hoe PS zelf, al dan niet in commissieverband, naar voorstellen gaat. Dat is niet aan GS. Dus ik zou zeggen: geeft u daar uw eigen vertaling aan, net als de Statenleden hier in deze zaal. Het enige wat wij hebben willen doen, is aangeven: we zien dit voorstel, we weten dat er ook een andere weg is, we snappen ook heel goed het belang dat PS hieraan hecht, maar we willen ook rolzuiverheid betrachten. Dat is de reflectie die wij gegeven hebben, niet meer dan dat.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Dank uw wel, mijnheer de voorzitter. Ik kom bij motie 3307 van mevrouw Boven. Ik heb goed gehoord wat er gezegd is in de toelichting die mevrouw Smeets vroeg daarop. Een rapportage naar de rapportage. Onze appreciatie is als volgt. Het Besluit begroting en verantwoording Provincies en gemeenten borgt dat uw Staten transparant over alle relevante informatie kunnen beschikken, zodat zowel beleidsinhoudelijke als financiële prestaties beoordeeld kunnen worden en inzicht kan worden verkregen in de financiële positie van onze Provincie. Als het gaat over risicoclassificatie: de gevraagde informatie is met de Staten gedeeld via een mededeling portefeuillehouder inzake toezegging 9525, risicovolle deelnemingen. Die informatie is destijds onder geheimhouding ter inzage gelegd en kan op ieder moment weer worden opgevraagd en ingezien, voorzitter, als daar behoefte aan is. Informatie over het rendement. Het rendement op verstrekte geldleningen is op portfolioniveau opgenomen in de paragraaf Financieringen (omvang en mutatie) en in de paragraaf Portfoliomanagement. Het rendement op verstrekte geldleningen is berekend op basis van de contractuele rentes op de leningen, eventueel verminderd met mogelijke afwaarderingen. De verbonden partijen – ik ga even de onderwerpen af – worden zoals eerder aangegeven gewaardeerd tegen de historische kostprijs of lagere marktwaarde. Hierdoor zijn eventuele stille reserves niet zichtbaar. Daar hebben we het ook over gehad in de Controlecommissie, over een aantal deelnemingen die we hebben. Er kan geen correct rendement berekend worden. De waarderingsmethodiek op basis van BBV staat dat ook niet toe. Een werkelijk rendement kan pas worden berekend bij verkoop van de aandelen van de verbonden partij. De per instrument in de risicoreserve ingebrachte middelen betreft bedrijfsgevoelige informatie. Hoewel dit informatie van de boekhouding van de Provincie is, is dit indirect wel bedrijfsgevoelige informatie van de tegenpartij, geldnemer of verbonden partij, waarop derden kunnen acteren, wat niet in het belang is van de Provincie of de andere partij. De door u gevraagde informatie in uw motie is voor de Staten beschikbaar op het abstractieniveau dat voor uw Staten is vastgesteld in de financiële verordening en wordt

ook aan u gepresenteerd conform het besluit BBV. Dat heb ik zojuist toegelicht. Daarom biedt het opstellen van een nieuw overzicht – dan komen we wat meer tot het verzoek van mevrouw Boven – naar onze mening voor uw Staten niet echt meerwaarde, gelet ook op dat wat eerder is aangenomen in dit parlement. Dat laatste staat er los van. Misschien dat integratie nog wel mogelijk kan zijn, maar dat hoor ik dan in de tweede termijn. Ook hier weer een nieuwe rapportage ... Laten we goed kijken wat echt nodig is. Uiteraard is uw informatiepositie heilig voor het College, maar laten we ook goed met elkaar nagaan wat we vragen van de organisatie om u in die informatiepositie te brengen. Dus ook hier toch even de kanttekening: laten we goed met elkaar aan de voorkant afstemmen wat we echt nodig hebben en waar we de ambtelijke organisatie om vragen, voorzitter. Tot zover. Dat is een ontrading overigens van de motie.

De voorzitter: Dank u wel. Ja. Daarmee komen we aan bij de tweede termijn van uw Staten. Ik kijk even of daar behoefte aan is. Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, voorzitter. Dank u wel. Allereerst: Gedeputeerde, ik snap het voorbehoud. U suggereert om het via een andere procedure wellicht te doen, via het Presidium. Dan kan ik me best voorstellen dat wij ook in het Reglement van Orde op termijn hierover iets gaan opnemen. Wij zien het Presidium dan niet per se als het geijkte gremium om die wensen en bedenkingen vast te leggen, naar wens van toch wel een groot deel van deze Staten, denk ik. Ik wil toch nog even terugkomen op het tijdsverlies dat gesuggereerd wordt. In het amendement staat de volgende procedure: commissie sonderend, vervolgens commissie en Staten. Wat ons betreft zou dat maximaal twee maanden aan tijd moeten kosten. Maar we hebben geleerd van mevrouw Depondt vandaag dat mooie baby's maken tijd kost. Voor de helderheid, ik heb het amendement nog op één puntje aangepast. O, zware bevallingen. Daar ging dat over. Nou, mooie baby's maken kost ook tijd. Ik heb zelf ervaring inmiddels. Maar alle gekheid op een stokje. Voor de helderheid heb ik het amendement toch nog op een heel klein puntje aangepast, ook voor de technische juistheid. Ik heb 'm zojuist ook aan de Griffie verzonden. Dat ziet toe op lid 2 van artikel 11, nog niet geamendeerd. Ik wil dat schrappen, omdat wij dat eigenlijk onder het nieuwe lid d in dit amendement al hebben geëxpliciteerd. Kunt u het nog volgen, voorzitter? De versie is onderweg? Hij zit in de printer. Hij hangt vast. O, hij hangt wel in iBabs. Gelukkig. Fijn.

De voorzitter: Dus iedereen kan 'm in ieder geval zien.

Mevrouw Smeets (SP): Oké. Fijn. Dat was het. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Smeets. De heer Sol. Niet. Mevrouw Schuurung. Niet. De heer Zeedzen. Nee. Mevrouw Boven. Ja.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Ik heb nog één vraag. Ik heb me af zitten vragen of u de goede motie voor u had. U begon met de risicoclassificatie. Die stond in een eerdere versie en niet in deze. Dus vandaar dat ik dat nog even wil checken. Maar het antwoord maakt niet uit voor wat ik ga zeggen. Ik denk dat, aangezien de motie over het dashboard van GroenLinks is aangenomen, net als het amendement van de SP, ik even wacht wat daarin staat. Ik houd deze gewoon bij de hand voor als ik vind dat er nog meer informatie moet komen. Dus ik houd 'm aan.

De voorzitter: U houdt 'm voor vandaag aan. Dames en heren, voor uw administratie: de motie 3307 is aangehouden. Mevrouw Fischer. Niet. De Gedeputeerde. Dan is het woord aan u. Ik schors de vergadering even voor twee minuten.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen? Het was goed om even te zorgen dat duidelijk is wat nu geamendeerd wordt, dat we niet daarna in de problemen komen. Ik kijk

voor de zekerheid nog eventjes naar de portefeuillehouder. Maar ik heb goed begrepen dat aan de appreciatie met deze laatste wijziging niets verandert. Er is dus ook geen reden voor de Gedeputeerde om nog het woord te voeren. Daarmee komen we bij de stemmingen over dit agendapunt. U kent inmiddels de volgorde. Allereerst wordt gestemd over het amendement 232, het derde gewijzigde amendement – heel goed, dank u wel, griffier – 232, Smeets c.s., inzake de procedure wensen en bedenkingen. Dan volgt het Statenvoorstel. De motie van mevrouw Boven is aangehouden. Helemaal goed. Aan de orde is het derde gewijzigde amendement 232 van mevrouw Smeets c.s. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Hete amendement is aangenomen met 29 voor en 11 tegen. Dan brengen we in stemming gewijzigd geamendeerd G-25-024 Statenvoorstel inzake Financiële Verordening 2026. Een stemverklaring van de heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Wij zullen tegen deze gewijzigde financiële verordening stemmen, ondanks het aannemen van het amendement. Het rendementsverhaal is ook een ander onderwerp. We doen dat omdat wij uiteindelijk vinden dat het heel gedetailleerd regelen in de verordening, om vervolgens uiteindelijk alleen op geaggregeerd niveau in het openbaar te rapporteren, toch een bepaalde mate van schijnnaauwkeurigheid oplevert.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u, voorzitter. De appreciatie van mijn motie maakt dat ik met dezelfde overwegingen als de heer Sol tegen zal stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Aan de orde is gewijzigd geamendeerd G-25-024 Statenvoorstel inzake Financiële Verordening 2026. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Het voorstel is aangenomen met 29 stemmen voor en 11 stemmen tegen.

11.4 Gewijzigd G-26-008 Statenvoorstel inzake Afwegingskader herbestemde middelen VDL Nedcar, brief GS van 29-5-2026 (GS DOC-00932358)

De voorzitter: Dan komen we bij agendapunt 11.4, gewijzigd G-26-008 Statenvoorstel inzake Afwegingskader herbestemde middelen VDL Nedcar, met de brief GS van 29 mei 2026. Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Kunnen we heel even vijf minuten schorsen, als u het niet erg vindt, voor een sanitaire stop en even een kleine snack. Voor mezelf. Als u het niet erg vindt.

De voorzitter: Nou weet de rest het ook. We schorsen voor vijf minuten.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, mag ik u verzoeken uw plaatsen weer in te gaan nemen? Dames en heren, er is ook gevraagd: wordt er nog een keer aan de inwendige mens gedacht? Ja, maar u heeft een beetje een strenge voorzitter. U heeft het er zelf naar gemaakt. We hebben nog één agendapunt, daarna twee moties vreemd. Daarna staan er broodjes, zelfs met snacks, klaar. Het is aan u hoelang het duurt voordat u daaraan toekomt. De heer Megens, nadat ik de vergadering heb heropend.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Tijdens de schorsing werd aan ons het derde gewijzigde amendement uitgedeeld. Ik zou toch willen opletten dat nadat wij hebben gestemd niet nog gewijzigde moties, waar we al over gestemd hebben, uitgedeeld worden. Dat zou wel zo makkelijk zijn.

De voorzitter: Hij was aangekondigd. Ik heb ook gezegd: hij staat nu voor iedereen zichtbaar op iBabs. Het was alleen het schrappen van een technisch ding. Dus hij was aangekondigd. Hij was vermeld. Ik heb ook

aangegeven waar die te vinden was. Ik ging er eigenlijk van uit dat ik u daarmee voldoende had geïnformeerd. Nee, dat gaan we niet doen. Mijnheer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik hoef niet per se een herstemming, maar dan is het onzinnig om 'm dan nog uit te delen, ook in het kader van duurzaamheid, waar we hier continu op zitten.

De voorzitter: Daar heeft u wellicht een punt. Zeker. Dank u wel. We gaan beginnen met agendapunt 11.4 over de herbestemde middelen VDL. Ik geef daarvoor als eerste het woord aan mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Voorzitter, de SP stond aan de poorten van Nedcar toen werknemers te horen kregen dat niet alleen hun baan, maar ook een stuk van hun toekomst zou verdwijnen. We stonden daar niet voor de foto. We stonden daar omdat achter iedere ontslagbrief een mens schuilgaat, een gezin, een verhaal. Vandaag zit een van die werknemers hier in de zaal. Voor hem, voor zijn collega's en voor iedereen die afhankelijk is van fatsoenlijk werk hebben wij gestreden. Dat zullen we ook blijven doen. Maar de vraag die vandaag voorligt gaat over meer dan werkgelegenheid alleen. Die gaat over de wereld waarin wij willen leven en over de wereld die wij willen nalaten. De wereld verandert en ook heel snel. Democratie staat onder druk, de rechtsstaat staat onder druk en internationale samenwerking staat onder druk. Steeds vaker zien we leiders die verdeeldheid verkiezen boven verbinding, macht boven verantwoordelijkheid, propaganda boven waarheid. Het geluid van dreiging klinkt luider dan het geluid van de dialoog. Juist in zo'n tijd moeten wij onszelf de vraag stellen: welke kant willen we op? Niet alleen: hoe besteden we € 12,5 miljoen? Wel: welk Limburg willen we bouwen? Voorzitter, wie werkelijk luistert naar mensen die oorlog hebben meegemaakt, leert een eenvoudige waarheid. Oorlog kent geen winnaars. Oorlog laat lege stoelen achter aan de keukentafel. Oorlog laat littekens achter die generaties meegaan. Oorlog rooft toekomst van kinderen, van gezinnen en van samenlevingen. Daarom moeten we oppassen voor de gedachte dat veiligheid vooral ontstaat door meer militarisering en defensie-industrie. Veiligheid groeit niet uit de loop van een geweer. Veiligheid groeit wanneer mensen elkaar vertrouwen, wanneer kinderen onderwijs krijgen, wanneer mensen bestaanszekerheid hebben, wanneer democratie sterk genoeg is om verdeeldheid te weerstaan en wanneer verschillen worden uitgepraat in plaats van uitgevochten.

De voorzitter: Mijnheer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ik weet dat het laat is, maar deze had ik wel een beetje aangekondigd natuurlijk. Ik wil even een vraag stellen. In hoeverre passen deze standpunten nu echt bij de Socialistische Partij, de SP? We hebben weleens vaker discussie gehad. Dat gaat dan over Karl Marx, op wie toch echt de ideologie van de SP gebaseerd is voor een heel groot gedeelte. Als je de boeken leest van Karl Marx, weet je: zijn hele analyse is dat ideologische ideeën kansloos zijn als je ze niet staft met economische kracht. Dat is zijn hele analyse. Dus hij zegt: in de geschiedenis van de ideeën zijn ideeën altijd ondergesneeuwd op het moment dat economische krachten en militaire machten eigenlijk niet voldoende doen. Als ik dan kijk naar dit betoog, vind ik het betoog heel mooi, maar helemaal niet passen bij de ideeën van Marx. Dat past veel meer bij de ideeën van bijvoorbeeld een Hegel. Die zegt: ideeën zijn belangrijk, het zijn de ideeën die in de geschiedenis ervoor zorgden dat er verandering kwam. Maar Hegel past veel meer bij een partij als GroenLinks of D66, die veel meer in die ideologie zitten. Dus mijn vraag is oprecht: hoe past dit standpunt ... Het heette niet voor niets klassenstrijd. Het was wel een gewapende strijd die Marx voor ogen had. Dus hoe passen deze ideeën ... U zegt: het moet gaan om de ideeën en niet om macht. Hoe past dat dan nog bij de principes van de Socialistische Partij?

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik vind het een fantastische vraag. We hebben gisteren natuurlijk ook met elkaar afgesproken dat we nog eventjes naar het café zouden gaan om ook over de ideologische verschillen die we met elkaar hebben in gesprek te gaan. U moet het zo zien: het gaat om

ideeën, maar die zijn altijd gestaafd natuurlijk ook aan de economische waarde. Dat is natuurlijk ook waar wij voor staan. Het gaat wat ons betreft niet over een antidefensiestandpunt, maar we gaan wel ook kijken naar vrede, naar weerbaarheid, naar de herinneringscultuur. Dat is ook waarom we dadelijk een amendement daarop zullen indienen.

De voorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Mevrouw Smeets zegt dus eigenlijk: het is geen ideologisch standpunt dat we hier hebben, maar het is een empirisch standpunt, namelijk dat het niet nodig is en dat de defensie of de economische kracht die we nu hebben eigenlijk voldoende is. Maar als dat het standpunt is, dan vraag ik me af: waar komt dan die empirische kennis vandaan? Alle experts zeggen dat dit nodig is voor onze veiligheid. Welke geheime kennis heeft de SP dan om deze empirische waarheid te staven?

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Dank, voorzitter. Ik zeg niet dat we geen defensie nodig hebben. We zien dat er onvrede is en dat er onveiligheid is in de wereld. We kunnen niet helemaal zonder defensie. We zijn ook verdedigd. We hebben een defensie-industrie op dit moment al. We hebben een leger. Maar wat ons betreft is dat wel gewoon genoeg. We willen vandaag, met dit amendement, maar ook met dit voorstel, wel andere keuzes maken.

De voorzitter: Tot slot de heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Dan geeft u geen antwoord op mijn vraag. U zegt het eigenlijk zelf: het is nodig. Maar aan de andere kant zegt de SP ook: we gaan niet investeren. Dan maakt u dus een empirische afweging dat dit voldoende is. Dan vraag ik nogmaals: waar haalt u die kennis dan vandaan, want elke expert zegt dat we dat wel nodig hebben. Kijk naar de experts. Alle experts die hierover praten, zeggen: we moeten op dit moment investeren in defensie. De SP zegt: nee, want wij denken dat het genoeg is. Waar is die kennis dan op gebaseerd?

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Dank, voorzitter. Wij vinden dat we niet per se moeten investeren in defensie, maar in onze samenleving en in onze gemeenschap. Volgens mij is mijnheer Hanegraaff het daar echt wel oprecht met mij over eens. Dat is een andere keuze die wij als SP maken.

De voorzitter: Dank u wel, Gaat u verder.

Mevrouw Smeets (SP): Dank, voorzitter. Precies daarom kijkt de SP met zorg naar de richting die vandaag wordt gekozen, alsof Limburg zich vanzelfsprekend zou moeten ontwikkelen tot een centrum van defensietechnologie en alsof onze grootste bijdrage aan de toekomst bestaat uit het versterken van de militaire industrie. Wij geloven dat Limburg groter is dan dat. Limburg ligt niet aan de rand van Europa. Limburg ligt in het hart ervan, op het kruispunt van talen, culturen en landen. Onze geschiedenis is er een van bruggen bouwen en gastvrijheid, van wederopbouw, van samenwerking en van verzoening. Dat is geen zwakte, maar dat is een kracht. Daarom kiezen wij bewust voor een ander perspectief, een perspectief dat niet vertrekt vanuit angst, maar vanuit vertrouwen, niet vanuit bewapening, maar vanuit weerbaarheid.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik hoor mevrouw Smeets enorm pleiten voor Europa, voor samenwerking, dat soort dingen. In mijn beleving is de SP juist altijd heel erg tegen die

Europese samenwerking en ook tegen de Europese Unie. Dus ik ben even in verwarring. Kan mevrouw Smeets dat verder verklaren?

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, voorzitter, dank. Ik vind dat altijd een prachtige vraag. Wij zijn niet per se tegen de Europese Unie, maar we zijn wel heel kritisch op de Europese samenwerking zoals die nu is ingericht.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, voorzitter. Dan heb ik een heel ander beeld van de SP, zeker in verkiezingstijd, maar dan laat ik het hierbij.

De voorzitter: Gaat u verder, mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Wij kiezen voor een perspectief dat niet vertrekt vanuit angst, maar vanuit vertrouwen, niet vanuit bewapening, maar vanuit weerbaarheid, niet vanuit conflict, maar vanuit vrede. Daarom stellen wij voor een Limburgs instituut voor vrede, veiligheid en herinneringscultuur op te richten met de reserve die we hebben gereserveerd voor VDL, een plek waar jongeren leren wat vrijheid betekent, waar de verhalen van oorlog niet verdwijnen met de generatie die ze heeft meegemaakt, waar kennis over diplomatie, conflictpreventie en democratische weerbaarheid wordt ontwikkeld en waar mensen leren hoe kwetsbaar vrijheid is en hoe waardevol, een plek waar Limburg samenwerkt met onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties en internationale partners om te bouwen aan een veiligere toekomst. Voorzitter, we hebben vandaag meer behoefte aan verpleegkundigen dan aan oorlogsretoriek, maar behoefte aan diplomaten dan aan haviken, maar behoefte aan mensen die bruggen bouwen dan aan mensen die loopgraven graven. Dat is geen naïviteit. Dat is het serieus nemen van de lessen van de geschiedenis. Wie vrede wil bewaren moet investeren in alles wat vrede mogelijk maakt. Daarom ligt vandaag de echte keuze voor. Willen we bekend staan als de Provincie die € 10 miljoen investeerde in defensietechnologie of als de Provincie die juist in een tijd van onzekerheid koos voor vrede, democratische weerbaarheid, internationale samenwerking en herinneringscultuur? De SP kiest voor dat laatste, voor een Limburg dat niet leeft voor conflicten, maar werkt aan oplossingen, voor een Limburg dat niet alleen voorbereid is op de wereld zoals die is, maar helpt bouwen aan de wereld zoals die zou moeten zijn, voor de veiligheid van vandaag en voor de vrede van morgen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Had u het dictum voorgelezen? Volgens mij niet.

Mevrouw Smeets (SP): Nee, inderdaad. Het dictum van het amendement ga ik voorlezen. Wij dienen dit overigens samen in met mevrouw Boven van de Partij voor de Dieren en met mijnheer Loomans van Horizon. Provinciale Staten van Limburg; gezien het voorstel van Gedeputeerde Staten van Limburg van 31 maart 2026, besluiten de beslispunten te wijzigen in: 1. In te stemmen met het oprichten van een euregionaal instituut voor vrede, veiligheid en herinneringscultuur; 2. In te stemmen met de besteding van € 7,5 miljoen aan het instituut voor vrede, veiligheid en herinneringscultuur en € 5 miljoen ten behoeve van additionele natuur en verbetering van de leefbaarheid in stand te houden; 3. De middelen te dekken uit de Programma Reserve Economie – Herontwikkeling VDL en Natuurcompensatie. En gaan over tot de orde van de dag.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Smeets. Dan geef ik nu het woord aan de heer Maillé namens de VVD.

De heer Maillé (VVD): Dank, voorzitter. We spreken vandaag, vanavond inmiddels, met elkaar over de toekomst van de VDL-site, over de toekomst van de defensie-industrie in Limburg en daarmee wat ons betreft ook over de toekomst van de Limburgse maakindustrie. We weten allemaal in dit huis wat

aanvankelijk de plannen waren waar het gaat om de doorontwikkeling van de VDL-site in Born. We weten ook allemaal hoe dat uiteindelijk anders is gelopen. In dat licht bezien moeten we ons ook realiseren dat het voorstel dat we vandaag met elkaar bespreken feitelijk het onderhandelingsresultaat is van de afwikkeling van de in 2020 tussen de Provincie en VDL gesloten anterieure overeenkomst. Het resultaat daarvan was dat € 15 miljoen uit de bruteringsreserve VDL Nedcar wordt herbestemd. Dat besluit hebben we feitelijk gezien al genomen: € 5 miljoen voor natuurcompensatie en leefbaarheid en € 10 miljoen voor de doorontwikkeling van de site, waarvan we € 2,5 miljoen al hebben vastgelegd vorig jaar. Nu ligt in feite een toetsingskader aan ons voor, aan de hand waarvan we die overige € 12,5 miljoen gaan besteden. Dat afwegingskader, voorzitter, kan rekenen op de instemming van de VVD, juist omdat met dit kader prioriteit wordt gegeven aan projecten en activiteiten die bijdragen aan de vestiging en versteviging van een deftechcluster in Limburg. Het is dan ook niet voor niks, voorzitter, dat het de VVD was die in dit huis op de proppen is gekomen met de motie 'Veiligheid, juist in onze achtertuin', waarmee we ons als PS welwillend uitspraken tegenover de komst van Defensie naar Limburg en actief wilden bijdragen aan het vrij en veilig houden van Nederland en Europa. Wat ons betreft is het dan ook een stap in de goede richting. Er ontstaat extra bedrijvigheid in de maakindustrie, we geven een impuls aan de economie en jagen innovatie aan, wat zorgt voor werkgelegenheid. Om dan ook maar met een statement af te sluiten, begrijpen wij ook echt wel dat het lastig is voor politieke partijen om deze ideologische keuze te maken, maar voor de VVD is het wel waar wij pal voor staan. We investeren niet in defensiematerieel zelf, maar wel in de randvoorwaarden om een deftechcluster te kunnen vormen. Wat mij betreft moeten we dat dan ook goed doen. Ik zie dat er een interruptie aan komt.

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Fijn dat u zegt dat er ideologische verschillen in deze zaal mogen zijn. Ik heb nog één korte vraag aan u. Het is een flinke investering die we doen in de VDL-site of in aangelegenheden die hiermee te maken hebben. Hoeveel banen gaat dit volgens u opleveren?

De voorzitter: De heer Maillé.

De heer Maillé (VVD): Voorzitter, dat is natuurlijk een vraag die we niet op voorhand kunnen beantwoorden. Het lijkt mij dat het de inzet is dat we het VDL-terrein optimaal gaan benutten en dat we ervoor zorgen dat daar de randvoorwaarden er zijn waardoor bedrijvigheid kan ontstaan. Of dat nu voor defensie is of voor andere bedrijvigheid doet er niet aan af. De ambitie is er om de bedrijfspanden daar opnieuw toekomst te geven. Ik denk dat bij mevrouw Smeets, om heel eerlijk te zijn, de pijn 'm meer zit in het defensieverhaal zelf en niet zozeer in de werkgelegenheid, want die gaat zeker wel ontstaan. Maar het is natuurlijk lastig om daar nu een aantal op te plakken.

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, nog een vervolgvraag, voorzitter. Wat zou het u waard zijn aan werkgelegenheid? Hoeveel zou u het liefst zien aan werkgelegenheid op deze locatie?

De voorzitter: De heer Maillé.

De heer Maillé (VVD): Voorzitter, ik denk dat de vraag eigenlijk fundamenteeler is. Ik vind het mooi dat werkgelegenheid ontstaat. Dat is ook welkom, zeker ook voor medewerkers die in het verleden hun baan zijn verloren. Hoe mooi zou het zijn als er weer meer werkgelegenheid ontstaat. Maar tegelijkertijd vind ik het fundamenteel in die zin dat wij als VVD vinden dat veiligheid niet vanzelf ontstaat. Daar moeten we actief in investeren. Het is precies wat de heer Hanegraaff zojuist al aangaf: de experts zeggen dat die investeringen in defensie nodig zijn. Wij zeggen: wij willen daar ruimte aan bieden in Limburg. Daar zit meer de fundamentele keuze. Dat daarmee werkgelegenheid ontstaat, is een mooie bijkomstigheid.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

De heer Maillé (VVD): Voorzitter, ik rond af met een laatste statement. Wie vrede wil behouden, moet wat de VVD betreft ook bereid zijn om te investeren in dat wat haar beschermt. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Maillé. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jetten namens GroenLinks.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Ook dank aan de portefeuillehouder die zijn toezegging tijdens de commissie aan GroenLinks is nagekomen en een verduidelijking heeft gegeven over de verdeling van de € 5 miljoen aan middelen bestemd voor natuur en leefbaarheid. Die verdeling is nu helder vastgelegd. Onze dank daarvoor. Als GroenLinks hebben we ons hiervoor hard ingezet. Naast het verdriet, de stress en het leed dat baanverlies heeft veroorzaakt bij medewerkers van VDL – sommige mensen hebben nog steeds geen werk gekregen – is het natuurlijk ook enorm wrang dat het Sterrebos helaas onnodig gekapt is. Daarom is het fijn dat we nu iets terug kunnen doen. Voor de rest van de investeringen is voor GroenLinks één punt essentieel: geen cent naar VDL. We investeren hier publieke middelen die volledig ten goede moeten komen aan innovatie, aan de omgeving en aan brede welvaart in Limburg. Heel graag nogmaals een bevestiging dat dat inderdaad het geval is. Wij zien ook dat de prioriteit momenteel sterk bij defensie ligt. Ook voor ons is dat een lastige, zeker voor een partij die ooit uit een fusie is ontstaan van vier partijen, waar de Pacifistische Socialistische Partij deel van uitmaakte. Tegelijkertijd zijn we ook niet blind voor de huidige tijd en helaas de daarbij komende dreigingen. Maar het blijft een moeilijke spagaat. Stopten we maar net zoveel tijd, energie en aandacht in elkaar ontmoeten, begrijpen en tegemoetkomen. Dan nog een aantal opmerkingen. Wij hebben nog steeds wat moeite met het feit dat het CHILL Excellence Centrum wordt gevestigd bij Maastricht Aachen Airport, want de middelen waaruit dit wordt gefinancierd komen uit de herbestemming van de VDL-middelen, bedoeld voor de herontwikkeling van de VDL-site. Hoe draagt deze keuze concreet bij aan de herontwikkeling van die site en niet alleen indirect? Ik probeer wat in te korten, want volgens mij zijn we inmiddels allemaal hangry. Dan wordt er gesproken over een Limburgs deftechcluster. Wij zijn benieuwd hoeveel bedrijven zich al hebben gemeld. Hoeveel mkb-bedrijven die daadwerkelijk kunnen en willen samenwerken met partijen op deze locatie verwacht GS? Hoe zorgen we ervoor dat niet alleen de grote spelers aanhaken, maar juist ook kleine en startende bedrijven een eerlijke kans krijgen? Daar zit voor ons namelijk mede de echte innovatiekracht. Ook wordt gesproken over beschikbare ruimte op de VDL-site, maar hoe aantrekkelijk is het in de praktijk voor bedrijven om zich te vestigen naast een locatie met een sterke defensiecomponent? Dat is geen neutrale economische omgeving. Wij vinden dat deze aannames in het stuk onvoldoende onderbouwd zijn. Dan een belangrijke. Wij lezen in het voorstel dat er geen risico's worden voorzien. Dat is voor ons lastig te rijmen met de werkelijkheid. We hebben hier te maken met een dynamisch, onzeker en politiek gevoelig traject. Wat ons betreft zijn er wel risico's, financieel, inhoudelijk en maatschappelijk. Die moeten we niet wegpoetsen, maar juist expliciet benoemen en meewegen. Juist omdat Provinciale Staten pas achteraf betrokken worden bij de besteding van de middelen, vinden we dit extra belasting. Kunt u deze alsnog noemen of op zijn minst toezeggen dat u PS hierover actief informeert zodra zich iets voordoet? Voorzitter, ik ga naar een afronding. GroenLinks ziet zeker kansen in innovatie en economische ontwikkeling, maar wij willen scherp blijven op publieke meerwaarde, duurzaamheid, een eerlijke verdeling van middelen en stevige democratische controle. Alleen dan kunnen we verantwoorden dat we deze publieke middelen op de juiste manier inzetten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jetten. Dan geef ik het woord aan de heer Hanegraaff van het CDA.

De heer Hanegraaff (CDA): Ik bied alvast mijn excuses aan. Ik werd wat enthousiast toen ik in de pen kroop. Het CDA is blij dat dit dossier ordentelijk kan worden afgesloten. VDL is een echt Nederlands familiebedrijf, geworteld in onze maakindustrie. We zijn verheugd dat het in Limburg actief blijft. Ook de

positieve houding van het College om Defensie hierheen te halen, steunen wij. Veiligheid, weerbaarheid en strategische autonomie zijn weer harde publieke belangen en als ze kansen bieden voor de Limburgse bedrijven en voor werkgelegenheid, moeten we die serieus nemen. De richting van het voorstel steunen wij dus. Maar bij het afwegingskader waren wij wel wat zoekende en ook wel wat verward. Daarom drie vragen. Let goed op, Gedeputeerde. Eén. Dit heet een afwegingskader, maar dat is het natuurlijk niet. Het is een lijst van criteria waaruit gekozen kan worden. Afwegen veronderstelt namelijk een gemeenschappelijke maat, een grootte waarin twee ongelijksoortige dingen allebei uitdrukbaar zijn. Wat is de maat tussen een arbeidsplaats en een stuk leefomgeving, tussen een procent rendement en de rust van een woonkern? Het stuk noemt dit niet. Dus hoe gaat men afwegen? Grofweg zijn er twee opties. Vanuit Bentham is er één maat, nut. Een baan, een boom en een uur stilte vertalen zich allemaal naar welzijn en dus is alles tegen elkaar weerlegbaar. Het ontbreken van een wegingsregel is dan slechts een rekensom. Daar staat John Stuart Mill, een leerling overigens van Bentham, tegenover. Volgens hem zijn niet alle waarden van dezelfde soort. Er zijn hogere en lagere en geen hoeveelheid van het lagere weegt op tegen het hogere. Vertaald: misschien is er geen hoeveelheid economische waarde die een bepaalde aantasting van de leefomgeving rechtvaardigt. Niet omdat het getal te klein is, maar omdat het een andere orde betreft. De vraag is simpel: weegt het College af volgens Bentham of volgens Mill? Kiest het Bentham, welk overkoepelend waardesysteem voedt dan de rekensom? Kiest het Mill, welke ordening geldt dan tussen de criteria? Twee. Een centraal criterium is dat een project structureel bijdraagt aan het cluster. Maar daarna staat er: voorrang voor grote impact en bijdragen dekken hoogstens 50% van de sluitende businesscase. De twee meten niet verschillend, ze botsen. Het stuk zegt niet hoe dat wordt opgelost. Ook hier zijn eigenlijk weer twee tradities die tegenover elkaar staan: de projectlogica is die van Adam Smith of Hayek. Elk initiatief staat op eigen benen en bewijst zijn levensvatbaarheid via een sluitende businesscase, waarbij de markt de helft meelegt als toets. Wat zichzelf niet kan dragen, hoeft niet gefinancierd te worden. Het 50%-criterium is daar de zuiverste uitdrukking van. De systeemlogica is die van Michael Porter. Sommige dingen renderen nooit op zichzelf, maar zijn juist een voorwaarde waaronder al het andere gaat renderen, een gedeelde testfaciliteit, een opleiding, een hub, op zichzelf klein, geen businesscase, maar de ontbrekende schakel zonder welke het cluster niet functioneert. De opbrengst valt toe aan het geheel en niet aan één eigenaar. Precies daarom legt geen private partij 50% voor. Dat is ook klassiek de reden dat de overheid het niet doet. Hier helpt de 50% dus niet. De vraag is niet wie betaalt, maar op welk niveau u beoordeelt. Het 50%-criterium veronderstelt een Smithiaans project met een eigenaar en sluit daarmee juist de Porteriaanse clusterinfrastructuur uit die eigenlijk het hoofddoel is. Beoordeelt het College Smithiaans, elk project op eigen benen, of op systeemniveau, waar collectieve voorzieningen zonder businesscase toch gefinancierd gaan worden omdat het cluster ze nodig heeft? Het eerste is uw criterium, het tweede is doel. Ze wijzen niet dezelfde kant uit. Graag een opheldering. Drie. Dat is wel de meest eigenaardige spanning. GS financiert niet de feitelijke productie van defensiematerieel. We financieren wel het ecosysteem eromheen. Oftewel, we weigeren de vrucht, maar planten met liefde de boom. Vanuit de gedachte van Aristoteles kan dit verdedigbaar zijn, dus dat kan uw redding zijn. Wie een mes maakt, is niet verantwoordelijk voor elke misdaad daarmee. De smid maakt het werktuig, de gebruiker kiest het doel. Maar Machiavelli noemt dit echt zelfbedrog en ik ben het daarmee eens. Wie de boom plant, wil de vrucht, anders zou hij niet planten. Die rechtvaardiging in dit stuk, de RIO-cijfers, de banen, bevestigt de Machiavellistische logica. De investeringen renderen alleen als de vrucht er komt. Mijn vraag is daarom simpel: is de grens geen feitelijke productie, een echte morele grens of vooral een nette formulering waarmee we juridisch onze betrokkenheid afhouden. Heel concreet: als we bereid zijn de wapenindustrie te faciliteren, waarom zijn we dan niet bereid hier echt in te investeren? We zeggen nu 'we willen niet dat onze kinderen wiet roken', maar tegenover de school plaatsen we wel drie coffeeshops. Wat is de visie van het College hierop? Voorzitter, we steunen dit voorstel, maar we horen graag van de Gedeputeerde welke grondslagen hier leidend zijn in het kader van de waarden die botsen. Ik stel voor een schorsing van tien minuten?

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Voorzitter, ik hoor de professor hier spreken. Alle gekheid op een stukje. Mijn vraag aan de heer Hanegraaff is als volgt. Ik hoor u best wel veel zeggen over defensie, maar ik vraag me ook af of u veiligheid uitsluitend militair ziet of dat u dat ook bijvoorbeeld ziet in vrede, in cyberveiligheid, op andere manieren dan hier wordt gesuggereerd.

De voorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Een heel goede vraag. In die zin – dat zal u misschien verbazen – accepteer ik de logica van Marx heel erg. Dus van de politieke analyse ben ik altijd heel erg fan geweest. Dat geldt absoluut niet voor zijn oplossingen. Maar zijn analyse zegt wel duidelijk: economische en militaire kracht zijn cruciaal. Als wij de ideeën over liberale democratie, over socialistische systemen die wij hebben, dus de verzorgingsstaat, willen behouden, moeten wij ervoor zorgen dat we economisch en militair krachtig zijn. Mijn analyse op dit moment is: in Europa zijn we gewoon niet sterk genoeg. We moeten nu gaan investeren om ervoor te zorgen dat we op lange termijn die economische kracht rendabel houden en dat we krachtiger worden. Ik doe dat niet omdat ik vind dat oorlog iets moois is. Nee, het is het meest verschrikkelijke wat er is. Ik doe het juist omdat ik vind dat we dat moeten voorkomen en dat we moeten zorgen dat de ideeën, de liberale rechtsstaat die wij hebben opgebouwd in Europa, alle waarden die wij hebben ... Die zijn mij heel veel waard. Ik wil dat die behouden blijven. Sterker nog, ik wil dat wij dat uitdragen aan de wereld. Daarom is mijn analyse dat we op dit moment moeten investeren in defensie, maar dat neemt niet weg dat we ook alle andere middelen moeten uitputten om ervoor te zorgen dat oorlog voorkomen wordt.

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, voorzitter. Ik ben heel erg benieuwd hoe de heer Hanegraaff dan toch 'defensie' duidt. Is dat dan puur en alleen militair? Zijn dat wapens? Wat bedoelt u daar precies mee?

De voorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Nee, dat is veel breder dan dat. Dat gaat ook over intelligentie verkrijgen. Dat gaat ook over proberen samen te werken met landen, proberen bondgenoten te vinden om ervoor te zorgen dat je er staat. Maar het staat voor mij ook voor een geïntegreerde wereldeconomie, dat we afhankelijk worden en blijven van elkaar, zodat oorlog ook gewoon minder waarschijnlijk wordt. Nee, er zitten heel veel facetten aan defensie natuurlijk. Waar het alleen om gaat op dit moment is: welke elementen van defensie zijn op dit moment het meest noodzakelijk? Dan zie ik dat we met name op het gebied van de primaire defensie-industrie gewoon ontzettend achterlopen, terwijl we het op andere zaken eigenlijk nog best prima doen.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Als ik het fout heb, mijnheer Hanegraaff, dan hoor ik het wel van u, maar volgens mij concludeert u daarmee dat mijn amendement niet per se afwijkt van wat u zegt en dat u het daar eigenlijk mee eens kunt zijn, toch?

De voorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Nee, dat concludeert u niet goed. Ik zal zeggen waarom. We leven in een wereld van schaarste, dus we moeten kiezen. Dan moet je prioriteiten stellen. Je kan je geld maar één keer uitgeven. Je kan het uitgeven aan bijvoorbeeld een vredesinstituut. Prima. Maar ik zeg: op dit moment hebben wij voldoende kennisinstituten, we hebben voldoende vredesinstituten in deze wereld en we hebben ontzettend fantastische diplomaten in Nederland en Europa. Daar schort het op dit moment niet aan. Waar het aan schort is puur die primaire kracht die we kunnen uitstralen en waarmee we mensen die het wat

minder goed met ons bedoeld hebben kunnen afschrikken. Dus ik ben niet tegen een vredesinstituut. Begrijp me niet verkeerd. In een ideale wereld zou dat er prima kunnen zijn. Maar op dit moment ligt daar absoluut niet onze prioriteit. Dat is de afweging die wij maken. U maakt een andere en dat is uw goed recht.

De voorzitter: Dank u wel. Volgens mij was u ook aan het eind van uw betoog.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, geen moties.

De voorzitter: Ja. Dan geef ik nu het woord aan de heer Zeedzen namens de BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Zo, voorzitter. Ik was net klaar met het verwerken van Schrödingers kat van een aantal maanden geleden en dan krijg je dit hier op je bordje. Ik denk dat mijn inspreekbeurt iets makkelijker te begrijpen is. Voorzitter, de BBB ziet nadrukkelijk de economische kansen rond de voormalige Nedcar-site. De herontwikkeling van deze locatie is belangrijk voor de regio en de Limburgse maakindustrie in zijn geheel. Nieuwe bedrijvigheid, innovatie en werkgelegenheid verdienen hier steun, zeker na het eerdere gigantische verlies aan banen in de automotive-industrie op deze locatie. Wij waarderen ook dat GS het voorstel na de commissie heeft aangescherpt. De informatievoorziening aan PS is verduidelijkt en het afwegingskader is concreter gemaakt. Dat helpt. Tegelijkertijd raakt dit voorstel aan een belangrijk financieel uitgangspunt van de BBB: vrijvallende middelen gaan in principe eerst terug naar de algemene reserve. Daarna maken Provinciale Staten via de reguliere P&C-cyclus de integrale afweging. In dit geval kiest GS voor maatwerk. Zoals u ziet, maatwerk is soms nodig. De keuze tussen maatwerk en een algemene aanpak is op zichzelf al maatwerk, vanwege de dynamiek en urgentie rondom deze specifieke casus. De BBB begrijpt dat. Kansen laten zich soms niet plannen, maar dienen zich aan en moet je verzilveren. Voorzitter, samenvattend: de BBB staat positief tegenover een slagvaardige aanpak die de herontwikkeling van de voormalige Nedcar-site verder brengt, maar slagkracht en financiële discipline moeten wel hand in hand blijven gaan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Zeedzen. Dan geef ik het woord aan de heer Loomans namens Horizon.

De heer Loomans (Horizon): Voorzitter, met het beëindigen van de anterieure overeenkomst voor de gebiedsontwikkeling VDL is de bruteringsreserve vrijgevallen en kunnen de gereserveerde middelen herbestemd worden. Eerder is reeds besloten dat de beschikbare € 15 miljoen worden aangewend voor de herontwikkeling van de VDL-site, additionele natuurcompensatie en verbetering van de leefbaarheid. Wat betreft de herontwikkeling van de VDL-site heeft GS inmiddels besloten om een deel van de vrijkomende gelden te investeren in een CHILL Excellence Center op MAA, op 30 kilometer van VDL in Born. Dat roept bij mij de vraag op hoe groot volgens GS de VDL-site eigenlijk is. Op deze manier is half Limburg onderdeel van de VDL-site. Terugkijkend naar het grote project VDL Nedcar is onomkeerbare schade aangericht door het rooien van het Sterrebos. Het is dan ook volledig terecht dat besloten is om een deel van de € 15 miljoen te investeren in additionele natuurcompensatie. Wat mij betreft zou dat een hogere prioriteit hebben dan investeren in de herontwikkeling van de VDL-site en zouden de herbestemde gelden zelfs omgekeerd mogen worden, dus € 5 miljoen voor de herontwikkeling van de VDL-site en € 10 miljoen voor de additionele natuurcompensatie. Maar helaas verwacht ik daar geen meerderheid voor te kunnen vinden. Op zoek naar andere manieren om natuurschade te compenseren, heb ik kennisgenomen van het amendement van de SP om een Limburgs instituut voor vrede, veiligheid en herinneringscultuur op te richten. Aangezien oorlogen en gewapende conflicten gepaard gaan met enorme milieuvervuiling, vernietiging van natuur en menselijk leed, lijkt het mij de moeite waard om alles op alles te zetten om te voorkomen dat dit soort situaties ons overkomen. Ik dien dit amendement dan ook graag mee in. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Loomans. Dan geef ik het woord aan mevrouw Boven namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Dit keer beginnen we positief, want de Partij voor de Dieren werd een paar weken geleden blij verrast door de wijziging van het voorstel. De aanpassing van het stuk maakte ons beoogde amendement om voldoende budget voor natuur te borgen namelijk overbodig. Dat betekende niet alleen goed nieuws voor onze fractiemedewerkers, die stiekem al driftig in de pen waren geklommen, maar natuurlijk vooral voor de Limburgse natuur en biodiversiteit rondom VDL. Met de kap van het Sterrebos verloor Sittard-Geleen immers een monumentaal bos van onschatbare ecologische waarde. Terwijl gedane zaken geen keer nemen, staat het er met de verplante bomen en de gecompenseerde natuur helaas ook nog altijd niet al te best voor. Een ruim budget voor additionele natuurontwikkeling lijkt ons in dezen dan ook op zijn plaats. En, voorzitter, het investeren in en het ontwikkelen van natuur komt ook de leefbaarheid ten goede, want meer natuur betekent een betere biodiversiteit, een betere klimaatadaptatie, een gezondere leefomgeving en daarmee ook een betere leefbaarheid en betere gezondheid voor huidige en toekomstige generaties van mens en dier. Daarom zijn we tevreden dat onze inbreng in de commissie ter harte is genomen en met het gewijzigde voorstel 90% van het budget van € 5 miljoen voor natuur geborgd is. Maar toch, voorzitter, als we diep in ons groene natuurliefhebbende hart kijken, zouden we liever de hele € 15 miljoen aan herbestemde middelen in natuurontwikkeling willen investeren. Een dergelijk amendement zou echter, tenzij we nu ineens medestanders horen vanuit de zaal – ik hoor niks – puur voor de Bühne zijn geweest. Daar probeert onze fractie toch van weg te blijven. Hoe dan ook, we willen in ieder geval geen € 10 miljoen aan publieke gelden beschikbaar stellen om de Limburgse defensietechnologie te stimuleren. Voor de Partij voor de Dieren is defensie een noodzakelijk kwaad. Wat ons betreft zorgt het extra landelijke budget voor defensie al voor voldoende stimulans van de defensie-industrie. Met de natuurbranden op de Weerterheide van vorige maand nog vers op ons netvlies, bekruipt ons het gevoel dat investeren in defensie onze natuur niet bepaalt ten goede komt. Wat onze natuur wel ten goede zou komen, is als we oorlogen en conflicten op diplomatieke wijze zouden kunnen voorkomen, bijvoorbeeld door het aangaan van de dialoog, het stilstaan bij de betekenis van vrede en vrijheid en aandacht voor conflictbemiddeling. Daarom steunen we en dienen we het amendement van de SP voor het vredesinstituut mee in.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Boven. Dan geef ik tot slot in de eerste termijn het woord aan de heer Peters namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Dank je wel, voorzitter. Ik had graag gehad dat de heer Hanegraaff iets meer tijd had gehad om zijn verhaal te vertellen, want dat was wel heel erg interessant, moet ik zeggen. Maar ik moet er niet aan denken dat hij in de Tweede Kamer komt, want dan duurt het nog langer daar. Maar goed. We hebben het hier over het afwegingskader herbestemde middelen VDL Nedcar. Ik heb hier van alles gehoord en er zijn allerhande vragen gesteld. Maar het ging er uiteindelijk om een juiste bestemming te vinden in het kader van Nedcar. We zijn heel blij daarmee en ook met dit voorstel. De sluiting van de grootschalige autoproductie van Nedcar heeft namelijk een grote impact gehad op onze regio. Daarom vinden wij het belangrijk dat nu wordt gewerkt aan een nieuwe toekomst voor deze locatie, waarbij innovatie, ondernemerschap en vooral werkgelegenheid centraal staan. Onze fractie ziet kansen in herontwikkeling van de VDL-site en is positief over de mogelijkheden die dit biedt voor de Limburgse bedrijven, kennisinstellingen en werknemers. Nieuwe economische activiteiten betekenen nieuwe banen en nieuwe perspectieven voor onze inwoners. Onze fractiegenoot Joep Verberkt, die mij net nog even meldde dat er nog een fikse brand is geweest vandaag bij VDL, maar gelukkig niet ernstig, is daar onlangs op werkbezoek geweest. Hij zei dat er op dit moment een kleine 500 mensen werken. In hoogtijdagen werkten daar 4.000 tot 6.000 mensen. Ik ben ook voor bomen en er kunnen mij er niet genoeg staan, maar ik ben er ook voor dat mensen een baan hebben en kunnen gaan werken. We hebben in dit land nog heel veel werklozen. Als ons eigen land investeert in de oorlog in Oekraïne – € 5 miljard, dacht ik de laatste keer gehoord te hebben – hebben wij het hier over maar een heel klein bedrag, een footje. Dat wil ik maar even zeggen. De indrukken die daar zijn opgedaan door Joep Verberkt bevestigen het beeld dat hier serieus wordt gewerkt aan een toekomstbestendige invulling van het terrein. LOKAAL-LIMBURG is dan ook zeer

positief over deze ontwikkeling. We vinden het belangrijk dat de Provincie kansen blijft benutten om werkgelegenheid in Limburg te behouden en te versterken. Tegelijkertijd waarderen wij het ook dat er aandacht is voor natuur en leefbaarheid in de omgeving. Voorzitter, alles afwegende zal LOKAAL-LIMBURG dit voorstel steunen. Dank u wel voor de inspanning.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Peters. Dan geef ik nu het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Het is inderdaad juist, zoals een aantal van uw Statenleden zojuist al toelichtten: het voorstel is uit-en-te-na besproken in de commissie. Daar hebben we heel veel zaken met elkaar kunnen afstemmen, een aantal misverstanden uit de wereld kunnen helpen en een aantal zaken nogmaals bevestigd. Ik ben blij met de positieve respons hier in deze Statenzaal op dit late tijdstip, voorzitter. Ik heb ooit een keer iets opgebiecht, dat ik kennis had van bepaalde economen. Dat kwam me toen duur te staan, dus dat ga ik vandaag niet meer doen, maar de Heerser van Machiavelli heb ik ook gelezen. Ik kom uit bij mevrouw Jetten van GroenLinks. U wilt nogmaals van ons de bevestiging horen dat GS geen middelen rechtstreeks naar VDL gaat overmaken. Ik blijf bij het antwoord dat ik in de commissie heb gegeven, dus dat is bevestigend. U had een vraag gesteld over het CHILL Excellence Center dat bij de luchthaven zit. Hoe draagt deze ontwikkeling direct bij aan de ontwikkeling van de site? Daar zit ook wel een beetje het katje. Er is ook heel nadrukkelijk door de Staten aangegeven: we willen niet dat we direct gaan investeren in een bedrijventerrein, maar wel in het ecosysteem dat daar plaatsvindt. We hebben gezien dat CHILL ook echt die verbinding vormt met de ontwikkeling van slimme materialen. Dan moet u voornamelijk denken aan de Brightlands Campus. Vista heeft zich heel nadrukkelijk opgeworpen om daar een rol te gaan spelen vanuit haar technische opleidingen. Daar zit nu een deel van haar technische opleidingen. Onze minister is daar afgelopen week op bezoek geweest en ziet dat ook als een kansrijke ontwikkeling. U moet dat niet zozeer zien in de context van de luchthaven, maar meer in de context van de innovatie die daar plaatsvindt. Ik denk dat dat ook heel slim is. Toen we bij de opening van dat Excellence Center stonden, zagen we ook al dat de inzet van zowel het Vista College als de inzet die we doen via Mindset op de Brightlands Campus in Sittard-Geleen ook wel een hele hoop oplevert aan interesse van Defensie zelf. Dus er was een grote aanwezigheid van Defensie, overigens ook van het bedrijfsleven. Dat beantwoordt gelijk ook hopelijk een deel van de vraag die u daarna stelde: hoeveel bedrijven hebben zich nu al gemeld? We spreken natuurlijk met een hele hoop bedrijven. Bedrijven willen ook echt zien dat er een ontwikkeling gaat plaatsvinden. Die is niet alleen gericht op defensie, laat ik dat ook heel duidelijk zeggen. Dat gaat voor een deel ook over batterijtechnologie. Dat gaat ook voor een deel over slimme materialen. Wat wij zien op dit moment, is dat er een grote bereidheid is van het Limburgse bedrijfsleven om zich aan te sluiten bij die innovatieve ontwikkelingen die daar plaatsvinden. Nogmaals, dat gaat niet voor 100% om defensie, maar vooral ook om ondersteunende diensten en producten die daarop van toepassing kunnen zijn. U stelde ook de vraag: hoeveel bedrijven kunnen samenwerken op die locatie? Wat we in ieder geval wel proberen te stimuleren samen met de campussen en de opleidingsinstituten is dat er een beweging op gang komt waarbij steeds meer bedrijven zich in ieder geval daar kunnen vestigen vanuit het perspectief dat ze kunnen samenwerken en leren vanuit de bestaande technologieën en bedrijven die al daar zitten of aanpalend zijn. Wat dat betreft is het een soort ecosysteem in wording. In de Staten of in de commissie is ook al keer besproken: moet dat dan nog een soort van campusstructuur krijgen? Dat is zeker niet de intentie van ons. Wat we wel willen aanjagen is dat slimme mensen rondom technologie – CHILL speelt daar echt wel een heel belangrijke rol in – zich daar gaan vestigen. Daarmee heb ik ook hoop ik een antwoord gegeven op de volgende vraag. Niet alleen de grote spelers. Dat is ook niet de inzet per se van ons. Je kunt het niet helemaal voorkomen, denk ik, want Defensie is de behoeftesteller als het gaat om bijvoorbeeld defensiecontracten. Dat gaat niet alleen over wapens, maar ook over technologieën bij wijze van spreken. Defensie heeft zich overigens heel duidelijk uitgesproken dat ze dit niet alleen doen voor defensietechnologie per se. Ze zeggen; er moet ook sprake zijn van dual use. Een aantal van die innovaties en technologieën die daar ontwikkeld worden en die Defensie ook voor haar deel wil financieren moet ook een maatschappelijk nut hebben. Daarvan hebben we aangegeven, ook als Provincie, van: daar willen we ook van de partij zijn om daar een rol in te kunnen spelen, zodat ook onze medewerkers van de toekomst

zich kunnen opleiden en zich met die nieuwe technologieën kunnen ontwikkelen op dat specifieke terrein. Dus er liggen heel veel kansen. ... [onverstaanbaar] is daar ook heel druk mee en heeft daar ook een aantal overeenkomsten over gesloten met Defensie. Dat gaat dus niet om de warme technologie. Dat gaat echt over de innovatie en de technologie die erachter zit. Dus daar zitten we bovenop. U zei ook: er worden geen risico's voorzien. **U vroeg of we die alsnog zouden kunnen noemen als ze er zijn of toezeggen dat we u daarover informeren. Uiteraard, als zich daar echt risico's voordoen, informeren we u daarover.** Dat horen wij natuurlijk ook gewoon vanuit onze actieve informatieplicht te doen. Dat bent u van ons gewend. Die toezegging wil ik u uiteraard doen, mocht zich dat voordoen. Dan kom ik bij de heer Hanegraaff uit. Nogmaals, een prachtig betoog. Ik heb enorm veel bewondering voor de wijze waarop u dat hier heeft voorgelegd. Een afwegingskader heeft in ieder geval voor ons de positie gekregen dat we een aantal criteria met elkaar hebben afgesproken waarlangs we gaan kijken met elkaar hoe we die gelden gaan inzetten. Daar is ook om gevraagd. Je moet namelijk wel een aantal criteria met elkaar vaststellen om te bezien of dit de ondersteuning of de steun van de Provincie nodig heeft of krijgt. Dat is ook heel helder: als niet aan die criteria voldaan wordt, dan blijft het loketje in die zin ook dicht. Dan zijn er nog voldoende andere partijen waar men wel bij terecht kan. Denk aan het LIOF bijvoorbeeld, die ook een heel sterke taak heeft, op dit moment samen met de andere ROM's in Nederland, in opdracht van het ministerie van Defensie, om ook die defensietechnologie aan de civiele kant verder door te ontwikkelen. Wat dat betreft wordt er goed mee samengewerkt. De vraag was: beoordeelt u elk project op zichzelf of op systeemniveau? Elk project of initiatief op dit moment wordt op zichzelf beoordeeld en getoetst aan de hand van de criteria in dit kader. Als hieraan voldaan wordt, wordt ook voldaan aan het gestelde systeemkader. Wat dat betreft zit er nu een lichte toets in of het voldoet aan de criteria. Er wordt wel degelijk gekeken ook naar de inzet, zoals ik zojuist noemde bij mevrouw Jetten, rondom het cluster dat zich daar aan het vormen is. Het moet wel degelijk een toegevoegde waarde hebben en ook echt voor Limburgse bedrijven van toepassing zijn, of voor bedrijven die zich in Limburg wensen te vestigen. Laat dat heel helder zijn. Daarvoor is het bedoeld. U gaf ook aan: GS financiert niet de feitelijke productie van defensiematerieel, maar wel het ecosysteem eromheen. Welke grondslagen zijn daarvoor leidend? We hebben nadrukkelijk ook geluisterd naar de wens van PS om geen middelen te besteden aan de productie van militair materieel, althans, warm materieel. Dat is denk ik ook goed aangekomen bij Defensie. Defensie antwoordt daar ook geruststellend op. Zij zijn de behoeftesteller. Zij bepalen welke wapensystemen worden gekocht door Nederland, die al dan niet in Born worden geproduceerd, een deel ook niet. Ik denk dat daar die verantwoordelijkheid ook goed berust en dat wij vooral de kansen moeten pakken die vanuit de innovatiekant worden gezien, waar ook onze campussen een rol in kunnen spelen en waar onze bedrijven een rol in kunnen spelen. Als we dat met elkaar kunnen aanjagen, dan denk ik dat we een heel mooie ontwikkeling kunnen krijgen die niet alleen maar echt gericht is op defensie, maar waar we ook heel veel civiele afgeleide projecten van kunnen krijgen. Dus dat is feitelijk de inzet: vooral inzetten op het bevorderen van die innovatie en het ondersteunen van de maakindustrie, wat natuurlijk ook een heel belangrijk aspect is in het beleid van uw Staten.

De voorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Allereerst complimenten. Ik denk dat u de punten er goed uit heeft gehaald. Twee vragen. Het eerste punt gaat om de criteria. Mijn punt is een beetje: er staan nu verschillende criteria in: innovatie, economische groei, werkgelegenheid. Als het gaat om een afwegingskader, ben ik gewoon nieuwsgierig naar de visie van GS: hoe wordt zo'n afweging dan gemaakt? Zijn er een aantal zaken die leidend zijn? Ik kan me voorstellen dat dat hier innovatie is of economische groei. Zijn er een aantal criteria die eigenlijk niet onderhandelbaar zijn? Bijvoorbeeld: het mag geen negatief effect hebben op de leefomgeving. Maar stel dat je een voorstel hebt dat een heel grote innovatieve waarde heeft, maar een beperkt effect op de leefomgeving. Ik ben een beetje aan het zoeken: hoe wordt nou zo'n afweging op het moment suprême gemaakt en zit er toch een soort van ordening in die verschillende criteria of is het gewoon: als het bij een van de criteria past, dan is het prima? Dat was eigenlijk een beetje de zoektocht die ik had.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ik denk dat het een zoektocht is waar we samen ook in zitten. We hebben natuurlijk gewoon een aantal primaire criteria gesteld. Allereerst natuurlijk dat het aansluit bij de innovatieambities die we hebben. Daarnaast – daar bent u ook een groot voorstander van en daar heeft u ook uw nek telkenmale voor uitgestoken – moet het ook een innovatie zijn die in Limburg moet kunnen worden ontwikkeld. Dan investeer je ook echt in die provincie. Vervolgens moet het ook een bedrijf zijn dat in Limburg zit of zich in Limburg wenst te vestigen. Met andere woorden: er zit ook een sterke verbinding in met de arbeidsmarkt, zowel aan de opleidingskant als aan de effectkant, dat je ook banen met elkaar creëert. Dat zijn de effecten waarlangs wij nu kijken, waarbij we natuurlijk al de uitspraak, maar ook de belofte hebben gedaan dat we dus niet in de warme industrie gaan zitten, dus in de bewapening zelf. Dat zijn de criteria waarlangs wij kijken. Het zou best weleens kunnen zijn als dat groeiend is, of dat een groter beroep gaat doen op de financiële capaciteit, dat we daar nog een keer met elkaar het gesprek over voeren. Als we voorzien dat het overvraagd gaat worden ... Voor Limburg, als het gaat over innovatie: laten we dat hopen. Daarmee wil ik niks suggereren over oorlogssituaties. Feit is dat wij absoluut voor vrede zijn. Maar dat laat onverlet: als wij daar met elkaar zien – daar gaan we natuurlijk ook over rapporteren – dat er een verschuiving in zit, dan hebben we dat met elkaar te bespreken. Het is ook niet zo dat we dan denken: dan gaan we dat maar eens even zelf achter een bureautje bedenken. De inzet voor Limburg, de aanhaking op ons innovatieklimaat, het feit dat er Limburgse bedrijven moeten zijn die hiervan profiteren, ook onze maakindustrie, is natuurlijk leidend voor ons. Dat is absoluut leidend voor ons. Daar zit de verbinding met name in. Wil zich dat in de toekomst gaan wijzigen door het feit dat het succesvol is, laten we dat dan ook vooral met u bespreken. Dan leggen we dat aan u voor en dan kunt u daar nog een keer uw overwegingen met ons over delen en daar een standpunt over bepalen.

De voorzitter: Mijnheer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Wat betreft het tweede punt ben ik een beetje op zoek naar de visie van GS als het gaat om hoe we die innovatie nou zo effectief mogelijk laten landen. Daarom gaf ik die twee verschillen aan. Die zijn wel wezenlijk van belang. Geloofd GS nou met name in systeemlogica, dus dat we echt investeren in die ecosystemen, omdat die ecosystemen ervoor zorgen dat het bestendig is en dat het kan landen. Maar dat kan dan soms de consequentie hebben dat je projecten financiert die wellicht niet de meest innovatieve zijn, die wellicht niet de meest bestendige zijn, of waarbij het risico heel groot is, maar omdat ze cruciaal kunnen zijn voor het ecosysteem. Daar zit wel echt een spanning soms. In dit stuk lees ik nog wel een beetje de twee logica's. We willen hooginnovatief en belangrijk, maar we willen ook dat ecosysteem versterken. Het zou mij helpen als ik weet dat een van de twee wat leidender is, want als die vraag echt op tafel ligt en die keuze gemaakt moet worden, dan weet ik welke keuze gemaakt wordt. Het zal niet altijd zo zijn en het gaat me ook niet om elk individueel geval, maar het helpt mij wel als ik de principiële logica in ieder geval ken. Vandaar de vraag.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat wij met name kijken naar de ecosysteemlogica, omdat we natuurlijk al heel sterke ecosystemen aan het bouwen zijn in deze provincie of gebouwd hebben, hoe je het wil bekijken. We zien ook in de reacties in de markt naar aanleiding van de voorstellen die we met elkaar bespreken dat daar ook de initiatieven op dit moment vandaan komen. Dus ik denk dat het heel mooi aansluit bij dat wat we hier al doen. Ik noemde daarstraks al even in een heel andere context die uitverkiezing als nummer 7 voor wat betreft de slimste regio. Daar wordt met name geprezen dat wij zo enorm sterk in ontwikkeling zijn als Provincie door op verschillende plekken rondom verschillende maatschappelijke opgaven die ecosystemen te bouwen. We hebben hier niet één ecosystemen. Nee, we hebben er hier meerdere. Men ziet gewoon dat we dat op een heel handige manier met elkaar aan het doen zijn hier in Limburg. Overigens niet alleen wij, ook onze voorgangers. We zien dat die enorm succesvol zijn.

Langs die weg bekijken wij dit ook. Ook in een ecosysteem heb je niet altijd de mogelijkheid om te komen tot een doorbraaktechnologie, maar weet je wel dat je in je ecosysteem de goede dingen met elkaar aan het doen bent om die mogelijke doorbraaktechnologie voor de toekomst mogelijk te maken. Zo kijken we ernaar.

De voorzitter: Tot slot.

De heer Hanegraaff (CDA): Oké. Dat stelt me ook gerust. Ik hang ook meer Porter aan. Ik geloof er ook meer in dat een overheid vooral kan zorgen dat de randvoorwaarden heel goed zijn, dus dat die ecosystemen goed functioneren. Nogmaals, dat kan dus ook echt betekenen dat je soms bedrijven moet financieren die heel cruciaal zijn voor het ecosysteem. Denk aan de verdedigende middenvelder, die misschien nooit scoort, maar wel cruciaal is voor een elftal om te winnen. Tot slot de vraag over de wapenindustrie. Ik kan me niet herinneren dat wij als Staten de heel sterke uitspraak hebben gedaan dat we dat niet willen. Misschien sommige partijen wel, maar ik heb er ook niet voor gepleit. Ik kan me voorstellen dat u dan die conclusie trekt. Laat ik het anders stellen. Het is dus niet een principiële keuze van GS geweest? Het is meer het gevoel dat dat zo ligt bij de Staten. Het is niet een manier om te zeggen: je plant wel de boom, maar uiteindelijk wil je niet geassocieerd worden met de vruchten die aan de boom hangen. Heb ik dat dan goed geïnterpreteerd of niet helemaal?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Het ligt nog iets genuanceerder. We praten natuurlijk in dit ecosysteem heel veel met Defensie en Defensie wil helemaal niet dat wij dat doen. Zij zijn de behoeftesteller en zij willen in die zin de rol in het ecosysteem of in de industriële basis, hoe je het wilt bekijken, hebben waar het gaat om de productie van wapensystemen. Daar zijn heel duidelijke afspraken over gemaakt, niet zozeer met ons, maar die maken ze met iedereen in Nederland op dit moment. Zij zijn de behoeftesteller. Zij gaan daarover. Ze hebben een heel grote begroting, waardoor dat ook kan. Als u het mij vraagt, zou het ook heel logisch zijn dat Defensie die rol voor zijn rekening neemt en dat wij juist doen waar wij heel erg goed in zijn. Dat is precies de discussie die we net met elkaar gevoerd hebben.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter. Dan rest mij de vraag van Horizon: hoe groot is de VDL-site volgens GS? Die is 150 hectare groot, waarvan ongeveer 120.000 m² bestemd is voor Defensie. Dat was natuurlijk niet helemaal uw vraag, maar ik heb hopelijk zojuist in mijn toelichting aan mevrouw Jetten aangegeven dat we iets breder kijken als het gaat over ecosystemen, ook in relatie tot de antwoorden op de vragen van de heer Hanegraaff zojuist over hoe wij naar het ecosysteem kijken. Maar strikt genomen was dat het antwoord op de vraag. Maar ik snap de opmerking gelijk. Dan kom ik tot het laatste, de appreciatie van het amendement behorende bij dit onderdeel, voorzitter. Dat is amendement 233. Dat gaan wij ontraden. We hebben vorig jaar € 10 miljoen voor de herpositionering van VDL en € 5 miljoen voor extra natuur en leefbaarheid beschikbaar gesteld. Dat hebben we nu beter beargumenteerd. PS hebben op dat moment ingestemd met de door GS ingestelde besteding van een bedrag van € 10 miljoen voor het versterken van de maakindustrie en bevorderen van innovatie. Dit amendement ziet op iets anders. Overigens respecteren wij ieders ideologie daarin. We weten ook dat een deel van de constructie die we nu voorleggen ook tot doel had om de anterieure overeenkomst met VDL te kunnen afwikkelen. Dat is in ieder geval ook de inzet van het College geweest. Daarmee zijn we ook tot dit voorstel gekomen. Alles overziend ontraden wij amendement 233. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde. Dan kijk ik even of er behoefte is aan een tweede termijn. Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, voorzitter, dank. Allereerst, experts adviseren, maar politici wegen uiteindelijk af. Als we alleen naar militaire experts luisteren, krijgen we ook militaire antwoorden. Maar er zijn ook experts op het gebied van democratie, sociale cohesie, armoede, cyberveiligheid en internationale betrekkingen. Hopelijk heeft de heer Hanegraaff die ook gehoord en erkent hij dat ongelijkheid en polarisatie ook leiden tot ontwrichting en instabiele gemeenschappen. Veel politici willen wel graag vrede, maar laten zich leiden door oorlogsretoriek. Nu is het moment om dapper te zijn en te kiezen voor de dialoog en vrede in plaats van tijdelijke defensie-industrie, die niet bijdraagt aan wat ons betreft een toekomstbestendige economie van Limburg. Wij investeren die middelen liever in kennis en onderwijs, bestaanszekerheid en de reeds bestaande industrie in Limburg, om die ook kracht bij te zetten. Ik ben blij dat de Gedeputeerde heel duidelijk heeft aangegeven dat de Provincie Limburg niet zal investeren in wapens. Maar dat betekent natuurlijk niet dat de Provincie met het deftechcluster niet de randvoorwaarden creëert voor Defensie en het bedrijfsleven om hier uiteindelijk wel tot de productie van wapens te komen. Voorzitter, mevrouw Jetten vroeg het al. Dat ging over de reeds beschikbaar gestelde € 2,5 miljoen. We hebben daar ook een mededeling portefeuillehouder over gekregen. U heeft daarmee een subsidie gegeven aan CHILL voor € 1,3 miljoen. Wij vragen ons wel oprecht nog af wat er gebeurd is of wat er gaat gebeuren met de € 1,8 miljoen die dan nog resteert en die niet verantwoord is in dit voorstel, terwijl we dat natuurlijk wel heel nadrukkelijk ook hebben gevraagd in die amendement. De Gedeputeerde zei: niet alleen investeringen in defensie, maar ook in batterijtechnologie. Hadden we dan niet veel beter moeten investeren in een toekomstbestendige economie voor Limburg, bijvoorbeeld met elektrotechniek, duurzame bouwmaterialen of zorginnovatie? Als laatste zou ik willen vragen op welke wijze GS wel aan de slag zou kunnen gaan met onderdelen in het amendement, dus bijvoorbeeld de bestrijding van desinformatie en cyberdreigingen, grensoverschrijdende samenwerking, mensenrechten en internationale rechtsorde, crisisbeheersing en civiele bescherming, onderwijs en jongerenparticipatie rondom vrede en democratie. Daar wil ik het bij laten, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Smeets. De heer Maillé. Niet. Mevrouw Jetten. Niet. Mijnheer Hanegraaff. Nee. De heer Zeedzen. Nee. De heer Loomans. Mevrouw Boven. De heer Peters. Niet. De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, dank, voorzitter. Dan resteert natuurlijk de laatste vraag van mevrouw Smeets: wat gaat het College wel doen met de onderwerpen die in het amendement staan? Ik snap heel goed dat zij daar zoekt naar een antwoord van het College. Ik moet u wel bekennen dat een groot deel van de onderwerpen die ze heeft opgenomen als onderdeel van het amendement ... Daar kan het College zich heel wat bij voorstellen, laat ik het even zo stellen. Maar als we dat vanuit een overheidsperspectief bekijken ... Inzet op vrede. Daar hebben we een aantal andere sprekers ook al over gehoord. Dat zijn met name taken die ook bij de nationale overheid belegd zijn. Er zijn een aantal vragen gesteld rondom jongereneducatie. Daar moet ik later op terugkomen. Daar is er wel een duidelijke link naar de Provincie. Dat zou ik dan graag per brief willen doen. Binnen drie weken moeten we dat kunnen delen, voorzitter. Dat lijkt me gangbaar. Die elementen die ze heeft genoemd in haar betoog waar in ieder geval een provinciale rol zit, zou ik graag willen beantwoorden. Daar waar het gaat om de nationale verantwoordelijkheid, dat weten we van elkaar, wil ik die ook daar vooral laten liggen. **Dus de toezegging is dat we die brief binnen drie weken sturen en dat we op de provinciale onderwerpen een reactie geven op het verzoek van mevrouw Smeets.** Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde van de beraadslaging en gaan wij stemmen. Ik kijk even of iedereen ook in de zaal is die nog aanwezig dient te zijn. Volgens mij is dat ... Mijnheer Van Bijnen nog niet. Die is weg? Oké. We zijn met 38 mensen in de zaal. Dan gaan we over tot stemmingen. U weet, allereerst gaan we dadelijk het amendement in stemming brengen en dan het gewijzigde voorstel. Aan de orde is amendement 223, Smeets c.s., inzake een Limburgs instituut voor vrede, veiligheid en herinneringscultuur. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Het amendement is verworpen met 5 voor en 33 tegen. Aan de orde is het gewijzigd G-26-008 Statenvoorstel inzake Afwegingskader herbestemde middelen VDL-Nedcar. Een stemverklaring van mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, voorzitter, dank. Wij zullen tegen dit voorstel gaan stemmen. Dat betekent niet dat wij niet voor natuurcompensatie zijn, zoals hier ook in staat, maar wij vinden de € 7,5 miljoen die naar deftech gaat te veel en daarom zullen wij tegen dit voorstel stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan komt gewijzigd G-26-008 Statenvoorstel inzake Afwegingskader herbestemde middelen VDL-Nedcar nu in stemming. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Het voorstel is aangenomen met 33 stemmen voor en 5 stemmen tegen.

12 Moties vreemd aan de orde van de dag

De voorzitter: Tot slot hebben wij nog twee moties vreemd. U kent de procedure. De indiener licht het even toe, het College reageert en daarna kijk ik of er vanuit de zaal nog een vraag is. Allereerst is aan de orde de gewijzigde motie vreemd 3308, 'Samenlevingsfonds Einstein Telescope'. Ik geef het woord aan de heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, zo zie je maar weer, voorzitter. De beste dingen bewaren we toch voor het einde. Voorzitter, als er over één onderwerp in dit huis brede consensus is, dan is het wel het belang van de Einstein Telescope voor Nederland en Limburg in het bijzonder. De Einstein Telescope biedt grote kansen voor Limburg voor innovatie, kennisontwikkeling, economie en werkgelegenheid. Maar zo'n groot project moet niet alleen technisch en economisch landen, maar moet ook maatschappelijk goed landen. Juist in Zuid-Limburg, waar inwoners, ondernemers, landschap en leefomgeving direct geraakt kunnen worden, is het belangrijk om vroegtijdig na te denken over draagvlak en blijvende meerwaarde voor de regio. Dat doe je niet vanachter een bureau in Maastricht, maar in goed overleg met de euregionale partners die al bij de Einstein Telescope betrokken zijn, zoals het consortium van vijf universiteiten, waar gisteren door de spreker aan werd gerefereerd. Wat ons betreft kan een goed doordacht Samenlevingsfonds Einstein Telescope, oftewel kortweg SET, daarbij meer zijn dan alleen een regionaal instrument. Als we dit goed positioneren, kan het ook een aanvullend sterk punt zijn in het uiteindelijke bid. Limburg laat namelijk zien dat het niet alleen klaar is voor de wetenschap en techniek van wereldniveau, maar ook voor de maatschappelijke inbedding die bij zo'n project hoort. Afsluitend: met deze motie vragen wij vandaag niet al om een fonds op te richten, maar om samen met de partners te verkennen hoe zo'n fonds eruit zou kunnen zien, wat daarvoor nodig is en wat de financiële consequenties zijn. Zo zorgen we ervoor dat de kansen van de Einstein Telescope ook daadwerkelijk breder terugvloeien naar de samenleving. In de motie pleiten we dus voor game, set, match. Het dictum van de motie luidt als volgt. Roepen het College van Gedeputeerde Staten op: 1. Te verkennen op welke wijze een Samenlevingsfonds Einstein Telescope kan worden ingericht, gericht op het versterken van maatschappelijke meerwaarde voor inwoners, ondernemers, leefomgeving en landschap; 2. De verwachte kosten van deze verkenning in kaart te brengen, inclusief mogelijke dekking; 3. Provinciale Staten uiterlijk in het derde kwartaal van 2026 over de uitkomsten van deze verkenning en de financiële consequenties te informeren. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Zeedzen. Dan geef ik nu het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dank, voorzitter. Dank aan de heer Zeedzen voor het indienen van de motie vreemd 3308. We zijn als College van mening dat er zeker een heel sterk element in zit, zoals de heer Zeedzen zelf al benoemde, en dat het in de totale propositie voor de euregio een heel sterke troef zou kunnen zijn. Wat ons betreft krijgt deze motie als appreciatie oordeel Staten.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even of er vragen zijn aan de indiener of aan ... Ik kijk als eerste naar vragen aan de heer Zeedzen. Een vraag aan de heer Zeedzen? Ja. Mevrouw Wesseling heeft een vraag aan de heer Zeedzen, net als de heer Sol. Mijnheer Megens heeft een vraag aan de Gedeputeerde.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Voor ons is nog niet helemaal duidelijk waar het Samenlevingsfonds precies gaat doen en waar we nou precies geld in zouden investeren met het fonds, mocht het er komen, of moet dat ook nog helemaal verkend worden?

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ja. We staan helemaal aan de voorkant van die verkenning. Dat heb ik bewust gedaan, om GS niet te confronteren met een plan dat al uitgewerkt is, maar om hun de mogelijkheid te geven om de overweging te maken: is het iets wat jullie zien zitten, samen met de partners? Ik vraag op dit moment ook helemaal geen geld. Maar we willen het signaal geven, in een vroege fase het zaadje planten: Limburg, denk dan ook aan de maatschappelijke inbedding van een dergelijk groot project.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ik denk dat mijn vraag eigenlijk wel een beetje op hetzelfde neer komt. Ik heb ook het gevoel: moeten we niet eerst even afwachten wat er überhaupt gaat gebeuren? Laten we wel wezen, op dit moment is de impact van de voorbereidingen voor de meeste inwoners minimaal, een grondboring hier of daar. Wat de impact uiteindelijk wel gaat zijn, weten we ook gewoon helemaal nog niet.

De voorzitter: En uw vraag?

De heer Sol (GroenLinks): Mijn vraag is: bent u het niet met mij eens dat het gewoon nu te vroeg is?

De heer Zeedzen (BBB): Nee, daar ben ik het niet mee eens. Ik denk dat je nooit te vroeg kan zijn, zeker niet bij zo'n belangrijk groot project. Net op het moment dat er nog weinig overlast is ... Het gaat niet alleen over overlast. Het gaat om meer dan overlast. Nu kun je nog met een open vizier aan plannen werken en hoef je niet achteraf dingen te corrigeren. Dat is mijn standpunt daarin.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Peters.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, ik wil een compliment maken aan de BBB, omdat ze de oproep van LOKAAL-LIMBURG in de vorige vergadering hebben opgepakt. Geef ruimte aan de Gedeputeerde om vrijuit te kunnen gaan en zorg ook dat er wat ruimte is, dat er ook financiële middelen zijn, dat we in ieder geval dat wat we samen willen kunnen bereiken. Een goede zet van jullie. Dank je wel.

De heer Zeedzen (BBB): Dank u wel.

De voorzitter: Ik hoor niet echt een vraag. Dank u wel, mijnheer Zeedzen. De complimenten mag u in uw zak stoppen. De heer Megens heeft nog een vraag aan de Gedeputeerde.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Over het algemeen worden moties waarvoor geld wordt gevraagd en geen dekking aanwezig is, afgeraden. Nu zie ik hier in die motie staan: 'Inclusief mogelijke dekking te zoeken door het College.' Wat maakt nu dat deze motie dan wel oordeel Staten krijgt, terwijl er geen dekking onder ligt?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: De heer Megens is heel scherp. Dat is hij altijd. Daar heeft hij gelijk in. Maar zo hebben we die motie ook niet geïnterpreteerd. Wat ik de heer Zeedzen hier heel duidelijk heb horen zeggen, is dat wij de oproep krijgen om te onderzoeken of dit een functie heeft in de toekomst bij de realisatie van de Einstein Telescope. We hebben ook nadrukkelijk gezegd: wat wij belangrijk vinden is dat dit mogelijk een rol

kan spelen in het bid voor de Einstein Telescope, om dat naar deze regio te halen. Zo heb ik dat betiteld. Er is nog niet gesproken over een dekking. Er is nog niet gesproken over een fonds. Volgens mij hebben we net hier een amendement aangenomen dat ook voorkomt dat we dat überhaupt zouden kunnen doen met elkaar. Het woord 'dekking' staat erin. Daar heeft u gelijk in. Maar zo hebben wij 'm niet geïnterpreteerd. Maar wat ons betreft kan dit wel een heel mooie rol spelen in het totale aanbod van wat wij als euregio gaan doen naar de deelnemende partijen om dit belangrijke wetenschapsproject naar deze regio te halen. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Een punt van orde.

De heer Megens (PVV): Ja, volgens mij is hier de afspraak dat wij geen interpretaties doen en de letterlijke tekst van moties gebruiken. Ik zou niet weten waarom het bij deze motie wel zo is en normaal niet.

De voorzitter: Wat mij betreft heeft u volledig gelijk. Dat is bij deze motie ook niet het geval. We stemmen over de letterlijke tekst in het dictum. Dat is wat er staat. Iedereen kan er een mooi verhaal omheen houden, maar als u besluit om dit aan te nemen, dan neemt u hem aan zoals het hier staat. Dat is een heel duidelijke afspraak. Het is prima om ons er nog even aan te herinneren. U heeft daar gelijk in. Ik ben daar ook scherp op. Daarmee komen we bij de stemming. Ik zie een stemverklaring van mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Wij vinden de motie op dit moment nog onvoldoende concreet. We zien niet goed welk doel dit nou beoogt. Daarom zullen we nu tegen de motie stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Bloi.

De heer Bloi (VVD): Wij sluiten ons aan bij D66.

De voorzitter: Ik neem aan voor wat betreft het standpunt of spreken we hier over een nieuwe fusie?

De heer Bloi (VVD): Niet als fractie.

De voorzitter: Nee, voor de helderheid, voor de duidelijkheid. Het is laat. Goed, ik zie geen andere stemverklaringen. Aan de orde is de gewijzigde motie vreemd 3308 van Zeedzen c.s., inzake Samenlevingsfonds Einstein Telescope. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 21 voor en 17 tegen. Tot slot geef ik het woord aan de heer Peters voor de motie vreemd 3309, 'Limburg vraagt om maatwerk bij stikstofbeleid'.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Wat is het mooi, voorzitter, om een dag zoals vandaag af te sluiten, waarbij ik de hele dag naar een kapotte lamp heb zitten te kijken. Dat heeft geen hond gezien, alleen ik, dacht ik. Ik heb allerhande spreuken gehoord. Het CDA komt met de geweldige spreuk: 47 gekken en 1.000 wijzen. Dat was een heel goede. De goede samenwerking tussen PS en GS. Dat was het communiceren. D66. Er waren wel wat kritische noten naar deze kant van de tafel. Ook de Partij van de Arbeid – daar moet ik heel veel respect voor hebben – vroeg toch regelmatig om een goede communicatie om een afgewogen standpunt in te kunnen nemen. Dat ging dan over Maastricht Aachen Airport. De laatste was wel heel erg mooi: mooie baby's maken kost tijd. Het CDA. O, dat werd aan u toegezegd. Dat was niet aan u. Nee. Dat kwam van deze kant. Er zijn natuurlijk ook af en toe wat woorden verkeerd gevallen. Maar toen ik vanochtend hier binnenkwam, trof ik mijnheer Faassen. Toen zei ik: mijnheer Faassen, u heeft blijkbaar meer kennis dan ik als het gaat over hoe we met onze boeren omgaan. Ik zei: ik ga daar een motie over indienen. Hij zei: dat gaat niet, want ik ben er al mee bezig. Ik zei: ja, daar kan je wel mee bezig zijn, maar ik heb geleerd in de politiek – dat artikel is van 12 juni – dat u iets citeert en u geeft commentaar in de krant bij de Limburger over dingen waar ik niks van afweet en u moet mij als Gedeputeerde meenemen in uw kennis. Als u dat niet doet, dan bent u daar alleen aan het reageren en ook aan het regeren. Dat betekent namelijk dat u

ons allemaal, alle 38 die er nu zijn, op afstand zet. Het is gewoon een taak van u om mij mee te nemen in alle informatie die u hebt. Wie bent u nou in godshemelsnaam om te kunnen beslissen wat u in de krant zet? Dat vraag ik me dan eigenlijk af. U hebt een overweging. Ik kan me goed voorstellen als u vaak in Den Haag komt dat u meer weet dan ik, maar ik heb geleerd in de politiek dat u mij mee moet nemen. Niet mij alleen. Iedereen die daar zit heeft het recht daarop. Dat heeft de mevrouw van de Partij van de Arbeid het mooiste gezegd: om te kunnen communiceren met elkaar, moet je op dezelfde golflengte zitten. Ja. Die dooddoener krijgen we weleens vaker van deze kant van de tafel, onder het mom ...

De voorzitter: Dit is geen interruptie.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): U hoeft niet zo snel te lopen. Ik ben er nog, hoor.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, ik word hier geciteerd op iets wat ik helemaal niet gezegd heb. Dat wil ik even gecorrigeerd hebben.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Ik ga u aantonen dat u dat gezegd hebt. Rustig blijven, Dré.

De voorzitter: Mijnheer Peters, ogenblikje. Dat zegt u terecht. Het is een persoonlijk feit. Een persoonlijk feit mag u altijd maken. Mijnheer Peters, gaat u verder.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Als u het niet gezegd heeft, dan heb ik het van iemand anders gehoord. Maar ik ga het toch even natrekken, voor de duidelijkheid. Maar waar het mij om gaat is dat we dat uit meerdere monden gehoord hebben vandaag: communiceer met elkaar. Dat wil ik eigenlijk zeggen. Ik wil heel graag met iedereen zaken doen aan deze kant van de tafel, maar houd me wel op de hoogte en geef me dezelfde kennis als u hebt. Als u dat dan hoort in Den Haag of waar dan ook ... U zit vaker in de auto naar Den Haag dan ik, waarbij komt dat ik me niet kan laten rijden, ook dat nog. Maar dat betekent wel iets. U heeft meer kennis. U heeft ook meer kennis vanuit uw verleden. Ik wil graag als ik bij die boeren op werkbezoek ben met hen kunnen communiceren als gevraagd wordt: wat kan de Provincie voor mij betekenen? Ik kan toch slecht zeggen: hij is ermee bezig. Daar heb ik wat aan. Dan vragen ze: wie? Ja, mijnheer Faassen. Wie is dat dan?' Dré Peters kennen ze. Niet kwaad bedoeld, mijnheer Faassen, maar u moet mij wel op de goede golflengte zetten. Daarom wil ik de motie kort voorlezen. Ik lees alleen punt 4 voor. Dan weet u wat ik vraag. Ik vraag Provinciale Staten te informeren over de uitkomsten van deze gesprekken en de reactie van het Rijk. Meer vragen wij niet! Als u zegt dat u ermee bezig bent, dan hebt u geen respect voor deze Provinciale Staten. Dank je wel. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel. De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Faassen: Ja, voorzitter. Tot slot. Stikstof blijft stof tot nadenken oproepen de hele dag. Daar eindigen we ook mee. Twee dingen. 'Geen respect voor de Staten.' Dat hoorde ik u tot slot zeggen. Dat heb ik absoluut. Dat weet u. Dat heb ik hier denk ik meermaals aangetoond vandaag en ook bevestigd. Maar er is ook nog zoiets als vertrouwen. Dat vraag ik aan u. Dat wat ik doe voor ons als Limburg ... Dat is de andere kant. Geen respect werp ik van me. Ik vraag jullie het vertrouwen dat dat wat ik doe ik in het belang van Limburg doe. Dat heb ik vandaag ook al een aantal keren gezegd en volgens mij ook aangetoond. Daarnaast wil ik ook opmerken ... U zegt: wat in de krant staat, moet ik voor waar aannemen. Toch even, als ik zie hoe door ons allen toch vaak gereageerd wordt op wat in de krant staat, dan denk ik: dan wordt de krant toch wel gelezen. Wat daarin staat ... Een blik van herkenning. Nee, maar goed. Wat dat betreft is dat natuurlijk een manier van communiceren ook naar jullie toe om het standpunt dat ik heb duidelijk te maken. Nadat ik dit stukje betoog als inleiding gebruik – want u hebt ook de tijd daarvoor genomen – wil ik zeggen: toen ik de motie zag gisteravond, dacht ik: dat is een motie die ik al uitgevoerd heb voordat ik 'm kreeg. Dat

is een unicum. Dat is nog nooit zo geweest, dat je een motie krijgt en dat je tegen de Staten kunt zeggen: dat heb ik al uitgevoerd. Dat laatste punt dat u aangeeft, begrijp ik. Zoals uitgelegd, volgens mij hebt u goed gelezen wat ik gecommuniceerd heb. Dat is niet één keer. Ik heb een opsomming. Dat is wel vijf keer geweest. al anderhalf jaar probeer ik dat duidelijk te maken. Als dat een punt van verbetering is, zal ik dat accepteren, maar ik wil toch tot slot – dat is de vraag, of ik de motie apprecieer of ontraad – zeggen dat ik de motie overbodig vind, dus ontraad.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even of er vragen zijn voor de Gedeputeerde of voor de heer Peters. De heer Peters mag natuurlijk zelf nog een vraag stellen aan de Gedeputeerde. Als er dan nog andere mensen zijn die een vraag hebben, dan krijg ik graag een signaal. De heer Peters.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Ik ben gewend in de wereld waar ik in leef, in de raads wereld, zal ik maar zeggen ... Er zijn mensen die zeggen: ik neem het in de geest over. Dat is hier geen gebruikelijk iets. Maar het zou zomaar eens kunnen zijn dat dat hier een keer uitgesproken wordt. Als u zegt dat u het al doet ... Wat is het nou, zeggen: oordeel Staten? Nee. Waarom? Ik mag het bijna niet zeggen, want dan krijg ik vanavond gezeik thuis, maar ik vind het een beetje arrogantie. Ik vind het een beetje arrogant dat u ons gewoon zegt: ik ben ermee bezig, dus daar moet je het maar mee doen. Dan zeg ik: dat geeft mij geen vertrouwen in u. U wil hebben dat ik u vertrouw. Dan zou ik zeggen: geef me dan ook de informatie zodat ik met u mee kan participeren in de weg die wij samen bewandelen, waar u uiteindelijk verantwoordelijkheid voor hebt, maar waar wij als laatste natuurlijk een klap op moeten geven, niet de Gedeputeerde. Voorstellen moeten toch altijd langs ons. Dus waarom neemt u ons niet mee?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Faassen: Nogmaals, dit soort uitdrukkingen, van 'u respecteert mij niet', 'u hebt geen respect voor de Staten', 'arrogantie' ... In de relatie tot elkaar en om elkaar wat te gunnen, gaat dat natuurlijk niet helpen, mijnheer Peters. Dat wil ik wel gezegd hebben.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Nee, maar u begint zelf te zeggen ...

Gedeputeerde Faassen: U hebt mij uitgedaagd. Ik geef u antwoord.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Als u zegt dat ik vertrouwen in u moet hebben, dan mag ik ook wat terugzeggen of niet?

De voorzitter: Mijnheer Peters, mijnheer Peters, mijnheer Peters, het is geen debat. Sorry.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Neem me niet kwalijk.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Peters. De Gedeputeerde, gaat u verder.

Gedeputeerde Faassen: Even goede vrienden. Dat accepteer ik. Dat vind ik ook. Maar in dit geval blijf ik bij mijn standpunt vandaag. Dat mag, maar daarvoor hebben we hier het debat. Nogmaals, ik neem uw suggestie over informeren ter harte. Maar deze motie op deze manier niet.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde van de beraadslaging over deze motie en gaan we daarover stemmen. O, sorry. Ja, ik had al gezegd: als mensen wat willen zeggen, geef even een signaal. Ik had het niet gezien. Excuses. Aan de Gedeputeerde? Ga uw gang. Mevrouw Van der Pol. Excuus dat ik het niet gezien had.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Even als laatste. Ik zag dat interessante debatje. U zegt: ik heb het al gedaan. Mijnheer Peters zegt: neem het mee. Zou wellicht een mededeling portefeuillehouder over wat u precies heeft gedaan meer duidelijkheid kunnen verschaffen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Faassen: Goede vraag. **Ik denk dat dat zeker op zijn plaats is als we deze week weten wat de regering voor brief gaat sturen. Ik kan jullie dan informeren over wat de uitkomst daarvan is en wat we daar eventueel mee gaan doen. Dat kan ik toezeggen.**

De voorzitter: Dank voor de toezegging. Daarmee zijn we aan het einde van de beraadslaging. Mevrouw Smeets, u moet nog stemmen. Rustig aan. Rustig aan. Rustig aan. Aan de orde is de motie vreemd, 'Limburg vraagt om maatwerk bij stikstofbeleid', motie 3309 van de heer Peters. De stemming is geopend. Nog 1 stem. Kijk even op het kastje alstublieft. Ja. De motie is verworpen met 8 voor en 30 tegen.

13 Sluiting

De voorzitter: Dames en heren, voordat u gaat lopen ... Ja, dit moet u toch even weten. Als er maar een heel klein probleempje is als het gaat om techniek, weten wij ons altijd enorm gesterkt door de technische dienst en zo vaak, heel erg vaak, was dat in de persoon van Paul Heijzen. Maar dit was zijn laatste vergadering om ons te ondersteunen. Hij heeft een nieuwe uitdaging gevonden in Kerkrade. Natuurlijk kunnen we ons moeilijk voorstellen dat die veel uitdagender is dan hier, maar toch. Ongelooflijk veel dank voor al je ondersteuning. Ik wens je daar heel veel plezier in de toekomst. Dames en heren, de vergadering is geschorst, pardon, gesloten. Beneden is er wat lekkers. Ja, sorry, hoor. Tien en een half uur hier. De vergadering is gesloten. Dank u wel. Er zijn broodjes met kroket beneden. Dank u wel.

(Einde van de vergadering om 20.02 uur)

De notulen van de vergadering van 19 juni 2026 zijn door Provinciale Staten goedgekeurd in hun vergadering van 25 september 2026.

Dhr. mr. A.O.J. Pregled, griffier

Dhr. E.G.M. Roemer, voorzitter